

ENIGMA
CATEDRAL
DIA
SIBIU

BIBLIOTECA CENTRALĂ
UNIVERSITARA
București

Cota IV 503855

Inventar 800370

1182/11

BISERICA CATEDRALĂ

DELA

MITROPOLIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ ÎN SIBIIU.

ISTORICUL ZIDIRII

== 1857—1906 ==

DE

Dr. ILARION PUȘCARIU,

Dr. E. MIRON CRISTEA ȘI MATEIU VOILEANU.

~~~~~  
CU 24 ILUSTRĂȚIUNI ȘI 3 FACSIMILE  
~~~~~

120328

SIBIIU,

TIPARIUL TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE.

1908.

Biblioteca Centrală Universitară
B.T. TV 503855
Cota
Inventar 800370

TV 503855
ZMF 118

B.C.U. "Carol I" Bucuresti

C800370

Prefață.

Între lucrările de mai mare importanță, pe cari le-a îndeplinit consistoriul arhidiecezan din Sibiiu în deceniul din urmă, zidirea bisericeii catedrale ocupă fără îndoială locul dintâiu, nu numai pentru marea și simțita lipsă a unei asemenea clădiri în centrul mitropoliei, ci mai ales pentru că ea încheie și încoronează munca de-o epocală însemnătate a reînvierii vechei mitropolii române de Alba-Iulia, și înfățișează rezultatul văzut al însuflețirii unui popor sărac pentru un ideal măreț al său.

Biserica catedrală la mitropolia din Sibiiu eră cu adevărat pentru Românii ortodocși o recerință religioasă și culturală, după care aproape două generațiuni de oameni au așteptat cu mare dor. Această trebuință a simțit-o mai tare episcopul, mai târziu mitropolitul Andreiu Baron de Șaguna, și în mintea lui luminată a și răsărit mai întâiu ideea bisericeii catedrale, pe carea doriă s'o vadă zidită cât mai curând, pentru că și din semne văzute pe din afară să se știe, că în Sibiiu există o mitropolie pentru toți Românii ortodocși din Ungaria.

Dacă ar fi existat mijloacele de lipsă, catedrala s'ar fi ridicat îndată după zămislirea ideii în mintea marelui arhieru; dară — lipsind acelea — s'a cerut multă trudă și osteneală până s'a întrupat ideea măreață. Marele Andreiu a întemeiat fondul catedralei, l-a sporit și îngrijit, dară — cerându-se o sumă mai însemnată — a trebuit să se continue sporirea fondului în curs de 50 ani; ba din aceste considerațiuni ar mai fi trebuit poate încă un deceniu până să crească fondul așa, încât să admită zidirea, dacă nu s'ar fi pus la cale cu bun rezultat o colectă nouă la preoțimea eparhială și la creștinii români ortodocși din întreagă mitropolia. La aceasta colectă au și contribuit după puteri toți fiii credincioși ai bisericeii, ca astfel catedrala să fie simbolul văzut, care prin particica fiecăruia leagă pe toți fiii cu legătura uneia și aceleiaș legi și credințe. Unii dintre credincioși s'au distins chiar prin dărnicia lor, dând exemple clasice de jertfire pentru neam și biserică.

Cu greutate, dară în sfârșit cu ajutoriul lui Dumnezeu, a succes a se ridica aceasta sfântă biserică monumentală, carea pentru veacuri va străluci în fruntea bisericilor românești, ca o mamă între fiicele sale. În ea se va propovedui cuvântul lui Dumnezeu la Românii dreptcredincioși și se va adăpa poporul român cu învățăturile legii și ale tradițiilor sale strămoșești.

Din modul, cum s'au întemeiat fondul catedralei, cum s'au adunat toate mijloacele bănești pentru ridicarea, terminarea și împodobirea unei asemenea biserice, mulți pot trage instructive povește și învățături. Anume — ajunși la terminarea lucrărilor — toți a trebuit să ne alegem cu convingerea, că prin voință tare și stăruitoare, însoțită de cuvenită însuflețire, se poate face mult pentru înaintarea poporului nostru, și că acest popor este un izvor curat și nesecat, din care și'n cele mai grele împrejurări putem scoate puteri nouă și încredere pentru viitor.

Cuvine-se deci, ca toate aceste fapte frumoase să nu rămână fără urmă, ci să se însemneze, și să servească și pentru generațiunile viitoare ca exemple de imitat.

Din acest punct de vedere, și mai ales ca și cei viitori să aibă în catedrala noastră un exemplu, cum prin însuflețire și concordie se pot realiza opere mari, sinodul arhidiecezan în ședința sa din 15/28 Aprilie 1906 sub Nr. protoc. 91 a decis și a îndatorat consistoriul arhidiecezan, să compună Istoricul zidirii catedralei sau o Monografie a catedralei dela mitropolia din Sibiiu.

Consistoriul la rândul său a încredințat facerea acestei lucrări la trei membri din mijlocul său, anume arhimandritului Dr. Ilarion Pușcariu, vicariu arhiepiscopesc și asesorilor consistoriali Mateiu Voileanu și Dr. E. Miron Cristea. Aceștia — împărțind lucrarea între sine — au compus cel dintâiu partea I dimpreună cu tractatul introductiv, cel de al doilea partea II și al treilea partea III, care este cea mai extinsă, cuprinzând lucrările zidirii bisericeii cu toate întocmirile interne ale ei. In un capittlu final, IV, se cuprinde colecta din urmă și cea dintâi, carea — încât ne este cunoscut — încă nu s'a publicat până acuma.

In text s'au intercalat la locurile corespuuzătoare un număr considerabil de chipuri și ilustrațiuni, despre persoane și obiecte, ce stau în legătură istorică sau faptică cu catedrala, prin ce se ridică în grad mai mare interesul pentru broșura de față.

Cărticica aceasta, înainte de a se tipări, a fost prezentată în manuscris Consistoriului, care pe lângă unele observări i-a dat aprobarea. Ea, așa credem, cuprinde tot ce este de interes pentru cei din viață și pentru cei următori și poartă în sine pentru veacuri mărturisirea despre trăinicia poporului român, întemeiată pe religiunea și biserica sa.

Sibiiu, 1 Martie, 1908.

Autorii.

Catedrala română din Sibiu.

In zilele dintâi ale lunii Maiu în anul 1906 cu venirea rândunelelor mi se dădă ocaziune a face nește observațiuni minunate din vieța și pățaniile acelor animale.

De mai înainte veneau în tot anul o păreche două de rândunele și-și ocupau cuiburile dela foișorul casei, unde locuesc, după credința mea tot acelea din anii trecuți, sau alte, cari s'au înmulțit în aceleași cuiburi. Inainte de a-și depune ouăle în cuiburi, drăgălașele paseri cu o măestrie și strădanie admirabilă înghițau tina de pe strada din apropiere, o aduceau și o turnau la cuibușorul lor pentru a face unele reparaturi la el, căci se mai stricase în decursul anului. Când erau toate pregătite, cuibul în ordine și două părechi de ouă așezate în cuib gata a le cloci și a scoate pui din ele, iată dușmanul, două-trei vrăbii se năpustiră asupra cuibului și asupra locuitorilor lui, și cu vrășmășie, după scurt atac, izgonesc pe rândunele, nimicesc ouăle și ocupă cu îndârjire locul rândunelelor; dară, fatalitate! încă a doua zi după întâmplare una din vrăbii atârână încurcată de nește fire de călți scormonite din cuib; vrăbiile celelalte au fugit de spaimă, iară cea spânzurată după luptă și chin de o zi și jumătate s'a sfârșit. Rămânând să deslege ornitologii întrebarea, dacă rândunelele din răsbunare au pus în cuib în mod instinctiv călții ca o cursă pentru vrăbii, sau că din călți eră cuibul construit pe dinlăuntru — și de aici nenorocirea vrăbiilor, — destul atâta, că rândunelele năpăstuite și-au făcut alte cuiburi nouă lângă cele părăsite și au început a-și îndeplini misiunea lor de sporire, scoțând, ce e drept, cu multă întârziere din ouăle lor pui, pe cari i-a nutrit și îngrijit de acum înainte neconturbate, până i-a făcut sburători și trainici. Aceasta este întâmplarea!

Văzând cu ochii acestea tocmai într'un timp, când cu înțețire se făceau pregătirile pentru sfințirea bisericii catedrale din Sibiiu, nu știu cum, mai ales nu știu, dacă psihologiceste este justificat, mi-a trecut prin minte un șir întreg de idei privitoare la istoria bisericească a poporului român din Ungaria. Acele idei în acelaș rând, în care mi s'au reprodus în minte, îmi vine a crede, că nu-și vor greși scopul, dacă le voi permite aci drept introducere la istoricul bisericii noastre catedrale din Sibiiu.

Mi-a venit adecă în minte, că noi Românii din Ungaria, ca creștini și locuitori vechi în această țară, ne-am ținut de biserica ortodoxă răsăriteană și am avut ierarhie proprie cu mitropolit în frunte, a cărui reședință eră Belgradul sau Alba-Iulia; că mitropolia aceasta a fost secolii dearândul scutul și apărarea poporului român, amenințat în existența sa. Biserica română a avut mult de suferit dela ceialalți locuitori și celelalte confesiuni din țară și chiar din partea regimelor țării. În perioada regilor, începând cu primul rege al Ungariei Sfântul Stefan (anul 1000), a fost asuprită biserica română din partea propagandei bisericii apusene. Cu deosebire sub regii Ungariei din casa Anjou netoleranța religioasă mergea așa de departe, încât însaș legislațiunea țării apăsa biserica ortodoxă răsăriteană până la extirparea credincioșilor ei. După introducerea reformațiunii și mai ales după lupta nenorocoasă dela Mohács (1526) biserica românească în părțile Ardealului a suferit mult din partea Calvinilor, cari cu forța s'au încercat să atragă pe Români la calvinism.

Cu toate acestea stări și împrejurări nefavorabile în decurs de mai mulți secolii, biserica română n'a încetat a există, a ținut cu tărie la dogmele și ritul bisericești ortodoxe de răsărit. Capii ei bisericești, mitropoliții în timpuri critice și de mari încercări au suferit martiriu pentru biserica lor; unii din ei la aparință au cedat forței, însă nici când de bunăvoie, nici ei, nici poporul, nu a devenit necredincios bisericii lor, ci au păstrat cu scumpătate în inima și sufletul lor credința strămoșească și vechile obiceiuri și tradiții bisericești și naționale.

Mitropolia ortodoxă română cu reședința în Alba-Iulia atâta de veche, pe lângă toată vitregitatea timpurilor, a fost și a rămas, pe cât a existat, unicul centru religios și cultural pentru toți Românii din Ungaria. Mitropolia aceasta a fost pentru Românii desconsiderați și apăsați politicește, unica mângâiere, care în timp de suferințe îi întărea în speranța unui viitor mai fericit. Destinul a voit însă, ca poporul român să bea până în fund paharul amărăciunii și al suferințelor, pentruca apoi în timpuri mai bune și mai luminate să-și elupte și câștige prin perseveranță pozițiunea ce i-se cuvine. Mitropolia română ortodoxă din Alba-Iulia, unicul centru religios cultural și unica mângâiere a Românilor, încetează dela 1700 în urma unirii unei

părți a Românilor din Ungaria cu biserica apusană. Este știut, că unirea aceasta n'au poftit-o, nici nu au cerut-o Români, ci prin uneltiri a fost impusă Românilor, pentru a servi scopurilor străine. Din desbinarea Românilor în două biserici a urmat pentru ei multe rele, cari se resimt până în ziua de astăzi. Cu pierderea mitropoliei vechi de Alba-Iulia, Români rămași credincioși religiunii strămoșești au pierdut ierarhia lor și au rămas ca turma fără păstori preste 60 de ani; dară și după restaurarea ierarhiei, biserica română ortodoxă din Ungaria și cu deosebire din părțile Ardealului era lipsită de drepturi și încătușată de prejudițiile timpurilor trecute. În mijlocul prigonirilor și nedreptăților, chiar și în timpul mai apropiat, episcopul Vasile Moga și oamenii timpului său își pierduseră toată încrederea în sine și orice speranță de o îndreptare în spre mai bine. Ei erau concreșcuți cu suferințele, încât nu mai simțiau jugul greu ce-i apăsă; starea aceasta umilită o socoteau ca un destin al sorții poporului român; și toți cei puși la conducerea bisericii noastre, cuprinși de vârtejul suferințelor, nu mai nutreau nici o speranță în viitor și orice încercare de luptă pentru emanciparea bisericii în stil mai înalt o socoteau de zadarnică. Dumnezeu știe câtă vreme ar mai fi rămas biserica în aceasta stare umilită, dacă prevedința divină nu s'ar fi îndurat de noi Români ortodocși din Ungaria, să ne trimită pe un Moise în persoana fericitului mare arhipăstor Andreiu Baron de Șaguna, care să scoată poporul său român «din casa robiei» și să-l conducă cu lumina adevărului și a dreptății în calea progresului cultural, religios-moral, luptând ca un viteaz în contra tuturor factorilor protivnici, cari erau mulți și nenumărați, până ce a izbutit să emancipeze biserica sa din starea ei apăsată și umilită și a o aduce la adăpostul egalei îndreptări, precum corăbierul iscusit aduce norocos naia sa izbită de vânturi și valuri la limanul dorit. Acest bărbat fenomenal a ajuns episcop al Românilor ortodocși din părțile Ardealului, dară n'a fost născut în Ardeal, n'a fost crescut în atmosfera apăsătoare și n'a trăit în acea stare de umilință politică și bisericească, care pe oricare altul trăit în această țară în asemenea împrejurări, ajuns la scaunul episcopesc, îl descurajă și-l împedecă, ca nici să nu cuteze a visă despre o mitropolie restaurată, sau să încerce a câștiga pentru biserica sa drepturi egale cu alte confesiuni din patrie. Numai un Șaguna a putut ajunge la aceste prețioase rezultate, pentru că el, pe lângă aceea, că spiritul și mintea sa ageră l făcerea capabil de luptă, nu era concreșcut cu mizeriile poporului român ortodox din Ardeal și nu era dedat cu ele, ci din contră fiind senzibil și frapat de ele nu le putea suferi și a căutat cu tot prețul să emancipeze biserica sa din starea ei asuprită și umilită. El crescut în cercuri sociale mai înalte, având vederi largi și gustând o viață mai liberală, află umilirea și nedreptățirea bisericii, în fruntea căreia ajunsese, atâta de nenaturală,

strigătoare la cer și nemaipotrivity cu progresul timpului, încât îndată după începutul păstoririi sale, n'a întârziat nici o zi, nici un ceas a cugetă, cum să-și realizeze scopul cel măreț, și nu s'a odihnit pânăce după multă luptă și osteneală n'a ajuns la acele rezultate salutare, prin cari s'a făcut nemuritor și pentru cari posteritatea 'l binecuvintează și-l va binecuvântă în veci.

Lucrările și activitatea lui Șaguna nu este după întâmplare, ci după un plan dela început binecugetat și binestabilit. Deviza lui eră, una trebuie făcută, iară alta a nu rămâneă neisprăvită. Conștiința despre dreptatea cauzei, ce o reprezintă, îi da curagiul, puterea și perseveranța de a urmări scopul până la ajungerea lui. Pelângă mitropolia Românilor ortodocși din Ungaria, ca instituțiune ierarhică mai înaltă în biserică cu organizațiunea ei, a cărei restaurare a fost una dintre problemele principale în programul său de muncă, plană în spiritul mare a lui Șaguna și mitropolia, prezentată în formă concretă prin o biserică catedrală la reședința mitropolitului, fără de care Românul nu-și poate închipui o mitropolie. Deodată cu pașii făcuți pentru restaurarea vechei mitropolii române ortodoxe a Belgradului, a cugetat marele bărbat al bisericii, că pentru mitropolia restaurată se cuvine și o biserică pompoasă la reședința mitropolitului, precum eră odinioară biserica catedrală a mitropoliei din Belgrad, care dimpreună cu reședința mitropolitană, fiind prefăcute în cenușă deodată cu arderea cetății Belgradului în resbelul lui Rákoczy II cu Turcii și Tătarii la anul 1658, se restaură din nou de multpătimitul și vrednicul mitropolit Sava Brancoviciu cu mijloacele adunate din milă în Rusia, unde călători numitul mitropolit spre acest scop. După unirea unei părți a Românilor cu biserica apuseană, nemai ocupându-se scaunul mitropoliei ortodoxe române, însaș biserica catedrală, reședința cu tipografia mitropoliei s'au demolat cu ocaziunea fortificării cetății sub regele Carol III (împăratul Carol VI) la anul 1715. Pentru aceste edificii monumentale a primit clerul unit o despăgubire în bani, din cari, după cum se exprimă eruditul bărbat Timoteiu Cipariu, s'a ales «merepere». adecă nimica. Românii amăriți pentru nedreptatea aceasta puteau zice cu Ieremia prorocul: «Căile Sionului plâng, pentrucă nu sunt ceice veneau la praznic, toate porțile lui perite sunt, preoții lui suspină.....». (Ieremia, Plângerea c. I, v. 5).

La reconstruirea noului Sion românesc, munca cea mai mare și lucrarea de căpetenie au fost rezervate bărbatului providențial, trimis de Dumnezeu în fruntea poporului român în persoana lui Andreiu Șaguna, care întocmai ca un arhitect luminat, iscusit, având înainte de toate un plan limpede pentru lucrarea sa gigantică, cu mare dibăcie a căutat și aflat mijloacele de lipsă pentru realizarea măreței sale opere. Mult a dorit inima

lui să ridice la scaunul mitropoliei restaurate o biserică catedrală, pompoasă și măreață, precum pretindea demnitatea și prestigiul unei mitropolii, care adună sub scutul său dumnezeesc un număr atât de considerabil al Românilor ortodocși din patrie. Prestigiul bisericii române ortodoxe pretindea aceasta, dară cu deosebire trebuințele practice religioase de toate zilele reclamau în mod imperativ o biserică în cetatea Sibiiu. Incepând cu episcopii sârbești Gedeon Nichitici, Gerasim Adamovici, cei dintâi episcopi ai eparhiei Ardealului după restaurare, să știe, că ei din lipsa de reședință episcopescă și biserică în cetatea Sibiiu, unde nici nu era permis Românilor a avea biserică, au locuit în comuna românească Rășinari, în apropiere de Sibiiu, unde sunt și îngropați. Vasile Moga cel dintâiu episcop român al eparhiei ardelenene cu mare greu a putut, prin cumpărare cu bani din colectă în eparhie, acuire o casă de reședință episcopescă în cetatea Sibiiului, în strada Cisnădiei Nr. 7; până atunci locuia în casă cu chirie. Aici avea episcopul Vasile Moga și capela sa domestică, care a fost folosită și de următorul său în scaun Andreiu Șaguna, până când, prin tractare înțeleaptă și cu tact a membrilor companiei de negoț levantin române-grecești din cetatea Sibiiu, a știut a se pune în folosința și stăpânirea bisericeștii (capelei) acelei companii din strada Măcelarilor.

În bisericeștii aceasta din Cetatea-Sibiiu, ce se numea și capela grecească, în lipsa altei biserici catedrale, a slujit marele arhiepiscop și mitropolit Andreiu până la sfârșitul vieții sale, aici s'au îndeplinit cele mai însemnate acte bisericești, precum sfințirea de arhieriei, ținerea congreselor noastre naționale bisericești și a sinoadelor arhidiecezane ș. a. La astfel de ocaziuni, când se întruneau în adunări bisericești reprezentanții a toate trei eparhiile din mitropolie, se simțea mai tare lipsa unei biserici catedrale și întrunirile acestea încă au fost pentru nemuritorul mitropolit Andreiu și pentru următorii lui în scaun un memento al îngrijirii pentru ridicarea unei biserici catedrale la reședința mitropolitană, care și în mod văzut să reprezenteze mitropolia, ca instituțiune ierarhică.

Încă ca vicariu general al eparhiei văduvite a Ardealului și-a îndreptat ingeniosul și energicul arhimandrit Andreiu Șaguna deosebita sa atențiune asupra creșterii religioase și morale a tinerimei școlare române ortodoxe în religiunea sa strămoșească; de aceea cea dintâi stăruință a sa era, ca să așeze catiheții la tinerimea noastră școlară din institutele străine. Cercetarea bisericii o socotea cu tot dreptul între cele dintâi recerințe pentru ajungerea scopului. Îl durea inima, când vedea că chiar în Sibiiu, unde se află un număr considerabil de băieți români gr. or., cari cercetau școale de alte confesiuni, nu se află o biserică la eparhie, care să încapă pe toți; chiar și clericii și pedagogii erau siliți să cerceteze bisericile din suburbii.

Când în anul 1857 a pășit Șaguna cu idea zidirii unei biserici catedrale la reședința sa și spre acest scop cu multă râvnă a întreprins o colectă de bani la Români și alți creștini ortodocși din toate țările monarhiei austro-ungare, nutreă speranța a putea în curând, la tot cazul până se află în viață, realiza frumosul și mărețul scop și a ridică Domnului un locaș sfânt în cetatea Sibiiu. Aceasta se vede și de acolo, că și-a bătut mult capul pentru acuirea unui loc potrivit pentru biserică, ceea ce, precum s'a adevărit, n'a fost unul dintre cele mai ușoare lucruri.

Optimismul său bazat pe sfințenia cauzei a suferit unele decepțiuni. Colecta interprinsă la eparhioții săi a dat frumoase rezultate; nu tot așa însă în afară. O întreprindere nenorocoasă cu o parte din banii colectați, investiți în acțiuni de cucse minerice de aramă dela Sz. Domokos și Füle, la ceea ce l-au îndemnat unii prietini ai săi din înalta societate sibiiiană, l-au descurajat și mai tare. Evenimentele politice de ordine mai înaltă, ce s'au succedat între anii 1860—1870 și mai îndeosebi îngrijirea pentru asigurarea unei stări mai bune a bisericii sale, precum înființarea și înarticularea mitropoliei și organizarea ei ș. a., se pare a-l fi distras dela urmărirea scopului în ce privește zidirea apropiată a unei biserici catedrale. Șaguna bine știă, că dacă în cadrul cel mare se ameliorează soarta bisericii sale, se dau de sine și condițiunile mai bune și mai favorabile pentru existența și prosperarea ei în toate direcțiunile. Dacă de exemplu, pe lângă alte rezultate favorabile obținute în lupta pentru binele bisericii, ar fi reușit mitropolitul Șaguna să câștige o moșie dela stat pentru dotarea mitropoliei, precum i-se promisese prin anii 1865—1869 (în combinație erau luate domeniile dela Deva sau cel dela Fărcădin în țara Hațegului), dară din cauza îmbolnăvirii și a morții urmate în anul 1873 nu s'a realizat, de sigur din venitul anual de 30—40 mii floreni, s'ar fi putut ridică mai curând și biserică catedrală dorită atâta de mult. Marelui mitropolit Șaguna nu i-a fost dat în viață a vedea ridicată biserică catedrală, dară el a creat fondul de zidire din contribuiri, lăsând ca moștenire următorilor săi în scaun îndeplinirea acestei opere atât de necesare.

Timpul de trei pătrare ani, cât a păstorit Procopie Ivacicoviciu ca arhiepiscop și mitropolit după moartea lui Șaguna, a fost prea scurt, decât să fi putut cugetă la zidirea catedralei; dară această chestiune a preocupat în măsură mare pe următorul mitropolit Miron Romanul, care a ținut în deaproape evidență cauza în tot timpul păstoririi sale de 24 ani; și dacă nici în acest timp nu s'a zidit biserică, nu lipsa de însuflețire, ci lipsa mijloacelor suficiente a fost cauza amânării. Eră în firea acestui mitropolit a scrută, a hesită și a nu se apucă de nici un lucru mare, până nu s'a asigurat de reușită; de aici au urmat, că în acest timp, până ce prin buna

chivernisală să crească și fondul de zidire, s'a mărginit lucrarea zidirii pe lângă studiarea lucrului cu privire la loc, plan și altele.

Îndeplinirea măreței opere, după care două generațiuni de oameni a așteptat cu sete și nerăbdare, a fost rezervată la al treilea următor a lui Șaguna, Înaltpreasfințitului Domn actualul arhiepiscop și mitropolit Ioan Mețianu, care îndată ce din episcop al Aradului, ajunse în fruntea bisericii noastre mitropolitane, cu sacră însuflețire și cu energia, ce-l caracterizează, luând firele lucrării rămase de antecesorul său și adunând și mijloacele necesare prin o colectă purtată cu bun succes, după șapte ani de păstorire fû fericit prin stăruință și muncă neobosită, a vedea înălțat sionul cel măreț românesc, frumos și împodobit în cetatea Sibiiului, și după terminarea lui a-l sfinți cu mare pompă și asistență la ziua de 30 Aprilie (13 Maiu) în Dumineca Samarincii anul Domnului 1906.

Referindu-ne la istorioara întâmplării cu rândunelele, dată la începutul acestei expuneri introductive, putem zice, că și noi, întocmai precum inofensivele rândunele după năpăstuirile suferite și-au reconstruit cuibul lor, întocmai așa și Românii ortodocși după dezastre suferite timp îndelungat a aflat mângăerea lor văzând realizată biserica mitropoliei.

Mare a fost bucuria Românilor ortodocși în ziua aceea, când venind la Sibiiu din toate părțile, au văzut mărețul locaș al Domnului, care ca un monument falnic are să mărturisească generațiunilor viitoare despre simțul religios și trăinicia poporului român și care are să servească pentru sute de ani ca centru cultural al Românilor ortodocși din Ungaria.

Fiindcă zidirea acestei biserici catedrale în cetatea Sibiiu din multe privințe n'a fost una dintre lucrările ușoare și fiindcă 50 de ani încheiați de chibzuință și muncă sub trei mitropoliți ai noștri s'a cerut până am ajuns a avea această biserică monumentală, nu poate fi fără interes atât pentru cei de astăzi în viață, cât și pentru generațiunile viitoare a cunoaște fazele și momentele dimpreună cu greutățile, prin cari a trecut această lucrare. Din aceasta considerațiune și mai ales din considerațiunea, că contimporanii, dintre cari cei mai bătrâni le cunosc toate acele dela început, mai bine știu, cum s'au întâmplat lucrurile înaintea ochilor lor, sinodul arhidiecezan în ședința sa din 15/28 Aprilie 1906 Nr. 91 a adus următorul concluz:

p. 3. «Pentru a face cunoscută catedrala noastră și toate fazele, prin care a trecut aceasta chestiune dela început până în momentul de față, dar mai ales a animă publicul să continue cu contribuirea de ajutoare, Consistoriul să publice o monografie a catedralei de pe acuma, până când sunt proaspete în memorie toate lucrurile».

Pentru executarea și îndeplinirea acestui concluz se va expune în cele următoare dela început în mod cronologic toți pașii și toate lucrările pentru

înființarea bisericii catedrale până la predarea ei în folosință pentru serviciul public dumnezeesc. Deci istoricul catedralei, ce se face pe baza actelor și a mărturiilor contemporane, se împarte în trei părți principale. Prima parte se referă la lucrările inițiate și îndeplinite de episcopul, mai târziu mitropolitul Andreiu Baron de Șaguna, a doua parte cuprinde continuarea acelor lucrări sub arhiepiscopul și mitropolitul Miron Romanul, și a treia parte arată pregătirile de zidire și însaș zidirea bisericii catedrale după plan bine studiat, care după zugrăvirea și ornamentarea ei internă s'a terminat cu sfințirea ei sub și prin Înalt Preasfințitul Domn arhiepiscop și mitropolit Ioan Mețianu.

In textul acestei monografii se intercalează ilustrațiuni de interes istoric.

Arhiepiscopul și mitropolitul
Andreiu Baron de Șaguna
ca episcop
1846—1873.

I.

Lucrările pentru Catedrală

sub

Arhiepiscopul și Mitropolitul ANDREIU BARON de ȘAGUNA.

— x —

1. Inițierea colectei.

a) Concesiunea Majestatică.

Actul cel dintâi privitor la zidirea bisericii catedrale este rugarea episcopului Andreiu Baron de Șaguna către Maiestatea Sa Preînălțatul împărat și rege Francisc Iosif I din 5 Octomvrie 1857 Nr. cons. 785 pentru concesiune de a adună milă în cuprinsul monarhiei dela creștinii bisericii ortodoxe orientale spre scopul zidirii unei biserici catedrale la episcopia din Sibiiu. Conceptul e lucrat și scris de însuș episcopul diecezan în limba germană, datat din Viena la 9 Septemvrie 1857.

Cuprinsul acestei petiții în traducere românească este următoriu:

*Maiestatea Voastră Apostolică cesară-regească,
Preaîndurate Împărate și Doamne!*

«De când antecesorii Maiestății Voastre au fericit biserica greco-orientală din Ardeal, care ca cea mai veche în țară, avea în timpurile de mai înainte o mitropolie în Alba-Iulia, cu înființarea unui episcopat, credincioșii număroși ai aceleia n'au avut altă dorință mai ferbinte decât aceea de a vedea ridicată la reședința episcopoească din Sibiiu o biserică catedrală, care să corespundă demnității episcopiei. Sub domnia fericitoare a Preaînalt Maiestății Voastre se pare în sfârșit a fi sosit timpul în care, cu preaputernicul ajutor a lui Dumnezeu, va fi cu putință a apropiă de împlinirea de mult așteptată și aceasta dorință vie. Adevărat că mijloacele mărginite încă nu sunt de ajuns pentru a începe îndată zidirea, ne rugăm însă la Dumnezeu, să încălzească inimile coreligionarilor noștri din cuprinsul monarhiei (șters în concept: și afară de monarhie), ca în

iubirea lor creștinească de jertfă să ne tindă mână de ajutor frățesc, și trăim în credința tare, că Dumnezeu va ascultă rugăciunile noastre și sub scutul regimului împărătesc, care în totdeauna cu tărie a promovat sfânta cauză a religiunii, ne va da sprijinirea trebuincioasă.

Spre acest scop, urmând exemplul altor confesiuni, am voi să punem la cale o colectă de oferte benevole la coreligionarii de confesiunea noastră în cuprinsul Impărăției (șters în concept: și în principatele dunărene învecinate, Muntenia, Moldova și Serbia), pentru că în chipul acesta sperăm a vedea în curând împlinite dorințele noastre.

Plin de încredere de a afla în Preainalt Maiestatea Voastră Apostolică și în aceasta cauză pentru noi scumpă și importantă mai presus ca orice, pe cel mai puternic protector, îndrăznește subscrisul prea supus episcop a să apropie de treptele sfințitului tron cu umilita rugare: Să Vă îndurați Maiestatea Voastră cu grația Preainaltă a încuviință, ca spre scopul zidirii unei biserici catedrale în Sibiu, ca la reședința episcopului, să se facă o colectă benevolă generală de daruri ale milosteniei la toți coreligionarii de confesiunea noastră în cuprinsul monarhiei (șters din concept: și să dați subscrisului preacredincios și supus episcop preagrațioasa încuviințare a putea merge în învecinatele principate dunărene: Muntenia, Moldova și Serbia, ca cu învoirea regimelor de acolo să poată întreprinde o astfel de colectă și la coreligionarii de acolo, la al cărui rezultat mai bogat ar contribui în mod însemnat o conlucrare a consulatelor împărătești în aceste provincii).

Perseverând cu cea mai adâncă venerațiune și prea supusă ascultare».

Al Maiestății Voastre c. r. Apostolice

Viena, 9 Septemvrie 1857.

până la moarte cel mai credincios și ascultător supus.

În acest act este interesant și ceea ce este șters din concept, de acel cuprins, ca colecta să se facă nu numai în monarhia austro-ungară dară și în state străine, anume în principatele dunărene învecinate, Muntenia și Moldova precum și în Serbia, unde cere voie să călătorească în persoană pentru a colecta și acolo cu încuviințarea regimelor acelor țări, la ce mult ar putea ajuta la un rezultat mănos conlucrarea consulatelor împărătești din acele provincii. Motive, cu cari și astăzi ne întâlnim în asemenea chestiuni, au îndemnat pe Șaguna să nu inziste pe lângă colecta afară de monarhie. Prin hârtia din 26 Octomvrie 1857 Nr. 23,383/3457 este episcopul Șaguna încunoștințat pe calea ministrului de culte, că Maiestatea Sa s'a îndurat preagrațios, cu datul Laxenburg la 28 Septemvrie, a încuviință colecta proiectată cu acel adaus, ca despre decursul și rezultatul colectei, să se raporteze locotenenței țării la fiecare jumătate de an și să se îngrijească de crearea unui fond pentru susținerea edificiului bisericii catedrale.

De bun augur a fost și în mod însemnat a înălțat prestigiul colectei plănuite de Șaguna, împrejurarea, că Maiestatea Sa Preainălțatul împărat și rege Francisc Iosif I a fost cel dintâi, care a contribuit pentru catedrala

Seiner R. K. Apostolischen Majestät,
Allergründer Kaiser und Herr!

Seit seiner Majestät Von
seiner in prinzipiel-orientir-
lichen Reise in Pindarbürgen,
welche als die "älteste" in
Leute in frühsteren Zeiten
nach Metropolis in Kurlan-
den besetzt, mit dem frucht-
baren eines Bischofs von
glückten, haben die geistlichen
Behörden in der ganzen Kaiser-
lichen Administration unter
als von dem Bischof
in Hannoverstadt nach dem
Worte des Bischofs nach dem
in der Kaiserlichen Hof-
zu sein.

noastră cu considerabila sumă de una mie galbini, ceea ce a servit și pentru alții ca îndemn a întimpină cu căldură întreprinderea episcopului Șaguna.

«Telegraful Român» în Nrul său 47 din 1906 în preziua sfințirii catedralei aprețiază după cuviință inițierea colectei prime a lui Șaguna și începutul ei cel bun precum urmează:

«In toamna anului 1857, pe la începutul lui Octomvrie, episcopul Șaguna merge la Viena. N'a fost primul drum pe care l-a făcut marele Arhiereu la Viena, și n'a fost nici cel din urmă. De multeori îl făcuse el înainte de aceea, și de multeori l-a mai făcut și după aceea, cu toate greutatețile mari cari erau legate pe atunci de o călătorie atât de lungă, făcută în mare parte cu trăsura, pentru că căi ferate pe atunci nu erau în Ardeal.

N'a mers Șaguna nici de astădată la Viena, — cum n'a mers nici odată, — în afaceri particulare, din plăcere, pentru distracție, ci mânat de interesul mare ce-l purtă trebilor obștești, din necesitatea și dorința de a mai exoperă câte ceva pe seama neamului și pe seama bisericii sale.

Conform dorinței exprimate, Șaguna a fost primit în audiență privată din partea Maiestății Sale. In cursul audienței apoi Șaguna a prezentat Monarhului mai multe rugări, menite să îmbunătățească și să ușureze soarta poporului românesc din Ardeal, pururea credincios patriei, tronului și casei domnitoare.

Intre rugările de deosebit cuprins se află și aceea, ca Maiestatea Sa să se îndure preagrățios și să dea episcopului Șaguna permisiunea preainaltă ca să deschidă o colectă obștească, nu numai în Ardeal, ci în toate provinciile monarhiei, în scopul adunării unui fond, din care să se ridice o biserică catedrală ortodoxă română în Sibiiu.

Maiestatea sa a încuviințat cererea numai decât, iar prin o rezoluțiune preainaltă, datată din Laxenburg, a dat și în scris voe episcopului Șaguna să deschidă o colectă pentru adunarea fondului, din care să se poată ridica catedrala ortodoxă română din Sibiiu.

Ideia edificării catedralei a venit dela Șaguna, dela acest bărbat providențial al nostru, dela care ne-a rămas tot ce avem: mitropolie, lege fundamentală bisericească (statutul organic), fundațiuni etc.

Abia sosise Șaguna acasă din obositoarea călătorie și abia ajunsese să-și stabilească planul, după care credea să-și poată crea mai ușor fondul necesar pentru ridicarea catedralei, și o preaplăcută surprindere i-s'a făcut, prin faptul, că însuș Maiestatea Sa, împăratul și regele Francisc Iosif I, s'a anunțat ca *primul contribuent la fondul bisericii catedrale*, trimițând episcopului Șaguna prin guvernatorul Ardealului din zilele acelea, principele Schwartzenberg, frumoasa sumă de 1000 galbini austriaci.

Insemnatul eveniment a fost adus la cunoștința publicului românesc în numărul 101 din 21 Decemvrie 1857 al «Telegrafului Român», care în fruntea foii, cu litere mari și roșii, a publicat următorul comunicat:

«*Maiestatea Sa cesară reg. apostolică, preainduratul nostru împărat Francisc Iosif I prin preainalta hârtie de cabinet din 26 Decemvrie c. n. 1857 s'a îndurat preamilosțiv a dărui una miie galbini pentru zidirea unei biserici catedrale dreptcredincioase răsăritene în Sibiiu, precum și a porunci, ca suma aceasta să se dea prin mijlocirea Sărenității Sale, a domnului guvernator al țării, prințului Carol de Schwartzenberg, la locul său cuviincios.*»

Frumosul și marinimosul dar al Maiestății Sale, venit tocmai în preajma sărbării Nașterii Domnului, a fost o nouă dovadă despre deosebita bunăvoință și îngrijire preainaltă dată credinciosului popor român din Ardeal, mai ales însă un act de frumoasă atențiune manifestată din partea Monarhului față de credinciosul său sfetnic, episcopul Șaguna, și de bunele și nobilele sale intențiuni.

«Telegraful Român», organul de publicitate al episcopului Șaguna, întemeiat de Șaguna și condus după îndrumările și indigitările lui Șaguna, pe atunci redactat de *Visarion Roman*, a comentat în numărul 102 acest fapt de mare însemnătate după cum urmează:

«Ca un soare de primăvară, plin de dulceață și de putere, a străbătut prin inimile tuturor fiilor bisericii greco-răsăritene din Ardeal mult îmbucurătoarea veste despre mărețul și gloriosul dar ce s'a îndurat a-l face Maiestatea Sa, iubitul nostru domn și împărat Francisc Iosif I, pe seama bisericii catedrale gr.-răsăritene din Sibiiu. Acel duh fericitor, ce suflă prin toată legislația Maiestății Sale ces. reg. apostolice, prin toată legislația, zic, ce e bazată pe vecinicele temeuri ale asemenea îndreptăririi tuturor popoarelor din marea familie de popoare austriace, acel duh se vede lămurit și din această faptă marimonioasă ce adaugă încă o piatră scumpă la cununa ce și-a împletit-o Maiestatea Sa prin nenumăratele sale faceri de bine. Românii de legea răsăriteană din Ardeal simțesc mărimea darului acestuia împărătesc, în tot cuprinsul ei, cu atât mai vârtos, că acela atinge cea mai scumpă comoară a lor, *biserica*, și nu vor lipsi a trage dintr'ansa încurajare nouă *de a se lipi cu credință neclătită de înaltul tron împărătesc*. Și dacă și în timpuri vitrege, în cari biserica lor eră exchisă din cercul celor îndreptățite, ei au păstrat nepătat paladiul credinței cătră înalta casă domnitoare, cu cât mai vârtos acum, dupăce prin sfințitul cuvânt împărătesc a căzut păretele cel din mijloc ce desparte popor de popor și biserică creștinească de biserică creștinească, și după ce se văd și ei strânși la sinul cel iubitor al înălțatului lor domnitor, se vor întrece a jertfi pentru augusta casă domnitoare și pentru înflorirea și creșterea statului, căruia sunt și ei cetățeni, toate puterile sale. Dar nu numai la Românii din Ardeal de legea răsăriteană ori la coreligionarii lor din marea monarhie austriacă peste tot, ci și la toți fiii bisericii răsăritene, fie aceia în oricare parte a lumii răspândiți, va străbate vestea aceasta de bucurie, până în coliba celui mai de pe urmă țaran, producând cea mai curată mulțămire cătră înaltul donator, și așa numele înalt a aceluiaș va trăi ca o tradiție sfântă, tipărită cu litere neșterse în inimile lor, din generație în generație».

Ideia frumoasă a episcopului Șaguna de a ridica la Sibiiu o biserică catedrală dreptcredincioasă, a fost îmbrățișată deci dintâi din partea Maiestății Sale a preabunului nostru împărat și rege apostolic. care a ținut să fie primul contribuent la fondul pentru ridicarea catedralei. Nu peste mult a urmat apoi un regiment al Maiestății Sale, regimentul 8 ces. reg. de gendarmerie, ai cărui ostași de rând, Români de naștere și neromâni, au adunat cu crucerul suma de 200 fl. și au trimis-o pentru fondul catedralei.

Suma colectată a fost trimisă episcopului Șaguna prin comandantul regimentului, vicecolonelul *Iankovski*, care a adresat activului arhiereu gr.-or. român din Ardeal și următoarea scrisoare:

«*Excelența Voastră! Cugetul care a purces din religiosul sentiment al Excelenței Voastre pentru înființarea unei biserici catedrale, a aflat în mijlocul*

regimentului meu răsunetul cel mai îmbucurător, și nu numai mărturisitorii religiei gr. or. ci tot insul din supușii mei cu plăcere intimă și din puteri a luat parte la binecuvântata întreprindere. Rog așa dară pe Excelența Voastră a primi grațios suma de 200 fl. monetă convențională, cu bucurie jertfită, ca un ajutor sfânt, care e dedicat vecinicii, și a fi încredințat de nemărginita stimă și respectare cu care rămân, etc.»

După Maiestatea Sa a urmat deci armata Maiestății Sale, care încă a ținut să contribue după puteri la realizarea frumosului plan al ridicării unei biserici catedrale ortodoxe române în Sibiiu, și bunul început a avut în curând frumoasă și rodnică continuare. E de prisos a spune, că la frumoasa scrisoare a vicecolonelului Iankovski episcopul Șaguna a răspuns în termeni foarte frumoși, iar Maiestății Sale i-a mulțămît prin guvernatorul țării, mai târziu însă și în persoană».

b) Pastorală și Instrucțiunea lui Șaguna pentru colecta în eparhia sa.

După încuviințarea preainaltă a proiectatei colecte, a exmis Șaguna de sărbătorile Nașterii Domnului cu datul 1 Decemvrie 1857 pastorală de sub Nr. 980, care după lauda și îndemnul virtuților creștinești, credința, dragostea și nădejdea, precum și la cercetarea bisericii, încheie astfel:

«Însă ca să putem cercetă biserica și acolo a ne rugă, trebuie să avem biserici pe lângă episcopie, și în toate orașele și satele, și unde este lipsă de zidirea bisericilor, acolo să dăm ajutor și sprijineală ca frații nostri să nu rămână fără mângăiere sufletească.

Tocmai, iubiților mei, avem lipsă neîncjurată de o biserică episcopescă la Sibiiu, care să fie maica tuturor bisericilor din eparhia noastră. Lipsa aceasta am așternut-o la preainaltul tron al Maiestății Sale preabunului nostru împărat Francisc Iosif, și recunoscându-o de dreaptă s'a îndurat a-mi da voie pentru strângerea unui ajutor în toată împărăția. Și fiindcă lucrul acesta mai aproape se ține de noi, așadară mai nainte de ce aș cere ajutor dela creștinii nostri, cari sunt afară de episcopia noastră, am aflat de bine a năzuî cătră voi, cari îmi sunteți cei mai aproape și a vă pofti, ca cu dragostea și cu ascultarea care ați arătat și până acum cătră glasul arhipăstorului vostru să *alergați cu ajutorul vostru cătră zidirea unei biserici episcopesti la Sibiiu*, și să dați spre acest sfârșit din celece aveți și cu ce v'a miluit Dumnezeu, luând pildă dela văduva cea săracă din evanghelie, și să fiți milostivi, încât vă iartă puterile, știind că *nu omului, ci lui Dumnezeu dați*, și că nu cer pentru mine, ci spre mărirea lui Dumnezeu și spre binele vostru. Căci avem și astăzi câteva sute de copii la Sibiiu în școalele de aici, și bucuros i-aș adună lângă mine în toate Duminecile și sărbătorile la slujba dumnezească și cu osârdie le-aș da lor învățatură în toate și pentru toate spre binele lor și spre bucuria noastră a tuturor, dar nu avem biserică unde să-i adun. Deci iubiților mei fii în Christos, când vă vor cercetă pe voi preoșii voștri cu epitropii bisericesti și vă vor pofti a da mână de ajutor pentru zidirea unei biserici episcopesti la Sibiiu, *atunci și cel mai sărac să aducă o jertfă mică, dar plăcută lui Dumnezeu*, iar despre cei mai avuți și mai bogați am nădejde, că *se vor întrece cu milele și cu râvna lor cătră ridicarea casei lui Dumnezeu*, și așa bogații și săracii mă vor mângăia pe mine și-mi vor ușură grijele mele, ca cu suflet odihnit să vă zic vouă tuturor pururea: Darul Domnului nostru Iisus Christos

și dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împreunarea sfântului Duh să fie cu voi cu toți Amin. Dat-am în reședința noastră episcopoească cea din Sibiiu, în 1-lea Decemvrie 1857 susinsemnatul episcopul vostru *Andriiu Baron de Șaguna*».

Cuvinte sincere și eșite din inima curată a arhiereului sunt cuvinte ca aceste: «Că avem și astăzi câteva sute de copii la Sibiiu în școalele de aici, și bucuros i-aș adună lângă mine în toate duminicile și sărbătorile la slujba dumnezească și cu osârdie le-aș da lor învățătură în toate și pentru toate spre binele lor și spre bucuria noastră a tuturor, dar nu avem biserică, unde să-i adun».

Preoțimea din dieceză a fost îndatorată a cetii aceasta pastorală popului în biserică la ziua Nașterii Domnului Iisus Christos, la ziua de anul nou (1858) și la Bobotează.

Curând după pastorală aceasta, cu datul 4 Decemvrie 1857 Nr. 990 a dat episcopul Șaguna protopopilor, preoților și curatorilor bisericești o instrucțiune detaiată în 10 puncte, cum are să procedă la îndeplinirea colectei în parohii, descoperind că episcopul a dat deocamdată 2000 fl. m. c. și îndemnând pe preoțime a premerge și ea cu exemplu bun întru aducerea de jertfe, fiecare după puterile sale. Din acest act mai iese la iveală, că Maiestatea Sa a incuviințat colecta pe timp mai îndelungat, numai și-a rezervat ca din șease în șease luni să i-se raporteze despre rezultatul colectei. Ca să se vadă, cu câtă acurateță și precizie a tractat Șaguna cauza colectei, ca toate lucrările mari, ce le întreprindea el, dăm loc în cele următoare însuș actului acestuia în întregimea sa:

Din hârtia mea arhipăstorală, care am slobozit-o sub 1-lea Decemvrie a. c. nrul cons. 980, ați înțeles lipsa zidirei unei biserici catedrale la Sibiiu, și provocarea mea, ca tot madularul eparhiei noastre să contribuie la această sfântă întreprindere. Deci, ca strângerea milei să meargă cu rânduială bună, aflu de lipsă a demandă:

1. Ca în fiecare parohie parohul atârănător să ia cu sine pe curatorul primar al bisericii, sau fiind acesta împedecat din orice pricină, să ia lângă sine pe unul dintre curatori, pe care vor vreă acestia, și pregătind protocolul milei de câteva coale de hârtie, să meargă amândoi pe la casele creștinilor noștri, cerând milă pe seama zidirei bisericii catedrale la Sibiiu.

2. Culegerea aceasta are a se începe dela 26 Decemvrie 1857 și rezultatul ei împreună cu banii, are a se așterne părinților protopopi până la 1-lea Februarie 1858.

3. Parohul cu curatorul primar, sau cu alt curator, care va fi rânduit, va scrie pe fiecare creștin în protocolul cu mila, ce s'a îndurat a da.

4. Parohul cu curatorul vor fi datori a predă părintelui protopop și o conșignație, care să arete câți bani s'au strâns din parohiile singuratice, care conșignație se va așterne scaunului episcopesc, cu banii.

5. Ca strângerea milei să aibă urmarea cea dorită poftesc, ca părinții protopopi cu dăruirile lor să dea un bold preoților și curatorilor bisericești, iar preoții și cărturarii să dea cu milele lor pildă bună celorlalți creștini. Ce se atinge de mine

eu deocamdată dau 2000 fl. bani buni cu aceea, că iarăş voiu da, cum îmi vor ertă împrejurările.

6. Cele ce am zis sub punctul al II-lea așa trebuie înțeles, că numai despre strângerea cea până la 1-lea Februarie 1858 vor da parohii cu curatorii socoteală, ca să pot referă *Maiestății Sale* preainduratului nostru împărat despre porneala milei, căci *Maiestatea Sa* pofteste ca din șase în șase luni să aduc la preainalta cunoștință rezultatul strângerii milei pe seama bisericii episcopești. De aci se vede, că strângerea obștească a milei nu se săvârșește, ci se continuă și mai departe.

Pentru aceea:

7. Parohii și curatorii să fie cu priveghiare, și să întrebuițeze tot prilejul care li s'ar vedeă lor bun pentru mila pe seama bisericii episcopești, și apoi la 15 Iunie 1858 să facă arătare părintelui protopop atârnător despre sporul ostenelelor lor.

8. Așișderea și părinții protopopi și administratori protopopești să fie cătră acest lucru sfânt cu priveghiare, și cu tot prilejul să îndemine pe creștini cătră dăruire spre această zidire sfântă, și apoi despre rezultatul ostenelelor sale și ale preoților să refereze încoace la 1-lea Iulie 1858, ca apoi să pot așterne și eu *Maiestății Sale* starea milei adunate, ce mai departe a urmat.

9. Aceasta normă are a se păzi până atunci, până când eu nu voiu spune, că colecta aceasta pe seama bisericii episcopești are a încetă.

10. Eu mă făgăduesc sărbătorește, că cătră toți aceia dintre părinții protopopi, preoți, învățători și alți fii ai mei sufletești, cari se vor deosebi, sau cu dăruirea, sau cu râvna în strângerea milei, voiu aveă o îngrijire deosebită, ca ostenelele lor în treaba aceasta făcute nu numai să le precunosc, ci și să le răsplătesc lor cu mijloacele cari stau în puterea unui arhiereu.

În sfârșit așteptând mângăiere din trudele părinților protopopi, preoți și curatorii bisericești, rămân cu împărtășirea binecuvântării arhierești, al vostru, Sibiiu 4-lea Decemvrie 1857 de binevoitor arhiereu *Andrieu baron de Șaguna*.

c) Apel pentru colecte în alte eparhii ortodoxe.

Pe baza concesiunii preainalte a făcut episcopul Șaguna în mod paralel pașii de lipsă pentru realizarea colectei și în eparhiile ortodoxe de sub mitropolia sârbească, precum în eparhiile române a Aradului și a Bucovinei și în cele sârbești a Timișoarei, Neoplantei, Budei, Verșetului, în care se aflau credincioși români în preponderanță sau în număr considerabil. Spre acest scop a făcut arătare patriarhului sârbesc despre modul colectării și despre aceea, că se va adresă și cătră episcopii eparhiali cu rugarea a publică în eparhiile lor «strângerea milei pe seama zidindei noastre biserici catedrale și aceea a o pune în lucrare prin organele eparhiale», descoperind totodată patriarhului intențiunea ce o are, de a cercetă pe episcopi și câteva comunități mai însemnate din eparhii; patriarhul cu răspunsul său din 14 Februarie 1858 află de bună modalitatea colectei, dară voește să știe, nu cumva absentând Șaguna din eparhia sa pe timp mai îndelungat, s'ar naște vre-un inconvenient. În urma deslușirilor date de Șaguna sub

Nr. 112 Pres. din 26 Februarie 1859 cu provocare la rezoluția preainaltă, prin care i-se dă voie a colecta în întreaga monarhie, patriarhul răspunde de nou cu datul 17 Martie 1857 Nr 256 M., că modul propus pentru colectă «nu poate fi neplăcut nimănui».

După înțelegerea cu patriarhul s'a adresat episcopul Șaguna la 1 Maiu 1858 Nr. 183 Pres. către episcopii Aradului și Bucovinei în limba română și către ceilalți episcopi de sub mitropolia Carlovițului în limba sârbească, rugându-i a publica facerea colectei în eparhiile lor și încunoștințându-i că-i va cerceta și în persoană.

Aceste scrisori sunt de toată frumuseța și invederează văpaia inimii calde a lui Șaguna pentru realizarea unui scop mareț. Iată cuprinsul scrisorii către episcopul Procopie Ivacicoviciu al Aradului și către episcopul Eugenie Hakman al Bucovinei:

«Dela ziua cea dintăiu a venirii și a lucrării mele în această eparhie am cunoscut și am priceput, că se cere dela mine o silință mare și statornică, dacă voiesc să corăspund așteptării, ce au pus-o în mine ierarhia noastră și cu deosebire Sfințenia Sa, fericitul nostru Patriarh, Arhiepiscop și Mitropolit Iosif; și dacă voiesc să reînnoiesc via Domnului cea pârlogită de aci și să o prelucrez spre mântuirea vecinică și vremelnică a creștinilor, și să-i procurez un chip plăcut de vedere și în sfârșit, dacă voiesc să o scap de feliuritele goane și asupriri, cărora eră supusă.

Și fiindcă eparhia noastră la anul 1698, când necredinciosul nostru mitropolit din Belgradul Ardealului au trecut la *unație*, pierduse biserica sa catedrală, după care și astăzi încă până la 800 de biserici parohiale așa amar plâng și să tânguesc, ca și fiicele după maica lor răposată: pentru aceea puind toată nădejdea mea spre Dumnezeu spre mila împărătească și spre dragostea creștinească a Frăției Tale și a tot clerului parohial și monahal și spre dragostea creștinilor din acea eparhie, m'am hotărît la întreprinderea cea grea a zidirii unei biserici catedrale în Sibiiu și m'am rugat de înălțatul nostru împărat, ca să se îndure a-mi da voie, de a culege mila dela creștinii nostri în toată împărăția Sa.

Preaînduratul nostru împărat a binevoit a încuviința cererea noastră, precum adeverează hârtia aici % alăturată în copie a Înălțatului guvern ardelean.

Da, așa este, unsul Domnului, povățuit de înăscuta-i evlavie către sfintele și dumnezeestile biserici încă ne și trimise nouă una mie de galbeni spre ajutorința zidirii bisericii noastre catedrale. În privința modului adunării acestei mile am făcut Sfințeniei Sale arătare cu aceea, că mă voiu ruga de Frăția Ta, I. ca să binevoești a publica strângerea milei pe seama zidindei noastre biserici catedrale, și aceea a o pune în lucrare prin organe eparhiale; II. ca să binevoești a nu aveà nimic asupra gândului meu, căci voiesc a cerceta în vara aceasta pe Frăția Ta și pe câteva mai însemnate comunități din eparhie-Ți, ca să strâng singur mila acolo.

Sfințenia Sa s'au milostivit a-mi rescrie sub 14 Februarie a. c., că modul cel prin mine propus pentru strângerea milei pomenite este bun, numai poștește să știe am eu voie, ca singur să mă duc pe la Domnii frați Episcopi și pe la unele comunități spre acest sfârșit și au pot eu oare să petrec mai multă vreme afară de eparhia mea fără pagubă?

Aceste nedumeriri le-am deslușit eu Sfințeniei Sale cu aceea, că eu astfel de cuget nu a-și nutri în mine, când Preaînalta împărătească rezoluție nu mi-ar da mie voie la așa ceva, pentrucă în rezoluția împărătească se zice limpede, că mi se dă mie voie de a strânge milă dela creștinii noștri din întreaga Austrie; apoi sunt sigur cu totul, că pe vremea neființei mele acasă nu se va întâmplă în eparhia-mi nici o pagubă. La aceasta a mea deslușire m'am învrednicit a primi sub 17-lea Martie a. c. Nr. 256 M. acel răspuns patriarhal, că modul propus prin mine pentru strângerea milei atinse, nu poate fi neplăcut nimănui. Și așa mă aflu eu astăzi pe câmpul cel lat și greu al străngerii acestei mile.

Preasfințite Domnule Frate în Christos! în nădejdea spre Dumnezeu m'am supus pe mine acestui lucru greu și de anevoe, nutrind în mine aceea presupunere, că toți creștinii noștri, cari au auzit oarecând dela moșii și strămoșii lor pentru starea cea tristă și dureroasă, în care pe nedrept gemeă eparhia noastră în decurgere de 300 ani, știind acum că goanele acestea prin mila împăratului nostru Francisc Iosif au încetat, se vor bucură de scăparea eparhiei noastre din acele goane și prigoniri și ne vor tinde ajutor frățesc și creștinesc la aceasta a noastră întreprindere; mai cu seamă dacă vor înțelege, că între dăruitorii și binefăcătorii zidinde noastre biserici catedrale, Preaînduratul nostru împărat este cel dintâiu scris cu una miie de galbini. Pentru aceea răzimându-mă pe aceste adevăruri reale, Te rog pe Frăția Ta, ca să binevoești: I a publică strângerea milei spre numitul sfârșit în întreaga eparhie și despre rezultat a ne încunoștiința. Noi socotim, că timpul cel mai potrivit pentru această strângere de milă este toamna; deci dacă ești și Frăția Ta de această părere binevoește a rânduî mila aceasta să se strângă dela 1-lea Octomvrie până la sfârșitul lunei lui Noemvrie a. c., când adecă creștinii noștri, culesurile lor le-au încheiat și și-au făcut ceva bani.

Să nu primiți în nume de rău, căci am de gând a Te cercetă pe Frăția Ta și pe câteva comunități mai alese, pe cari Frăția Ta îmi vei recomandă, ca în persoană să le rog pentru milă, în vara aceasta. Aci aflu de trebuință a adauge, că eu călătoria aceea voiu să o fac în cinul înmicsorării și în duhul cel adevărat al străngerii unei mile spre un așa sfânt scop, precum este treaba unei zidinde biserici. De aceea nu numai nu aștept eu nici o pregătire sau primire pompoasă la sosirea mea, precum nici prânzuri scumpe și luxurioase, ci încă mă rog de toți și de toate, ca să fii cruțat de orice sgomot sau lucru, ce ar vătămă sfințenia călătoriei mele.

Carele și până la întâlnirea noastră recomandându-mă iubirei frățești, rămân cu deosebită cinstire

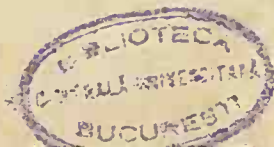
Al Frăției Tale

Sibiiu, în 1-lea Maiu 1858.

cel mai credincios frate în Christos

Andrei m. p.»

Episcopul Andreiu Baron de Șaguna la 31 Maiu 1858 Nr. cons. 483 aduce apoi la cunoștința Locotenenței țării, că în 7 Ianuarie st. n. acelaș an voește a întreprinde călătoria, ce are a o face în unele părți ale monarhiei pentru adunarea milei pentru zidirea bisericii catedrale în Sibiiu.

Episcopul Bucovinei Eugenie Hakman cu datul 6/18 Iulie 1858 Nr. 1404 răspunde la scrisoarea episcopului Șaguna din 1 Maiu acelaș an, că și patriarhul din Carloviț cu căldură i-a recomandat cu scrisoarea din 4 Februarie 1858 Nr. 1817 strângerea milei în eparhia Bucovinei pentru zidirea bisericii catedrale în Sibiiu, și deci nu va pregetă la timpul oportun a recomanda colecta «*îndemnând la dărnicie pe eparhioții săi și făcând mai înainte cunoscut ce jertfă scoposește însuș a aduce, spre a se arătă altora cu pildă bună*». Recomandă însă episcopului Șaguna a nu osteni în persoană cu călătoria în Bucovina, ci mai bine a încredința cu colecta pe doi preoți ai săi din Ardeal, căci «eu, zice episcopul Hakman, nu aş avea îndrăsneala a umblă cu Excelența Voastră pe la curțile boierilor noștri, nestând eu nici cu unul în relație familiară, foarte poftesc a nu tâlcui într'acolo, ca cum cercetarea Excelenței Voastre mi-ar putea fi oare când asupritoare, din contră ea 'mi va fi ori și când și ori cu care privilegiu prea îmbucurătoare, numai mă tem, că nu mă veți află acasă, pentrucă eu prin toată toamna, precum îndeobște cunoscut este, săvârșesc canoniceasca vizitație în eparhia mea, casele mele însă pururea vor fi gata spre primirea Excelenței Voastre, întru care toată odihna și hrana cea de toate zile veți află.

Drept aceea ori veți primi propunerea mea ori ba, rog să fiți încredințați cumcă dându-mi onoarea cercetării, îmi veți hărăzi mare plăcere și că deapururea ca un oaspe preaplăcut îmi veți fi» ș. c. l.

În urma acestui răspuns, episcopul Șaguna cu datul 23 August 1858 Nr. 252 Pres. de nou scrie episcopului Bucovinei următoarele:

Preasfințite Domnule Episcoape!

«Cu multă plăcere și bucurie duhovnicească am înțeles din preșuita Prea Sfinției Tale scrisoare din 6 Iulie a. c. Nr. 1404, că Preasfinția Ta, iusuflețit de duhu adevărat arhipăstoresc ai îmbrățișat cu căldură acea întreprindere mare și grea, care în timpul de față e obiectul cugetării cei mai serioase și a silinței cei mai încordate atât a episcopiei acestuia, cât și a tuturor eparhioților ei, acea întreprindere, zic, de a ridică și lângă acest scaun episcopesc o biserică catedrală spre mărirea lui Dumnezeu și spre sufletească mântuire a creștinilor noștri, cari de sute de ani înzadar au oftat după acest lucru sfânt. Pentru acele simțeminte bune și pline de iubire, mă simt dară preaplăcut însărcinat a-ți aduce acea mulțămită, carea ți se çuvine din partea noastră. Totodată îți mulțămesec Preasfinției Tale și pentru părerile descoperite care eu după judecare destul de matură le aflu potrivite, și așa nu voiu lipsi a le și efectua; cu aceea modificare însă, ca, dacă vei află și Preasfinția Ta de bine pentru scurtțimea vremii, să binevoești și Frăția Ta a trimite doi preoți ori călugări de acolo cu cei de aici, ca așa să umble, unul de aici cu unul de acolo, într'o parte, iar altul de aici cu altul de acolo tot așa într'altă parte; căci altmintrelea ar trece vreme prea multă și preoții mireni, pe carii — neavând călugări — sunt silit a-i trimite, nu pot lipsi așa mult din parohiile lor. Sunt hotărît dară

a trimite din sinul clerului meu doi preoți, carii umblând împreună cu doi rânduiți de Preasfinția Ta prin eparhia Preasfinției Tale, din sat în sat și din oraș în oraș să bată la ușile creștinilor de acolo, cerând milă și ajutor pentru această casă a lui Dumnezeu; dar nefiind cunoscuți mai de aproape cu împrejurările locale și timpurale ale Bucovinei, prin urmare neștiind, care vreme ar fi cea mai potrivită pentru punerea în lucrare a acestei colecte, îmi iau voie a mă ruga de deslușire cât mai îngrabă în privința aceasta, întâiu pentruca să se poată prevedea acesti cu documentele trebuincioase de drum din partea politică, iar a doua, pentruca la vremea desemnată să se poată află acolo. Din prilejul acesta nu lipsesc a-Ți aduce aminte, că eparhia Sfinției Tale se bucură de un fond religionar, cu care al celorlalte dieceze nici pe departe nu se poate măsura, pe care împrejurare îmi bazez așadară rugarea, ca să binevoești a face dispozițiunile cele de lipsă, pentru de a se rumpe și din acela o părticică cât de mică pentru ajutorul fraților celor lipsiți, ori, dacă aceasta nu s'ar putea, a mă face barem cunoscut cu calea, pe carea aș avea de a propăși pentru dobândirea rugării mele, care este a întregii biserici răsăritene din Ardeal. Căldura, cu carea ai primit știrea despre propunerea noastră cea pentru aceste vremi însutit grea, îmi e arvuna cea mai sigură despre aceea, că și pe viitor, la continuarea și până la sfârșitul lucrului ne Vei păstră acea iubire jertfitoare, cu carea ne îmbucuri acum; și așa repețindu-mi numai rugarea de mai sus și așteptând răspunsul dorit, rămân cu cinstire deosebită.

Al Preasfinției Tale etc.».

Totdeodată Șaguna încredințează cu facerea colectei în Bucovina pe protopopol Bârgăului Teodor Buzdug învecinat cu teritoriul Bucovinei, care după instrucțiunile ulterioare, ce i-s'au pus în vedere, avea să călătorească prin Bucovina dimpreună cu alt preot din acelaș tract, pe care să-l propună. La scrisoarea aceasta a episcopului Șaguna, precum se va vedea din cele următoare, n'a urmat nici un răspuns din partea episcopului Hakman.

Dela episcopul Aradului nu este urmă despre vre-un răspuns, precum nici despre aceea nu este urmă, că s'ar fi făcut vre-o colectă în eparhie.

2. Rezultatul colectei.

a) Colecta în eparhia Ardealului. Protocolul I.

În urma pastoralei episcopului Șaguna din 1 Decemvrie 1857 Nr. 980 cons. și a instrucțiunii din 4 Decemvrie acelaș an Nr. 990, îndreptate către preoțime și popor, colecta în eparhia Ardealului a avut un rezultat destul de frumos. Nu tot aceeaș putem zice despre rezultatul colectei la credincioșii din celelalte eparhii ortodoxe din monarhie, care colectă a rămas mai pe jos decât orice închipuire și așteptare cât de modestă, ce a putut să o aibă întreprinzătorul ei în numele unei eparhii năpăstuite de nedreptățile timpurilor, precum eră cea românească gr.-or. a Ardealului.

Colecta în sinul eparhiei ardelene, pentru care eră a se zidi biserica catedrală episcopescă, este petrecută într'un protocol, iară colecta în afară, este petrecută în alt protocol deosebit. În ambele protocoale sunt induse sumele colectate an de an sub numerii curenți prin însaș mâna lui Șaguna, (Vezi în facsimile extrasul din protocol Nr. 1—6) până la anul 1862, când administrația fondului catedralei s'a încredințat unei Eforii speciale.

În protocolul I de colectă, ca sume considerabile aflăm dela:

1. Maiestatea Sa împărat și rege Francisc Iosif I 1000 # = 4833 fl. m. c.
2. Episcopul Șaguna 2000 fl. m. c.
3. Guvernat. Ardealului principele Schwarzenber 50 # = 241 fl. m. c.
4. Dimitrie Belu, boier din România 100 # = 481 fl. m. c.
5. Dintre protopopiate s'au distins cu sume considerabile până la câte 3000 fl. al Sibiiului I și II, al Brașovului I, II și III (Bran), Zlatna și altele cu sume mai mici dar totuș considerabile, iară între comune bisecești încă s'au distins mai multe, precum Rășinariul, Săliștea ș. a.

b) Mila din eparhii străine. Protocolul II.

Protocolul II de colectă este intitulat «Mila eparhiilor străine pe seama zidindei catedrale».

La începutul protocolului se cuprinde pe trei pagini o scrisoare cu sigil și cu subscrierea autografă a patriarhului sârbesc Iosif (Raiacici) din Carloviț cu datul 4 Iunie 1858.

La poziția 1 din acest protocol de colectă subscrie numitul patriarh cu suma de 100 fl. m. c. Ce urmează sunt sume mai mici, afară de Petru Petroviciu, neguțător în Pazuba, iară cu 100 fl. m. c. Pe pagini separate urmează colectele în:

1. Eparhia Timișoarei cu 524 fl. 30 cr. La ce se mai adaugă cu datul de 29 Maiu 1862 dela nobila familie Mocsony prin Il. Sa dl Andreiu de Mocsonyi suma de 1000 fl. și din Lipova 100 fl.
 2. Eparhia Neoplantei cu 456 fl.
 3. În Viena dela baronul Simeon Sina 3000 fl. Baronul Ioan Sina 600 fl. Studenții români 18 fl.
 4. În Triest dela Arhiducele Ferdinand Maximilian 600 fl. Arhiducesa Sarolta 400 fl. Arhimandritul paroh în Triest Ignatie Agatangelos 20 fl.
- Din banii acestia de sub 3 și 4 a trimis episcopul Șaguna Consistoriului cu datul Pesta la 26 Iulie suma de 4000 fl. pe lângă următoarea scrisoare:

Preacinstit Consistoriu Eparhial!

Prin aceasta acludez și trimit Preacinstiului Consistoriu eparhial patru mii florini m. c. ca bani adunați pe seama zidindei catedrale, ce am primit în călătoria

№ спрва Кварт.	Коллекта по ссана Бісеричі Катедрале.	Фіорні	кр.
1.	Maicistatei Ca, Trea subhizatsh cui s'pea pudopritsh s' maibuzaitsh noimuz s' Sprakuzick = Iocicof. I. 1000 fl., kaye shimoz m udvse us 4/50. d. Mon. Kouben. as flbet.	Mon - - - 4833	Kor - - - 40.
2.	Cerenitatei Ca, Domnsh Kaposh Tzin- vite de Ulbayenomez, Isopermatoyin ak Zöjiü 50. fl. a 4/50. kr.	- - 241	- - 40.
3.	Toshk hor. Oies Stradpei Luichon	2000.	-
4.	Mlpitsh. Perimeni de Mauidaymezic	200.	-
5.	Intepesh. me 1/2 de auö donö kazita- sh ehokas de 5000f. ka Stat a spf.	- - 125.	- - -
6.	Domnsh i Mogeche-bog, cui Tappoi as- ctjial uliu Yaya pombeacub, Domnsh Dimitrie Tchko 100. fl. a 4/49. kr.	- - - 481.	- - - 40.

mea. Părerea mea este, ca banii aceștia, împreună cu aceia cari se află la păr. protopop Ioan Panoviciu să se pună la Sparcassa.

Eu mă aflu la Pesta și dacă va da Dumnezeu să nască împărăteasa un prunc, atunci mă întorc la Viena spre gratulare împăratului, iară de nu, voi călători la Timișoara și voi cerceta obștile mai însemnate spre scopul cel știut.

Poftindu-vă tot binele, rămân cu arhierescă binecuvântare al Preacinstiului Consistoriu eparhial.

Pesta, 26 Iulie 1858.

De binevoitor arhieriu

Andriiu m. p.

Episcopul Șaguna la 7 Iunie 1858 a călătorit pe la Pesta, Viena, Triest ș. a. pentru a colecta în persoană pentru biserica catedrală. Banii trimiși din Pesta sunt banii adunați în această călătorie.

Despre colectă pentru catedrală peste tot însemnează arhiepiscopul și mitropolitul Andreiu Baron de Șaguna în Memorialul său următoarele: 1857: În acest an 1857 finind eu tipărirea celor 12 Mineie și legându-le frumos, le-am dus la Maiestatea, rugându-o să le primească în biblioteca imperială, alăturând și una scurtă dedicațiune despre cuprinsul acestor Mineie. Maiestatea s'au îndurat a le primi preagrațios și fiindcă cu acel privilegiu l-am rugat a ne da facultate de a culege colectă în monarhia întreagă pentru zidirea unei biserici catedrale, pentru aceea s'au îndurat a ne da licența spre acest scop și a ne dăruî una mie de galbeni ș. c.

Iar în special despre colecta făcută în persoană în călătoria sa din vara anului 1858 însemnează în acelaș Memorial următoarele: 1858:..... Eu în anul acesta am întreprins o călătorie prin Ungaria, Viena și Triest spre a adună colecta pe seama unei biserici catedrale, cu care privilegiu prea puțin m'am folosit, precum se vede din rațiociniul meu. Eu am călătorit cu spesele mele, care au întrecut colecta. În anul acesta s'a născut Rudolf, principele de coroană noaptea în 22 spre 23 August și am fost la botezul lui în Laxenburg».

Din eparhiile străine au mai incurs colectele din:

5. Eparhia Budei 94 fl. 33 cr.
6. Eparhia Dalmației 68 fl. 25 cr.
7. Eparhia Vârșetului 94 fl. 13 cr.
8. Eparhia Bucovinei 94 fl. 33 cr.

Precum se vede colecta din eparhia Bucovinei, ca episcopie românească bogată, în contra promisiunilor date de episcopul Eugenie Hakman, a rămas departe de așteptările episcopului Șaguna. Pe când Șaguna cu dreptul așteptă dela episcopia Bucovinei să contribue din fondul religiosar de milioane, o sumă de bani considerabilă și episcopul însuș precum promisese, «*să facă mai înainte cunoscut eparhioților, ce jertfă scoposește el*

singur a aduce spre a se arată și altora cu pildă bună», pe atunci se pomeneste că guvernul Bucovinei, — acelaș guvern, care administrează averea de milioane floreni a eparhiei bucovinene, ce derivă din pioasele donațiuni ale domnitorilor și boerilor Moldovei, — trimite episcopului Șaguna pe calea guvernului ardelean odată 5 fl. 93 cr. și altădată 3 fl. 62 cr. la olaltă așadară 9 fl. 55 cr.

Episcopul Șaguna a observat că modul de procedere la facerea colectei în Bucovina este greșit, sau că nu este sinceritate la mijloc din partea celor chiemați a-i sta într'ajutor în această cauză, de aceea îndată ce primi rezultatul cel atât de nefavoritor al colectei în Bucovina a scris guvernului ardelean cu datul 29 Martie 1859 pe lângă altele și aceea observare, că aceasta sumă nu o poate privi nici ca rezultatul unei adunări de milă, care s'a inițiat și executat cu seriozitatea și râvna cuviincioasă, nici ca rodul milosteniei preoțimei și al creștinilor din Bucovina. Nu s'a ținut de competența guvernului Bucovinei a face colecta, ci aceea a încredințat-o Maiestatea Sa lui Șaguna, iară dacă totuș de capul său și fără să fi fost recercat a făcut-o, s'ar fi așteptat să se facă cu așa rezultat, care să corespundă nu numai sfințeniei cauzei, precum este zidirea unei biserici creștine, ci și darului maiestatic de una mie de galbeni pentru acea biserică etc. Roagă în fine pe guvernul ardelean să încunoștiințeze pe cel al Bucovinei despre aceste observațiuni ale lui Șaguna. Totodată episcopul Șaguna încunoștiințând pe episcopul Bucovinei despre celece a scris guvernului, îl roagă să-i rescrie la hârtia din 23 August 1858 Nr. 252 Pres. și a-i da deslușirile trebuincioase cerute în privința trimerii unor preoți de ai săi pentru adunarea milei.

Iată scrisoarea aceasta în tot cuprinsul ei:

Cătră preasfințitul episcop Eugen Hakman al Bucovinei!

«Prin nota Locotenenței ces. reg. a Ardealului dela 13 Martie 1859 Nr. 4909/782 se pomeneste scaunul acesta episcopesc, de tot pe neașteptate, cu o sumuliță de 3 fl. 62 cr. v. a. ca o colectă din partea Bucovinei pe seama zidindei noastre biserici catedrale de aicea. Precât a fost de neașteptat lucrul acesta, pe atât a fost și de supărător pentru subscrisul, carele tocmai pentru aceea s'a și văzut nevoit a rescrie Locotenenței c. r. de aicea, ca să încunoștiințeze pe guvernul Bucovinei, de unde se trimiseră banii pomeniți, că această sumă nu se poate nici decum privi de un rezultat al unei colecte, carea s'ar fi săvârșit cu seriozitatea și cu râvna cuviincioasă și că aceea cu atâta mai puțin se poate privi ca o roadă de milostenie din partea preoțimei și creștinilor nostri din eparhia bucovineană; că subscrisul știe prea bine, că Maiestatea Sa c. r. apostolică nu guvernului Bucovinei, dar subscrisului episcop se îndură a-i da voie de a strânge milă pe seama zidindei biserici catedrale de pe la creștinii de religia noastră din întreaga monarhie austriacă, despre care preainaltă bunăvoință apoi numai se puse în cunoștință și pomenitului guvern prin emisul In.

ministeriu c. r. de culte și învățământ din 12 Iulie 1858 Nr. 11,141/192, că scaunul acest episcopesc ar fi așteptat, că dacă lăudatul guvern fără să fie primit vre-o provocare de aici, numai din îndemnul propriu a mijlocit vre-o colectă spre acest sfârșit, apoi să o fi săvârșit încăi aceasta într'un chip și cu un rezultat ca acela, carele să fie corespuns sfințeniei întreprinderii despomenite precum și intenției celei înalte a Maiestății Sale c. r. apostolice Preaînalte, carele însuș a dăruit pentru scopul acesta una mii de galbeni, ce e îndeobște cunoscut; și că în sfârșit scrisul episcop s'a fost și pus în conțelegerea cuviincioasă cu Preacinstitul Consistoriu al Bucovinei din partea sa, despre chipul în care să se mijlocească și în eparhia de acolo o colectă pe seama catedralei despomenite.

Aceste aflând cu cale a le aduce și la cunoștința Preasfinției Voastre, Vă rog totodată ca să binevoiți a și rescrie la hârtia mea din 23-lea August 1858 Nr. 252, și a-mi da deslușirile trebuincioase, ce avui onoare a le cere prin hârtia pomenită și cari privesc la trimiterea unor preoți de aici pentru adunarea milei.

Pe lângă care asigurându-Vă despre deosebita mea cinstire, rămân al Preasfinției Voastre frate în Christos».

Sibiiu, 23 Martie 1859.

Andrieu m. p.

La aceasta scrisoare n'a urmat nici un răspuns și astfel se poate explica, că colecta din Bucovina pentru zidirea bisericii catedrale în Sibiiu atinge numai cifra de 94 fl. 33 cr. la care sumă figurează ca contribuenți protosincelul Iliuț cu 50 fl. și contribuiri mai mici din partea teologilor seminariști din Cernăuți.

3. Administrația fondului de zidire a bisericii catedrale.

a) Sporirea fondului din an în an.

Banii incurși din colecte s'au administrat până la finea anului 1862 prin însuș episcopul Șaguna, care an de an a indus în protocolul colectei pozițiune de pozițiune în ordinea în care intrau banii. După încheierea ce se făcea la finea fiecărui an, rezultatul colectei se prezintă astfel:

La finea anului 1858	fl.	28,347—
„ „ „ 1859	„	37,281·75
la cari adăugându-se din eparhii străine	„	730·33
	La olaltă . fl.	38,012·08
La finea anului 1860	„	42,105·77
„ „ „ 1861	„	44,072·29

în care s'au computat colectele intrate în acel an din eparhiile Timișoarei, Bucovinei și Verșetului.

La finea anului 1862 „ 48,250·65

La pozițiunea 21 din acest an, în care se însemnează suma de 2400 fl. din 10% donate de preoții împărtășiți în acel an cu cele 24 mii

floreni dela stat, cu supărare însemnează episcopul Șaguna, că preotul din M.-Oarba în protopopiatul Vașarheiului a denegat a contribui și el spre acest scop, și sub linie dedesupt cu semnul unei stelute observează: «Este preot cu stare bună, dară lacom».

Cu 1 Iulie 1862 fondul catedralei, ce atingeà cifra de 44,072 fl. 29 cr. l-a predat episcopul Șaguna în administrația eforiei diecezane.

La finea anului 1863 se arată fondul cu 51,384 fl. 44 cr.

De aci încolo crește fondul din interesele sale și din ulterioare contribuiiri, cari tot mai mult se răresc. La anul 1873, când repausă arhiepiscopul-mitropolit Șaguna, fondul crescuse până cam la 70 mii floreni.

b) O întâmplare păgubitoare pentru fond.

În istoria acestui fond nu putem a lăsa neamintit un episod dezastruos, ce a păgubit în mod însemnat averea lui. Prin anul 1859 s'a format o societate de acțiuni metalurgică pentru exploatarea minelor de aramă la Sz.-Domokos și Füle. Episcopul Șaguna ademenit de unii domni din înalta societate a Sibiului, rămășițe ale absolutismului, cari promiteau câștiguri mari din această întreprindere, s'a înduplecat a cumpăra și el un număr considerabil de acțiuni, și fiindcă catedrala erà aceea, care ar fi dorit el mai curând să o vadă ridicată, a băgat din fondul ei în astfel de acțiuni considerabila sumă de 20 mii fl. lângă care a trebuit să mai adaugă încă vre-o 4000 fl. Durere însă, că n'a trecut nici doi ani și s'a dat pe față, că întreprinderea este în cale rea, rău administrată, și în pericol de a se perde capitalele investite. Spre a se vedea mai bine din însăși aprecierile lui Șaguna cum s'a petrecut lucrul acesta și mai ales pentru a se vedea, câtă supărare și câtă bătaie de cap a făcut lui Șaguna afacerea aceasta, vom reproduce câteva pasage din epistolele adresate în Brașov lui George Bariț, pe care l-a încredințat a-l reprezenta la adunările societății metalurgice în acel timp, când întreprinderea ajunsese dejă pe povârniș. (A se vedea «Părți alese din Istoria Transilvaniei» de George Bariț. Vol. III, pag. 571—588).

În epistola dela 4 Iunie 1861 scrie Șaguna lui Bariț:

«Un oarecare inginer Josef Frank mă roagă că să-i dau lui o plenipotență din partea fondurilor episcopiei noastre, pentru de a reprezenta pe acelea la ședința comitetului «des Hütten und Bergbau Vereines», ce se va țineà la Brașov în 1 Iulie st. n. Fiindcă eu ași dorì a avea de reprezentant la acel prilegiu un bărbat, care posede încrederea mea pe deplin, precum și a eparhiei noastre și acest bărbat nu poate fi altul, afară de Mult Onorat Dta, așa Te rog ca să binevoești a primi plenipotența mea pentru preatinsul scop, ce Ți-o voi expedà îndată, ce mă vei încu-noștiința că o primești etc.».

La 3 Iulie 1861 îi scrie următoarele:

«Îți mulțamesc din suflet pentru osteneala, ce ai pus în favoarea fondurilor bisericii noastre la adunarea acționarilor de societatea metalurgică. Bine zici, Domnul meu, că interesele acționarilor sunt în primejdie, aceasta am precunoscut-o și eu mai înainte cu doi ani, dar n'am putut îndreptă pașul meu, ce l-am făcut în urma multor năpăsturi morale din partea bărbaților ai guvernului răposat. Te rog pe Mult Onorat Dta, ca să primești asupra-Ți sarcina reprezentantului perpetuu al fondurilor noastre la aceea societate și să întrevii la ședința, ce mai deaproape se va ține. Ba încă Te imputernicesc, ca dacă-Ți iartă împrejurările, să Te ostenești și la Domokos și Füle pe spesele fondurilor, care eu cu mulțămire Ți-le voiu rebonifica căci eu aci nu am om pentru această treabă».

După raportul lui G. Bariș despre adunarea acționarilor, episcopul Șaguna îi scrie la 20 Maiu 1862:

«Îți mulțamesc pentru raportul din 12 ale curgăt., prin carele m'ai înștiințat despre decursul și rezultatul adunării, ce au ținut-o Asociațiunea montanică dela Sz.-Domokos.

Firește, mă doare inima, căci am concurs la acea asociațiune cu așa mare capital, precum este suma de 24 de mii. Inșă gândesc să nu mă opun hotărîrii majorității, căci mai puțin ne vom păgubi, de aceea m'am hotărît să plătesc percentul de 4 fl. la sută la Sz.-Domokos, iar la Füle 3 fl. de sută. Dar a-și dori să ni-se dea vre-o garanție, că cu acest sacrificiu s'au îndreptat soarta întreprinderii asociațiunii și că nu vom fi siliți a aduce iarăș la anul viitor alt sacrificiu nou, pentrucă și așa, este un ce problematic, că direcția aceea, carea înainte de 2 ani a făcut acționarilor cele mai frumoase prospecte de câștig, acum deodată să stea la pragul bancrotării, fără să arete în chip vrednic de crezământ evenimentele acelea fatale neașteptate, cari au nimicît sborul întreprinderii».

Din epistola lui Șaguna către Bariș dela 11/23 Februarie se vede, că pe lângă 4 fl. și 3 fl. percente, a mai trebuit să plătească Șaguna încă 25 fl. de fiecare acțiune. Iată ce-i scrie:

«Nu Ți-am mulțamit pentru dragostea cea mare, ce mi-ai arătat prin mult preșuita-Ți hârtie din 1/13 ale curente și iată, că vin cu rugare nouă, adevă să ai bunătate a mă suplini și la continuarea celor nesăvârșite de mai înainte. Eu m'am întârziat cu aceasta epistolă, căci am mult lucru, multe griji și multe năcazuri «dar numai un cap». Îți mărturisesc, că puțin mă pot ocupa cu treaba dela Domokos și Füle, dar atâta am priceput și eu, că administrația este perfidă. Eu în bilanțul anului trecut nu aflu însemnarea adausului, ce l-am plătit 4 percent.

Pe lângă toate mă declar a primî die neue Zubusse 25 fl., dar mă rog să mijlocești o comisiune, carea în fața locului toate să le cerceteze și în carea să fie de față un conșilier guvernial — Fachmann — pentru carele să se facă rugare la guvern, domnul Lazar ar fi competente aci. Eu a-și scrie guvernatorului. Celelalte, ce a-și aveă a-Ți scrie în acest obiect, le trec cu tăcerea, căci am toată încrederea în Domnia-Ta».

Pe lângă toate jertfele aduse de acționari și pe lângă toate promisiunile ce se dau din partea administrației societății, întreprinderea an de

an se apropiã de bancrotare, așã cã în curãnd dupã aceea a devalvat prețul cucselor fondului bisericii catedrale dela 24 mii fl. la 6700 fl. și în anul 1872 sinodul arhidiecezan prin concluzul de sub Nr. protocolului 33 p. 3 a șters și aceasta sumã dubioasã din averea fondului catedralei, ținându-o separat în evidențã pãnã la terminarea concursului, în care cãzuse societatea, când au mai primit fondul catedralei numai 2000 fl. Partea cea mai însemnatã din perderea, ce a suferit fondul bisericii catedrale prin aceasta întreprindere nefericitã, a refundat-o episcopul Șaguna din al sãu pãnã se aflã în viațã.

4. Preîngrijiri de loc pentru zidirea catedralei.

Precum se poate vedea din cele premise și mai ales din scrisoarea dela 1 Maiu 1858 Nr. 183 pres. cãtrã episcopii dela Arad și din Bucovina pentru adunarea de milã, episcopul Șaguna încã dela venirea sa în fruntea eparhiei ardelene, simțind lipsa arzãtoare de o bisericã catedralã la reședința episcopescã, a preconcepuit ideia zidirii; darã fiindcã mijloace nu erau, iarã multe alte trebuințe erau de îndeplinit și mai degrabã, — numai în anul 1857 a pãșit pe fațã cu realizarea gândului sãu.

Pe lângã aceea, cã cu mare seriozitate și cu multã precauțiune a pus în curgere o colectã la creștinii ortodocși din întreaga monarhie, el a cugetat și s'a strãduit cu deadinsul la aflarea și acuirea unui loc (teren corespunzãtor, unde sã se zideascã biserica.

Cel dintãiu pas în privința aceasta l-a fãcut încã în anul 1858 scriind cãtrã locotenența țãrii, ca erariul sã cedeze în scopul zidirii bisericii catedrale terenul dintre casarma cea mare și între «joldiș» — așã se numea locul, unde se aflã astãzi parcul cetãții; aceastã cerere fũ refuzatã pe motivul, cã erariul are trebuințã sã zideascã însuș pe acel loc (a se vedea Nr. cons. 370—1858 și 270—1859).

În anul 1859 la 13 Septemvrie a cumpãrat episcopul Șaguna din fondul bisericii catedrale cu prețul de 13 mii fl. m. c. casele de sub Nr. 8 și 9 cu grãdinã spațioasã în strada Morii dela generalul Baron Vever, cu acel cuget, ca în caz a nu aflã un loc și mai potrivit, sã se zideascã acolo catedrala. Aceastã realitate se numește și astãzi «grãdina catedralei».

Aceastã grãdinã în situațiunea ei de atunci, împrejmuitã de trei părți de locuri strãine și deschisã numai deoparte, de cãtrã strada Morii, nu erã loc potrivit pentru biserica catedralã, de aceea își bãtea mitropolitul Șaguna capul, cum sã poatã rãsbì la stradã cu aceastã realitate cel puțin încã cu o lature a grãdinei.

În anul 1868—69, când s'a deschis strada prelungitã a Mãcelarilor pãnã în ulița Morii cu demolarea de case în seria caselor din ulița Po-

plăcii mari, între casa lui Sill și Phlepps, care acum încă se demolează, episcopul Șaguna a insistat ca strada să se taie în linie dreaptă, pe unde este bisericuța ev. săsească, așa că din prelungirea ei până în strada Morii să răsbească și să se mărginească strada cea nouă cu grădina fondului catedralei, oferindu-se a cedă chiar și teren din această grădină în schimb pentru alt loc, ce să-l capete catedrala pe «joldiș», acolo, unde este zidită astăzi casa de orfani ev. luterană. Prin aceasta intenționa arhiepiscopul și mitropolitul Șaguna să câștige pentru catedrală un loc potrivit, care să fie deschis de trei părți către strade și care ar fi contribuit prin zidirea catedralei și regularea terenului, foarte mult spre înfrumșetarea orașului.

Magistratul orașenesc, care preocupat încă de ideile și privilegiile timpurilor trecute, nu vedeă bucuros ca Românii să-și facă în cetate, dară nici în apropiere de cetate o biserică, a refuzat toate acestea și a preferit sub firma regulării stradelor în Sibiiu, să facă o stradă strâmbă, pentru a cărei îndreptare cu spese enorme și astăzi mai laborează cetatea. Inzadar a protestat atunci episcopul Șaguna și în fața comisiunii magistratului a zis memorabilele cuvinte: «Im XIX-ten Jahrhundert, meine Herren, bin ich bei einer Regulirung von Strassen nicht für krumme Linien».

Un alt episcop, nu românesc, a așezat după aceea în mijlocul stradei o bisericuță prea modestă pentru un centru cultural, cum este Sibiiul pentru poporul săsesc.

La zidirea pe terenul unde este ridicată astăzi biserica catedrală nu puteă reflecta mitropolitul Șaguna, din cauză, că dintre cele 5 case din front în ulița Măcelarilor, cari s'au demolat, numai casa parohială cu capela eră în proprietatea bisericii, iară celelalte s'au acuirat mai târziu pe rând prin cumpărare.

Nedumerirea mitropolitului Șaguna în privința locului pentru catedrală ese la iveală destul de lămurit dintr'o epistolă a lui către fericitul în Domnul Andreiu Mocsonyi de Foen cu datul 29 Maiu (10 Iunie) 1862. În primul pasagiu din această epistolă, care, la rugare, ni s'a pus la dispoziție din partea Ilustrului domn Alexandru Mocsonyi, se cuprind următoarele:

«Illustre Domnule și Frate! Cu mulțămirea cea mai mare și sinceră am primit ajutoriul de 1000 fl. v. a. ce ai binevoit a-mi trimite pe seama zidindei bisericii noastre catedrale în Sibiiu, adăugând acel ferbinte dor, ca Atotputintele să Te țină pe Ilustritatea Ta împreună cu întreagă strălucita familie în sănătate deplină, *ca să puteți întreveni și la această casă de rugăciune, adevă la sfințirea aceleia, unde în limba noastră cea dulce românească vom mări pe Dumnezeu, fără de a aveă amestecare cu altă națiune.*

Adeverința mulțămitoare despre primirea sumei de 1000 fl. am onoare a o aclude în alăturare.

De însași zidire a catedralei *încă tot* nu cutez a mă apucă, căci avem până acuma numai 45.000 fl. adunați, și apoi locul, locul ne face cea mai mare opăcire. Noi avem un loc cumpărat *anume* pentru catedrală, dară nu ne îndestulește, căci nu este potrivit».

Din acest citat se vede mai presus de orice îndoială, că Șaguna a avut dorul și speranța, că până se află încă în viață să se zidească catedrala; dară deoparte pentru multele pedeci ce a întâmpinat, de altă parte din cauza altor multe afaceri însemnate, precum schimbările politice, la care a luat parte însemnată în interesul bisericii și a naționalității române, înființarea, înarticulararea și organizarea metropoliei ș. a. ș. a. n'au putut îndeplini și opera zidirii bisericii catedrale, după care așa de mult a însetat sufletul său; ci întocmai ca și împăratul David, care a făcut pregătirile pentru zidirea templului în Ierusalim, dară nu i-a fost dat dela Dumnezeu, ca însuș să vadă templul cel mareț, ridicat pe muntele Sionului, și arhi-episcopul mitropolit Șaguna s'a pogorît în mormânt fără să vadă îndeplinită opera inițiată și pregătită de dânsul, lăsând următorilor săi în scaun, ca David fiului său Solomon îndatorirea, ca o moștenire sfântă a ridica Domnului lăcaș sfințit, spre mângăierea și mântuirea poporului român.

Arhiepiscopul și mitropolitul
Miron Romanul
1874—1898.

II.

Lucrările pentru catedrală

sub arhiepiscopul și mitropolitul MIRON ROMANUL.

Inițiarea zidirei.

Sub păstoria arhiepiscopului-mitropolit Miron Romanul s'a administrat bine și corect în rând cu celelalte fonduri și fondul bisericii catedrale, și, deși la 5 ani dela începutul păstoririi acestui arhieru, adică încă în sinodul din 1880 s'au făcut inițiativa pentru zidirea unei biserici catedrale, care apoi s'a resuscitat cătră finea păstoririi lui, anume în sinodul din 1897, totuși chestiunea bisericii catedrale nu s'a tractat în merit ca chestiune de sine, ci numai în legătură cu chestiunea zidirei seminariului arhidiecezan.

Onoarea de a fi inițiat afacerea zidirei bisericii catedrale este a membrului sinodal Parteniu Cosma, care în sesiunea sinodală a anului 1880 a prezentat următoarea propunere:

«Se îndrumează consistoriul să studieze chestiunea edificării unei biserici catedrale cu toate cele ce după ritul nostru aparțin ei, să se îngrijească după referințele locale de un teritoriu acomodat, să procure un plan detaiat de edificare cu preliminariul șpeselor, și încât acel preliminariu ar trece preste capitalul bisericii catedrale, să facă și un proiect de câștigarea restului șpeselor edificării, și toate acestea să le subștearnă proximului sinod pentru pertractare meritorie.

În desbatere meritorică a ajuns propunerea aceasta în ședința sinodală dela 8/20 Maiu 1880. Sinodul prin concluzul Nr. 111 și-a însușit propunerea din cuvânt în cuvânt, și dela sine a mai adaos numai două cuvinte, anume cuvintele: după puțină, și astfel consistoriul a fost însărcinat să aștearnă afacerea după puțină proximului sinod pentru pertractarea meritorie.

Intr'aceea chestiunea bisericeii catedrale a fost obiect de serioasă lucrare atât în consistoriu cât și în delibărările sinodului arhidiecezan nu ca chestiune de sine însă, ci în legătură cu chestiunea ridicării unui edificiu pe seama seminariului arhidiecezan.

Ani de-arândul preocupațiunea consistoriului și a sinodului arhidiecezan a fost: să afle locul cel mai potrivit, forma cea mai potrivită pentru a ridica trei edificii monumentale: seminariul, biserica catedrală și reședința arhiepiscopescă.

În actele cu zidirea seminariului aflăm material prețios și pentru biserica catedrală, de aceea ne vom ocupa mai pe larg aici și cu chestiunea zidirii seminariului.

Dela prima sa ivire chestiunea bisericeii catedrale se arată în cercul de vederi al răposatului mitropolit Miron. Dela el a emanat ideia, că biserica catedrală trebuie să se zidească în legătură cu zidirea seminariului și cu a reședinței arhiepiscopesci, și zidirea să se facă pe teren liber, unde să poată fi așezate toate trei aceste edificii monumentale.

În legătură cu chestiunea seminariului cea a bisericeii catedrale se ivește înainte cu un pătrar de veac, anume în sinodul arhidiecezan din anul 1882.

Biserica catedrală în legătură cu seminariul.

Alegerea terenului de zidire.

În actele sinodului arhidiecezan anume la concluzul Nr. 48 aflăm chestiunea cu edificarea seminariului.

Consistoriul arhidiecezan prin raportul său din 3 Aprilie 1882 Nr. 1190, prezintă sinodului un proiect, în care cere, ca actualul edificiu seminarial să capete o fațadă nouă spre stradă în scopul de a se prevedea cu inscripțiune și emblema corespunzătoare întru eternizarea memoriei fericitului arhiepiscop și mitropolit Andreiu; se mai cere apoi, ca în actualul edificiu seminarial să se clădească o sală mare pentru festivități bisericești-școlare, și pe partea dreaptă a seminariului să se supraedifice un tract pentru armonia întregului edificiu și pentru profitarea ieftină a mai multor încăperi.

Asupra acestui raport comisiunea organizatoare vine cu propunere în ședința sinodală dela 8/20 Aprilie 1882.

Raportor al comisiunii este deputatul Demetriu Comșa, care în numele comisiunii face următoarea propunere:

«Sinodul constată și recunoaște trebuința urgentă a unui edificiu seminarial care să întrunească condițiile mai ales igienice, cum și a unei sale mari, fie ca să se lărgască și adapteze seminariul de astăzi, fie ca să se clădească un nou edificiu

potrivit cu împrejurările locale și materiale, și răspunzând dorinței de a putea avea în apropiere intenționata biserică catedrală și rezidența arhiepiscopicească; dreptaceea consistoriul arhidiecezan este însărcinat a studia chestiunea edificării și modalitatea acoperirii speselor din toate punctele de vedere și cu deamăruntul, așternând la proxima sesiune sinodală un raport detaiat. *Indcosebi se îndrumă consistoriul, ca să aducă planul clădirii seminariului în combinațiune cu intenționata clădire a bisericei catedrale și rezidenței arhiepiscopicești, și să aștearnă două planuri însoțite de preliminariile de spese, unul asupra lărgirii și adaptării edificiului seminarial de astăzi, altul asupra clădirii din nou a unui seminarium, care să întrunească toate condițiunile dorite».*

Aici vine deci mai întâiu exprimată în sinodul arhidiecezan dorința de a se aduce planul clădirii noului seminarium în combinațiune cu intenționata clădire a bisericei catedrale.

În sesiunea sinodală din anul următor 1883 se prezintă raportul consistorial din 21 Aprilie 1883 Nr. 1688, cu care se înaintează părerea, de a se zidi seminarium pe locul de azi, luându-se lângă edificiul actual și casele Nr. 26 și 28. Edificarea s'ar urcă la suma de 86,000 floreni, care ar fi de a se depură în 5 rate anuale câte de 17,000 floreni.

Tot atunci se prezintă și un plan al arhitectului F. Szalay, care proiectă un edificiu nou pe teren liber, cu suma de 125,000 fl.

La raportul acesta vine comisiunea organizatoare cu propunerile sale la concluzul Nr. 150 din 1883.

Comisiunea prezintă două păreri, una a majorității, una a minorității.

Părerea majorității e următoarea:

«Considerând trebuința imperativă și grabnică a unui edificiu seminarial, care să întrunească toate condițiunile igienice, pedagogice, estetice și locale, și care să fie vrednic de Marele întemeietoriu al edificiului și fondului seminarial de astăzi; considerând, că după planul așternut de Venerabilul Consistorium, noul edificiu este conceput în dimensiuni destul de largi, dar că terenul proiectat nu corespunde condițiunilor amintite, în special, că noul edificiu ar trebui să rămână înzestrat cu încăperi înguste și jos situate, și că ar fi lipsit de o curte destul de spațioasă, cum și de o grădină atât de neapărată;

considerând, că prin adaugerea sumei de 86,000 fl. la valoarea terenului în sumă de vre-o 50,000 fl. noul edificiu ar costa circa 136,000 fl. și totuș ar rezulta mai multe ziduri cârpite, cari mai târziu ar primi crepături;

considerând, că edificiul seminarial de astăzi s'ar putea folosi cu succes spre alte scopuri, și că edificiile de sub Nr. 26 și 28 cum și cele din strada «Spinarea cânelui» supuse fiind reparațiunilor necesare, deasemenea s'ar putea folosi în favorul fondului seminarial;

considerând, că pe baza asigurării expertului tehnic F. Szalay, cu suma cel mult 125,000 fl. s'ar putea clădi un pompos edificiu cu totul nou, care să corespundă tuturor condițiunilor de mai sus, și de care, situat fiind pe un teren liber și larg, ușor s'ar putea încopcia fiitoarea biserică catedrală și reședința mitropolitană;

considerând, că grădina numită a catedralei după asigurarea numitului expert este situată pe un teren de clădire nepotrivit, și ar fi și prea îngustă pentru tustrele edificiile;

Considerând, că după asigurările aceluiaș expert grădina așanumită «Flora» (Gerlitz) întrunește toate condițiunile unui teren solid, luminos, și larg pentru clădire, și că apa reclamată de trebuințele unui asemenea institut se află aici în abundență;

considerând, că grădina «Flora» costă circa 20,000 fl. cu edificiile cu tot, cari singure reprezintă valoarea de preste 10,000 fl. prin urmare adăugând suma de 125,000 fl. ca spese de edificare la valoarea terenului cu abiă 10,000 fl., edificiul seminarial, ce s'ar clădi aci din fundament nu ar costă decât suma maximală de 135,000 fl. așa dar cu 1000 fl. mai puțin decât edificiul proiectat de Consistoriu, abstracție făcând dela edificiile, ce ar rămâne în favorul fondului seminarial, cari edificiile reprezintă valoarea de circa 50,000 fl. deci propune:

Consistoriul este însărcinat a pregăti un nou plan de clădire pe un loc potrivit din grădina «Flora», așternând acest plan la proxima sesiune sinoadelor dimpreună cu preliminariul de spese. La facerea planului să se ia privire la edificânda biserică catedrală și reședința arhiepiscopască.

Minoritatea propune:

Considerând trebuința imperativă a unui edificiu seminarial, care să întrunească toate condițiunile reclamate de împrejurările actuale și care să fie vrednic de Marele întemeietoriu al seminariului de astăzi;

considerând, că planul așternut de consistoriu s'a conceput în dimensiuni destul de largi și corespunde cerințelor igienice și locale moderne, abstracție făcând dela unele neajunsuri mai mici, cari firește și ele se vor îndreptă după puțință în urma reviziunii detaiate prin experți, la care planul va trebui supus înainte de executare;

considerând, că după informațiunile primite, casele seminariale de sub Nr. 26 și 28, de cumva nu s'ar clădi noul seminariu, în curând ar trebui și așa demolate sau supuse unei reparaturi costisitoare;

considerând, că terenul de clădire aparține așazicând la centrul orașului, unde noul edificiu în totdeauna se va putea menține în valoarea primitivă, chiar și dacă conform împrejurărilor de mai târziu s'ar folosi pentru alte scopuri;

considerând, că la noul edificiu s'ar putea încorpora succesive alte clădiri necesare sau o grădină acomodată, fiind casele din dosul terenului de clădire proprietatea arhidiecezei;

considerând, că cuota de amortizațiune anuală în suma de circa 5000 fl. prisosește din fondul seminariului așa, încât datoria în suma maximală de 100,000 fl. ce ar trebui contractată în sarcina fondului seminarial s'ar putea depură în decurs de cel mult 20—25 de ani din acel prisos:

Sinodul aproabă în principiu planul noului edificiu seminarial cu suma maximală de 86,000 fl. și autorisează pe Consistoriul arhidiecezan a dispune fără amânare cele de lipsă pentru reviziunea prin experți și apoi ducerea în deplinire a planului amintit.

La propunerile acestea sinodul decide:

Obiectul se releagă la Consistoriu cu însărcinarea, a prezentă la sesiunea proximă o schiță arhitectonică, luându-se în combinațiune zidirea catedralei, a reședinței și a seminariului dimpreună și anume pe terenul cel liber al grădinei «Flora».

Rămâne deci fapt constatat, că sinodul arhidiecezan în anul 1883 a enunțat zidirea catedralei, a reședinței arhiepiscopicești și a seminarului în un complex pe un teren liber, și anume pe cel din grădina «Flora».

Concluzul acesta al sinodului se prezintă în ședința plenară dela 10 Septembrie 1883 și pentru studiarea și facerea de propuneri practice se alege o comisiune de 5 membri, căreia se dau actele spre studiere și rezolvire — «cât mai norocoasă a acestei chestiuni de atâta însemnătate».

La 7 Noiembrie 1883 se prezintă raportul comisiunii exmisse, care neputându-se uni la o părere, vine deodată cu trei păreri deosebite în afacere.

Raportul acesta pentru chestiunea cu care ne ocupăm este de importanță deosebită, de aceea îl reproducem în următoarele:

Venerabil Consistoriu Arhidiecezan!

Comisiunea consistorială exmisă la 10 Septembrie a. c. Nr. 2896 în persoanele asesorilor consistoriali Dr. Ilarion Pușcariu, Zaharie Boiu, Constantin Stezariu, Anania Trombitaș și Eugen Brote pentru a preconstatua obiectul zidirii seminarului arhidiecezan eventual și al bisericii catedrale și a reședinței arhiepiscopicești pe terenul cel liber al grădinii «Flora», are onoare a prezenta rezultatul lucrărilor sale în următoarele:

Spre a se putea satisface însărcinării Ven. Sinod arhidiecezan dto 4/16 Maiu a. c. Nr. protc. 150. în acest obiect, comisiunea a crezut de lipsă a face mai întâiu de toate măsurarea suprafeței numitei grădini și a statorii barem aproximativ numărul sufletelor pentru catedrală, precum și numărul elevilor seminariali, spre a să putea convinge, dacă spațiul dat este deajuns spre scopul indicat, sau nu; și astfel a statorii ca puncte de mănecare:

1. Ca catedrala să cuprindă cam 3000 suflete afară de funcționarii activi: preoți, cântăreți etc.;

2. Ca seminarul să ofere loc deajuns pentru locuința a 200 interniști împreună cu salele de învățământ, muzeu, bibliotecă, zidirile economice, curte și grădină;

3. Ca atât seminarul cât și reședința pentru posibila economizare cu spațiul dat, să fie cu două ridicături egale între sine după regulile simetriei;

4. Ca pe cât se poate toate trei zidirile să aibă frontul spre strada Schewis, la mijloc biserica, spre apus seminarul, iar spre răsărit (spre cetate) reședința.

Pe baza acestor principii arhitectul Francisc Szalay, cu carele ne-am pus în contact, ne-a prezentat schița alăturată aici sub % din carea se vede, că aria sau suprafața terenului din chestiune este un patruunghiu neregulat, având spre strada Schewis, lățime de 137 m. 50 m., iar cea din strada groapei (dosul) de 189 m. 47 cm., deasemenea și lăturile fiind între dânsese neegale și anume cea dinspre strada bisericii de 130 m. 55 cm. iar cea dinspre cetate 151 m. și 24 cm. Mai departe că aria prezentează un procliv plecat spre strada Groapei, carele ar trebui umplut, eventual adus la forma mai multor terase. În fine, că pentru a nu perde prospectul catedralei între celelalte două zidiri mari, seminarul ar fi a să despărți în două complexe, unul în colțul de sus, celalalt în colțul de jos al lăturii apusene, iar catedrala a să pune cam la mijlocul suprafeței cu altarul spre răsărit și cu coasta mezinopțională spre Schewis; locul dela intrare până la poarta catedralei ar rămânea liber, plantându-se pe el un mic parc.

Cualitatea pământului, abstrăgând dela canalul de apă, care cu puține spese se poate transmută, s'a aflat din partea arhitectului destul de apt spre zidire.

Spesele, având în vedere toate cele expuse până aici ar face:

a) pentru catedrală	290,880 fl.
b) pentru reședință	79,600 »
c) pentru seminariu cu zidirile economice	154,480 »
cu totul	524,960 fl.

În urma tuturor acestor împrejurări destul de nefavoritoare, comisiunea nu s'a putut împacă nici decât cu schița prezentată de arhitectul, ci a trebuit să caute un alt expedient, spre a ajunge la scopul dorit; însă nu s'a putut uni nici în această privință, ci părerile au luat o direcțiune mai mult sau mai puțin divergentă. Și așa cu părere de rău, nu se află în plăcuta pozițiune a veni înaintea Ven. Consistoriu cu o singură propunere, ci are onoare a prezenta următoarele trei voturi:

1. Votul majorității: ca seminariul să se zidească în cetate după planul prezentat în anul trecut, reducându-se numărul localităților la cele neapărat trebuincioase și prin aceasta reducându-se firește și spesele cari la cazul acesta, crede majoritatea că nu s'ar urcă preste 50—60000 fl.; reședința, de a cărei lărgire nu se simte necesitate tocmai imperativă, să rămână în starea ei actuală; iară biserica parohială din cetate prin demolarea celor trei case dinaintea ei, două ale arhidiecezei și una a parohiei, să se lărgească astfel, ca să vină cu frontispiciul la stradă și să poată servi încă pentru câteva decenii drept catedrală; în fine zidirea catedralei și a reședinței fie pe teritoriul grădinei «Flora», fie pe alt teren acomodat să se lase unui viitoru mai îndepărtat, iar până atunci să se crească fondurile respective.

2. Votul minorității: reprezentată prin membrul A. Trombitaș, merge într'acolo, ca tot terenul grădinei «Flora» să se destine numai pentru seminariu, care atunci s'ar putea zidi după toate recerînțele didactice și igienice ale unui seminariu bine organizat împreună cu școală de praxă, gimnastică, grădină și toate cele de lipsă, iar în privința reședinței și a catedralei să rămână status quo, până când fondurile ar permite modificările de lipsă.

3. În fine votul minorității, reprezentate prin membrul Zacharia Boiu este: ca consistoriu să recerce înainte de toate pe comuna politică, ca fie în schimb, fie prin cumpărare, să cedeze din locul comunal atâta, cât se recere pentru trebuințele noastre, și anume cam 10 metri în lungime (la strada Schewis) și 60 în lățime (spre strada Groapei), pentru a mări lungimea frontului nostru, și a aduce terenul spre răsărit la forma unui unghiu drept, când apoi toate trei zidirile proiectate ar încăpea una lângă alta și anume spre răsărit reședința, la mijloc catedrala, la apus seminariul; catedrala cu front cam de 20—24 metri, iar celelalte cam de câte 18—20 metri spre strada Schewis, iar cu aripile mai înguste spre cetate și strada bisericii; după aceea, până când mijloacele ar permite a se face aceste zidiri, cari ar fi a se începe cu seminariul, a să continuă cu catedrala și a se termina cu reședința, seminariul actual să se amplifice în mod provizoriu din zidirile lui laterale de astăzi. În fine bisericii parohiale din cetate să se dea un ajutoriu de circa 8000 fl. spre a să amplifică conform recerînțelor prezente și parohiei să se ofere casa arhidiecezei din strada măcelarilor Nr. 37 drept despăgubire pentru casa parohială, care ar fi a se demolă de tot, așa încât biserica parohială de astăzi lungită proporționalminte

și provăzută cu turn și clopote, să se vadă dela stradă, formându-se la întrarea ei un locșor liber pentru recerînțele rituale. Acestea sunt în scurt rezultatele, ce comisiunea are onoare a prezenta deocamdată Ven. Consistoriu spre ulterioară plăcută afacere. Sibiu, 15 Octomvrie 1883.

*Dr. Ilarion Pușcariu m. p. prez. com., Eugen Brote m. p., C. Stezariu m. p.,
A. Trombitaș m. p., Zaharia Boiu m. p. ref.*

Raportul acesta se pertractează în ședința plenară dela 12 Noemvrie 1883, și consistoriul se pune pe punctul de vedere exprimat în votul majorității, ca seminariul să rămână pe locul de acuma, și să se reducă salele și localitățile la strictul necesar.

Afacerea se dă apoi din nou unei noue comisiuni dintre membrii consistoriului, ca să studieze, să combine și să vină cu propuneri în direcțiunea indicată.

Raportul comisiunii acesteia se pertractează în ședința plenară a consistoriului dela 14 Aprile 1884. Se constată, că planul prezentat de arhitectul F. Szalay nu se poate folosi la reducerile intenționate și se face sinodului propunerea, a să face un nou plan pentru ridicarea seminariului pe terenul edificiului de azi cu considerare la necesitățile actuale ale institutului, paralel apoi să se facă un nou plan pentru ridicarea unui edificiu nou pe teren liber.

Acest raport al consistoriului vine în dezbatere în ședința sinodală dela 27 Aprile 1884 la concluzul 149, tot în referata comisiunii organizatoare.

Comisiunea și acuma vine cu două păreri.

Majoritatea propune, ca cu abatere dela părerile consistoriului, în consonanță cu concluzul luat în 1883 să se ridice edificiul seminarial pe terenul liber din grădina «Flora», luând în considerare, că precum arată și o schiță arhitectonică lucrată de arhiepiscopul-mitropolit Miron, spațiul disponibil este suficient pentru toate trei clădirile intenționate: seminariu, catedrală și reședință arhiepiscopescă, și încă mai rămâne loc și pentru o stradă spre laturea de cătră oraș a terenului.

Minoritatea propune, ca pe locul seminariului vechiu să se ridice edificiul cel nou, adaptându-se zidirile cele vechi și mai luându-se locul cu cele 2 case vechi vecine.

Sinodul se identifică cu vederile consistoriului, ca să se prezinte până la sesiunea proximă sinodală 2 planuri, unul pentru ridicarea seminariului pe locul celui vechiu, altul pe teren liber cu totul nou.

Venind acest concluz la consistoriu și dându-se lucrarea din nou unei comisiuni, lucrurile iau altă direcțiune. Consistoriul se pronunță pentru

seminariu pe teren liber, nu însă în grădina «Flora», ci în grădina arhiepiscopoească, strada Schewis Nr. 31 în fața actualei reședințe de vară arhiepiscopoești.

În urmă s'a abandonat și acest plan și în ulterioarele lucrări în legătură cu chestiunea seminariului nu mai vine vorba de biserica catedrală.

În reasumat se constată, că sub păstoria arhiepiscopului-mitropolit Miron în planul prim a fost zidirea seminariului, ca chestiune mai arzătoare și dacă a fost vorba și de biserica catedrală, aceea s'a considerat ca o chestiune a viitoriului.

Contemplantă în planul acesta chestiunea bisericii catedrale, răposatul mitropolit la toată ocaziunea a accentuat ca dorință a sa: biserica catedrală ca zidire monumentală să nu stea izolată, ci să formeze un ce întreg armonios în legătură cu seminariul arhiepiscopozan pedagogico-teologic și cu reședința arhiepiscopoească.

Concluzul unanim al sinodului din 1883, ca seminariul să se ridice pe teren liber în combinațiune cu biserica catedrală și cu reședința arhiepiscopoească a fost expresiunea voinței arhiepiscopului-mitropolit Miron.

Schița arhitectonică lucrată de mitropolitul Miron, pentru a se așeza toate trei zidirile monumentale pe locul din grădina «Flora», care schiță a fost în mâinile comisiei organizatoare în sesiunea sinodală din anul 1884 și de care se face amintire în raportul acelei comisii la concluzul 149, astăzi nu o am mai aflat între actele cu zidirea seminariului. O reproducere a aceleia ar fi o nouă dovadă despre vederile, de cari a fost condus răposatul mitropolit în ce privește zidirea bisericii catedrale.

Nu este scopul nostru să urmărim peripețiile, prin cari a trecut chestiunea edificării seminariului, căci noi aici avem în vedere afacerea bisericii catedrale, și numai încât s'a tractat și de biserica catedrală în combinațiune cu ridicarea unui nou edificiu seminarial, am atins și această din urmă chestiune.

Vom luă deci firul istoricului bisericii catedrale ca chestiune de sine. Acest fir îl aflăm abia după 17 ani, anul penultim din viața răposatului mitropolit Miron.

Catedrala ca chestiune de sine.

În sesiunea sinodală din anul 1897, anume în ședința dela 21 Aprilie, deputatul Parteniu Cosma face următoarea propunere la punctul 20 din ședința a III-a a sinodului:

«Considerând, că Vener. Consistoriu nici până astăzi n'a executat concluzul sinodal Nr. 111 din 1880, prin care se însărcinase, ca până la proxima sesiune să procure un plan detaiat de edificare și preliminarul speselor pentru biserica catedrală;

considerând, că este prea umilitor pentru o biserică autonomă ca a noastră, ca nici la 50 de ani dela proclamarea egalei îndreptățiri confesionale să nu aibă catedrală chiar în centrul mitropoliei;

considerând, că prestigiul mitropoliei noastre și interese înalte de religiozitate reclamă, ca în capitala mitropoliei să avem o biserică, în care înălțătorul nostru rit să se poată manifesta în deplina sa splendoare;

considerând, că arhiepiscopia dispune de mai multe locuri în centru, pe cari se poate edifica catedrala;

considerând, că «fondul bisericei catedrale», trecut deja preste cifra de 200,000 fl. este suficient, ca, ținând cont și de dărnicia credincioșilor noștri spre scopuri sfinte, să garanteze ridicarea unei catedrale corespunzătoare în dimensiuni recerințelor locale, dar monumentale, propun, ca sinodul să enunțe următorul concluz:

Sinodul decide, ca biserica catedrală să se edifice în timpul posibil cel mai scurt.

În acest scop însărcinează pe consistoriu, ca fără amânare să designeze locul, pe care să se ridice biserica, să stabilească dimensiunile și stilul edificiului, și să publice concurs pentru procurarea planului de edificare astfel, ca reflectanții să poată lucra la el în lunile de iarnă.

Stabilirea premiului pentru planul cel mai bun se încredințează consistoriului.

Planul acceptat de consistoriu dimpreună cu preliminariul de spese și cu propunerea consistoriului în merit are a se prezenta la proxima sesiune sinodală spre aprobare.

Dacă capitalul «fondului catedralei» n'ar fi suficient pentru acoperirea tuturor speselor de edificare și de ajustare a catedralei, să se întreprindă o colectă în și afară de mitropolie, și fiind catedrala arhiepiscopiei totodată și catedrala mitropoliei în acest scop, la proxima întrunire să se ceară și sprijinul congresului național-bisericesc.»

Propunerea aceasta se dă spre raportare comisiunii organizatoare.

În ședința VIII. sinodală dela 26 Aprilie 1897 la propunerea comisiunii organizatoare prin raportorul Dr. Ioan Mihu la concluzul Nr. 100 se ia următorul concluz:

«Admițând considerantele, pe cari se întemeiază propunerea din chestiune, sinodul decide:

«Biserica catedrală să se edifice în timpul posibil cel mai scurt. În acest scop însărcinează pe consistoriu a veni la sesiunea viitoare cu o propunere motivată în ceea ce privește locul, unde ar fi a se edifica biserica catedrală.

Consistoriul arhiepiscopesc în ședința din 21 Iulie 1897 la Nr. 3697 Plen. a dat acest concluz unei anchete pentru studiere și raportare, așa ca chestiunea bine studiată, să se poată prezenta sinodului din 1898.

În anchetă sunt exmiși Ioan Papiu, Zaharie Boiu, Parteniu Cosma, Dr. Aurel Brote, Dr. D. P. Barcianu, Ioan de Preda și Leontin Simonescu, cari se întrunesc sub conducerea arhimandritului vicariu arhiepiscopesc Dr. Ilarion Pușcariu în mai multe rânduri, iau ca experți pe inginerul orașului și pe unul dela comitat, cercetează solul din locurile destinate pentru

a se așeză pe ele biserica catedrală și în cele din urmă după un studiu amănunțit prezintă consistoriului următorul raport, pe care pentru importanța lui îl reproducem aici:

Ancheta exmisă prin ordinul consistorial de dto 21 Iulie 1897 Nr. 2697 Plen. pentru executarea concluzului sinodului arhidiecezan dela 26 Aprile a. tr. Nr. 97 cu privire la alegerea unui loc pentru edificarea bisericei catedrale, își ia voie a prezenta în această afacere următorul raport.

Membrii anchetei cu excepția D-rului A. Brote, greu bolnav și în urmă răposat, s'au întrunit în ziua de 27 Octomvrie, alegând de prezident pre Preacuvioșia Sa dl Dr. Il. Pușcariu, arhimandrit și vicariu arhiepiscopesc, iar de notariu pre membrul Dr. D. P. Barcianu. În urma conzultărilor din acea zi și din ziua următoare în parte ținute la fața locului, toți membrii au căzut de acord în următoarea părere:

Ca locuri, pe cari s'ar putea zidi catedrala, s'au luat în combinare următoarele trei proprietăți ale arhidiecezei și preste tot ale bisericei noastre.

1. Locul pe care se află biserica și casa parohială de azi, dimpreună cu casele vecine de sub Nrii 37—43.

2. Locul din strada Schewis Nr. 3 (Grădina Gerlitz) cu toate câte se țin de el.

3. Locul din strada Morii Nr. 16 proprietatea fondului catedralei și casa și curtea învecinată de sub Nr. 14.

La locul din strada Schewis Nr. 31. grădina de legumi arhiepiscopescă, nu s'a reflectat, fiind în depărtare prea mare de oraș și de toate celelalte edificii, oficii și institute bisericesti de ale noastre din loc.

Dacă ar fi să se zidească biserica catedrală pe locul unde sunt așezate biserica și casa parohială de azi și casele vecine, toate aceste edificii, cum și alte două case din strada Bruckenthal, care ar trebui cumpărate spre a avea locul necesar, biserica ar fi să se demoleze.

Răscumpărarea, eventual cumpărarea de nou a tuturor realităților acestora însă ar angaja atât de mult mijloacele fondului catedralei, încât pentru edificarea ei însăș nu ar mai rămânea la dispoziție sumele trebuincioase.

Afară de aceea, chiar dacă pre lângă mari jertfe s'ar acuire numitele realități și s'ar lărgi încâtva locul, încă tot nu s'ar putea lărgi locul de zidit într'atâta, precât se recere la o biserică catedrală.

Din motivul dar, că o zidire a catedralei pe locul acesta ar deveni afară din cale costisitoare, ancheta nu-l poate recomanda spre acest scop.

Grădina Gerlitz din strada Schewis, având mare diferență între nivelul străzii Schewis și cel al străzii de cătră cîntirumul țiganilor și al ghețariului, ar reclama multe spese cu nivelarea și ar oferi totodată și inconvenientul, că în nemijlocita apropiere a unei biserici de ale noastre s'ar zidi alta. Afară de acestea biserica catedrală zidită pe acest loc, altcum destul de larg pentru a-i putea da cu privire la spațiu desvoltarea dorită, ar fi prea îndepărtată de celelalte edificii, oficii și institute bisericesti, adăpostite în oraș. Iar pentru cazul, că edificiul catedralei de pe acest loc s'ar aduce în combinare cu ridicarea tot acolo a unei nouă reședințe arhiepiscopale și a unui nou seminariu arhidiecezan, având în vedere, că pentru edificiile acestea două dimpreună cu grădinile necesare, ce ar trebui fiecare să le aibă, s'ar reclama mai mult loc decât în realitate stă la dispozițiune, și că pentru eventualele edificii laterale trebuincioase personalului catedralei, n'ar mai rămânea loc de fel, combi-

națiunea aceasta ancheta o consideră de nerealizabilă. De altcum realizarea unui edificiu nou seminarial, după adaptările și întregirile făcute edificiului seminarial existent din strada Măcelarilor, e împinsă într'un viitoriu atât de îndepărtat, încât viind a-l realiza *atunci* pe un teritoriu designat *acum* și pendent de celelalte două edificii, poate că ar reclama schimbări în plan, care ar face cu neputință executarea lui la acel loc designat. Și astfel rămâne neexecutată dorința de a avea toate aceste edificii principale adunate la un loc.

Afară de aceste fiindcă locul din strada Schewis în condițiile de dezvoltare ale orașului parcelat și provăzut cu edificii de închiriat, sau chiar vândut parcelat, ar realiza o mai rentabilă folosire a lui, ancheta a ajuns la concluzia, că nici acest loc nu e de recomandat pentru executarea catedralei.

Mai rămâne deci locul din strada Morii Nr. 16, dimpreună cu casa vecină dinspre prelungirea străzii Măcelarilor, odinioară grădina Nendwich. Realitatea de sub Nr. 14, proprietate chiar a fondului catedralei, are în partea de jos edificiul vechiu în stare nu prea bună, cari pot deci fi demolate fără pagubă mai însemnată, iar în partea de sus loc larg, pentru a cărui nivelare nu se vor recere spese mari. În acest loc larg se poate așeza cu înlesnire un edificiu pentru o biserică cel puțin de mărimea bisericii romano-catolice din Piața mare, cu intrarea din strada Morii și cu altariul spre răsărit, rămânând încă destul loc liber de jur-împrejur. Și o biserică de dimensiunile arătate, ancheta e de părere, că poate să satisfacă trebuințelor cel puțin încă pe un secol de aci înainte. Singurul inconvenient l-ar forma canalul, care trece deacurmezișul prin grădina acestei realități; dar el va putea fi strămutat și betonat formând un cerc în jurul altariului pentru a să continue apoi iară în direcția reclamată de trebuințele vecinilor din jos. Iar această strămutare nu poate reclama spese considerabile.

Pentru cazul, că biserica catedrală s'ar edifica aici, casa cea nouă din realitatea învecinată poate fi continuată în frontul dealungul străzii Măcelarilor prelungite, iar în partea stângă a bisericii, înspre vecinul din jos, s'ar putea zidi o altă casă nouă așa ca amândouă să poată fi folosite pentru personalul catedralei sau pentru alte trebuințe ale consistoriului arhidiecezan și mitropolitan, eventual ale sinodului arhidiecezan și ale congresului național-bisericesc. Afară de aceste o catedrală edificată pe acest loc ar avea avantajul, că n'ar fi prea depărtată de celelalte edificii principale ale noastre bisericești: reședința arhiepiscopescă, seminar, tipografia arhidiecezană, cancelarii consistoriale și și față de credincioșii bisericii noastre din oraș și din suburbii ar avea o pozițiune aproape centrală.

Mai adăugând, că și din punct de vedere al speselor, edificarea la acest loc e mai avantajoasă decât cea din celelalte două luate în combinare:

Ancheta s'a unit în părerea de a recomanda Ven. consistoriu pentru edificarea bisericii catedrale locul din strada Morii Nr. 16 dimpreună cu realitatea învecinată de sub Nr. 14.

Sibiu, în 21 Ianuarie 1898.

Raportul acesta se pertractează în ședința plenară a consistoriului arhidiecezan dela 30 Martie 1898 la Nr. 934., Consistoriul se identifică întru toate cu vederile comisiunei de a se ridica biserica catedrală pe locul din strada Morii, cu atât mai vârtos, cu cât acuma și fosta grădină a lui Nendwich cu supraedificatele eră proprietatea arhidiecezei.

Pentru constatarea adevărului istoric observăm, că cu acest concluz al consistoriului n'a consimțit mitropolitul Miron și asesorul Pantaleon Lucuța, cari și-au separat votul. Mitropolitul Miron, precum s'a văzut în cele precedente, a militat totdeauna pentru grădina Gerlitzi, mai târziu numită grădina «Flora», unde să se aranjeze în mod armonic trei edificii monumentale: seminariul arhidiecezan, biserica catedrală și reședința arhiepiscopescă, cari edificii în grădina din strada Morii nu aveau destul loc.

Raportul consistoriului arhidiecezan se prezintă spre deliberare meritorică sinodului arhidiecezan în sesiunea anului 1898.

În meritul acestei afaceri iată ce aflăm în protocolul sinodului din anul acela la concluzul Nr. 74:

La ordinea zilei raportul comisiunii organizatoare, care prin referentul său Parteniu Cosma raportează asupra raportului consistorial Nr. 734 Plen. din 30 Martie 1898, referitor la dezințarea locului, unde ar fi a să edifice biserica catedrală. Comisiunea propune:

«Biserica catedrală să se edifice pe teritoriul din strada Morii, Nr. caselor 12 și 16, cari formează proprietatea fondului catedral.

Fiind deja decis sub Nr. 100 din 1897, ca să se edifice în timpul posibil cel mai scurt, să însărcinează consistoriul ca fără amânare să stabilească dimensiunile și stilul edificiului și să publice concurs pentru procurarea planului de edificare astfel, ca reflectanții să poată lucra la el în lunile de iarnă.

Stabilirea premiului pentru planul cel mai bun și al preliminarului de spese se încredințează consistoriului.

Planul acceptat de consistoriu împreună cu preliminarul de spese și cu propunerea consistoriului în merit are a se prezenta la proxima sesiune sinodală spre aprobare.

Totodată se însărcinează consistoriul, ca să studieze chestiunea exploatării teritoriului, pe carele după demolarea casei Nr. 16 atât pentru trebuințele catedralei, cât și în interesul fondului ar trebui edificate case nouă, și la timpul său să vină cu propuneri în această privință.

Deputatul Demetriu Comșa, cu considerare că obiectul din chestiune e de mare importanță și neavând sinodul toate la dispoziție de a putea aduce o propunere meritorică, face următoarea contra-propunere:

Consistoriul se îndrumă a studia chestiunea teritoriului și din punctul de vedere financiar și al calității solului pe seama fundamentului, luând în ajutor experți și așternând sinodului proxim un proiect motivat.

Deputatul Nicolae Ivan face la această propunere următorul amendament:

Consistoriul să inițieze pertractări cu comitetul și sinodul parohial din Sibiiu-cetate, sub ce condițiuni ar cedă locul pentru zidirea bisericii catedrale pe locul actual al casei și bisericii parohiale, și să statorească și prețul celorlalte edificii, ce ar fi să se demoleze la caz, când sinodul ar hotărî să se zidească biserica catedrală pe acel loc.

După o discuție lungă se pune la vot contra-propunerea deputatului Demetriu Comșa împreună cu amendamentul făcut la aceasta de deputatul Nicolae

Ivan, cari cad, iară propunerea comisiunii cu majoritate de voturi se primește, enunțându-se ca concluz:

«Biserica catedrală să se edifice pe teritoriul din strada Morii Nr. caselor 12 și 16, cari formează proprietatea fondului catedralei.

Fiind deja decis sub Nr. 100 din 1897, ca să se edifice în timpul posibil cel mai scurt, se însărcinează consistoriul, ca fără amânare să stabilească dimensiunile și stilul edificiului și să publice concurs pentru procurarea planului de edificare astfel, ca reflectanții să poată lucra la el în lunile de iarnă.

Stabilirea premiului pentru planul cel mai bun și al preliminariului de spese se încredințează consistoriului.

Planul acceptat de consistoriu dimpreună cu preliminariul de spese și cu propunerea consistoriului în merit, are a se prezenta la proxima sesiune sinodală spre aprobare.

Totodată se autorisează consistoriul ca să studieze chestiunea exploatării teritoriului, pe carele, după demolarea casei Nr. 16 atât pentru trebuințele catedralei, cât și în interesul fondului, ar trebui edificate case noue, și la timpul său să vină cu propuneri și în această privință».

La 4 Octomvrie 1898 mitropolitul Miron trece la cele vecinice și chestiunea bisericei catedrale intră în stadiul de realizare.

Arhiepiscopul și mitropolitul
Ioan Mețianu.

III.

Continuarea lucrărilor

sub arhiepiscopul și mitropolitul IOAN MEȚIANU.

—*—

1899.

Lucrări pregătitoare.

În urma însărcinării dela 14/29 Aprilie 1898 Nr. 74 consistoriul arhidiecezan — întemeiat pe importanța cea mare a zidirii proiectate — a aflat de bine a numi o anchetă din vicariul arhiepiscopesc *Dr. Ilarion Pușcariu* și asesorii *Dr. Daniil Popovici-Barcianu* (+), *Zaharie Boiu* (+), *Partenie Cosma*, *Dr. Elie Cristea*, *Nicolae Ivan* și *Ioan Papiu* (+), carea să studieze afacerea din toate punctele de vedere și să prezenteze consistoriului propuneri pe deplin motivate. Ancheta a lucrat sub prezidiul vicariului *Dr. Il. Pușcariu*, iară secretar și referent era *Dr. E. Cristea*.

Această anchetă — reclamând ajutoriul experților — a examinat locul designat din strada Morii și l-a aflat potrivit, atât din punctul de vedere al mărimii cât și a solidității solului. În urmarea acestora a propus consistoriului a prezenta comitatului planul de strămutare a canalului spre a se pronunța asupra lui în cercul competenței sale și a întreprinde și la magistratul orașenesc pentru permisiunea de a strămuta alvia aceluși canal, care trece tocmai preste mijlocul terenului numit și mână moara din vecinătate, proprietate a orașului. Permișiunea cerută s'a dat, după ce s'a constatat, că — deși alvia canalului va deveni prin strămutare linie curbă — totuși celeritatea apei nu se va micșora.

Numita anchetă — dorind a susține la noua biserică catedrală cuvenita legătură și înrudire de stil cu forma bisericilor răsăritene din celelalte țări locuite de Români — a invitat în repețite rânduri la Sibiu pe veteranul arhitect *Stefan Emilian* dela Iași. Acesta i-a prezentat deosebite

modele de biserici și o schiță de biserică în stil bizantin, cu o cupolă mare la mijloc, cu 4 turnulețe la colțurile edificiului principal, cu un turn în fruntea edificiului și în interior cu 8 colonne, pe cari să se razime cupola. Schița eră cam după modelul bisericei rusești din Iași. D-lui *Emilian* s'a plătit pentru binevoitoarele povețe un onorar de 1000 cor. În urma tractativelor cu d-l Emilian ancheta a fixat directivele generale, cari să fie considerate la compunerea planului.

Ancheta ar fi dorit a imită mai ales forma frumoasă și originală a bisericilor românești de prin Moldova în stilul lor moldoveano-bizantin, dară nu i-a convenit împărțirea nepotrivită a interiorului, care prin un părete deschilinește cu totul naia de pronaos, formând astfel împreună cu altariul 3 sale separate, cari comunică prin niște uși destul de înguste. Această împărțire, ajutată și de îngustimea și micimea ferestilor lungărețe, contribue — ce-i drept — la misticismul bisericilor din Orient, dară te lipsește de grandiositatea impresiunii unei biserici cu interior larg și unitar.

Astfel ancheta a recomandat consistoriului a nu admite în interiorul bisericii nici chiar colonne, cari să împedecă cuprinderea deodată a întregului.

Despre cele îndeplinite s'a făcut sinodului din 1899 raport, prezentându-i-se schița și modelele procurate.

Cu toate că sinodul din 1898 designase ca loc de zidire terenul din strada Morii, totuș — la propunerea deputatului *Dr. Ioan Mihu* — revine din nou asupra acestei chestiuni și în sesiunea sa din 1899 sub Nr. 78 îndrumă consistoriul arhidiecezan, ca până la întrunirea viitoare a sinodului — procurând și planul de edificare și prezentându-l spre aprobare — «să studieze totodată *din nou* chestiunea *locului* și — întrucât s'ar afla, că locul destinat prin concluzul sinodal Nr. 74 din 1898 ar fi să se schimbe cu altul mai potrivit dintre realitățile fondurilor arhidiecezane — să facă propunere nouă în acest obiect».

Pe temeiul concluzului sinodal de mai sus consistoriul arhidiecezan numește la 22 Maiu 1899 sub Nr. 3794 Ep. din sinul anchetei o subcomisiune, constătătoare din arhimandritul *Dr. Ilarion Pușcariu* și asesorii *Dr. Elie Cristea* și *Nicolae Ivan*, cari primesc autorizarea «a intra în tratative cu experți și a pregăti un *proiect de concurs*, pe baza căruia să se «poată procura un *plan* cu deviz, corespunzător vederilor, ce le au autoritățile noastre bisericești în acest obiect».

La propunerea acestei comisiuni consistoriul roagă la 22 Iunie 1899 (Nr. 3794 Ep.) «*Reuniunea regnicolară a arhitecților și inginerilor din Budapesta*», ca să-și dea și ea părerea cu privire la condițiunile de concurs, la mărimea celor 3 premii, pe cari voiește a le statorî pentru cele mai reușite 3 planuri prezentate și la ziarele de specialitate, în cari ar fi să se

publice concursul. In scopul acesta s'au trimis acelei reuniuni și schițele procurate și i-s'au descoperit momentele de căpetenie ale afacerii, și anume, că:

1. Biserica să cuprindă circa 1800 persoane.

2. Stilul să fie bizantin (și — *întru cât vor admite cerințele arhitectonice* — să aibă în front 2 turnuri potrivite), la mijloc cu cupolă și hore. Îndeosebi noul arhiepiscop și mitropolit *Ioan Meșianu* stăruia pentru ideea, ca biserica să aibă două turnuri frumoase.

3. Devizul, fără pictură, frontariu și întocmirile interne, să se urce la circa 320,000 cor.

Numita reuniune cu deosebită prevenire ne dă opiniunea sa în toate direcțiunile indicate, prezentând consistoriului la 24 August n. 1899 și un formular pentru concurs, pe temeiul căruia consistoriul publică la 29 August următorul concurs în mai multe ziare române și străine din patrie, precum și în «*Conservatoriul*» și «*Voința națională*» din România:

Nr. 6176—1899.

Epitr.

CONCURS.

Consistoriul arhidiecezan al bisericei ortodoxe române din Transilvania publică prin aceasta concurs pentru planurile, după cari *voește a zidi biserica catedrală în Sibiiu*, pre lângă următoarele condiții:

Catedrala are să corăspundă tuturor cerințelor reclamate de ritul oriental, cu un spațiu intern pentru cel puțin 1500 persoane.

Planurile să se facă după stilul oriental, bizantin, cu toate întocmirile interne și externe și cu uși în număr deajuns pentru siguranța publică.

Prețul zidirei ca atare, fără ajustarea internă, să nu treacă preste 300—320,000 coroane.

Planuri, cari contemplează o biserică mai scumpă, precum și acele cari nu corăspund din punct de vedere formal, sunt exchise dela concurs.

Reflectanții au să prezenteze două schițe, două fațade, două secțiuni, toate la 1:200; apoi un preliminarium de spese calculat după metrul cubic, care după prețurile din Sibiiu se compută la m³ zidire cubică cu 30 C., și în fine o scurtă descriere a planului.

Premiile de concurs:

Premiul I cu 2000 coroane,

» II » 1500 »

» III » 1000 »

Planurile premiate devin proprietatea bisericei ortodoxe române.

Planurile, provăzute cu un motto și cu o epistolă sigilată, în care să se arate numele, locuința arhitectului și motto sub care s'a prezentat planul la concurs, au să se înainteze la consistoriul arhidiecezan în Sibiiu *în restimp de 4 luni* dela publicarea primă, dar' cel mai târziu *până în 15/28 Ianuarie 1900*.

Planurile prezentate se vor examina în timp de 6 săptămâni după expirarea termenului de cătră o comisiune de experți, iar premiile se vor plăti după ce vor obține aprobarea sinodului arhidiecezan, asemenea la 6 săptămâni.

La concurs pot participa numai arhitecți și ingineri recunoscuți.

Sibiiu, din ședința consistoriului arhidiecezan, ca senat epitropesc, ținută la 21 August v. 1899.

1900.

Iarăș chestiunea locului de clădire.

De altă parte pe temeiul concluzului sinodal Nr. 78/1899 consistoriul arhidiecezan avea îndatorirea a se ocupa din nou cu chestiunea locului celui mai potrivit pentru zidire, o chestiune, care timp atât de îndelungat a preocupat pe toți și carea eră cu atât mai grea de rezolvat cu cât arhidieceza dispunea de mai multe realități și fiecare își avea aderenții săi atât între membrii consistoriului cât și ai sinodului arhidiecezan.

În această privință arhiepiscopul și mitropolitul Ioan Meșianu îndată după ocuparea scaunului mitropolitan și-a exprimat dorința, ca biserica să se zidească în mijlocul orașului, pe locul vechei biserițe din Sibiiucetate și — întemeiat pe concluzul sinodal acum amintit — propune consistoriului, să ceară sinodului a abandona teritoriul din strada Morii și a alege ca loc de clădire realitatea din strada Măcelarilor Nr. 39 cu vechia bisericuță parohială, mai cumpărându-se și cele 3 case ale arhidiecezei (Nrii 37, 41 și 43) din imediata apropiere, iară din strada Bruckenthal casa Nr. 30 dimpreună cu cea vecină Nr. 28, carea tocmai eră oferită spre cumpărare.

Această propunere I. P. S. Sa o motivează astfel:

1. «Când se zidește vre-o biserică nouă într'un centru, unde mai sunt și alte biserici de aceeaș confesiune, precum sunt și aici, mai înainte de toate are a se constată: în care parte a locului locuște publicul, pentru care se zidește noua biserică? Deci acolo să se și zidească, ca să fie publicului îndemână cercetarea.

«Aplicând acestea la noi, dupăce este constatat, că publicul, pentru care se intenționează zidirea catedralei, locuște în oraș începând dela studenții de pe la diferitele institut până la inteligenți, comercianți, industriași, ba până la arhiepiscopul metropolit: de sine urmează, ca și biserica zidindă pentru acel public, are să se zidească în oraș.

«Mai mult chiar și străinii, cari vin aici — începând dela economii dela sate, cari își aduc aici produsele dela sate de vânzare, până la deputații congresuali și sinodali — tot spre centrul orașului gravitează și nu spre suburbii.

2. «Pentru că numai pe locul indicat se poate zidi biserica cu altariul spre răsărit, o recerință esențială la zidirea tuturor bisericilor noastre și cu atât mai mult la o biserică catedrală.

3. «Pentru că tot în oraș în cea mai mare apropiere de catedrală este și reședința arhiepiscopescă, seminariul nostru și alte institut românești.

4. «Pentru că, făcându-se catedrala în alt loc, ar rămâne a se susține și mica bisericuță ca biserica parohială din cetate; și astfel am avea 4 biserici fără destui credincioși, iar susținerea acestor biserici ar fi împreună cu spese mai multe.

5. «Pentru că, — precum se știe — și fericitul mitropolit Miron a inclinat pentru locul unde e actuala bisericuță; iar casa din strada Bruckenthal Nr. 30 s'a cumpărat anume spre acest scop; asemenea a opinat pentru acest loc și răposatul mitropolit Br. de Șaguna.

6. «Pentru că la zidirea unei catedrale pre acest loc s'ar putea economiza preste 80,000 fl., din al căror venit s'ar putea susține cu demnitate nu numai înșas catedrala, dar și niște preoți predicatori distinși, de mare folos atât pentru centru, cât și pentru întreaga arhidieceză, așa precum au și alte confesiuni.

«Economizarea celor 80,000 fl. s'ar produce prin împrejurarea, că celalalt loc de zidire din strada Morii s'ar putea vinde erariului cu un preț de preste 100,000 fl; iar locul din oraș cu toate casele, ce s'ar folosi la zidire, abiă ar costă 50,000 fl.

«Mai încolo fundamentul catedralei din strada Morii ar costă cu circa 10,000 fl. mai mult, fiind terenul slab; apoi strămutarea canalului pre acest loc ar costă asemenea vre-o 6000 fl; astfel ambe aceste sume s'ar putea economiza la zidirea pe locul din oraș.

«Dacă catedrala s'ar zidi în alt loc, atunci ar trebui să se susțină și bisericuța de acum cu spese de cel puțin 1500 fl., ceea ce reprezintă un capital de minimum 30,000 fl.; zidindu-se însă catedrala în oraș și acestea s'ar economiza.

«Comparând favorul și defavorul acestor 2 locuri rezultă, că unica excepțiune ce s'ar putea face contra locului din oraș ar putea fi, că locul nu este destul de mare și e încunjurat de case, cari ar detrage și micșoră exteriorul bisericei. Considerând însă, că terenul în front e de 43·3 metri lat, iar în lungime de 84 metri, și considerând că biserica catedrală după planurile făcute și premiate va fi cel mult de 15 m. lărgime și maximum de 30 metri lungime, rezultă nedisputaver, că pe ambe părțile în lărgime rămâne câte 14—15 m. teren liber, iar în lungime asemenea de ambe părțile teren liber de câte cel puțin 27 m., pre care de toate 4 părțile s'ar putea face un parc frumos, așa precum este și la alte biserici mai mari, prin urmare dispăre și aparința acestui nefavor.

«Încât privește locul din strada Morii unicul favor ar fi, că e locul mai mare și liber, dar nici aceasta împrejurare nu e pe deplin justificată și nu poate fi datătoare de măsură, căci fapta, că teritoriul e mai mare, dar încât privește, că locul e liber, aceasta se poate schimba în defavor, căci mâne poimâne se pot zidi deo parte și de alta case, și vis-à-vis se poate pune un hotel, cari tot așa să încunjure catedrala, ca și cele din oraș, astfel și acest favor dispăre, abstracțiune făcând dela scăderea pincipală, că terenul e cât se poate de slab și ar trebui să se facă un fundament de 2—3 ori mai tare, precum ar fi în locul din oraș; canalul însă și mutat va fi o permanentă pedecă, o permanentă scădere, pentru catedrală și siguranța ei.

«Abstragem, că în nemijlocita apropiere sunt fabrici și mori, iar strada e nemijlocit piezișă.

«Strada Măcelarilor, care prin lărgimea și lungimea ei de ambe părțile devine și a devenit una dintre cele dintâiu strade ale orașului, va fi una din cele mai frecventate strade, iar strada Morii prin pozițiunea ei nu va putea țineă nici odată concurență frecuenții.

«Afară de toate acestea la zidirea unei catedrale din strada Morii nu ne este suficient capitalul de care dispunem, pentru că dacă din capitalul catedralei de circa 238,802 fl. 68 cr. la finea a. 1899 subtragem în valoarea locului cu 50,000 fl. și zidirea catedralei numai din zid cu 160—180,000 fl., s'ar consuma tot capitalul și nu ni-ar rămâne nimic pentru înfrumusețarea internă și cu atât mai puțin pentru susținerea ei necesară și a personalului».

Consistoriul a primit în principiu ideea alegerii altui loc potrivit, și — luând în considerare dorința mitropolitului — a înaintat propunerea la sinod.

Această propunere a dat în ședința sinodului dela 22 Aprilie 1900 anză la o discuție foarte animată, fiindcă toate argumentele înșirate aveau îndeosebi în vedere numai locul din strada Morii, pe când în combinațiune trebuia adusă și grădina «Flora», atât de frumos situată, mare și liberă de clădiri, deci admitea orice așezare a catedralei.

Comisiunea organizatoare a sinodului propune a să accepta locul din strada Măcelarilor.

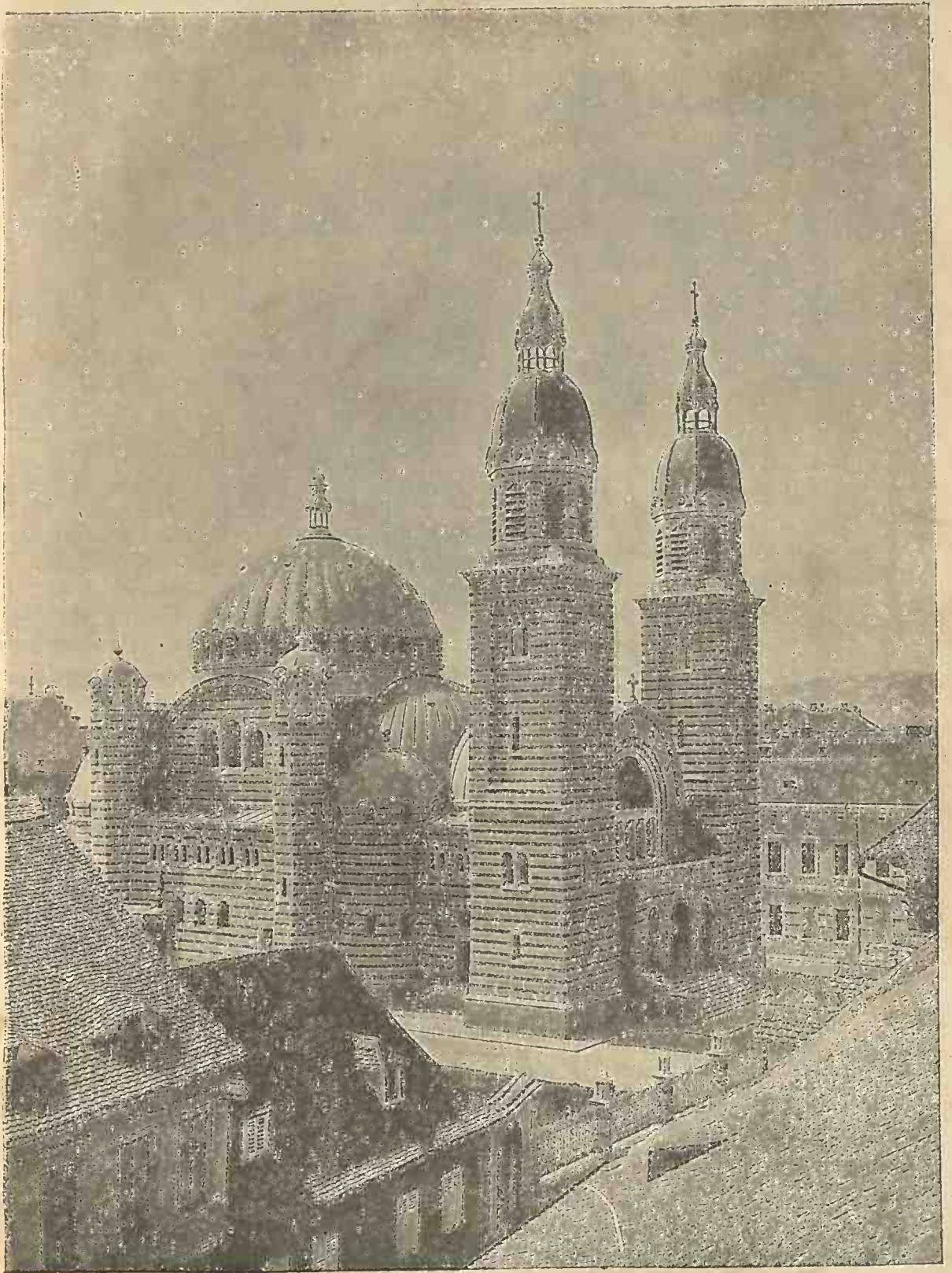
Deputatul *Parteniu Cosma*, combătând motivele înșirate, face propunerea: «Să se zidească catedrala în grădina «Flora», strada *Schewis* «Nr. 21, unde la timpul său se poate edifică și reședința arhiepiscopască, «eventual și seminariul».

Deputatul *Ioan cav. de Pușcariu* propune ca loc de zidire grădina de lângă promenada de arini, din fața reședinței de vară a arhiepiscopului, și acolo să se grupeze cu timpul seminariile și celelalte localități centrale ale arhidiecezei; iară profesorul *Dr. D. P. Barcianu* susține concluzul Nr. 74 din 1899, ca să se edifice pe locul din strada Morii Nr. 14 și 16.

După dezbatere îndelungată, punându-se la vot propunerile acestea, propunerea deputatului *Dr. D. P. Barcianu* întrunește 6 voturi, a deputatului *Parteniu Cosma* 10 voturi și a deputatului *Ioan cav. de Pușcariu* 1 vot. Astfel căzând aceste 3 propuneri, se primește propunerea comisiunii și se enunță ca concluz:

«Biserica catedrală să se edifice pe locul din cetate strada Măcelarilor Nr. 39, unde se află actuala bisericuță cu hramul «*Schimbarea la față*», mai luându-se lângă acela și cele 3 realități ale arhidiecezei Nr. «37, 41 și 43 din imediata apropiere, iar din strada *Bruckenthal* casa «Nr. 30, carea asemenea este proprietatea bisericeii, precum și realitatea «învecinată cu aceasta îmbiată spre cumpărare».

Cu aceasta s'a finalizat chestiunea locului. Viitoriul a dovedit, că în această privință nu au aflat cei competenți soluția cea mai nimerită. Biserica este — ce-i drept — situată mai în centrul orașului, dară locul dimprejur e mult prea mic, încât clădirea — ca exterior — prea puțin poate ieși la iveală. (Vezi fig. ce urmează).

Proiectele de planuri.

În urma concursului publicat în cauza planurilor s'au prezentat 31 proiecte de planuri, dintre cari multe de toată frumuseța, mai ales ce privește exteriorul bisericilor. Unele însă n'au ținut de loc seamă de suma preliminară și de situațiunea locului, iară altele — deși frumoase în exterior — aveau un interior neacceptabil. Cele mai multe erau dela arhitecți din Ungaria, altele dela arhitecți din Austria și Germania, și numai vre-o patru dela arhitecți români din Ardeal, Bucovina și România. Dintre arhitecții români de valoare n'au reflectat nici unul, — probabil fiind suma preliminară prea mică.

Toate planurile prezentau o valoroasă colecție, în care mulți specialiști au depus cele mai alese forțe ale cunoștințelor lor. Ele au fost expuse spre vedere publicului în o sală mai mare din localitățile consistoriului, iară pentru examinarea lor — la propunerea anchetei — consistoriul a ales un jury de 3 experți în persoanele vestitului arhitect *Ignatie Alpar* din Budapesta, *Ioan I. Pușcariu* din București și *Dominic Varró* din Sibiiu.

Acești experți au studiat cu de-amăruntul toate proiectele, atât din punctul de vedere al stilului, cât și al mărimii, a sumei disponibile etc., și au prezentat anchetei opiniunea lor, cuprinsă în protocolul dela 11 Martie 1900.

Pe temeiul acestei opiniuni, se declară de cele mai reușite dintre proiecte:

1. Cel cu motto: «*O cruce neagră închisă în un cerc roșu*», făcut de *Iuliu Berczick* din Budapesta, căruia i-a votat consistoriul premiul al 3-lea de 1000 coroane.

Experții îl apreciază astfel:

«În dispoziția orizontală arată proiectul tipul micilor biserici bizantine din Grecia, reprezentând un spațiu pătrat, în care pe patru stâlpi se ridică forma unei cupole și se desvoaltă în patru părți brațele crucei grecești. Arhitectura este bine dezvoltată în stilul strict bizantin. Turnurile de ambele părți ale intrării, cum și cupola, sunt foarte frumos formate. Spațiul interior e cu mijloace puține liniștit și nimerit dezvoltat; formele arhitectonice sunt alese și totuș cu conziderare la mijloacele modeste; așa că această biserică hotărît poate să fie zidită pentru suma preliminară. De obiectat este, că autorul a ales modelul tipic quadratic, care în raport cu forma mai lungureață a terenului de zidire nu se prea potrivește».

2. Cel cu motto: «*Catedrala*» de arhitectul *Alexandru Aigner* din Budapesta, căruia se votează premiul al 2-lea în sumă de 1500 coroane. Experții îl descriu așa:

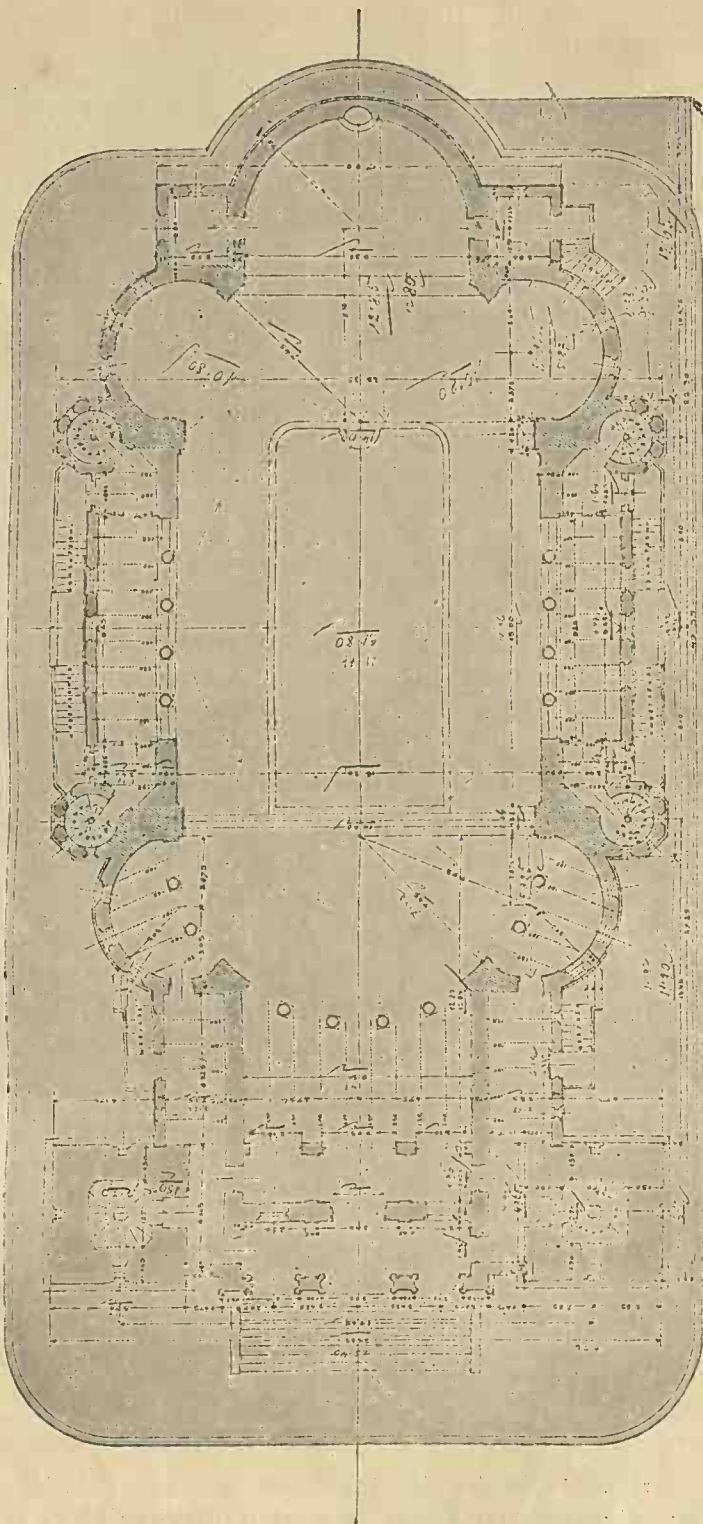
«O biserică cu trei năi în lungime și una în curmeziș, cu cupola și trei hore (apside). Dispoziția orizontală e clară și înțeleasă, în dimensiuni corespunzătoare cu întinderea locului, pe care vine așezată, precum și acomodată mijloacelor

«disponibile. Arhitectura exteriorului este reușită mai cu seamă la fațadele laterale. Văderea din față se prezintă în stil cam strict arhaic (simplu), dar prin introducerea unor forme decorative la intrarea principală și a unei logii (pridvor) dinaintea intrării ar câștigă un aspect mai plăcut. Proiectul are în dezvoltarea sa arhitectonică forme corecte și stricte, și exprimă tendința de a fi realizat în condițiile cele mai modeste.

«Cu deosebire este deosebit de atenție dezvoltarea stilistică și dispoziția încăperilor pentru încălzirea bisericii. Proiectul poate fi realizat pentru suma provăzută».

3. Proiectul: «Constantin și Elena, Hagia Sofia», ai cărui autori *Iosif Kommer*, arhitect practic în Budapesta, și *Virgil Nagy*, profesor la politehnicul de acolo, au primit premiul I de 2000 cor. Jury-ul astfel descrie planul lor:

«După cum arată de vizual, autorii au luat de bază la compunerea proiectului Sf. Sofia

Planul orizontal al internului.

«din Constantinopol. Dispoziția orizontală este întocmai după modelul «bisericii «sfintei Sofii din Constantinopol, cu o formă arhitectonică exterioară, care se po-
«trivește bine cu construcția interiorului. Impresiunea, ce o primești în interior, e
«grandioasă și unitară, dupăcum și interiorul sfintei Sofii e unic în toată lumea.
«Autorul sprijinește cu abilitate cei patru stâlpi, pe care se razimă cupola, prin
«patru turnulețe alăturate în dosul lor. Pe scara acestor turnulețe ajungi ușor în
«galeriile (emporele) laterale, ce se deschid spre interior prin niște colonade și
«arcade de un efect admirabil și plăcut, iar în exterior se grupează împrejurul cupolei
«în proporție nimerită și bine potrivită. Cu conziderare la cultul special al religiei
«orientale, se recere însă suprimarea galeriilor din absidele (horele) de lângă altari
«prin ce și sfânta ar căpăta formă de cruce. Desvoltarea interiorului este deosebit de
«reușită; iluminarea neeseptionabilă. Exteriorul este, cu conziderare la mijloacele
«bănești modeste, simplu ținut; frumoasă e cu deosebire fațada și arcadele pridvorului
«dela intrare; ar fi însă din punctul de vedere al iluminării de recomandat facerea
«unei ferești mari semirotonde, după cum este și la biserica St. Marcu din Veneția.
«Ambele turnuri din față ar putea însă suportă în părțile superioare o grupare mai
«fină; avantajos ar fi și aceea, ca în etagiul prim să-și păstreze forma pătrată, și
«numai în partea de sus să se treacă la etagiul superior la forma octogonală cu o
«formațiune mai picantă».

«Un avantaj mare al acestui proiect este, că nu are pentru coperiș baze speciale
«(de lemn), ci cupola și boltiturile sunt cuprinse în învălitoare din table de țin
«sau aramă, prin ce se înlătură orice pericol de foc. Cu un cuvânt proiectul are
«caracterul și perfecțiunea unei lucrări solide și este executabil pentru suma provăzută».

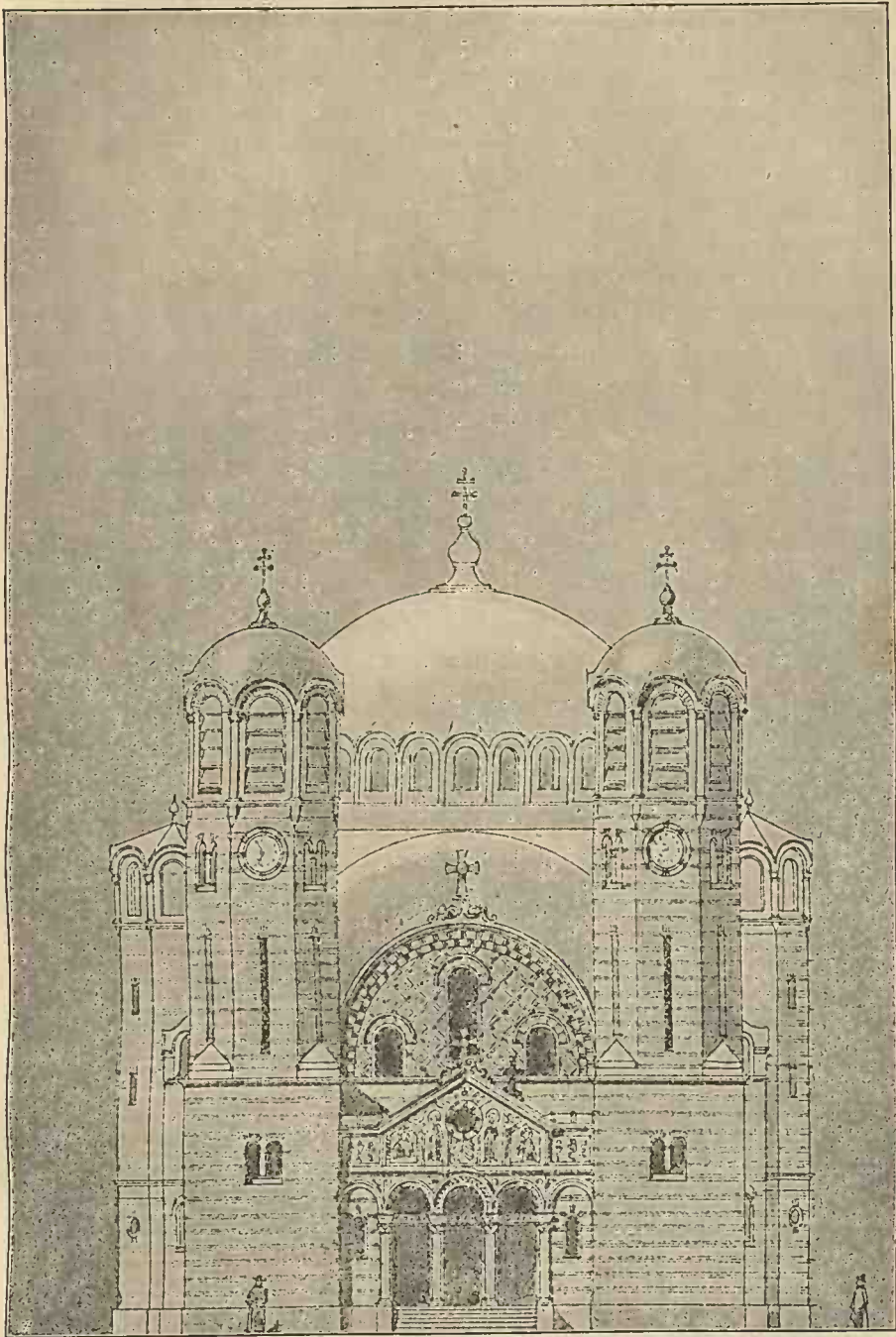
(Vezi acest proiect fig. dela pag. 55 și baza internului la pag. 53).

Pe lângă acestea jury-ul recomandă spre cumpărare planurile cu motto «*Omega*» și «*Pax II*», ca pe unele cari cuprind un material prețios la executarea lucrării. Raportul jury-ului se termină astfel: «*Comisiunea de experți recomandă proiectul «Constantin și Elena» spre acceptare pentru zidirea catedralei, având a se face la el modificările indicate, fiindcă acel proiect reprezintă o lucrare, care ar fi de o însemnătate eminentă pentru ulterioara desvoltare a zidirii bisericilor orientale, și prin zidirea după acest plan s'ar creă o zidire de model. Comisiunea mai e de părerea, că biserica s'ădă după acest proiect ar eși de sigur și mai mult la iveală, clădindu-se pe un teren mai favorabil, decât cel proiectat.*» (Strada Măcelarilor).

Consistoriul transpune cu raportul său dela 27 Martie 1900 Nr. 2923 Plen. atât planurile premiate, devizele lor, cât și opiniunea experților la sinodul arhidiecezan, ca să decidă în meritul afacerii.

În ședința sinodului dela 22 Aprilie 1900 face deputatul *Dr. Ioan Mișu*, în calitate de referent al comisiunei organizatoare, următoarea propunere:

«În ce privește planul de edificare, se primește cel înțrat la concurs cu motto: «*Constantin și Elena*» dela arhitecții *Virgil Nagy* și *Iosif Kommer*, aflat din

Planul original al catedralei (premiat cu premiul I).

partea comisiunii de experți și a anchetei consistoriale de cel mai bun, având însă a se emendă acest plan cu modificările propuse de către comisia de experți în protocolul luat la 11 Martie 1900.

«Consistoriul arhiepiscopal se însărcinează a lua măsurile convenite pentru elaborarea *planurilor amănunțite și a preliminarului de spese* și a pregăti un proiect referitor la condițiile *contractului*, ce ar fi a se încheia cu întreprinzătorul executării lucrărilor și cu conducătorul tehnic al lucrării, având a le prezenta în sesiunea viitoare sinodală spre prealabilă aprobare.

«Consistoriul este însărcinat a căuta și măsurile convenite, ce ar fi a se lua pentru augmentarea fondului bisericii catedrale; a face propunere motivată în ce privește regularea referințelor dintre arhiepiscopie și parohia din Sibiu-Cetate în obiectul folosirii și susținerii bisericii catedrale și a personalului, ce se va aplica la aceea».

Asupra acestor propuneri se naște o discuție mai lungă, în cursul căreia se fac următoarele contrapropuneri și amendamente. *Ioan Preda* propune, ca planul al doilea numit cu deviza: «Catedrala» să se ia de bază la edificarea catedralei. *Nicolae Garoiu* e de părerea, ca să nu se mai prezenteze sinodului planul definitiv și proiectul de contract cu întreprinzătorul, ci să fie *autorizat consistoriul a executa planul*, făcând planurile detaiate și preliminarul, iar pentru ușurarea responsabilității, i-se dă din partea *sinodului* o anchetă constatătoare din 7 membri.

Deputatul *Vlaicu* face un aditament:

«Pe lângă planurile detaiate, preliminarul etc., să se facă după posibilitate și un model de ghips al planului de executat, conform uzului practicat la asemenea zidiri monumentale».

Iară deputatul *Dr. Aurel Muntean* propune:

«Să se însărcineze consistoriul, ca să facă prin experți planurile detaiate și preliminarul, și — făcute fiind acestea — să convoace și o anchetă din 9 membrii aleși de sinodul prezent».

Punându-se la vot propunerile, contrapropunerile cad, afară de amendamentul deputatului *Arseniu Vlaicu*, și se primește ca concluz propunerea comisiunii organizatoare, cu aditamentul făcut de *Vlaicu*, enunțându-se următorii concluz:

«În ce privește planul de edificare, se primește cel intrat la concurs cu motto: «*Constantin și Elena*», dela arhitecții *Virgil Nagy* și *Josif Kommer*, aflat de către comisiunea de experți și ancheta consistorială de cel mai bun, având însă a se emendă acest plan cu modificările propuse de către comisiunea de experți în protocolul luat la 11 Martie 1900.

«Consistoriul arhiepiscopal primește însărcinarea a lua măsurile convenite pentru elaborarea *planurilor amănunțite și a preliminarului de spese* și a pregăti un proiect referitor la condițiile *contractului*, ce ar fi a se încheia cu întreprinzătorul executării lucrărilor și cu conducătorul tehnic al lucrării, având ale prezenta în sesiunea viitoare sinodală spre prealabilă aprobare. Totodată — pe lângă planurile detaiate,

preliminariu etc. — să se facă după posibilitate și un model de ghips al planului de executat, conform usului practicat la asemenea zidiri monumentale.

«Consistoriul se mai însărcinează: a studiă măsurile cuvenite, ce ar fi de luat pentru augmentarea fondului bisericeii catedrale și a prezentă o propunere motivată în ce privește regularea referințelor dintre arhidieceză și parohia din Sibiiu-Cetate, în obiectul folosirii și susținerii bisericeii catedrale și a personalului, ce se va aplică la ea.»

1901.

Intregiri la planul acceptat.

Aceste hotăriri sinodale s'au predat anchetei pentru facerea preparativelor, și aceasta — în scopul facerii modificărilor cuvenite la planul «Constantin și Elena» și a compunerii unui plan definitiv — a întrat în noue tractative cu autorii premiați, chiemându-i parte la Sibiiu, parte dându-le cuvenitele inviațiuni prin deosebiții săi membri trimiși la Budapesta. În deosebi li s'a cerut — pe lângă modificările indicate de experți — înălțarea corpului principal al edificiului, care nu ni se părea destul de ridicat preste clădirile din jur, și la stăruința mitropolitului *Ioan Meșianu* facerea alor două turnuri mai mărișoare în front, *dacă armonia stilului va permite aceasta.*

Pretenziunea din urmă a dat multă bătaie de cap arhitecților.

Pe baza acestor inviațiuni arhitecții Kommer și Nagy au compus planul definitiv, pe care ancheta în ședința sa dela 28 Martie 1901 îl află corespunzător atât din punctul de vedere tehnic, cât și al speselor, indicate cu 350,439 cor. 81 fil., din cari să mai pot reduce circa 20,000 cor., fiind calculat materialul după prețurile din Viena.

Numai turnurile nu au plăcut nimănui. Nu cuadrau în forma stîlului bisericeii. Erau lungi de 58 m. și de-asupra se terminau în o formă conică foarte simplă. Deci atât ancheta cât și consistoriul a cerut să fie modificate mai ales în partea lor de sus.

Despre aceasta s'a făcut sinodului din 1901 raport, învitându-se la Sibiiu și arhitectul Kommer, spre a fi conzultat în cauza turnurilor, ca nu cumva forma lor să strice armonia întregului. Planul modificat s'a prezentat din nou sinodului, carele în ședința sa dela 13/26 Aprilie 1901 decide sub Nr. 107:

«I. Planurile și preliminarul de spese ale bisericeii însăși în suma de cor. 274.612·17 se aproabă cu acel adaus, că toate ferestrele din frontul bisericeii în spre stradă să se provadă cu sticlă colorată.

«II. Planul și preliminarul de spese în sumă de coroane 75,827·64 pentru cele 2 turnuri ale bisericeii proiectate cu o înălțime de 58 m. și în un stil arhitec-

tonic, ce diferă de stilul bisericii însași, nu se aproabă; ci se însărcinează consistoriul a dispune facerea unui alt plan și preliminar de spese, având a se observa și în cece privește turnurile bisericii planul aprobat prin concluzul sinodal Nr. 129 din 1900.

«III. Asemenea se dispune facerea unui plan și preliminar de spese referitor la întocmirile necesare în scopul încălzirii centrale a bisericii.

«IV. Terminate fiind și aceste lucrări supletorii, se îndatorește și autorizează consistoriul a lua măsurile convenite pentru a porcede la ezechutarea zidirii bisericii catedrale în înțelesul concluzului prezent și al concluzelor Nr. 127 și 129 ex. 1900».

1902.

Indată după încheierea sesiunii sinodale, s'a dat arhitecților Kommer și Nagy însărcinarea, să prezenteze în conformitate cu punctul II al concluzului amintit un plan nou și preliminar de spese pentru turnuri, în armonie cu stilul bisericii, precum și un plan și preliminar de spese pentru încălzirea centrală.

Cu scrisoarea lor din 1 August arhitecții arată, că au satisfăcut însărcinării ce li-s'au dat; însă acum noul preliminar s'a urcat pentru întreg edificiul la suma de 417,860 coroane, sumă care provenea parte din faptul, că s'au contemplat turnurile cu diferite decorațiuni, parte prin proiectata încălzire centrală cu 25,000 coroane, și din prețul ferestrilor cu sticlă colorată cu 16,000 coroane.

Făcându-ne seamă cu starea fondului catedralei — care de fapt eră numai ceva preste 460,000 coroane, — și ținând cont 1. că din aceasta sumă este a se plăti prețul alor 2 case, proprietatea altor fonduri, cu 38,000 cor., 2. că în această sumă se cuprinde și valoarea altor trei realități, cari au a fi demolate și prețuite cu 50,000 coroane, laolaltă 88,000 cor. — afară de angajamentul luat pentru zidirea unei case parohiale cu circa 32,000 cor.: — consistoriul a venit la convingerea, că — rămânând astfel un fond de clădire numai de 340,000 coroane, — planul și preliminarul prezentat cu o sumă, ce trece mult preste suma disponibilă, nu poate fi acceptat. Deci consistoriul a provocat din nou pe arhitecți, să se aco-modeze cu preliminarul mijloacelor, ce ne stau la dispoziție.

Și fiindcă la aducerea acestui concluz a participat în persoană și arhitectul Kommer, i-s'a dat din nou însărcinarea să caute a dezlega în mod mai norocos și chestiunea turnurilor, fără ca să se știrbească *cât de puțin* stilul arhitectonic al bisericii.

Conformându-se arhitecții după putință acestei însărcinări, au prezentat planul în dimensiunile vechi neschimbate, cu turnuri nouă la o înălțime de 43 metri și cu un preliminar redus la 369,000 coroane.

În ședința dela 9 Ianuarie 1902 ancheta exmisă — ne mai putând amâna afacerea — s'a declarat pentru acest plan și preliminarium de spese, acceptat ulterior și din partea consistoriului arhidiecezan.

Dară mulți și-au exprimat atât în anchetă cât și în consistoriu temerea, că turnurile nu armonisează cu corpul clădirii și au să strice forma întregii biserici, precum s'a și întâmplat.

Angajarea întreprinzătorului.

Trecând preste partea aceasta mai importantă, consistoriul a urmat să angajeze arhitecții, cari să facă planurile speciale și să conducă lucrurile, și să publice licitația.

Aici au dat de pedeci noue și neprevăzute. Arhitecții I. Kommer și Virgil Nagy au pretins — afară de o remunerație în suma de 6940 cor. 40 fil. pentru lucrările ulterioare de supraveghiere a zidirii — o sumă de 18,000 coroane și pentru orice drum din Budapesta la Sibiiu 180 coroane, iar conducătorul asistent să fie angajat și plătit separat.

Văzând consistoriul, că angajamentul cu acești arhitecți este ne-avantajos, le-a dat o escontetare paușală de 5000 coroane și pentru conducere a angajat pe ingineriul orașului Sibiiu *Iosif Schussniç* cu un onorariu de 8000 cor. Acesta are datorința să facă toate planurile speciale, desemnurile și schițele pentru frontariu și ornamentarea internă, socoțile pentru lucrul prestat de anteprenori — și să conducă toată lucrarea până la colaudare, pe când domnii I. Kommer și Virgil Nagy își rezervaseră, ca pentru ornamentarea internă să primească onorariu separat, care — în proporția speselor ce va costă ornamentarea — eră vr'o 10—13,000 coroane.

Noul ingineriu a statorit condițiunile de licitație, eari în ședința dela 13/26 Martie 1902 s'au primit, publicându-se însași licitațiunea pentru darea în întreprindere a zidirii cu terminul de 7/20 Aprilie în ziarele române și germâne din Sibiiu, în «Gazeta Transilvaniei» din Brașov și în 3 ziare din Budapesta.

La concurs au intrat 7 oferte în termenul legal. Deschiderea ofertelor s'a făcut în 8/21 Aprilie prin o comisiune convocată ad hoc.

Din oferte se vede, că:

1. *G. Kocsis* din Arad s'a oferit a face biserica cu o reducere de 20·7%, adecă cu prețul de 292,680 cor. 56 fil.

2. *Frații Olteanu* din Blaj cu reducere de 16·5%, deci cu prețul de 308,181 cor. 92 fil.

3. *E. Paulas* și *Koch* din Budapesta cu reducere de 14·1%, sau cu prețul de 317,39 cor. 85 fil. Aceștia au mai dat după termen un ofert nou, cu reducerea de 18%.

4. *Francisc Szalay* din Sibiiu cu reducere de 13%, adică cu prețul total de 321,099 cor. 73 fil.

5. *Gustav Maetz* din Sibiiu reduce 12% = 324,790 cor. 53 fil.

6. *Fischer* și *Ferencsik* din Deva cu reducere de 10·25%, deci cu prețul de 331,249 cor. 43 fil.

7. *Eder* și soții din Sibiiu reduc 7%, deci pentru suma de 340,660 cor. 97 fil.

Consistoriul arhidiecezan, întrunit în ședința plenară extraordinară dela 18 Aprilie (1 Maiu), considerând, că oferenții externi și mai puțin cunoscuți nu oferă toate garanțele pentru reușita întreprinderii și că ofertul celor mai eftini este făcut în contul solidității edificiului și în detrimentul calitativ al lucrării, și având în vedere că măestrii Szalay și Eder sunt firme mai acreditate și mai cu avere: au luat în combinație serioasă numai ofertele lor; și în fine au ales cu unanimitate de voturi pe celce i-s'a părut mai solid între ei, pe oferentul Francisc Szalay din Sibiiu. A încheiat cu el apoi contractul, pentru el valabil dela subscriere, iar pentru arhidieceză numai după aprobarea din partea sinodului arhidiecezan.

Paralel cu lucrările acestea consistoriul a inițiat pertractări și cu proprietariul casei Nr. 35 din str. Măcelarilor, tocmai de lângă locul de zidire și i-a dat în schimb casa Nr. 34 din aceeași stradă, cumpărată în anul trecut, mai dând proprietariul casei Nr. 35 *Dr. Czekelius* încă 14,000 cor. Astfel prețul de cumpărare al casei Nr. 35 din strada Măcelarilor face suma de 26,000 coroane, — *ce e drept mărișor* — dar nici decât exagerat, voind a lărgi barâm din o parte terenul din apropierea zidirii, destul de îngust.

Invoială cu parohia din Cetate.

Cu privire la cedarea teritoriului dimpreună cu casa și cu biseriçuța parohiei din Sibiiu-Cetate, consistoriul a cerut la 4 Februarie 1902 sub Nr. 3412 Pl. sinodului parohial, să se pronunțe și să-și preciseze condițiunile pentru cedarea proprietății sale, iară sinodul cu unanimitate aduce la 17 Februarie 1902 acest concluz:

I.

«Sinodul parohial dela biserica cu hramul «Schimbarea la față» din Sibiiu-Cetate — în scopul de a face posibilă edificarea bisericei catedrale pe complexul de intravilane, între cari se află și casa parohială cu biserica acestei parohii, — cedează în posesiunea și proprietatea arhidiecezei gr. or. române din Transilvania:

«1. Teritoriul cuprins în protocolul funduar Nr. 594 1 + ord. 463 top. din Sibiiu-Cetate cu edificiile ce se află pe acel teritoriu, anume biserica și casa parohială, în valoare după inventar de 44,000 cor.

«2. Mobiliarul din biserică, carele după inventar reprezintă următoarea valoare:

a) Icoanele	5945 cor.
b) Sfesnicele	346 „
c) Candelele	2360 „
d) Vasele și aparatele de serviciu	560 „
e) Crucile	1108 „
f) Veșmintele preoțești	2119 „
g) Cărțile bisericești	264 „
h) Diverse	270 „
<hr/>	
Total	12,972 cor.

II.

«În schimb pentru aceasta arhiepiscopie:

«1. Va da parohiei alt teritoriu potrivit în strada Bruckenthal, în cornul din sus al teritoriului catedralei, în mărime corespunzătoare, și pe acela va edifica pe spesele sale o casă parohială cu un etaj, care va servi pentru totdeauna drept cuartir pentru parohul, și eventual drept local pentru școala parohială:

«Acel edificiu trebuie să aibă: a) În etaj (cuartirul propriu al parohului) cel puțin 5 odăi, o cămară, o culină și o latrină dublă;

«b) În parter o odaie spațioasă (cancelaria), o odaie mai mică pentru arhiva oficiului parohial și protopopesc, o sală mare pentru ședințele comitetului parohial și pentru sinod, în care să se adăpostească și arhiva veche a parohiei, și carea în caz de necezitate să se poată transforma în sală de învățământ pentru școala elementară parohială, o odaie pentru servitor și o culină pentru spălat.

«În suteran o pivniță cu 3 despărțăminte; în curte 1 șopron.

«Atât în etaj cât și în parter are să se instaleze lumină electrică și apeductul.

«Curtea și casa parohială să se separeze de celălalt teritoriu prin un grilaj de fier.

«Sinodul parohial își rezervă dreptul a ezamina și aprobă planul de edificare prin comitetul parohial.

«După colaudarea și luarea în posesiune a casei parohiale se va extrada din ambele părți contractul de schimb, pe baza căruia deodată se va ezoperă transcrierea și în cartea funduară.

«Din acest moment conservarea acestui edificiu cade în sarcina parohiei.

«Întru cât însă teritoriul arhiepiscopiei din apropierea bisericii catedrale în strada Bruckenthal n'ar fi suficient, sau n'ar fi potrivit pentruca pe acela să se zidească și casa parohială, aceea după o pertractare ulterioară cu parohia și cu învoirea aceleia, se va putea zidi și pe alt loc în apropierea bisericii catedrale, sau în schimb se va putea da parohiei altă casă existentă de ale arhiepiscopiei, dar aceasta are să se finalizeze cel mult în restimp de 10 ani dela datul contractului de schimb, carele în acest caz la dorința arhiepiscopiei se poate încheia, cu rezervele cuvenite și înainte de zidirea bisericii catedrale.

«2. Până la predarea casei noastre parohiale, arhiepiscopie este datoare a pune la dispoziția parohiei un cuartir potrivit pentru parohul protopop, carele să aibă cel puțin atâtea încăperi câte are cuartirul de astăzi, precum și instalațiunea electrică și apeduct, sau echivalentul acestora în suma de 1000 cor. anual.

«3. Arhidieceza va contribui și mai departe la salariul parohului cu 400 cor. anual și la al învățătorului cu 200 cor. anual; Școala și cuartirul învățătorului însă, până când ea va servi drept școală de aplicație pentru institutul seminarial, rămâne tot la seminarium în condițiile actuale.

«4. Cu ziua sfințirii bisericii catedrale înceată datorința parohiei de a avea crâsnicul său; având de aici încolo arhidieceza de a să îngrijă și de prevederea acelor agende, cari după uz cad în sarcina crâsnicului.

«5. Biserica catedrală va servi pentru toți și drept biserică parohială pentru parohia din Sibiiu-Cetate; deci organele acestei parohii își vor exercia în biserică toate acelea drepturi, cari după uz și după statutul organic le compet.

«6. Parohia și conservă și arhidieceza îi recunoaște parohiei dreptul, ca și în viitor să-și aleagă pe parohul și învățătorul, eventual învățătorii săi, și pe toate celelalte organe parohiale, la care ca pe parohia independentă o îndreptățește statutul organic și uzul.

«Deci biserica catedrală are să se pună la dispoziția organelor parohiale, dimpreună cu ornatele preoțești și cu toate cele trebuincioase la funcțiunile preoțești în și afară de biserică, tocmai așa ca și când ea ar fi numai biserica parohială; de asemenea și crâsnicul are să-și facă serviciul la funcțiuni preoțești în și afară de biserică tocmai ca și când el ar fi în serviciul parohiei.

«7. Sarcina de a prevedea biserica catedrală în viitor cu vestminte preoțești, cu odoare, lumini, unt de lemn, tămâie, prescuri, vin etc., va să zică cu toate cele trebuincioase, va fi a arhidiecezei.

«8. Detaiurile necesare pentru punerea în lucrare a acestor dispozițiuni se vor stabili ulterior într'un act, care se va redacta în o comisiune mixtă din delegații Consistoriului Arhidiecezan și din comitetul parohial, prin care însă nu se pot altera principiile și dispozițiunile concrete, cuprinse în punctele 1—7 ale acestei învoeli.

Consistoriul a acceptat și aprobat cuprinsul acestui conclud în toate punctele sale, încât demolarea bisericuței și a edificiilor din jur putea să urmeze oricând.

Despre toate acestea se face raport amănunțit sinodului din 1902, care la 25 Aprilie 1902 sub Nr. 59 decide:

«*Planurile și preliminariile* pentru edificiul bisericii catedrale, a celor două turnuri și pentru construcțiunea încălzirii centrale, toate laolaltă în suma de 369.080*14, condițiunile generale pentru îndeplinirea clădirii și condițiunile speciale pentru întreprinzătorii clădirii apoi *contractul* de clădire încheiat cu arhitectul Francisc Szalay din Sibiiu, *pactul* încheiat cu ingineriul Iosif Schussnig din Sibiiu în privința conducerii tehnice a lucrărilor de clădire, *convențiunea* încheiată cu parohia din Sibiiu-Cetate pentru regularea referințelor dintre arhidieceză și parohie; în fine *schimbul* casei Nr. 34 din strada Măcelarilor cu casa Nr. 35 din aceeași stradă — se aproabă; și Consistoriul se îndatorește să ia numai decât măsurile convenite pentru a purcede la executarea zidirii bisericii catedrale».

• Cu acestea ancheta, instituită pentru facerea preparativelor, își încheie misiunea sa, și de aci înainte consistoriul însuș conduce afacerile de zidire, fiind referent asesorul *Nicolae Ivan*, carele în tot decursul lucrărilor de clădire a desvoltat un zel vrednic de toată lauda.

La 6 Maiu 1902 intreprinzătorul Szalay primește ordin a începe la 1 Iulie demolarea vechei bisericuțe și a celor 6 edificii, lângă cari mai târziu s'a mai cumpărat una în strada Bruckenthal dela avocatul *Dr. Avram Tincu*, și a prezentă planul de situațiune, exoperând dela magistratul orășenesc și concesiunea pentru zidire.

Deodată cu aceasta consistoriul institue și o comisiune de clădire asesorii *Parteniu Cosma, Nicolae Ivan și Pantaleon Lucuța*, carea — sub prezidiul vicariului *Dr. Pușcariu* și în conțelegere cu ingineriul *Schussnig* și cu intreprinzătorii — să reguleze eventualele daraveri, ce s'ar ivi în cursul zidirii, făcând în cazuri grave raport consistoriului.

Terenul de zidire și vechia bisericuță.

Doară cel mai puternic dintre motivele, cari au înduplecat majoritatea sinodului a alege ca loc de zidire terenul dintre stradele Măcelarilor și Bruckenthal, a fost acela, *ca să fie așezată catedrala în apropiere de centrul orașului*, adecă în oraș, de unde înainte de era libertăților publice Români erau exchiși, mai ales în orașele săsești din Ardeal, și opriți a-și zidi biserici cu turnuri și clopote.

Sibiul era în această privință între cele mai netolerante orașe față de noi. Caracteristic și mult grăitor e în această privință următorul fapt, de care ni-l păstrează tradiția. Primul nostru episcop național din era mai nouă, *Vasilie Moga*, și-a luat cu chirie locuință în o casă din strada Urezului mai târziu proprietate a fericitei fundatoare *Ioana Bădilă*. Sasilor nu le convenia, ca vlădica cel românesc să locuiască în lăuntru cetății, împrejmuite de ziduri, și pretindeau să-și mute reședința la *Rășinari*, unde au locuit și antecesorii lui: episcopii după naționalitate Sârbi. Se vorbește, că episcopul Moga de bunăvoie n'ar fi cedat; de aceea magistratul să fi folosit brachiu, delojându-l și aruncându-i din locuință mobilele în stradă, unde au stat 3 zile. Episcopul Moga a protestat contra acestei proceduri nemai auzite, și la mandatul guvernului provincial a fost reșezat în locuința sa. Această frumoasă casă trece din îndurarea lui Dumnezeu, carele pe «cei smeriți îi înaltă» în proprietatea «*Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român*» și anume după moartea mamei repausatei doamne Bădilă.

Chiar și la cumpărarea primelor case în interiorul orașului Sibiiu, i-s'a făcut lui Moga multe greutăți. Până târziu există dreptul vecinătății, pe temeiul căruia vecinii ori neamurile vânzătorului căutau să zădărnicească orice cumpărare din partea străinilor. Se vorbește, că Moga — în amarul lui — ar fi plătit prețul caselor cumpărate de el în strada Cisnădiei (Nr. 7) numai în *bani de aramă*, probabil spre a arăta magistratului orășenesc,

căruia i-a plătit prețul, și aceea, cât de greu trăiește un episcop român, și cât de cu anevoie poate aduna mijloacele pentru înaintarea intereselor bisericii sale.

Între astfel de împrejurări nu-i mirare, dacă Românii nici loc de închinăciune lui Dumnezeu nu puteau avea în interiorul orașelor, ci numai la periferii, afară de zidurile chineze, ce le închideau, scutindu-le privilegiile. Chiar și așa-numita «companie grecească» — care era compusă din neguțatori Macedoromâni — numai ca un deosebit favor și ca «Greci privilegiați» a putut să-și zidească o «capelă» și în mijlocul orașului, dară și aceasta în curtea altor case, ca să nu se vadă, și să fie fără turn și fără clopote, ca să nu supere glasul ortodox al clopotelor armonia celei mai neuzite intoleranțe.

Așa era și mica capelă, cunoscută sub numirea de «biserică grecească» din Sibiiu-Cetate, pe locul căreia s'a zidit noua catedrală. Ea era în curtea casei Nr. 39. Parohia ortodoxă română din Sibiiu-cetate a moștenit-o dela Românii macedoneni.

Această bisericuță (Vezi fig. dela pag. 65) a fost zidită la 1790. De tot s'a terminat la 1799, precum indică inscripția grecească cu litere mari din interiorul ei, de pe semicercul de de-asupra frontariului: «*Intărirea celor ce nădăjduesc întru Tine, întărește, Doamne, biserică ta, carea o ai câștigat cu scump sângele Tău. 1799*». Iară înainte de a avea aceasta bisericuță acea «companie grecească» azistă la slujbele religioase în o sală boltită și largă a caselor Nr. 15 din strada Poplăcii, cari au fost proprietatea Sasului Bortmes, mai târziu a «Institutului tipografic» și a ziarului «Tribuna» și unde azi se ridică frumoasele case ale fiscalului consistorial *Ioan Preda*.

Din această capelă — se vede — s'au mutat la bisericuță icoanele împărătești din frontariu, ferecate în argint și cu pietrii scumpe, căci inscripția de pe ele are anul 1783.¹

Primul paroh al bisericuței grecești a fost arhimandritul *Neofit*, a cărui tablou se păstrează în cancelaria oficiului parohial; e îmbrăcat în ornatele dela Paști, înaintea lui e pusă nabeledernița și crucea de aur.

După dânsul au urmat mai mulți preoți, veniți de regulă din muntele *Atos*. Cel din urmă a fost arhimandritul *Meletie*.

Românii au intrat în folosința amintitei bisericuțe între anii 1850—60.

Episcopul *Moga* își avea capela la locuința sa din strada Urezului, și anume în partea edificiului din fundul curții. Cumpărând casele din strada Cisnădiei, și-a întocmit acolo și o modestă capelă, unde slujă și hirotonia pe clericii eparhiei sale.

¹ Aceste icoane se află acum în altariul catedralei.

Vechia bisericuță din Sibiu-Cetate.

Nemuritoriul *Andrieu Baron de Șaguna* asemenea își avea la început capela la locuința sa din casa cumpărată de episcopul Moga, pe atunci aproape singura proprietate românească din interiorul orașului. Capela lui Șaguna o formă o sală¹ mare în partea stângă a edificiului, cu ferestrele spre curte. Preste săptămână folosiau această capelă clericii și episcopul, iară în Dumineci și sărbători veniau să asiste la sfânta liturgie puțina inteligență română și tineretul școlar din toate clasele. Elevii de multeori nu încăpeau, încât — spre a face loc altora — ajungeau adeseori chiar în altariu, unde stau până la sfârșitul liturgiei. Acești copilași au inspirat marelui arhiereu, carele îi ocrotia în jurul său, cuvintele privitoare la elevi din apelul său, prin care inițiază colecta pentru catedrală. (Vezi pag. 73.)

În bisericuța grecească pe acel timp Românii intrau numai din curiozitate, ca să asculte psaltihia și cântările nazale, neînțelese, ale cantorului și ale arhimandritului *Meletie*. Pe școlarii români nu-i vedeă cu ochi buni personalul de serviciu, încât adeseori îi scoteă afară, deși bisericuța eră aproape *goală*. Abia mai avea vr'o 20—30 suflete de credincioși.

Înainte de 1860, cumpărând Șaguna din bani adunați cu colectă edificiul de azi al reședinței metropolitane din strada Măcelarilor, în fața fostei «bisericuțe grecești», a început el cu ai săi să cerceteze această bisericuță. Cu mult tact și deosebită preveniență a știut Șaguna să câștige atât pe proprietarii vechi ai bisericuței cât și pe popa *Meletie*, carele în anii din urmă ai vieții sale a ajuns a slugi în limba românească, pe carea n'o cunoștia bine. Pentru aceasta Șaguna îi da multă atențiune. — Cu timpul neguțătorii, ce mai trăiau, precum *Hagi*, *Popovici*, *Behniș*, fondatorul *Dumitru Andronic*, *Nedelcu*, *Mateiu Gligor*, văduva *Bene*, și alții devenisără cei mai adicți credincioși ai marelui arhiereu. Ei nu numai l-au primit în bisericuța lor, atât pe el, cât și pe românii ortodocși, ci unii i-au încredințat și întreaga lor avere, ca «fundațiuni» pentru trebuințele bisericii noastre. Așa a devenit Șaguna, respective parohia din Cetate, stăpân al «bisericuței grecești» și a caselor de dinaintea ei din strada Măcelarilor Nr. 39.

Murind arhimandritul *Meletie*, episcopul *Andrieu* institue de administrator provizor pe părintele ieromonah *Bogdan German*, punându-se totodată în conțelegere cu parohia, ca să nu mai aleagă paroh *străin*, ci pe un fiu al eparhiei noastre. Publicându-se concurs, a fost ales la 1864 unanim de primul paroh român *Zaharie Boiu*, mai târziu asesor consistorial. Credincioșii constau atunci din 120 suflete, cei mai mulți dacoromâni; iară dintre membrii «companiei grecești» abia mai trăiau *Hagi*, *Duma*, *Andronic*,

¹ Mai târziu a fost acolo biroul „Asociațiunii“ etc. în curs de mai mulți ani.

Gligor Mateiu și Behniț. Pe timpul parohului Boiu¹ s'au făcut pașii de lipsă pentru transcrierea bisericii din «capela grecească» pe numele «*bisericii gr.-or. române din Cetate*». Parohul Boiu a funcționat aici până la finea anului 1884, când — optând pentru postul de asesor consistorial — s'a ales în locul lui de paroh și acum și de protopop al tractului Sibiiu *Simeon Popescu*, carele la 1 Ianuarie 1885 a ocupat acest post. Strămutându-se părintele Popescu la București în urma divergențelor iscate între el și comitetul parohial, i-a urmat la 1890 protopopul *Ioan Papiu*, mort în toamna trecută.

Demolarea vechei bisericuțe.

În jurul acestei bisericuțe arhidieceza posedă mai multe case, pe lângă cari a mai cumpărat și altele, ca să fie după putință loc de ajuns pentru zidirea bisericei și să câștige ceva teren și pentru un mic parc în jurul ei. Târgul s'a încheiat cu cumpărarea *unei* case după săparea și începerea lucrărilor la fundament; altcum s'ar fi așezat întreagă biserica mai spre stânga, ca să fie proporție între lățimea terenului liber din ambele părți.

Îndată după ratificarea contractului, arhitectul Szalay s'a apucat de demolarea acelor case, cu totul 8, de sub Nrii 35, 37, 39, 41 și 43 în strada Măcelarilor și 28, 30 și 32 din strada Bruckenthal; la urmă s'a demolat și bisericuța, un edificiu de o soliditate extraordinară.

Înainte de demolare s'a făcut ultima slujbă dumnezeiască, despre care «*Telegraful Român*» scrie astfel:

«Ultima liturgie s'a săvârșit în această bisericuță, care a fost martoră la multe evenimente însemnate din istoria mai recentă a bisericei noastre, în 13 Iulie n. 1902, cu o solemnitate deosebită, dându-se prilej credincioșilor să aziste la un act de rară elevațiune sufletească. Serviciul divin l-au oficiat protopopii *Ioan Papiu* (parohul din cetate) asesorii *Nicolae Ivan* și *Mateiu Voileanu*, și diaconul *Demetriu Câmpean*; iar predica ocazională a rostit-o *Dr. E. Miron Cristea*, asesor consistorial.

«O lume aleasă românească se află în biserică pe lângă parohienii din Sibiiu, pentru că tocmai atunci erau întrunite în Sibiiu *secțiunile literare*

¹ Sub el s'a compus inventarul, s'a cerut dela comuna politică ajutor pentru școală. A dat câte 200 fl. anual și câte 4 stângini de lemne. Mai târziu sub titlul de porțiune canonică au mai primit câte 120 fl. anual. Cu ajutorul primit s'a deschis prima școală elementară română în Cetate. Parohul Z. Boiu și cu membrii comitetului au întemeiat un fond bisericesc pentru lărgirea bisericei și facerea unui turn, colectând 500 fl. Episcopul *Andrei* încă a contribuit mai târziu cu 200 fl.; Mitropolitul Bucovinei *Tcofil Bendela*, care a fost hirotonit arhieru în această bisericuță, 200 fl. Asemenea și episcopul Aradului *Ioan Meșianu*. Fondul s'a urcat în curând la 3000 fl. Pe lângă acela mai eră fondul școlar 800 fl., fondul orfanilor preste 260 fl. Pe lângă acestea s'au procurat cărți românești, evanghelie scump compactată, s'au făcut un chor de sus. Behniț a dăruit un rând de ornate vinete frumoase și altul negre.

ale «Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român». ¹ Toți erau stăpâniți de o dispoziție sufletească oarecum deprimată, gândindu-se la faptul, că în acest sfânt lăcaș, la altarul căruia au servit patru metropoliți români și au fost sfințiți cinci arhierei, — acum se oficiază ultima slujbă dumnezeiască!

«În cursul liturgiei, la eșirea cu sfințele daruri, în firul pomenirilor obicinuite, protopopul-paroh din Cetate a pomenit: «pe toți arhiepiscopii, episcopii, protopopii, preoții și diaconii, cari au slugit în această istorică biserică, *vii și morți...*» un adaus improvizat, care a făcut adâncă impresiune asupra celor prezenți. Iar după otpust, îngenunchiat în ușa altarului, a cetit rugăciunea de mulțămire.

«Momentul însemnat din decursul acestui ultim serviciu divin a fost însă predica rostită din partea asesorului consistorial *Dr. E. Miron Cristea*.

«*Dr. Cristea* — mănecând dela cuvintele psalmistului: «*Celace samână cu lacrimi, cu bucurie va secerà*», — a făcut timp de aproape o oară istoricul bisericii din cetatea Sibiiului, enumerând momentele de mare valoare pentru biserică noastră petrecute între zidurile ei: ținerea primului congres, votarea statutului organic, hirotonirea a cinci arhierei, etc., și relevând jalea, ce parohienii o simțesc în momentul acesta, când pentru ultima dată sunt întruniți în ea. Dar îi mângăie cu partea a doaua din cuvintele psalmistului «*cu bucurie va secerà*», pentru că jalea are să fie numai trecătoare, și în locul modestei bisericuțe are să se ridice un nou Sion, frumos mare și impunător!...

¹ Erau prezenți dd.: *Dr. Alexandru Mocsanyi*, prezidentul „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, sosit la Sibiiu să prezideze ședința comitetului Asociațiunii, *Dr. Atanasie Marienescu*, jude de tablă în penziune și membru ordinar al Academiei române, *Iosif Vulcan*, membru al Academiei române și prezident al „Societății pentru crearea unui fond de teatru român“, sosit la Sibiiu să prezideze ședința comitetului acestei societăți, profesorul *I. Negruțiu* (Blaj), *Emanuil Ungurean*, avocat în Timișoara, *Dr. Iuliu Olariu*, directorul institutului teologic din Caransebeș, *Traian Barzu*, referent în senatul episcopesc al consistoriului din Caransebeș, *Grigorie Pletos*, protoiereu și profesor de religiunea ortodoxă la gimnaziul din Năsăud, *Alexă Onțiu*, jude regesc în penziune, *Virgil Onițiu*, directorul gimnaziului gr. or. român din Brașov, *Arseniu Vlaicu*, directorul școlii comerciale române din Brașov, *Dr. Iosif Blaga*, profesor la gimnaziul din Brașov, *George Dima*, profesor de muzică la gimnaziul din Brașov, *N. Petra-Petrescu*, directorul filialei „Albina“ din Brașov, *Zaharie Boiu*, protopop și asesor consistorial penzionat, *Moise Lazar*, protopop, asesor consistorial, *Ioan Cândea*, protopop al tractului Avrig, *Simcon Popovici*, preot militar penzionat, protopop onorar, colonel *Munteanu*, *Pantaleon Lucașa*, căpitan în penziune, asesor consistorial onorar și casariu, *Dr. Vasilie Bologa*, profesor și director al școlii civile de fete a Asociațiunii, *Stefan Stroia*, protonotariu comitatens și asesor consistorial onorar, *Ioan Prada*, avocat, fiscal consistorial, *Dr. Avram Tincu*, avocat, *Dr. Octavian Russu*, avocatul „Albinei“, *Dr. Ilie Beu*, medic, *Dr. Simion Stoica*, medic (Bran) și alți mulți, iar dame au fost: doamna și domnișoarele *P. Cosma*, doamna *P. Lucașa*, doamna *Letiția Bologa*, domnișoara *Petrașcu*, directoară a internatului școlii civile de fete a Asociațiunii, dșoara *Pipoș*, dșoarele *Moga*, dșoarele *Cristea*, etc. etc. Asemenea și clasa de mijloc, a meseriașilor și țărănilor, a fost bine reprezentată. Foișorul eră aproape tixit de dame și soții de meseriași.

«Predicatorul a schițat apoi năcăzurile și primejdiile, prin cari a trecut turma cuvântătoare a bisericii ortodoxe române și pe cari a avut să le îndure mai ales după desbinarea confesională; scoțând apoi la iveală cum încet pe încetul a început de nou să licărească schinteia nădejzii într'un viitor mai bun, arată cum schinteia aceasta — alimentată de credința popoului, de munca arhierilor, mai ales a nemuritorului Șaguna, și de scutul ce l-a dat totdeauna poporului român și bisericii sale divina prevedință, — a devenit făclie luminoasă, în urmă soare strălucitor, la razele căruia astăzi credincioșii bisericii ortodoxe române se încălzesc, alipindu-se cu atâta tărie de biserica lor și de așezămintele ei.

«Constată apoi predicatorul, că deși mică și modestă, ascunsă în fundul unei curți, a fost bisericuța aceasta, ea totuș a servit marelui Șaguna drept catedrală episcopescă și metropolitană; prin urmare toată lespedea de peatră pe care a călcat el, scaunul simplu de lemn în care a șezut el, altariul modest la care el a servit Domnului timp de peste un pătrar de secol, au primit însemnătate deosebită, nu numai pentru parohienii săi, ci pentru toți credincioșii bisericii ortodoxe române din această patrie, cari cu sentimente de recunoștință se gândesc totdeauna la acest mare arhieru și regenerador al bisericii noastre!...

«Așa și-au luat credincioșii din Sibiiu-cetate rămas bun dela bisericuța lor cea veche, a cărei demolare s'a început apoi în ziua următoare, adevă la 1/14 Iulie.»

Punerea pietrii fundamentale.

Terminându-se și demolarea bisericii vechi, s'a curățit și nivelat terenul pentru a se putea începe cu săpatul și punerea fundamentului. Pentru așezarea pietrii fundamentale cu ceremonie mai mare s'a statorit *ziua nașterii* monarhului nostru *Francisc Iosif I*, primul contribuent la fondul catedralei, adevă 5/18 August 1902.

Favorizat de un timp frumos, importantul act a decurs astfel:

Încă de dimineață a oficiat sfânta liturgie în biserica parohiei Sibiiu-suburbiul-Josefin arhiepiscopul și mitropolitul *Ioan Meșianu*, având ca asistenți pe protosincelul *Dr. Eusebiu Remus Roșca*, pe protopopii *Ioan Papiu* și *Mateiu Voileanu*, apoi pe arhidiaconul *Dr. E. Miron Cristea* și pe diaconul *Demetriu Câmpean*. În decursul liturgiei au fost hirotoniți: *Iuliu Lazarescu* întru presbiter și *Aurel Popa* întru diacon, ambii din dieceza Aradului, atunci în vacanță.

După terminarea liturgiei au plecat în procesiune la locul de zidire, care eră formal îndesat de public. În frunte veneau număroși preoți fără odăjdii, apoi cântăreții (prof. *Demetriu Cunțan*, preotul *Isaia Popa*, clericul

I. Silaghi și alții). După aceștia urmau preoții în odăjdii, doi câte doi, anume: arhidiaconul-monah *Dr. E. Miron Cristea* cu diaconul *D. Câmpăan*, protopopul Săliștei *Dr. Ioan Stroia* cu protopopul Sebeșului *Sergiu Medean*, protopopul fost al Mercurei *Ioan Droc* cu protopopul Avrigului *Ioan Căndea*, protopopii asesori consistoriali *Nicolae Ivan* și *Mateiu Voileanu*, protosincelul director seminariai *Dr. E. R. Roșca* cu protopopul Sibiiului *Ioan Papiu*, apoi *sub baldachin*, purtat de domnii *Dr. Liviu Lemény*, *Dr. Vasile Bologa*, *Dr. Nicolae Vecerde* și *Dr. Ilie Beu*, urmă în strălucite odăjdii arhiepiscopul și mitropolitul *Ioan*.

S'a început la locul, unde aveà să fie altariul «sfințirea apei», în cursul căreia Inaltpreasfinția Sa a rostit următoarea cuvântare, în care a întretesut și *literile comemorative*, compuse de vicariul arhiepiscopesc *Dr. Ilarion Pușcariu*.

Vorbirea Inaltpreasfințitului Domn arhiepiscop și mitropolit *Ioan Meșianu*:

Tu ești Petru și pe această peatră voi zidi biserica mea și porțile iadului nu o vor birui.
Mateiu XVI, 18.

«Când Domnul și Mântuitoriul nostru Iisus Christos a întrebat pe sfinții săi învățăcei și apostoli: «*cine îmi zic oamenii că sunt?*» și când aceia i-au răspuns: «*unii zic că ești Ioan Botezătorul, alții Ilie, alții Ieremia, sau unul din profeți*», apoi când adause Domnul a-i mai întreba: «*dar voi cine ziceți că sunt?*», atunci răspunse Simon Petru: «*Tu ești Christos, Fiul lui Dumnezeu*»; și la acestea și Domnul îi replică zicând: «*fericit ești Simone fiul lui Iona, că trup și sânge n'au descoperit ție acestea; ci tatăl meu cel din ceriu, și eu zic ție: tu ești Petru și pe această peatră voi întemeia biserica mea, și porțile iadului nu o vor birui pe ea*».

«Prin aceste sfinte cuvinte a voit Domnul să arete, că tot ceea ce se întemeiază pe credința lui Dumnezeu, precum este și biserica, casa Domnului, nu se poate birui de nici o putere lumească, ba nici de porțile infernului.

«Adevărul acesta ni-l mai spune și mintea noastră, iubiților mei fii și frați în Domnul, căci credința fiind o atribuțiune sau însușire a sufletului, iar sufletul fiind spirit nematerialnic, de care nu se poate atinge nici o putere lumească, de sine se înțelege că nici de atribuțiunile lui, între cari este și credința, nu se poate atinge nici o putere lumească.

«Prin feliurite împrejurări și eventualități omul se poate lipsi de bunurile materiale, ba chiar și de viață, fiind toate acestea materialnice; de bunurile și însușirile sufletești însă, cum este și credința în Dumnezeu, nici o eventualitate nu-l poate lipsi, căci acestea sunt nematerialnice.

«Asemenea atribuțiune sau însușire sufletească este și acea sfântă credință a noastră, care ne-a întrunit și pe noi, aici, în această zi memorabilă, de îndoită sărbătoare, în care serbăm, împreună cu milioanele de popoare ale monarhiei noastre aniversarea nașterii Maiestății Sale glorio-sului nostru Impărat și Rege Francisc Iosif I; acea sfântă credință ne-a întrunit și pe noi acum, aici, în jurul acestei pietri neînsuflețite, pe care voim a întemeia în onoarea și mărirea lui Dumnezeu și spre folosul nostru sufletesc și trupesc biserica noastră catedrală, maica bisericilor din mitropolie, în deplină convingere, că după zisa Domnului, mai ales spiritul ei, nici o putere lumească, ba nici porțile iadului nu-l vor putea birui.

«Precum vedeți, iubiților, nu această peatră neînsuflețită, ci opul cel măreț ce-l simbolizează ea, ne-a întrunit acum aici. Căci dacă ar putea vorbi, ni-ar spune că ea simbolizează un op de cea mai mare însemnătate, un op de o sublimă misiune; ni-ar spune că ea simbolizează începutul unei noue ere de progres, pentru noi și ai noștri; ni-ar spune că a trecut timpul de restriște, care ne-a lipsit de maica noastră mitropolie, și când în unele părți ale iubitei noastre patrii nu ni-se permitea a zidi biserici cu turnuri și clopote, în centrul orașelor, cum și că a sosit momentul ca modesta noastră capelă, care ne-a adăpostit în trecut, și ne-a mângăiat în marea noastră durere pentru fatala pierdere a maicei noastre metropolii, cum după redobândirea acesteia să fie transformată într'o adevărată catedrală, deamnă de cea mai veche mitropolie, de cea mai veche religiune și de cel mai vechiu popor din iubita noastră patrie. Și așa să îndeplinim nu numai o trebuință tare simțită, dar și o ferbinte dorință a clerului și poporului nostru, dorință cu care toți fericiții noștri înaintași s'au dus în mormânt.

«Astfel dar ne-am întrunit aici în jurul acestei pietrii fundamentale, ca prin așezarea ei de temelie la zidinda noastră biserică catedrală, totodată să întemeiem și să sigilăm și întrunirea noastră, și a tuturor alor noștri, într'o sfântă mitropolie, și pentruca așa într'un cuget și o simțire să conlucrăm cu toții la opul cel mare al regenerării noastre, la întărirea tot mai mult a credinței noastre în Dumnezeu, la tot mai mare cultivare a dragostei și speranței evanghelice, precum și la tot mai mare desvoltare și cultivare a puterilor noastre sufletești, pentruca prin toate acestea să ne asigurăm existența pe secolii înainte, și să ne întemeiem viitor tot mai bun aici, și fericirea eternă dincolo de mormânt.

«Chiar și numai din aceste puține putem vedea, iubiților, cât de măreț este opul simbolizat de această peatră neînsuflețită, câte așteptări și speranțe mari legăm noi de acela, pentru existența și viitoriul nostru, cu ajutoriul prea bunului Dumnezeu. Și într'adevăr, dacă biserica străbună

și atunci când, din vitregitatea timpurilor, și însași eră subjugată, și de-a-lungul anilor lipsită nu numai de arhieriei, dar și de preoți; dacă ea și între asemenea împrejurări grele, prin spiritul ei cel divin ne-a ocrotit și ne-a ferit de nenumăroasele pericole amenințatoare, trecute preste noi în lungul secolilor, cu cât mai mult își va împlini acum sublima ei misiune, când este liberă și autonomă.

«Așa este, iubiților, însă la aceasta putem conta numai dacă vom ținea și noi, cu toată tăria convingerii noastre, la ea, precum țineau și fericii noștri părinți.

«Deci veniți să ne bucurăm Domnului, mulțămindu-i din adâncul sufletului nostru, zicând cu psalmistul: *binecuvintează suflete al meu pe Domnul și nu uită toate binefacerile lui*, căci nouă ni-a rezervat ridicarea acestui op epocal; nouă ni-a rezervat a împlini o ferbinte dorință a clerului și poporului nostru, cu care s'au dus în mormânt fericirii noștri înaintași. Veniți să ne bucurăm și noi aici, pe pământ, precum credem că se vor bucura și sufletele lor, în ceriu; veniți să ne bucurăm Domnului, că nouă ne-a fost rezervat, ca în locul modestei noastre capele să ajungem a așeză peatra fundamentală la zidirea unei biserici catedrale demne de arhidieceza și mitropolia noastră, zidire care va spune posterității nizuința noastră, până în cele mai depărtate timpuri.

«Insuflețiți de asemenea bucurie, veniți să eternizăm această peatră cu următoarele litere comemorative:

«In numele **Preasfintei Treimi, al Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh**, — sub domnirea preainălțatului împărat și rege

FRANCISC IOSIF I.

fiind arhiepiscop și mitropolit al Românilor ortodocși din Ungaria și Transilvania Inaltpreasfințitul Domn

IOAN MEȚIANU,

așezatu-s'a și sfințitu-s'a prin smeritul scris arhiepiscop și mitropolit, — azistat de clerul superior și în prezența unui distins public mirean și a numărului popor — peatra fundamentală dela **biserica catedrală a arhidiecezei ortodoxe-române din Transilvania** cu hramul:

SFINTEI TREIMI,

ca pe această peatră, — numită și peatra din capul unghiului, cu care s'a asemănat Christos prin Proroci (Ps. 117 v. 21—22) și Evangeliști (Mateiu

c. 21 v. 42) — să rămână pe vecie zidit și neclătit locașul Măririi Domnului. Și precum peatra fundamentală, sau din capul unghiului, ține împreună pereții edificiului și dă acestuia tăria, ca să nu se surpe, întocmai așa Sionul cel nou român și ortodox să întrunească sub scutul său pe fiii poporului român, să apropie pe frate de frate și să-i întărească în virtuțile creștinești ale credinței, dragostei și speranței, spre binele lor vremelnic și fericirea eternă și spre mărirea numelui celui Preaînalt.

«Fericitul în Domnul arhiepiscop și mitropolit **Andrei** Baron de **Șaguna**, — încă până a nu fi realizat opera cea măreață a reînființării mitropoliei vechi a Ardealului, și înainte de a fi dat bisericii ortodoxe române splendoarea din afară, ce i-s'a cuvenit după canoane, prin emanciparea ei din starea umilită de mai înainte și prin organizarea ei canonică constituțională pe baza statutului organic, — a simțit lipsa unei biserici catedrale la episcopia din Sibiiu, devenită mai târziu arhiepiscopie și mitropolie; și de aceea în pastora sa dela 1 Decembrie 1857 Nr. 980 face apel către eparhioții săi de toate stările, ca să contribuie fiecare după puterile sale la zidirea unei *«biserici episcopoești în Sibiiu, carea să fie Maica tuturor bisericilor din eparhia noastră»*..... *«că avem»*, — zice marele arhieru — *«și astăzi câteva sute de copii în Sibiiu în școalele de aci și bucuros i-aș adună lângă mine în toate Duminecile și sărbătorile la slujba dumnezească și cu osârdie li-aș da lor învățatură în toate, și pentru toate, spre binele lor și spre bucuria noastră a tuturor; — dar nu avem biserică, unde să-i adun»*. Iară prin circulariul din 4 Decembrie 1857 Nr. 990, Marele arhieru începe facerea colectei în eparhie, contribuind însuș, ca cel dintâiu, cu suma de 2000 fl.; și în anul următor a călătorit în persoană la Timișoara, Carloviț, Pesta, Viena, Triest ș. a. pentru adunarea de oferte benevole, îndurându-se a contribui în acest scop însuș Preaînălțatul nostru împărat și rege **Francisc Iosif I** cu suma de 1000 galbeni.

«Deși lipsa unei biserici catedrale s'a simțit și mai tare după reînființarea mitropoliei, mai ales cu ocaziunea ținerii sinoadelor arhidiecezane și a congreselor naționale bisericești regulate prin statutul organic: totuș aceasta pie dorință din lipsa mijloacelor nu s'a putut realiza nici sub păstorirea fericitului întemeietor al fondului catedralei, sub arhiepiscopul și mitropolitul **Andrei**, nici sub păstorirea a doi următori ai săi în scaunul arhiepiscopesc-mitropolitan **Procopiu Ivăciovici** și **Miron Romanul**.

«Provedința dumnezească a rezervat realizarea acestei opere mărețe, — dorite de toată suflarea românească, ținătoare de biserica ortodoxă, — actualului subscris arhiepiscop și mitropolit **Ioan**, carele în conțelegere cu sinodul arhidiecezan și în conlucrare armonică cu conzilierii consisto-

riali a întreprins zidirea acestei biserici, rugând pe Dumnezeu, să le ajute a o isprăvi și sfinți, precum oarecând înțeleptul Solomon a zidit și terminat biserica din Ierusalim, începută de tatăl și antecesorul său în scaunul împărătesc, de prorocul David.

«Aceasta biserică catedrală se zidește pe locul, unde s'a aflat bisericuța parohiei din Sibiiu-Cetate, folosită timp îndelungat și ca biserică episcopoească și arhiepiscopoească, care acum s'a demolat împreună cu alte 8 case din jurul ei, toate proprietatea arhiepiscopiei.

«Fie, ca prin ridicarea, terminarea și cuvenita înfrumșetare a bisericei acesteia, să dăm posterității un monument etern al tăriei **ortodoxiei**, al **culturii** și al **trăiniciei** poporului nostru român.

«Însemnatu-s'a acestea pe acest document spre vecinică amintire. Sibiiu, în ziua dela 5/18 August, 1902.

(Urmează subscrierile).

«Și acum să o așezăm de fundament în capul unghiului, cu acea ferbinte rugăciune către bunul Dumnezeu, în a cărui onoare și mărire ridicăm acest Sion, ca El să ne ajute a și termina cu bun succes aceasta întreprindere, și apoi să o facă izvor nesecat de întărire a credinței noastre străbune, izvor de cultivare a dragostei și speranței evanghelice, și prin acestea izvor de bine și de fericire pentru toți și pentru toate cuprinse în sfintele ei rugăciuni. Iar eu, cu puterea arhierescă moștenită dela sfinții Apostoli ai Domnului, binecuvânt această salutară întreprindere, cu acea adâncă oftare a sufletului meu, ca ceea ce binecuvânt eu aici pe pământ, cu mâna mea debilă, să binecuvinte și El în ceriu cu dreapta sa întru tot sfântă și atotputernică. Amin.»

După cuvântare s'a așezat apoi actul comemorativ, tipărit pe pergament și provăzut cu număroase iscălituri în gaura din peatra fundamentală, carea s'a zidit în temelie sub altariu, cam sub tronul cel de sus.

Când peatra fundamentală a fost așezată la locul ei, mitropolitul *Meșianu* a lovit-o de trei ori cu ciocanul, rostind următoarea maximă: »*Intemeieze-se biserica aceasta întru mărirea marelui Dumnezeu și Mântuitorului nostru Iisus Christos*».

Au urmat apoi alți membri ai înaltului cler și asesori consistoriali, rostind fiecare câte o maximă potrivită.

«*Cine e Dumnezeu mare ca Dumnezeul nostru! Tu ești Dumnezeu carele faci minuni.*»

Mateiu Voileanu,
asesor consist.

«*Vecinică și mai trainică, decât acest granit, să fie tăria legii românești.*»

Dr. E. Miron Cristea,
arhidiacon, asesor consist.

«*Vecinic să fi scut tare pentru credința și limba neamului*».

Nicolae Ivan,
asesor consist.

«*Intru consolidarea mitropoliei și prosperarea națiunii române*».

Parteniu Cosma,
directorul „Albinci”.

Lucrările de zidire.

Îndată după sfințirea temeliei venit-au «meșteri mari și calfe de zidari» mai mulți, veseli la vorbă și spornici la muncă; ca și furnicile alergau în dreapta și în stânga, în sus și în jos, după lucrul lor. Acei urmași ai meșterului Manole au pus cărămidă peste cărămidă, scoțând în curând zidul din săpăturile fundamentului; apoi — în sunetul doinelor și al strigătelor lor și adieți de aierul tomnatic — ridicat-au zidurile până la o înălțime de 4 metri, când — sosind iarna cu zăpadă și înghețuri — nu s'a mai putut lucra. Zidirea deci s'a întrerupt până în primăvara anului

1903.

În cursul iernii s'au cioplit pietrile de lipsă; iară în primăvară cu zăl îndoit s'a reînceput zidirea, carea mereu crește, și se ridică văzând cu ochii, încât în toamnă biserica a fost pusă sub coperiș. Zidul este în afară din cărămidă tescuită în fabrică, jumătate de culoare galbină și jumătate roșie; iară diferitele părcane — proiectate la început din zid cu tinciueală — în interesul trăiniciei s'au făcut din piatră cioplită. Turnurile cele mari, cupola și turnulețele mai mici și preste tot porțile boltite, sunt mai întâiu construite din căpriori de fier, lucrați în fabrica *Fabrius* din Sibiu.

Numai sub coperișul turnurilor sunt 238 bucăți de fier, parte arcuri mari, parte cercuri ori șine verticale, cari încopciate de olaltă cu cuie puternice — formează căpriorii. Greutatea acestui fer face la ambele turnuri 7230 kl. (Acești căpriori se văd puțin la fig. dela pag. 77).

Asemenea este construită și cupola cea mare. Mai întâiu s'a construit un schelet puternic din fier, care apoi s'a umplut parte cu cărămizi, parte cu tinciueală în sistem *Rabitz*. Observăm, că înainte de-a începe construirea cupolei întreprinzătorii în conțelegere cu arhitectul conducător — conziderând diametrul prea mare al cupolei, așezate numai pe traversele zidurilor laterale și pe stâlpi de granit, — au propus a se face construcțiunile de fier și legăturile convenite și mai puternice, decum erau preliminate, ca nu cumva să se repeteze cazurile altcum atât de dese de surpare a cupolei. Așa d. e. s'a surpat odată cupola basilicei din Budapesta; iară cupola bisericii mitropolitane dela Iași a căzut de 2 ori; și la urmă nici nu s'a mai construit din nou, ci s'a înlocuit cu un coperiș simplu.

Întreprinzătoriul a declarat chiar, că declină dela sine orice responsabilitate, dacă nu se întăresc zidurile principale și laterale cu traverse de fier și cu un cerc foarte gros și puternic de fier, așezat jur împrejur deasupra zidului, pe care se razimă cupola, ferecată din toate părțile cu pante de fier.

Consistoriul a conzultat în afacerea aceasta pe autorii planului Kommer și Nagy. Aceștia au răspuns, că orice pericol este exchis. Cupola se poate clădi după planul original. Cu toate acestea consistoriul — conștiu de marea răspundere, ce-o are — a preferit să primească în ședința sa dela 3/16 Martie 1903 părerea întreprinzătoriului.

Tot cu acel privilegiu a otărit și înălțarea întregii clădiri cu 15 cm. (2 cărămizi) și acoperirea turnurilor cu tinichea de aramă în loc de zinc; iară auriturile dela cruci și cupola să fie mai bogate. Aceste schimbări, reclamate de soliditatea și de o înfățișare mai frumoasă a edificiului, au sporit cheltuielile cu aproape 50,000 cor.

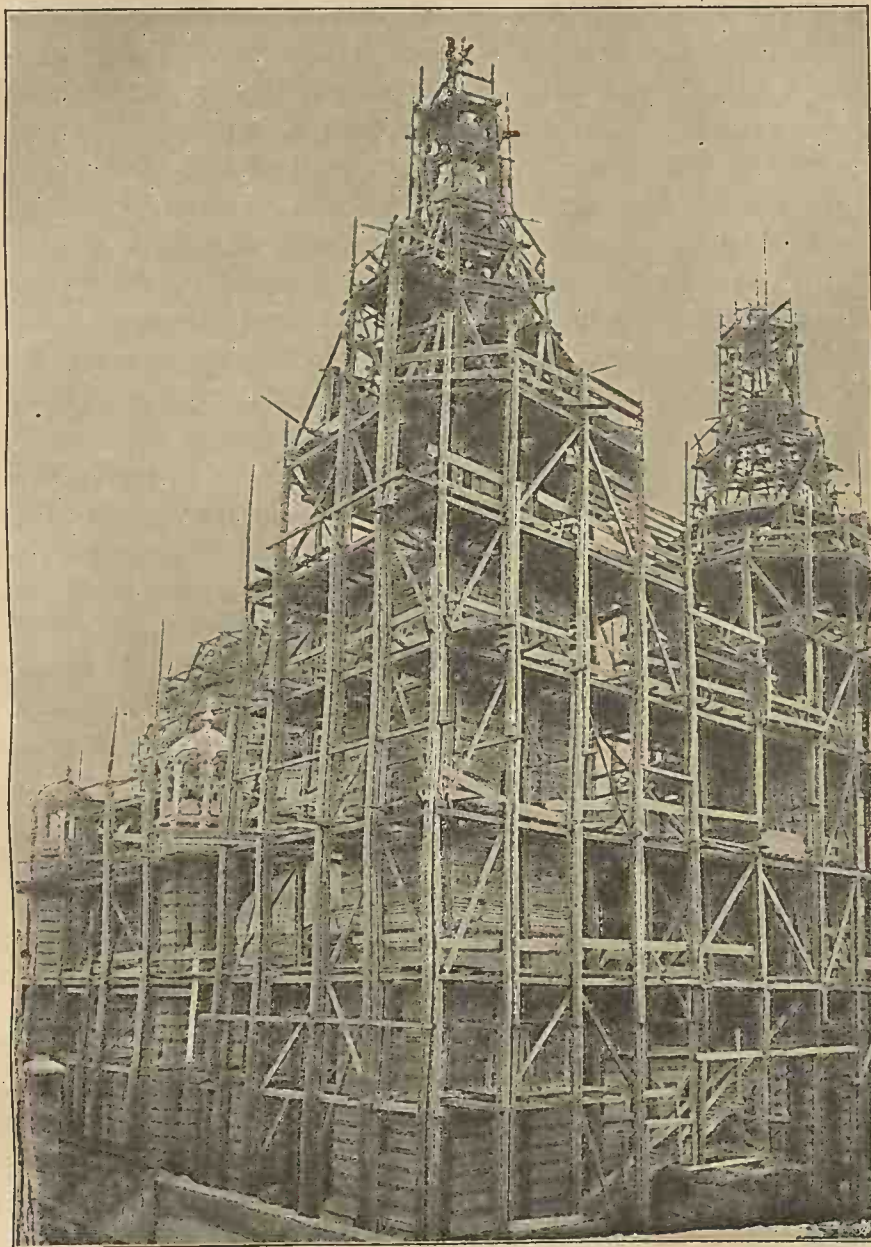
Odată construite fiind turnurile, cupola și turnulețele din fier, umplerea și acoperirea lor a mers repede, încât înainte de-a începe gerul întreagă biserica a fost pusă sub coperiș, terminându-se și caloriferul (încălzirea centrală cu aier).

Înălțarea Crucilor.

Cu specială ceremonie s'au înălțat într'o zi de Joi, la 30 Octomvrie 1903, crucile celor 2 turnuri în mărime de 1½ m. făcute la Sibiu și aurite în foc la Viena. Dimineața a oficiat arhiepiscopul sf. liturgie în capela reședinței sale, unde s'a adunat întreg personalul consistoriului și înțeligința română din loc. După liturgie s'au sfințit crucile și membrii consistoriului au subscris actul comemorativ tipărit pe pergament, și identic cu el așezat în temelie. Acesta a fost fixat în globul crucii turnului dela mează noapte.

Dela reședință au fost duse crucile în procesiune. În frunte mergea corul seminarial, condus de profesorul de cântări *Demetriu Cunțan*. Lui îi urmau 4 clerici, cări duceau pe umeri crucile învăluite în pânză albă; apoi membrii consistoriului în frunte cu metropolitul, preoții slujitori, în urmă publicul.

Corul cântă cu voci puternice alternativ sftelna dela ziua Crucii: «*Crucea este păzitoarea a toată lumea, crucea podoaba bisericei, ... crucea întărirea credincioșilor, ... și dracilor rană*», și tropariul dela ziua crucii «*Mântuiește Doamne poporul Tău și binecuvântă moștenirea Ta, biruință Impăratului și Regelui nostru dăruiește, și cu crucea Ta păzește pre poporul Tău*».

Catedrala în decursul lucrării.

Aceste cântări au străbătut văzduhul în tot timpul procesiunii, al ridicării crucilor pe scripeț în sus și al așezării lor în drugurile puternice de fier fixate de vârful turnurilor. Nici când melodie de cântare bisericească n'a străbătut și mișcat în așa măsură inimile celor ce erau de față, și nici când cuprinsul lor n'a fost atât de bine înțales, ca în aceste momente. Credincioșii bisericii din mitropolia ortodoxă română din patrie de 202 ani erau lipsiți de biserică catedrală și astfel și de *podoaba bisericeii*, de crucile din turnuri. Acum însă simțiam, că iarăș ni s'a dat în mână crucea, arma biruinței, carea — precum a zdrobit odinioară porțile și incuietorile iadului — așa a zdrobit de astădată zidurile și a sfărmat și lăcatele, cari ne înțuiă drumul, ce duce la mijlocul orașelor și ne-au dat puțința a le așeză în semn de biruință sus în vârful turnurilor, în mijlocul acestui oraș, care mai înainte nu suferia biserică românească și crucea ei în mijlocul său. Eră o zi de toamnă, posomorită, nouroasă ziua, în care au fost ridicate crucile la locul lor, dară în timpul cât lucrătorii le-au așezat, norii, ce acoperiau soarele ascuns în dosul lor, s'au risipit; și crucile — bogat aurite — atinse de razele soarelui — străluciau în lumină orbitoare, vestind biruința adevărului, a dreptății și a luminei timpului modern asupra intoleranței, ce caracteriză întunerecul trecutului. S'au umplut de bucurie inimile Românilor prezenți și în deosebi a celor, cari mult au ostenit pentru întruparea dorinței generale a credincioșilor și cari prin actul înălțării crucii își văd realizat visul și dorul. Aceste cruci și pe viitor vor aveà să vestească mai ales generațiunilor viitoare, că credința noastră neclintită cătră biserica și legea românească ne-a dus la biruință și că cu acest semn vom birui și pe viitor zăgazurile din drumul vieții.

Așezate și întărite fiind crucile la locurile lor, cei mai isteți lucrători au închinat — conform obiceiului — din înălțimea ameițitoare a turnurilor câte un păhar cu vin pentru Maiestatea Sa Împăratul și Regele, pentru mitropolitul, pentru membrii consistoriului, comisiunea de clădire, și pentru arhitecți. La fiecare închinare respundeà publicul de jos «să trăiască». Păharele după închinare au fost aruncate jos.

1904.

În primăvara și vara anului 1904 s'au făcut lucrările, cari mai erau de lipsă pe din afară și tinciuirea pe din lăuntru a bisericei întregi, o lucrare aceasta destul de migăloasă, conziderând multele boltituri construite tot în zistem Rabitz; iară în toamnă întreagă clădirea eră isprăvită până la întocmirile internului, asupra cărora tocmai decurgeau cu zor studiile, căci credincioșii și poporul român așteptă cu nerăbdare momentul sfințirii.

Clopotele.

Întru aceea clopotele erau comandate pe bază de concurs în număr de patru la firma *Frideric Seltenhofer* din Șopron. Greutatea lor este următoarea:

1. Cel mai mare este de 1345 klg. și are inscripția: «*În tot pământul a ieșit vestirea lor și la marginile lumii graiurile lor*».
2. Al doilea are 790 klg. și inscripția: «*Francisc Iosif I. Împărat și Rege. Ioan Meșianu arhiepiscop și metropolit 1904*».
3. Al treilea are 732 klg. cu inscripția: «*Andriiu Baron de Șaguna, reînviatoriul metropoliei române ortodoxe și întemeietoriul fondului catedralei.*»
4. Cel mai mic are 168 kgr. și inscripția: «*Alexandru Mocsonyi de Foen, prezidentul Asociațiunii etc., primul ctitor al catedralei.*»

Pentruca sunetul tuturor, împreună trase, să producă o armonie evlavioasă, am cerut opiniunea profesorului de muzică *George Dima* din Brașov, carele a propus acordul *E-mol* sau *mi-minor*.

Consistoriul a acceptat această propunere și a cerut lui *Seltenhofer*, ca — întrucât arta turnătoriei poate fixa sunetul clopotelor — să combineze acordul de mai sus. Întrucât aceasta a succes sau nu, pot să constate cunoscătorii de muzică.

Sosite clopotele la Sibiiu, au fost așezate în curtea catedralei, unde Marți la 30 Noemvrie, în ziua sf. ap. *Andriiu* la oarele 12, au fost sfințite de cătră arhiepiscopul *Ioan*, azistat de vicariul *Dr. Ilarion Pușcariu*, directorul seminarial *Dr. Remus Roșca*, asesorii *Dr. E. Miron Cristea*, *Nicolau Ivan* și diaconul *Dumitru Câmpean*.

În zilele următoare au fost ridicate și așezate în turnuri; și anume cel mare în turnul dinspre mează noapte singur, iară celelalte trei în celalalt.

Pentru întâiașidată au fost trase de probă la 10 Decemvrie 1904. Eră o zi frumoasă de Vineri, când la Sibiiu este târg de săptămână. Orașul eră plin de popor român din satele învecinate. Orologiul bate 10 oare și 10 minute. Deodată se pornește din loc neobicinuit glas de clopote necunoscute, noue. Toată lumea a gâcit, că sunt clopotele catedralei române.

O bucurie nespusă i-a cuprins pe toți Românii. Instinctiv s'au oprit fiecare la locul unde se află; și — îndreptându-și privirea spre catedrală — făceau semnul crucii, zicând: «*Doamne ajută*». Am văzut pe mulți cu lacrimi de însuflețire în ochi. Ba eram și eu însu-mi între aceștia.

1905.

Terminată zidirea ca atare a bisericei s'a dispus regularea terenului de lângă ea. Așa s'a făcut un grilagiu de fer atât dinspre strada Măcelarilor,

cât și în dosul catedralei. Lucrările de zid s'au încredințat tot întreprinzătorului Szalay, iar partea din fer a construit-o lăcătușul *Irimie Purece*.

Asemenea s'a făcut trotoar de beton în jurul bisericei, întocmirea unui parc și introducerea apeductului cu hidrauții de lipsă pentru stropitul plantațiilor.

Inscripțiile.

Urcând scara principală dăm cu ochii de două ferestri oarbe, de câte 1.50 m. înalte și 1 m. late, și situate de-a dreapta și de-a stânga intrării. În ele sunt fixate două placi de marmură neagră cu inscripții corespunzătoare, cuprinzând 2390 literi de aur, săpate în marmură.¹

Pe placa din stânga, cum întri, este următorul text, compus de Dr. E. M. Cristea:

«Ziditu-s'a această sfântă catedrală a «Arhiepiscopiei ortodoxe române din Transilvania» cu hramul „Preasfintei Treimi“ dela

1902—1906

în zilele M. S. Prea'nălțatului Împărat și Rege

FRANCISC IOSIF I.

prin neobosita stăruință a I. P. S. Sale arhiepiscopului și mitropolitului Românilor dreptcredincioși din Ungaria și Transilvania

IOAN MEȚIANU

și a Consistoriului arhidieceșan,

parte din mijloacele fondului, anume întemeiat încă la 1858 de cătră marele și providențialul arhieru și nemuritorul reîntemeietor al vechei metropolii răsăritene române din Transilvania și Ungaria

ANDREIU BARON DE ȘAGUNA,

episcop și dela 1864 arhiepiscop și mitropolit

sporit în măsură însemnată sub îndelunga și 'nțeleapta păstorire a fericitului arhiepiscop și mitropolit

MIRON ROMANUL,

parte dintr'o colectă benevolă, făcută sub conducerea arhipăstoriului Ioan Mețianu cu cel mai bun succes, distingându-se cu frumoase contribuiri

¹ Pentru o literă s'a plătit 16 bani.

— pe lângă preoțimea din arhidieceză — și alți fii ai bisericei în frunte cu ilustra familie Mocsonyi; iară în Dumineca din 30 Aprilie 1906, sfîntîndu-se cu solemnitatea cuvenită, s'a predat sfintei sale destinațiuni: ca să fie multe veacuri spre preamărirea lui Dumnezeu, spre întărirea credinței și a legii strămoșești și spre mîngăierea sufletească a tuturor celor ce cu credință și cu dragoste vor intra într'însa. Amin.»

*

Iară placa dreaptă cuprinde numele tuturor membrilor consistoriului arhidiecezan din timpul zidirii bisericei, atît clerici cît și mireni, atît cei din Sibiiu, cît și din alte părți. Anume:

M e m b r i i

Consistoriului arhidiecezan din timpul zidirii.

In senatul bisericesc:

Dr. Ilarion Pușcariu, arhimandrit, vicariu arhiepiscopesc.
Dr. Elie Miron Cristea, ieromonah.
Nicolae Ivan, protopresb.
Moise Lazar, protopresb.
Mateiu Voileanu, protopresb.
Bartolomeiu Baiulescu, protopresb, paroh în Brașov-cetate.
Ioan Papiu, protopresb. al tractului Sibiiu. †
Dr. Eusebiu R. Roșca, protosincel, director seminarial.
Ioan Tipeiu, protopresb. al tractului Sebeș, în penziune.

În senatul școlar:

Vasilie Damian, protopresbiter al tractului Zarand.
Grigorie Pletosu, protopresbiter, profesor gimnazial și paroh în Năsăud.
Dr. Liviu de Lemény, avocat în Sibiiu.
Virgil Onițiu, director al liceului ort. român din Brașov.
Ioan de Preda, avocat în Sibiiu.
Dr. George Proca, secretar al consistorului arhidiecezan.
Lazar Tritean, referent școlar.
Arseniu Vlaicu, director al școalelor comerc. ort. rom. din Brașov.

În senatul epitropesc:

Ioan Droc, protopresbiter al tractului Miercurea, în penziune.
Galaction Șagău, protopresbiter al tractului Reghin.
Vasile Voina, protopresbiter al tract. Brașov și paroh în Brașov-Scheiu.
Mihail Cirlea, notar public regesc în Abrud.
Parteniu Cosma, directorul institutului de credit și econ. „Albina“ din Sibiiu.
Pantilimon Lucuța, căpitan c. și r. în penziune.
Dr. Ioan Mișu, avocat, mare proprietar în Orăștie.
Stefan Stroia, protonotar al comitatului Sibiiu.
Dr. Nicolae Vecerdea, avocat, dirigent al filialei „Albina“ din Brașov.

Interiorul bisericeii.

Consistoriul a făcut an de an rapoarte amănunțite sinodului arhidiecezan despre stadiul, în care se aflau lucrările catedralei. Inspirat de aceste rapoarte deputatul *Virgil Onițiu*, directorul liceului din Brașov, face în sesiunea anului 1903 (Aprilie) următoarea propunere:

«Având în vedere, că la zidirea noiei catedrale întocmirea internă este una dintre cele mai mari și mai grele chestiuni;

«având în vedere, că întocmirea aceasta va avea să servească drept model pentru toate bisericile noastre din patrie;

«având în vedere, că ea trebuie să țină cont pe deoparte de tradiția bisericească și de orânduiele canonice, iar pe de altă parte să realizeze și reforme și inovațiuni reclamate de spiritul timpului și de împrejurările speciale, în cari trăim, o problemă dificilă și delicată;

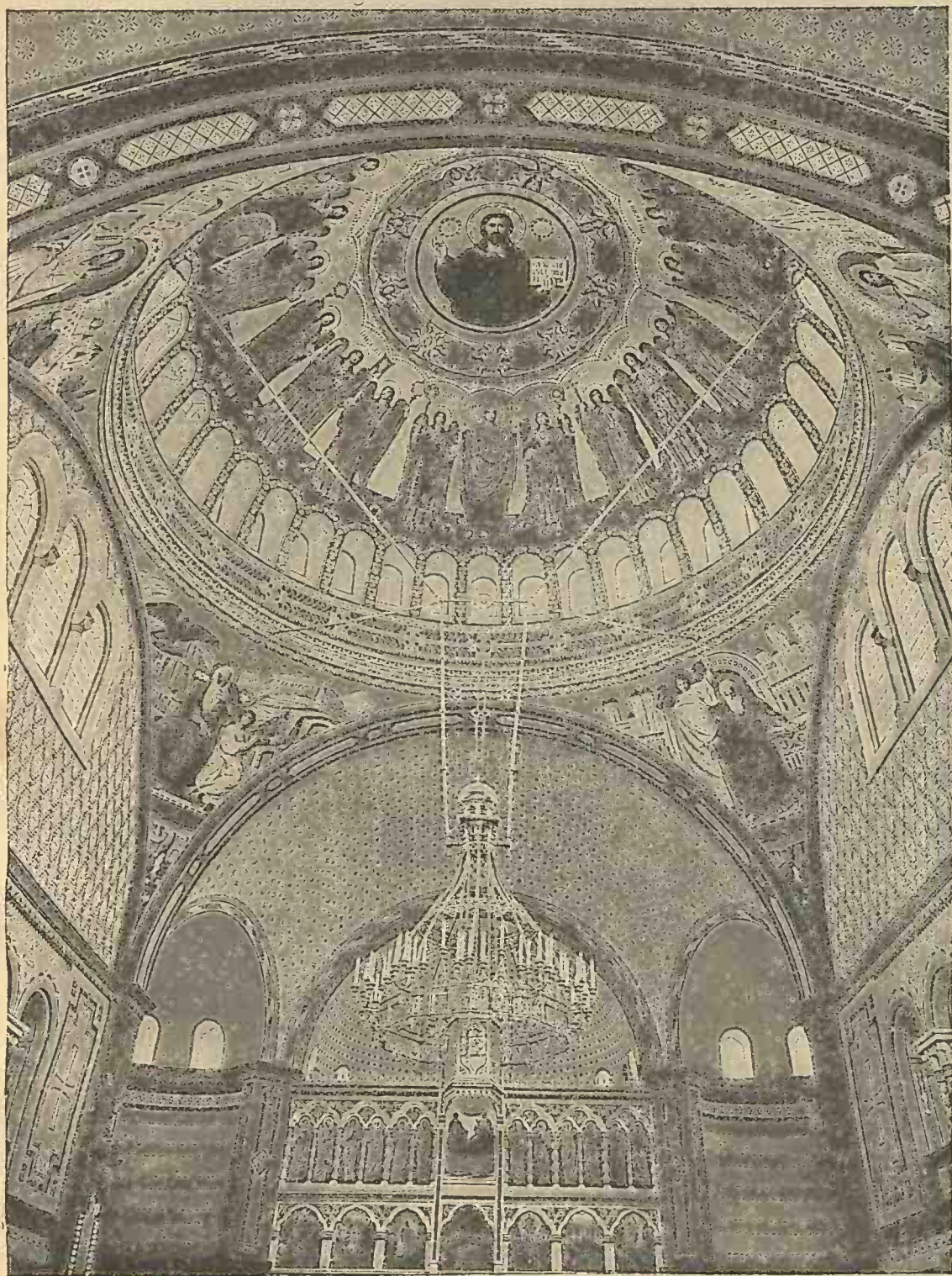
«având în vedere deci, că o procedere arbitrară, pripită și nestudiată de cu vreme și din toate punctele de vedere în privința întocmirii interne a catedralei ar putea să aibă urmările cele mai nedorite, — propun:

a) ca să se exmită pe spesele fondului catedralei un bărbat specialist dintre frunțașii clerului nostru, care să facă studii speciale în țările ortodoxe asupra întocmirii interne a bisericilor răsăritene:

b) cu studiarea prealabilă și stabilirea planului detaiat al întocmirii interne a catedralei, se însărcinează Ven. Consistoriu, având — cu conlucrarea bărbatului specialist exmis pentru studiarea chestiunii — să stabilească întreg planul întocmirii interne a catedralei și să-l prezinte cu un raport special sinodului proxim din 1904 spre aprobare».

Dară înainte de aceasta ancheta consistorială, instituită pentru pregătirea tuturor lucrărilor, încă în ședința sa dela 17/30 Octomvrie 1902 s'a gândit la momentele atinse de deputatul Onițiu, și la propunerea ei consistoriul — acceptând întru toate vederile anchetei — la 19 Octomvrie 1902 sub Nr. 10,970 Plen. a exmis o comisiune din asesorii *Parteniu Cosma*, *Dr. E. Miron Cristea* și din arhitectul *Iosif Schussnig*, carea să cerceteze bisericile mai monumentale din Sinaia, București, Iași și din alte centre ortodoxe, și să facă studii asupra ajustării interne a acestora; îndeosebi asupra picturii și localizării icoanelor, să caute modele pentru un frontariu frumos, pentru strane, iconostase, pulturi și celelalte întocmiri interne, intrând în legătură cu pictori și sculptori experți în asemenea lucrări și indemnându-i pe cei pricepuți să reflecteze la lucrările catedralei. Despre toate să facă propuneri, ca pe temeiul acelora să se poată îndeplini cele de lipsă la împodobirea internului spre mulțămirea generală.

Astfel stând lucrul, propunerea d-lui Onițiu s'a dat prin concluzul sinodal Nr. 111/1903 comisiunii numite «ca la facerea studiului său să reflecteze la momentele cuprinse în ea».

Din interiorul catedralei.

Despre activitatea acestei comisiuni — carea a făcut călătoria în Maiu 1903, — consistoriul astfel raportează sinodului dela 1904: «Domnul P. Cosma a fost împedecat de a putea îndeplini misiunea aceasta, însă asesorul Dr. Cristea s'a conformat acestei însărcinări speciale, și împreună cu ingineriul Schussnig a făcut o călătorie de studiu, și drept rezultat a prezentat un raport amănunțit și un studiu foarte vast și exact, din care consistoriul a cules prețios material pentru lucrările ulterioare».

Exmisul consistorial propune în raportul său către consistoriu (dela Iunie 1903), făcut în extenziune de 18 coale, între altele:

1. Să se despartă chestiunea picturii de chestiunea sculpturilor și a mobilierului, precum și de cea a iluminatului, și toate trei să se tracteze separat, ținându-se — firește — cont de unitatea, ce trebuie să stăpânească interiorul întreg.

2. Să se publice concurs pentru toate aceste soiuri de lucrări. Această propunere s'a și primit, și s'a purces întocmai.

A. Pictura.

Acel raport¹ cuprinde un proiect întreg cu privire la pictarea interiorului bisericii și o consemnare specială a icoanelor și a locului, unde au să fie zugrăvite; propunând, că icoanele și scenele biblice să fie în caracter oriental, iară la partea decorativă să se inspire pictorul de motive împrumutate din ornamentica românească (Vezi aci fig.: Decorația ferestrelor din cupolă, pag. 85), dupăce decorațiunile bizantine încă sunt împrumutate din ornamentica popoarelor orientale: Arabi etc. Aceasta s'a și făcut.

Astfel pictorul Smigelschi și ajutorii lui au trebuit să facă studii de ornamentică românească, și — familiarizându-se cu ea — au aflat-o și ei potrivită pentru asemenea decorațiuni, pe cari astăzi le imitează și alții ca model de zugrăvire românească.

Proiectul este următorul:

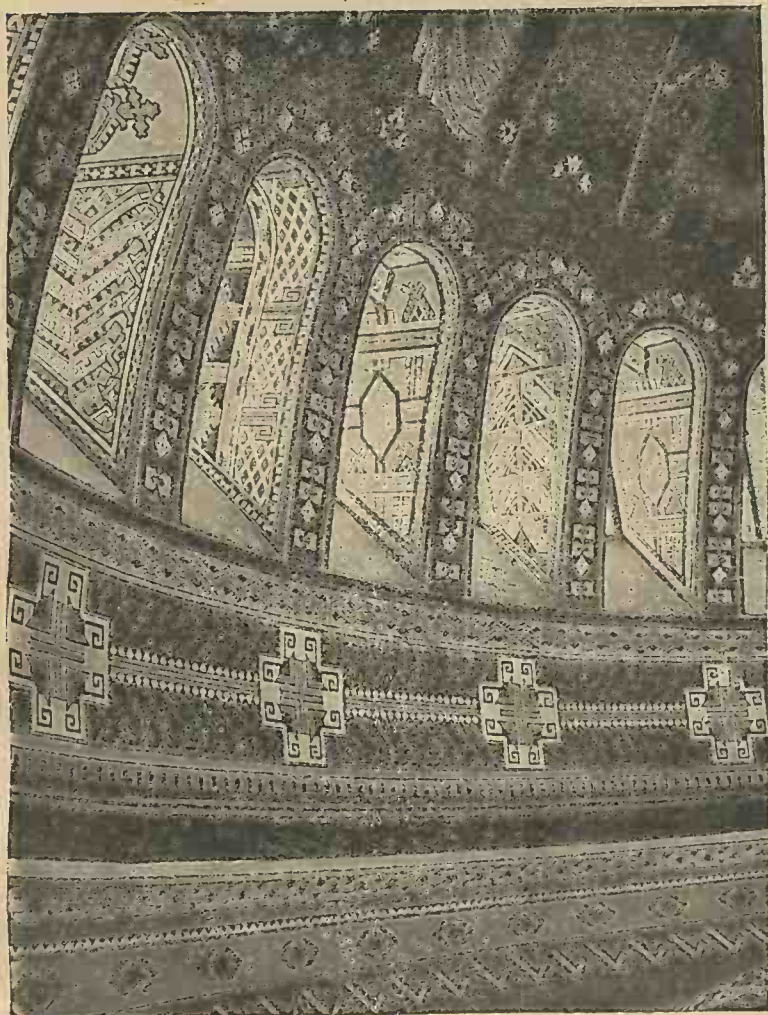
Consemnarea tablourilor proiectate pentru biserica catedrală.

I. In Vestibul.

1. Dumnezeu-Tatăl Creatoriul. Dinaintea intrării, în boltitura de mijloc.
Simboalele Tatălui:
2. O mână sau două, învălitate în nori. In boltitura din dreapta.
3. Ochiul lui Dumnezeu, încunjurat de nimb auriu, triunghiular. In boltitura din stânga.
4. Cele trei inele, simbolizând sf. Treime. In a doua boltitură la mijloc.

¹ Rezultatul studiilor, făcute în această privință de asesorul Dr. Cristea, este și opul său: „Iconografia și întocmirile din interiorul bisericii răsăritene“. 1905. Librăria arhiepiscopaleană. Sibiiu. 328 pag. cu 123 figuri. Prețul: broșat 5 cor., fin legat 6 cor.

5. Simbolul lui Christos = un pește In boltitura dreaptă.
IXΘΥΣ = I. Hr. fiiul lui Dumnezeu
Mântuitoriul, și monogramul. Mielul cu
nimb crucifer, vița de vie.
6. Simboalele Duhului sfânt: In boltitura stângă.
Porumbul,
limbi de foc,
raze luminoase (orient),
câteva linii roșii undulătoare.

Decorația ferestrelor dela cupolă.

II. In antișambra pronaosului.

7. Crearea omului. Pe pãretele din dreapta intrãrii princi-
pale, și anume pe fața dinlãuntru.
8. Scoaterea din raiu. Pe pãretele din stãnga ușei, tot pe fața
dinlãuntru.

III. In pronaos.

9. Moise capătă tablele legii, grandios conceput. Petrecerea în pustie și alte scene. Darea legilor se iasă mai în relief. Pe perețele drept până la stâlpii de granit.
10. Iisus Navi întră în Canaan. Înaintea lui se deschide priveliștea unei țări admirabile, mănoase, cu holde, arbori, coline etc. Spre ea înaintează caravana, în frunte cu Iisus Navi. Un cățăr nechează. Vis-à-vis pe perețele din stânga.
11. Iisus binecuvântă cele 5 pâni și satura cu ele și cu 2 pești 5000 oameni. În pronaos, pe plafon. Acolo se oficiază și litia.
12. Iisus ca păstor, în bust. De-asupra ușei drepte, care duce prin dreapta pronaosului în naos.
13. Melchisedec, prototipul lui Iisus, tot în bust. De-asupra ușei din stânga, vis-à-vis.
14. Ilie Prorocul, scena când cere lui Dumnezeu foc, ca să dovedească prorocilor lui Vaal, care-i adevăratul Dumnezeu? Pe fața contrară a tabloului cu Moise, din pronaos.
15. Suirea la ceriu a lui Ilie. Vis-à-vis.
16. Jertfa lui Melchisedec, care simbolizează jertfa lui Iisus cu vin și apă. Pe fața contrară lui Iisus Navi, în stânga.
17. Ceice aduc fructe din Canaan, sau Iacob visează scara ceriului. Vis-à-vis.

IV. Cupolă.

18. Pantocrator, îngerii, cele 9 cete. 1. Cheruvimii, 2. Serafimii, 3. Tronurile (Vezi capetele și roatele cu aripi, cuprinse în cercul din jurul lui Pantocrator din cupolă, pag. 87), 4. Domniile, 5. Puterile, 6. Stăpâniile, 7. Incepătoriile, 8. Arhangeli, 9. Îngerii (Vezi cercul cel mai din afară a cupolei, pag. 87, tot câte 3); apoi Maria și Ioan Botezătorul, mai jos eventual Năframa și Cărămida. Cupola s'a și pictat întocmai după indigitările statorite până în amănunte de referentul Dr. E. Miron Cristea.¹ (Vezi cele 5 tablouri de îngeri dela pag. 88—93). În cupolă sus până jos.
19. Evangeliștii, mare, cu insigniile lor. Ordinea: Ioan, Mateiu, Luca, Marcu. (Vezi tablourile lor pe paginile de mai târziu). În cele 4 colțuri de sub cupolă.

¹ Vezi „Iconografia“ etc. pag. 94—95.

V. Strana stângă.

20. Predica lui Ioan Botezătorul în pustie. În strana stângă, pe boltitură.
21. Alegerea primilor apostoli. În strana stângă
22. Apostolul Pavel predică în piața din Atena. În strana stângă } pe păretele dela mijloc.

Cupola.

23. Sfinții f. de arginți Cosma și Damian. Jos în dreapta ferestrelor.
24. Sfinții eremiți Antoniu și Ilarion cel Mare. Jos în stânga ferestrelor.

VI. Strana dreaptă.

25. Predica de pe munte, frumoasă.	In strana dreaptă, boltitură.
26. Trimiterea celor 12 apostoli în lume.	} In strana dreaptă pe păretele din mijloc.
27. Apostolul Filip convertește pe famenul și vistierul împărătesei arapilor Cal-dachia.	
28. Câte 2 sfinți: Nichita Romanul. Martir. Ioan cel nou dela Suceava.	In stânga ferestrilor.
29. Simeon din Tesalonic și Andronic, martirul.	In dreapta ferestrilor.

Îngeri din cupolă.

VII. Hora dreaptă dinapoi.

30. Iisus cu pruncii: «Lăsați copiii...»	Etagiul I, sus pe boltitură.
31. Iisus de 12 ani în sinagogă.	Etagiul I, pe părete.
32. Eremitii S. S. Pahomiu și Pafnuțiu.	Jos în stânga ferestrilor.
33. Sfânta Ecaterina singură.	Jos în dreapta ferestrilor. E ușă și nu încăp 2 figuri.

VIII. Hora stângă dinapoi.

34. Parabola vameşului şi fariseului. Sus, pe boltitură.
35. Scoaterea neguţătorului din biserică. Etagiul I, pe părete.
36. Arhimartira Tecla şi martira sfânta Mărina, dacă încap de uşă; dacă nu ambele, numai una. Jos în dreapta ferestrelor.
37. Sfânta martiră Sofia şi Paraschiva. Jos în stânga ferestrelor.

Îngeri din cupolă.

IX. Păreţii laterali.

38. Iisus cu Petru pe mare, când Petru se cufundă. Pe păretele din dreapta, lângă strana dreaptă.
39. Iisus vindecă pe cei 2 orbi din naştere. De-asupra lui Iisus cu Petru.
40. Fiiul cel pierdut. Pe păretele de lângă horă.
41. Samarineanul cel milostiv. De-asupra, de e loc.
42. Sfânta Maria, dragostind pe Iisus: adecă glycophylusa. Pe păretele de lângă strana stângă.
43. Nunta din Cana. De-asupra.

44. Iisus la Marta și Maria.
45. Iisus cu Samarineanca.
46. Elena împărăteasa.
47. Martirul Teodor Stratilat (beliduce).
48. Constantin împăratul.
49. Martirul Teodor, tinărul soldat.
50. Sfântul Dumitru.

Pe perețele de lângă hora stângă dinapoi.
De-asupra, de este loc.
Pe stâlpul drept al cupolei.
De-asupra Elenei.
Pe stâlpul stâng al cupolei.
De-asupra lui Constantin.
Pe stâlpul din dreapta al cupolei, din-
dărăpt.

Îngeri din cupolă.

51. Procopie, soldat. De-asupra.
52. Sfântul George. Pe stâlpul corespunzător în stânga.
53. Sfântul Sava, soldat. De-asupra.
54. Văduva cu filerul. Pe fața stâlpului drept, de lângă pro-
naos, jos.
55. Sfânta Filotea, împărțind milostenie: Pe fața stâlpului stâng, jos.
pâne, haine. Motiv românesc.
56. Busturi de proroci, în medalioane. Pe fața îngustă de pe boltitura din apro-
pierea iconostasului.

57. Busturi de proroci, de martiri sau ca- Intre spațiul de-asupra stâlpilor de gra-
puri de serafimi. nit: în medalioane, și la alte locuri
potrivite pentru ornamente.

X. Corul.

58. Nașterea cu corul îngerilor. De-asupra corului, la mijloc.
59. Îngerul vestește păstorilor nașterea. De-asupra corului, în stânga.
60. Păstorii vestesc evangelia lui Christos De-asupra corului, în dreapta.
ca cei dintâi.

Ingeri din cupolă cu Maria.

61. David, psalmistul. Pe păretele din dreapta corului, dinainte.
62. Patriarhul Germanus și Ioan Damas- Pe păretele din stânga corului, dinainte.
chin.
63. Andreiu Criteanul și Cosma făcătorii Pe păretele din stânga corului, dinapoi
de cântări.
64. Ioan cel cu părul frumos și poeta Pe păretele din dreapta corului, dinapoi.
sfânta Casiana.

XI. Înaintea corului.

65. Răstignirea.	Pe mijlocul arcului, lângă cupolă.
66. Scena din grădina Getsimani.	În dreapta lângă Răstignire.
67. Judecata lui Pilat.	În stânga.

XII. Înaintea Iconostasului.

68. Intrarea în Ierusalim.	Pe arcul de lângă cupolă, la mijloc.
69. Maria din Bitania unge pe Iisus spre moarte.	În dreapta.
70. Petru se lapădă de Iisus.	În stânga.

XIII. Altariul.

71. Maria cu Iisus în poală, îngeri, arhangeli.	În altariu, pe boltitura de sus.
72. Autorii liturgiilor: Vasilie, Grigorie Dialogul și Ioan gură de aur și Iacob, Atanasie, Andreiu, arhidiaconii Stefan și Laurențiu.	Printre ferestrele altariului.
73. Cina cea de taină, împărțită în 2. Iisus de 2 ori. În stânga dă pâine, în dreapta vin la câte 6 apostoli.	În altariu, pe pereții din jos.

XIV. În proscemie.

74. Luarea de pe cruce.	} Unde se va afla mai potrivit.
75. Jertfa lui Avram.	
76. Jertfa lui Cain și Avel.	

XV. În diaconieriu.

77. Călugărul Vasilie cel mare în rasa de călugăr.	Pe plafon.

XVI. Întrările laterale.

78. Prorocul Isaia.	La I. intrare laterală din dreapta.
79. Prorocul Eremia.	La II. intrare laterală din dreapta.
80. Prorocul Ezechiel.	La I. intrare laterală din stânga.
81. Prorocul Daniil.	La II. intrare laterală din stânga.

XVII. Amvonul.

82. La locuri potrivite de pe Amvon: Insigniile Testamentului vechiu și nou și oratori bisericești vestiți.

XVIII. Iconostas.

Rândul I.

1. Iisus.	În dreapta ușii împărătești.
2. Maria.	În stânga ușii împărătești.
3. Ioan Botezătorul.	În stânga ușii dela nord.
4. Sfântul Nicolae.	În dreapta ușii dela sud.
5. Bunăvestire.	Pe ușa împărătească.

6. Sudariul.	De-asupra uși împărătești.
7. Arhangelul Gavriil.	Pe ușa de nord.
8. Arhangelul Mihail.	Pe ușa de sud.

Rândul II.

Dacă sculptorul va întocmi tâmpla pentru 12 praznice, atunci se fac toate 12. Dacă nu, numai 6.

9. Praznicul Nașterii lui Iisus.	12. Învierea Domnului.
10. Praznicul Botezului.	13. Înălțarea Domnului.
11. Praznicul Schimbării la față.	14. Pogorirea Duhului sfânt.

Ingeri din cupolă.

15. Intre ele, ceva mai jos, Cina cea de taină.
16. De-asupra, cuprinzând centrul frontariului și ridicându-se preste rândul II și III, hramul Sfânta Treime.

Rândul III.

17. } 6 apostoli stânga.	23. } 6 apostoli dreapta.
23. }	29. }
30. Trimorfion :	{ Crucifixul.
	{ Maria.
	{ Ioan Evangelistul.

Explicații amănunțite și motivarea localizării, propuse în acest tablou, se cuprind în «Iconografia» desamintită a referentului.

Pe temeiul acestora, consistoriul la 30 Noemvrie 1903 publică concurs pentru pictarea întreg interiorului catedralei și a icoanelor din frontariu pentru suma de 80,000 coroane, având concursurile să fie prezentate până la 1 Martie 1904. Au concurat următorii, pe cari îi înșirăm, spre a se putea vedea, cine a arătat în acest timp interes față de pictura bisericilor noastre.

1. Iosif Bala din Viena.	9. Dr. Sever Murășan din Iași.
2. N. Bran din București.	10. Petrescu și Grimani, București.
3. Dușoiu și Bulhardt din Brașov.	11. O. Smigelschi din Elisabetopole.
4. Hatványi et Șiff din Neoplanta.	12. Sigismund Vajda și A. Szirmai din Budapesta.
5. Ludovic Kandler din München.	13. Ioan Zaicu din Zombolia.
6. Francisc Loor et Greiner, Bpesta.	14. Aage Exner din București.
7. Hans Martin din München.	15. Pascali din București.
8. D. Marinescu din București.	

Pentru examinarea acestor concursuri consistoriul a instituit un juriu de experți în persoanele pictorului *G. D. Mirea*, director al școlii de belle arte din București, a arhitectului *S. Mincu* din București și a pictorului academic *Fried. Miess* din Brașov. Aceștia scot la iveală dintre oferenți, ca mai bunișori, pe Smigelschi, Bala și Szirmai et Vajda; dară «în vederea insuficienței, ce se constată chiar și în lucrările concurenților «din urmă, juriul este de părerea, că — pentru asigurarea unei bune execuțiuni a lucrărilor — să se procedeze la un suplement de probă. Anume: «concurrentul ales să fie obligat a executa la fața locului o mică parte «din compoziția sa întreagă, lucrare, carea s'ar putea supune judecății unui «nou juriu».

Consistoriul la 12/25 Aprilie 1904 sub Nr. 3667 Plen. însărcinează pe pictorul Smigelschi, ca să facă o icoană de probă pentru frontariu și un înger în cupolă. Juriul apreciașe bine compozițiunea generală a lui Smigelschi, dară «detailiul de execuțiune — reprezentând pe Sfânta fecioară — a fost găsit atât de inferior, încât inspiră temeri pentru buna «execuțiune a întregii lucrări».

Dară înainte de a se începe pictarea pe zidul cupolei se constată, că întreprinzătoriul a amestecat și gyps în tinciueală, ceea ce — împedecând absorbirea colorilor — va face ca pictura de pe pereți să nu fie trainică. Astfel s'a dispus, că toate suprafețele, unde au să fie zugrăvite chipuri, să fie tinciuite din nou cu o subțire pătură de tinciueală, compusă în loc de nisip din pulbere de marmură albă dela Carara și din var vechiu, adus dela Düsseldorf. S'a plătit pentru un m² 3 cor.

Smigelschi a făcut apoi lucrarea de probă, și pe baza ei consistoriul i-a încredințat facerea icoanelor dela frontariu (16,000 cor.) și pictarea cupolei după concepția, ce i-a prezentat-o până în amănunte consistoriul¹ (16,000). Mai târziu s'a dat și pictarea celor 4 evangeliști de sub cupolă (4000 cor.).

Terminată fiind pictura, încredințată pictorului Smigelschi, consistoriul institue un juriu de experți pentru examinarea ei, și anume din pictorul *A. G. Verona* dela București și profesorul *C. Dörschlag* din Sibiiu.

Examinarea s'a făcut abia la 9 Martie 1907.

Experții constată, că pictorul Smigelschi a depus «în toată lucrarea o muncă cinstită»; dară cu privire la efectul total al interiorului bisericei se pronunță nefavorabil, fiind tonul general prea strigător și lipsind armonia culorilor, ceea ce face, ca să apară cupola greoaie în loc să apară mai îndepărtată, măbind efectul. Aceasta este a se atribui parte nepotrivirii culorilor, parte și faptului, că totul este nou, dară cu timpul culorile se mai spălăcesc, perzând din vioiciune și căpătând un fel de patină, care liniștește totul și mărește armonia.

De altă parte strică mult efectul și acea parte din suprafețele interiorului, cari în mod provizoric au fost zugrăvite de *L. Kandler* în culoare mai mult gălbuie, care se bate cu pictura cupolei. Această culoare a fost aleasă cu considerare la faptul, ca mai târziu, când se va face pictura definitivă, să se poată picta ușor preste galben.

Spre a obține un efect liniștit, armonic, experții cer pictarea întregului interior, așa după cum a fost proiectat la început și înlocuirea sticlei dela feresti cu sticlă colorată, eventual cu sticlă pictată.

Neavând consistoriul bani deajuns la dispoziție, deocamdată a trebuit să fie întreruptă continuarea picturii, rămânând a se face aceasta în viitor, când vor permite împrejurările.

Mozaicurile.

În legătură cu chestiunea picturii a fost tractate și afacerea ornamentării celor 5 medalioane din frontispiciul edificiului, unde s'au făcut în mozaic icoanele celor 4 evangeliști cu simboalele lor așezate în ordinea, în care este redactat tetraevangeliul, și la mijloc — sus — icoana Mântuitorului, în stânga ținând globul pământului, iară cu dreapta binecuvântând pe ceice urmează învățătorei lui; «*Eu sunt ușa, și celce intră prin mine, mântui-se-va*». Mozaicurile s'au lucrat la München după desemnurile lui *L. Kandler*.

¹ Vezi „Iconografia“ pag. 92 și celelalte următoare.

B. Intocmirile interne.

Raportul mai sus amintit al exmisului consistorial cuprinde indignări amănunțite și cu privire la toate întocmirile interne, recomandând ca modele potrivite mai ales pentru mobilier cele din biserică din nou restaurată a mănăstirii dela Sinaia, unde au fost imitată forma multor mobile din bisericile vechi românești, și prezentând fotografiile despre toate. Aceste forme au și fost mult consultate la facerea întocmirilor interne.

Pentru facerea acestora s'a scris concurs îndată cu concursul pentru pictură. Suma destinată pentru cioplirea din lemn de teiu a *frontariului*, pentru aurirea lui cu aur veritabil, a *pulturilor pentru cântăreți*, a *iconostasului*, *tronului arhieresc*, *stranelor pentru clerici și mireni*, *amvon* etc., a fost 50,000 cor.

Au intrat 14 oferte dela sculptori din patrie și străinătate, între cari următorii 5 români: 1. Iuliu Busuioc și fratele, Timișoara; 2. C. M. Babic din București; 3. Alexandru Liuba din München; 4. Emil Pătruț, măsar din Sibiu, și 5. Ioan Pislea, prof. din Câmpulungul-Bucovinei, care prezentase un proiect compus exclusiv din motive românești.

Spre a vedea o lucrare mai mare și de a sculptorilor frații *Busuioc*, asesorul Dr. E. M. Cristea este exmis în 1904 la *Biserica-albă*, unde după frontariul din biserică românească constată, că sculptorii *Busuioc* sunt lucrători diletanți foarte buni, dară — în lipsa de studii — lucrării lor îi lipsește unitatea de stil, și deci nu poate avea multă valoare artistică.

Consistoriul a încredințat cu lucrarea frontariului (24,600 cor.), a tronului arhieresc (1200 cor.) și a ripidelor, pe sculptorul *C. M. Babic* dela București, o firmă veche, care a făcut multe tâmpale din bisericile românești.

Facerea celorlalte mobile s'a dat măestrului măsar *Emil Pătruț* din Sibiu, și anume:

1. Catedra de predicat cu	Cor. 3000
2. 2 pulturi pentru cântăreți . . .	„ 1600
3. Iconostasul cu icoana de sărutat . . .	„ 800
4. 28 strane pentru preoți à 200 cor. . .	„ 5600
5. 82 strane pentru mireni	„ 8200
6. Amvonul	„ 200
și celelalte; toate la olaltă cu . . .	„ 23000

Ambii acești măestri s'au achitat la timp și cinstit de angajamentul luat, prestând lucrări spre mulțămirea tuturor și introducând cu succes o mulțime de motive originale românești în sculpturile lor, precum li-s'au cerut din parte competentă. Unele din aceste motive sunt împrumutate de pe sculpturi românești, altele transcrise cu succes de pe țesături.

C. Luminatul.

O chestiune de importanță deosebită pentru interiorul bisericii eră și luminatul ei, mai ales că luminările din ceară de albine sunt la noi un lucru rar, scump și aproape cu neputință de aflat în cantitate mai mare.

Conform așezămintelor bisericii noastre ortodoxe s'au introdus la noi încă din partea primilor creștini numai *luminile din ceară curată*, așezate în feșnice mai mici, cu 1—3—7 brațe, și anume pe *pristol*, în feșnicile principale și mari dinaintea *iconostasului*, de lângă *tetrapod*, în *poli-*

Evangelistul Ioan.

candrul cel mare din mijlocul naosului, în *policanul mai mic* din tinda femeilor etc. Pe lângă ceară de albine se mai folosește ca material pentru luminat *untul de lemn curat*, așezat în candelă, cari de regulă ard la *proscomidie*, dinaintea icoanelor principale dela *iconostas*, sau la *răstignire*, la *tetrapod*, înaintea altor icoane etc.

La început s'au putut introduce luminile din o simplă necesitate, mai ales, că primii creștini se rugau prin locuri ascunse, retrase, întune-

cate, catacombe, peșteri, crepături etc., ca să nu fie observați. Astăzi însă luminile se aprind și ziua; deci nu pentru a delătură întunerecul, ci pentru a simboliza: a) Sfânta Treime, căci «*lumină este Tatăl, lumină este Fiul, lumină și sfântul Duh, deci o lumină sunt aceste trei*»; b) cuvântul Domnului, despre care zice psalmistul: «*Cuvântul Tău Doamne este lumină, care mă luminează și îndreptează pașii mei spre calea virtuții*». Lumina simbolizează și pe însuș Iisus Christos, lumina lumii, «*lumina, care strălucește în întunec și luminează pe tot omul ce vine în lume*». Despre el se zice în Credeu «*lumină din lumină*»; la liturgia celor mai înainte sfinți: «*lumina lui Christos luminează tuturor*»; «*veniți de primiți lumina*», când preoții vestesc poporului învierea; etc. Deci — simbolizând lumina tot ce e mai sfânt, mai înalt — sfinții părinți s'au îngrijit, ca materia, ce o produce, să fie cea mai curată, hotărînd, ca luminările să se facă din ceară de albine, pe atunci cea mai curată materie, care — arzând încet și liniștit — simbolizează *dumnezească liniște*.

De atunci încoace au căutat teologii timpurilor încă diferite alte motive, prin cari caută a justifica exclusiva folosire a luminei de ceară și unt de lemn.

Ei cer anume, ca în uzul bisericesc din toată biserica ecumenică să se folosească numai ceara curată de albine, fiindcă *albina* este simbolul *curățeniei* și al *nevinovăției*. De altă parte, fiind ceara adunată de pe flori mirositoare, însemnează *mirosul spiritual al darului* — adică credința și iubirea celor ce o aduc la biserică. Ceara, fiind adunată de prin toate florile, mai poate simboliza și *universalitatea* sau *ecumenicitatea* creștinismului și a bisericii. De altă parte luminările de ceară — arzând — se consumă văzând cu ochii, ceea ce poate fi o mângâiere pentru creștinul, care a adus această jertfă, însoțind consumarea și cu rugăciunile sale. Untul de lemn de altă parte este simbolul *belșugului* și al *vindecării*. Pe lângă aceasta untul de lemn însemnează și *zelul oamenilor*, cari — după exemplul celor cinci fecioare, eșite la timp cu candelile lor întru întimpinarea mirelui, — se nizuiesc a fi plăcuți lui Dumnezeu nu numai prin credință, ci și prin faptele lor. Afară de aceste simbolizări, preste tot lumina cu razele ei mai este și o *podoabă a cultului divin*. Ambele aceste substanțe (ceara și untul de lemn) dau și o lumină *curată și limpede*.

Luminile și untul de lemn le cumpără creștinii și aduc ca jertfă la biserică, împreună cu prăscuri, vin, tămâie, fructe și alte prinoase.

Curată este această jertfă, dacă luminile sunt din ceară de albine, iar untul de lemn un extract curat de masline și de fructe, din cari se stoarce, și dacă și sentimentele interne, ce însoțesc aceste jertfe, corăspund acestei curățenii materiale.

Numai în cazul acesta întrunesc aceste materii calități superioare și corespund însemnătății lor simbolice; deci numai în calitate curată pot fi produse plăcute lui Dumnezeu și primite de el, ca și jertfa lui Avel.

Odinioară luminile le făceau înșiși credincioșii, acasă.

Cultura albinelor însă dispărând aproape de tot, ceara s'a împuținat și azi poporenii procură luminile dela neguțători, cari și pentru trebuințele bisericii vând lumini false, fabricate, în loc de ceară, din *parafină* (extract

Evangelistul Mateiu.

din păcură), *stearin* (extract din său), ori *japon* (ceară japoneză), toate substanțe mult mai ieftine.

Luminările fabricate din asemenea substanțe se trec mult mai repede, n'au pară curată și produc fum mult și înădușitor, care nu numai îngreună răsuflarea, îmbolnăvește adese-ori greu atât pe preoți cât și pe credincioși, ci alungă formal pe mulți creștini din biserică; iar pe alții îi înădușe până la amețală. Câți n'au avut așa ocaziune, să observe, mai

ales la Paști și la bdenii, că luminile produc atâta funingine, încât nu se vede vecin cu vecin. Pe lângă aceasta afumă total păreții și mai ales icoanele, ba în câțiva ani adeseori cernesc total interiorul întreg, acoperind cu funingine picturi și ornamente adese-ori în valoare de sute de mii. De multe-ori dăm de biserici, cari cu interiorul lor fac impresia unor peșteri pentru osândiți.

Deci, ce folos de o pictură frumoasă și costisitoare, pe care apoi s'o expui la nimicire sigură prin fumul luminei? ceeace s'a întâmplat în atâtea biserici frumoase din orient, unde mai ales în postul mare: la privegheri și în Vinerea-mare, uzul luminilor este fără sfârșit.

Anomalia aceasta, atât din punct de vedere al curățeniei jertfei, cât și din punct de vedere igienic și cu privire la deteriorarea grabnică a întregii ornamentări interne, au observat-o și constatat-o toate bisericile ortodoxe provinciale.

Sfântul sinod al bisericii române din România a discutat asupra ei în repețite rânduri, începând dela 1873 și până azi, căutând să scoată din uzul ritual luminările falsificate; ba chiar și înainte cu mai bine de o sută de ani aflăm urme de o asemenea îngrijire a prelaților din România.¹

Dat-a sfântul sinod de atunci încoace circulare speciale, însărcinat-a întreg clerul cu ținerea de predici în acest obiect; făcut-a regulament anume cu privire la folosirea exclusivă a luminei curate, căci numai în cazul acesta este și jertfa curată; cerut-a și primit-a biserica intervenția conziliului sanitar al țării, al guvernului și al tuturor organelor civile și polițiale din țară; dar toate au fost înzadar. Ba și mai mult. Actualul ministru al cultelor și al instrucțiunii publice din România, dl *Spiru Haret*, a trecut tocmai anul acesta prin corpurile legiuitoare o lege, «care să oprească fabricarea de luminări falsificate și să reguleze fabricarea și controlul luminărilor de ceară curată», căci «este o chestiune de igienă și de artă a opri cu desăvârșire fabricarea unor asemenea luminări mai ales acum, când monumentele religioase de o necomparabilă frumseță se înalță pe toată ziua».

Dar — ori cât s'ar reglementa această chestiune — noi nu credem, că scopul dorit se va putea ajunge, decât poate pe o linie foarte îngustă.

Fabricanții vor pregăti totuș lumini falsificate, căci creștinii nizuesc a cumpără ieftin; iar de altă parte nici nu pot să controleze ce cumpără, chiar dacă ar dori anume să cumpere luminări de ceară curată.

Ceeace cu greu poate face biserica din regatul vecin cu toată puterea statului ortodox, de sigur nu vom putea noi. Orice întervenire devine

¹ Vezi: Documentele publicate de V. A. Urechie; acolo este un document, că episcopului de Râmnic s'a acordat monopolul luminilor de ceară.

a priori zadarnică și nu duce la scop. De aceste considerante a fost condus consistoriul arhidiecezan ortodox român din Transilvania (Sibiu) când — spre a ocoli răul indicat — a decis în ședința sa plenară dela

Evangelistul Marcu.

17 Noemvrie 1903 *introducerea luminei electrice în noua sa catedrală și reducerea luminilor de ceară la minimul posibil.*

Pe cât e de curată ceara și lumina ei de rituală, mult mai *curată* și mai *higienică* este lumina electrică; iar din punct de vedere *ritual* și

simbolic electricitatea poate corăspunde mai tare spiritului nostru bisericesc, căci luminile de ceară sunt mai mult, decât electricitatea «*lucruri de mâni omenești*»; ba putem zice că — după firea ei nepătrunsă nici chiar de scrutările învățaților — electricitatea apare și este mai mult o *putere dumnezească*.

Insușirile cerei le întrunește electricitatea în măsură potențată, chiar și ea se consumă, numai cât consumarea ei nu se poate vedea cu ochii, ci se poate numai măsura cu electrometrul.

Introducerea electricității — care are aceste însușiri — nu poate fi neplăcută lui Dumnezeu, în casa căruia voim a o aplica, și deci nu poate fi contrară spiritului bine înțeles al bisericii noastre ortodoxe.

Corpurile de lumină se prezintă în catedrală astfel:

Un candelabru frumos și bogat aurit în foc atârnă în mijlocul naiei, sub cupola cea mare.

Acesta posedă 70 lampe à 10 lumini și 6 lampe à 16 lumini, toate întocmite în forma luminilor = 76 perișoare.

În celelalte părți ale internului sunt fixate:

4 feșnice de părete cu câte 3 brațe și lumini = 12. Aceste sunt fixate în cele 4 semicoloane din cele 4 părți ale naiei. Perele acestora au forma flacării. De-asupra celor de lângă frontariu se mai așează:

2 globuri cu câte 3 brațe = 6 lumini, cari să reflecteze lumina asupra frontariului.

2 candelabre cu câte 3 pere = 6, sunt fixate în corul cântăreșilor.

8 globuri cu câte 2 pere = 16 în emporele laterale.

4 feșnice cu câte 2 pere = 8, sunt la intrarea principală.

4 feșnice cu câte 1 lumină = 4, la intrările secundare.

În altariu încă ard 2 lumini, lângă chivot¹ și în lăuntru chivotului una, spre a ilumina fereastra din frontul lui.

În alte părți sunt 6 lumini.

În suteran și turnuri vr'o 10.

Dinaintea bisericii stau pe pedestal de piatră 2 lampioane mari, cu câte 3 lumini = 6.

Pe lângă acestea mai sunt o mulțime (50) de lampe electrice, aplicate de-asupra paranelor de sub cupola principală și din jurul internului, menite a arunca reflexul de lumină asupra icoanei lui Iisus Pantocrator și a cetelor îngerești din cupolă și asupra celorlalte chipuri de pe boltituri. De tot ard la 203 lampe cu o putere de câteva mii de lumini.

¹ Chivotul reprezintă biserica catedrală în miniatură, în lungime de 70 cm. și înălțime de 56 cm. Este din metal aurit în foc și e lucrat în Württemberg pentru aproape 3000 cor.

Pentru liferarea candelabrului mare, și a celorlalte feșnice, globuri și brațe, s'a scris concurs, alegându-se dintre 12 reflectanți firma *Zeiser, Habinger & Cnie* din Viena. Această firmă a liferat lucruri solide și frumoase pentru suma de 26,000 cor. Candelabrul principal (Vezi fig. dela

Evangelistul Luca.

pag. 105) este fixat tocmai sub cupolă și de-asupra lui atârână tipul crucii românești, așa cum se află în casele țaranului român din toate părțile și țările. E o cruce grecească cu brațe egale, simbolizând religia răsăriteană.

a neamului nostru, combinată cu crucea *latină*, cu brațul de jos mai lung, simbolizând originea noastră latină; iară capetele crucii se termină cu câte un trifoiu, simbolul agriculturii, a ocupațiunii de căpetenie a poporului nostru.

Afară de aceste lumini electrice se află dinaintea frontariului și lângă iconostasul cu icoana de sărutat obicinuitele 2 feșnice mari pentru lumini de ceară mai mari și mai mici, precum și mai multe candelă cu ulei dinaintea icoanelor din frontariu și de aiurea. Asemenea ard lumini și la proscomodie.

În urma acestor întocmiri aerul din biserică este totdeauna curat, fumul lipsește, iară impresiunea luminei, mai ales sara — la denii — este feerică.

Incheierea lucrărilor.

Terminate fiind lucrările mai grele din lăuntrul bisericii și îndeosebi pictura, carea s'a făcut mai în urmă, consistoriul s'a grăbit a încheia încă în toamna anului 1905 toate lucrările, câte mai erau de lipsă, pentru a putea predă clădirea sfintei sale destinațiuni; dară aceasta nu s'a putut, decât numai în parte.

Padimentarea și alte mărunțișuri au trebuit amânate pe primăvara anului 1906, când s'au isprăvit și acestea. Padimentul s'a făcut din ciment cu decorațiuni puține din covoare naționale. Altariul s'a padimentat preste ciment cu parchete.

Pentru colaudarea lucrărilor de zidire s'a numit o comisiune din asesorii: *Parteniu Cosma, Nicolae Ivan, Pantaleon Lucața și Ioan Preda*, cari cu intervenția directorului dela oficiul militar de clădiri, majorul arhitect *Bücheler*, arhitecții *Rajner* din Budapesta și *Wolf* din Sibiiu, au examinat toată biserica — și aflându-o peste tot solid clădită — propun să se solvească întreprinzătorului suma din contract, dupăce va face puținele îndreptări cerute de comisiune.

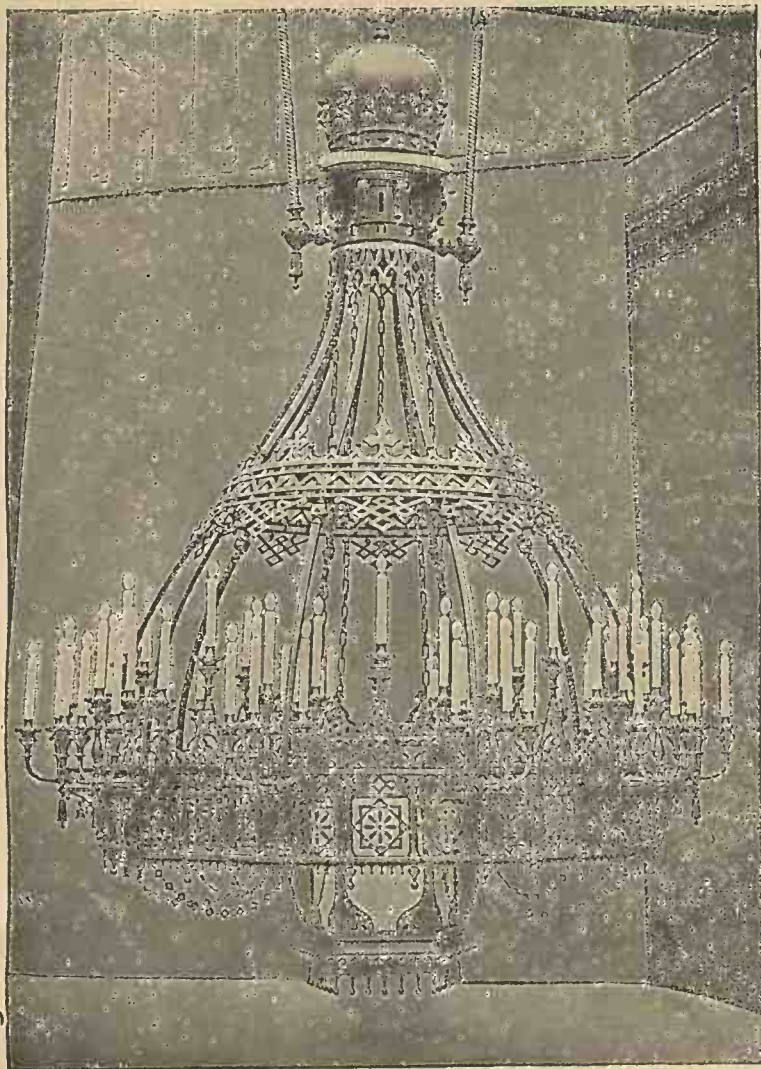
Înainte de întrunirea sesiunii sinodale, consistoriul a putut raporta, că toate lucrările sunt gata și a fixat ca termin de sfințire Dumineca Samarinenței din 30 Aprilie (13 Maiu) 1906.

Sinodul a pertractat acest raport consistorial în ședința sa dela 15/28 Aprilie 1906, votând sub Nr. 91 acest concluz:

- «1. Raportul se ia în general la cunoștință cu aprobare.
- «2. După terminarea tuturor lucrărilor și achitarea lor, consistoriul să compună un raport amănunțit și o socoteală exactă despre toate speșele avute cu această zidire a bisericii catedrale.
- «3. Pentru a face cunoscută catedrala noastră și toate fazele, prin cari a trecut această chestiune dela început până în momentul de față, dar mai ales a animă

publicul să continue cu contribuirea de ajutoare, atât de necesare, consistoriul să publice o monografie a catedralei acuma, până când sunt proaspete în memorie toate lucrurile.

«4. Sinodul își exprimă deosebita sa bucurie, că în sfârșit, mulțămită ajutorului ceresc, poporul nostru dreptcredincios își are biserica sa catedrală, de care a fost lipsit sute de ani și astfel numele I. P. S. Sale Domnului arhiepiscop și mitro-

Candelabrul principal.

polit Ioan Meșianu, ca cap suprem al bisericii noastre, care a întrupat în mod atât de fericit și strălucit ideile și dorințele fericților săi antecesori și mai ales ale marelui arhiepiscop Andrei baron de Șaguna, și-a dăinuit un moment neperitor în istoria bisericească a neamului nostru.

«5. Sinodul roagă atât pe I. P. S. Sa, cât și pe zeloșii colaboratori la această operă măreață, să primească viile sale mulțămite, pentru munca zeloasă, conștientă,

depusă cu atâta dragoste la înălțarea acestui templu național și să continue și în viitor cu aceeași râvnă atât la asigurarea înfloririi ei materiale, cât și mai ales morale a bisericii vii.

«6. Pentru sfințirea catedralei să se facă pregătirile astfel, încât acest act epocal să se săvârșească cu cea mai mare pompă posibilă în prezența unui număr cât mai mare de credincioși.

«7. Pentruca acest act de rară solemnitate să fie trecut în procesele verbale ale sinodului nostru, sinodul este de a se convoca în sesiune extraordinară.

Cât de scumpă e catedrala?

De un deosebit interes este de sigur a reasumă în cele următoare cheltuielile, făcute până acuma cu zidirea și ajustarea internă a catedralei.

1. Cele 8 părțile de loc, cu clădirile de pe ele, au fost cumpărate de consistoriu în cursul timpului, unele mult înainte de a se începe zidirea bisericei, când valoarea lor eră mai mică. Anume:

I. In strada Măcelarilor:

a)	Realitatea Nr. 35 cu cor.	26,860·17
b)	„ „ 37 „ „	22,600·—
c)	„ „ 39 „ vechia biser. „	44,000·—
d)	„ „ 41 „ „	16,552·72
e)	„ „ 43 „ „	16,309·68

II. In strada Bruckenthal:

f)	„ „ 28 cu cor.	11,000·—
g)	„ „ 30 „ „	9,198·40
h)	„ „ 32 „ „	22,477·60

Suma . . . cor. 168,998·57

Dară aceste realități cu case pe ele, calculate după valoarea lor din timpul demolării, în sumă rotundă au valorat cel puțin cor. 250,000·—

2.	S'a plătit arhitecților pentru schițe și planuri „	12,580·40
3.	Pentru inserțiuni, concurse și alte publicațiuni „	7,950·51
4.	Cele 3 premii pentru planuri „	4,500·—
5.	Intreprinzătorul F. Szalay a primit pentru zidire și partea de zid a grilajului „	461,650·02
6.	Arhitectul-controlor I. Schussnig „	8,000·—
7.	Pentru tinciuiala din pulvere de marmoră Carrara și var dela Düsseldorf à 3 cor. m ² „	5,121·36

Suma . . . cor. 749,802·29

	Transport . . . cor. 749,802·29
8. Lui E. Purece pentru partea de fer a grilajului și apaduct „	8,720·74
9. Clopotele „	11,808·40
10. Pentru instalarea întocmirilor luminii electrice . „	3,493·66
11. Jury-ilor, cari au examinat planurile și pictura . „	1,600—
12. Pentru pictură (cupola 16,000 cor., frontariul 16,000 cor. și evangeliștii 4000 cor.) „	36,000—
13. Măsariului Emil Pătruțiu pentru mobile „	27,718·08
14. Sculptorului C. Babic pentru sculptura frontariului „	25,030—
15. Asfaltarea din jurul bisericei „	3,512—
16. Pentru zugrăvirea provizorie a pereților nepictați „	5,756—
17. Parchetarea și asfaltarea altariului „	480—
18. Padimentarea bisericei cu asfalt „	8,287·35
19. Candelabrele și feșnicile „	23,640·23
20. Intocmirea parcului „	1,167·60
21. Chivotul (Vezi figura pag. 109) „	2,791·73
22. Spese la sfințire „	2,389·16
	Suma . . . cor. 912,197·24

23. Mai adăugând la aceste prețul vaselor sfinte, a ornatelor, crucilor, cărților etc. etc. din inventariul catedralei, valoarea ei se urcă la *cor. 1.000,000.*

Serbările sfințirii.

Încă în decursul zidirii o mare parte a credincioșilor noștri și-a propus a lua parte la actul memorabil al sfințirii acestei catedrale, atât de mult dorite de toți; iară — odată statorit fiind termenul — abia așteptă sosirea lui.

Prevăzând o aglomerație mare de public, consistoriul din bună vreme a instituit un comitet pentru aranjarea și conducerea festivităților. Acest comitet a trimis la adresa inteligenței și fruntașilor noștri următoarea:

Invitare.

«Consistoriul «Arhidiecezei ortodoxe române din Transilvania» invită prin aceasta pe P. T. Domn N. N. la festivitățile sfințirii bisericei catedrale, cari se vor începe Sâmbătă, la 29 Aprilie 7 oare seara și se vor continua cu toată solemnitatea Duminecă la 30 Aprilie a. c. st. v. (13 Maiu st. n.) la oarele 8 a. m. Fiind acest act momentos ocaziunea cea mai potrivită a mulțami lui Dumnezeu pentru ajutoriul, cu care ne-a binecuvântat la începerea, continuarea, terminarea și ajustarea zidirei, prezentarea tuturor fruntașilor noștri, clerici și mireni, inteligență și popor, este cu dor așteptată la acest praznic epocal. Sibiu, 18 Aprilie (1 Maiu) 1906.

«Comisiunea consistorială pentru aranjarea festivităților: Dr. Ilarion Pușcariu, arhimandrit, vicariu arhiepiscopesc, Nicolae Ivan, Mateiu Voileanu, Dr. E. Miron Cristea, asesori consistoriali, Ioan Preda, Dr. Liviu de Lemény, Pantalion Lucaș, Dr. George Proca, Lazar Tritean.

Programul festivităților.

«Programul festivităților sfințirii bisericei catedrale ortodoxe române din Sibiu, este următorul:

Sâmbătă (29 Aprilie v., 12 Maiu n.)

«1. La oarele 7 seara serviciu divin cu priveghiere, în biserica din suburbiul Josefin.

Duminică (30 Aprilie v., 13 Maiu n.)

«2. La oarele 7 a. m. și jumătate întrunirea clerului și poporului la reședința arhiepiscopescă.

«3. La oarele 8 dimineața procesiune din reședința arhiepiscopescă la catedrală și începerea serviciului divin.

«4. La oarele 2 *banchet festiv*.

«5. La oarele 7 seara conduct cu torțe, pornind din Hermannsplatz, prin strada Cisnădiei, Piața mare, strada Măcelarilor, până la reședința arhiepiscopescă.

Luni (1/14 Maiu).

«6. La oarele 11 a. m. *Matinee*, dat de societatea de lectură a elevilor din seminariul «Andreian», în sala festivă a Muzeului Național.

«7. La oarele 8 seara *concert*, dat de «Reuniunea română de muzică din Sibiu» în sala festivă a Muzeului Național.

Ziua memorabilă, cu dor așteptată de toți număroșii credincioși ai bisericii ortodoxe române din patrie, se apropie. Un duh de mulțămire și însuflețire cuprinde pe toți ceice cunosc însemnătatea bisericii creștine în viața unui popor, dar mai ales în viața încercatului popor român, pentru care în curs de veacuri triste a fost singura mângăiere.

Mai nimerit caracterizează aceasta sărbătorească dispoziție următorii articol, apărut în «Telegraful Român» în ajunul sfințirii:

„*Veniți, să ne închinăm.*“

«Ca o cântare de biruință, desfătându-ne auzul și înviorând sufletul nostru, va răsună mâne, în dimineața sfintei Dumineci a Samarinencei, glasul clopotelor catedralei românești din Sibiu.

«Sunetul lor metalic va despica triumfător văzduhurile, pentruca să străbată departe, vestind pretutindeni, preste întreagă întinderea așezărilor românești, acest prilej de înaltă și senină bucurie a poporului nostru.

«Mulțimea fără număr a satelor românești, cari împodobesc văile adormite în umbră și câmpiile întinse în bătaia razelor de soare — și toate cătunele noastre aninate pe costişul dealurilor vor tresări în dimineața acestei sfinte Dumineci de bucuria cea mare, care trebuie să cuprindă ca un fior tainic și să stăpânească toată suflarea românească în clipa, când se pregătește pentru creștinescul praznic al sfințirii acestui

minunat lăcaș de rugă, pe care dintru nimica l-a ridicat, împodobindu-l cu atâta strălucire, dajdia cea de bunăvoie, izvorită cu prisosință din sentimentul de jertfire al poporului nostru dreptcredincios....

«La un singur cuvânt de îndemnare au alergat cu toții — cei mai săraci cu jertfele lor mici, dar curate ca obolul văduvei, iar bogații întrecându-se întru mărirea daniilor bănești, ca să dea mână de ajutor la clădirea acestei sfinte biserici, a cărei lipsă neapărată eră așa de mult simțită din partea tuturor.

«Este o minunată coincidență, că această casă a lui Dumnezeu s'a isprăvit și se predă destinațiunii sale tocmai acum, când întreg neamul românesc se află în preajma înălțătoarelor serbări jubilate din prilejul împlinirii alor optsprezece sute de

Chivotul.

ani, de când zămislitorul poporului nostru: Traian, cel mai bun și mai fericit împărat al lumii, a sădit aici la marginea răsăriteană a împărăției sale această viță latină.

«Este jocul sorții și al împrejurărilor vrăjmașe, că noi Românii ortodocși din țara Ardealului abiă acum după optsprezece secoli de vicață creștină, ne putem vedea împlinită una dintre dorințele noastre de veacuri!

«Să avem și noi o casă a Domnului, care prin însași înfățișarea ei din afară și prin podoabele din lăuntru să poată face mărturie dreaptă despre tăria credinței aceluia, cari cu frica lui Dumnezeu întră într'ânsa la rugă și închinare; să ne clădim și noi o biserică mitropolitană frumoasă și cu încăperi largi, cum o aveau de mult toate neamurile din jur....!

«Câte rânduri de strămoși ai noștri n'au purtat zadarnic această dorință, coborându-se în mormânt sfârșiți de jalea neputinții de a vedea întruchiparea dorinței lor! Câți vlădici românești ardeleni nu vor fi simțit această mare trebuință creștinească a turmei, încredințată lor spre mântuitoare păstorire! Și câtă duiosie nu se desface din cuvântul inițiatorului acestei clădiri, al nemuritoriului Șaguna, care la sfintele sărbători ale Crăciunului din 1857 vorbiă astfel clerului și poporului său: «avem și astăzi câteva sute de copii la Sibiiu în școlile de aci și bucuroși i-aș adună lângă mine în toate Duminecile și sărbătorile la slujba dumnezească, și cu osârdie le-aș da lor învățatură în toate și pentru toate spre binele lor și spre bucuria noastră a tuturor, dar nu avem biserică, unde să-i adun...!»

«Acum această biserică — este!

«Astăzi vedem ridicându-se în toată mărimea ei falnică și impunătoare tălmacirea în ziduri de îndelungă statornicie și în colori de zugrăveală măiastră a acelei dorinți, de jalea neîmplinirii căreia, au suspinat atâtea rânduri de oameni...»

«Iar dimineată vom auzi, cum se desprinde, ca un puternic glas de chemare, din înălțimea celor două turnuri, sunetul clopotelor, menit să vestească tuturora biruința legii românești, care a fost și va rămâne cea mai zdravănă temelie a ființării și propășirii noastre.

«Această biserică mitropolitană își va deschide mâne larg porțile, ca să cuprindă într'ânsa toată suflarea românească, câtă va alerga la marele praznic al țărânosaniei, ca să îngenunche înaintea sfântului altar, aducând jertfa laudei și înălțând rugăciuni de mulțămintă către cel Atotputernic, care «a păzit cu mâna tare pe Român poporul său», povățuindu-i pașii spre cărările cele grele, dar frumoase ale dreptății și ale biruinții.

«Ceice vor sosi, de aproape și din depărtare, la această serbare a bucuriei românești, de bună seamă, nu își vor oprî privirea asupra micilor nepotrivelii ale stilului bizantin sau nebizantin, în care e zidită catedrala, nici vor cerceta, dacă felurimea colorilor și podoabelor din lăuntru este ori nu întru toate mulțămitoare.

«Ci mai vârtos își vor însenina gândul și se vor veseli întru inima lor socotind, cât de mare este izbânda noastră acum, când această biserică se înalță, — ca o compensație, ca o mângâiere pentru trecutul nostru de lipsuri și suferinți — în mijlocul unei cetăți atât de vestite, cum a fost din îndepărtate vremuri cetatea Sibiului, ale cărei porți atâtea veacuri au fost zăvorâte strașnic dinaintea noastră...»

«Din Sibiiu, ca și din celelalte cetăți săsești, au fost vreme îndelungată surghiuniți strămoșii noștri. Până bine de curând nu le eră îngăduit să cuprindă aci așezare, să aștearnă adânc în pământ temelie trainică nici pentru o casă, necum biserică românească.

«Modesta bisericuță, ce se află până mai ieri-alaltăieri pe locul catedralei de azi, eră fără turnuri și fără clopote și stătea tupilată în fundul unei curți strâmte, anume ca prin înfățișarea ei umilă și prin ascunzișul, ce o fereă din fața lumii, să vestească toată umilința, câtă a trebuit să îndure veacuri de-arândul neamul și legea noastră strămoșească în această țeară de schingiuiți, asupra căreia poporul nostru aveă și are totuș drepturi vechi, în chiar sângele său...»

«Dar aceste drepturi au fost călcate în picioare din partea celor ce s'au abătut și au rămas prin părțile noastre. Și moșia strămoșească ajunsese sub stăpânitori străini,

cari își găseau multă plăcere întru a dijmui tot avutul Românului, luându-i parte însemnată din roada muncii și înălțând din sudoarea bietului popor castele trufașe de nedreptate nemeșească, ori îngrădind cu ziduri de piatră tare orașele lor de vieață îmbelșugată, unde se îngrămădeă atâta bogăție, culeasă iarăș din munca Românului. Acestui popor multă vreme nu i-s'a mai îngăduit altă menire în țeara Ardealului, decât să stoarcă din sinul pământului toată roada pe seama altora, cari îi răsplăteau munca cea crâncenă cu nedreptate și cu atâta dispreț, încât se adevereă adesea plângerea psalmistului:

Obrazul ni negru de-atâta ocară
Ce ne bate 'n față din zi până'n seară.

«Așa au ajuns strămoșii noștri înjosiți până în adâncurile cele mai negre ale suferinții omenești. Că și acest popor aveă un suflet, nu voiau să înțeleagă stăpânitorii decât atunci, când eră vorba să facă târguieli pe socoteala lui.

«De trebuințele sufletești ale acestui popor schingiuit numai biserica strămoșească a purtat, pe cât i-a stat în putință, îngrijire. Dar și aceasta a avut să îndure multă goană și prigoană, să întâmpine piedeci și nedreptățiri dintre cele mai strigătoare.

«Povestea, păstrată în graiul bătrânilor, ne spune, cum odinioară un domn fără suflet, un nemeș, n'a voit să dea Românilor de pe moșia sa nici atâta loc, ca să aibă unde-și clădi o bisericuță. Atunci vlădica românesc de pe vremuri, încunjurat de credincioșii săi, își descoperi capul și înălțând ochii spre cer, zise: «Doamne Dumnezeule, cum ai putut da pământul unui tiran ca acesta, care acum nu dă nici loc, ca să ne putem închină ție!...»

«De câte suferințe a fosî bântuit neamul nostru, în lungul lui trecut de urgie, nu este modru a puteă povesti în cuvinte, cu îndestulătoare asprime.

«Și nici se cuvine a turburâ, evocând amintiri dureroase, bucuria sărbătorească a acestor zile; în cari Dumnezeul dreptății trimis-a neamului și legii noastre strămoșești, în chipul acestei biruinți frumoase, o cuvenită răsplătire pentru suferințele îndelungate.

«In inimile noastre răsare acum și sporește o nădejde nouă, că acelaș Dumnezeu al îndurărilor nu își va întoarce fața sa dela noi, ci ne va trimite, după vrednicia noastră, și alte dovezi ale milei Sale, până când odată vom ajunge ceasul, care va aduce izbândirea tuturor dorințelor și sfintelor noastre aspirații....

«Atunci neamul nostru, — care a fost atâta vreme adâncit în întunec și umilință, și pe care trecutul cel greu de suferințe îl îndreptățește la un viitor de răsplată, de slobozenie deplină, — se va înălță și va vedeă lumină mare...

«Un soare nou va încălzi atunci, cu raze dătătoare de vieață și de tărie, inima amorțită a credincioșilor acestei sfinte biserici...

Deci pentru clipa răsăririi
Acelui soare ce-așteptăm
Și pentru ceasul răsplătirii
Obezilor înlănțuirii. —
Noi Domnului să ne rugăm!

Sibiu, 12 Maiu 1906.

Sosirea oaspeților.

În urma invitațiilor făcute a sosit multă lume românească la Sibiiu, pentru a fi de față la actul sfințirii catedralei. Au sosit oaspeți și din România; iar dela noi au venit număroși fruntași din cler și dintre mireni din întreaga mitropolie, îndemnați de dorul de a avea mângăierea și mândria de a fi luat parte la actul sfințirii de o însemnătate epocală, nu numai pentru istoria bisericii noastre ortodoxe, ci și pentru istoria culturală-națională a tuturor Românilor. Mai ales *preoțimea* a fost reprezentată în număr foarte frumos. Sibiiul peste tot avea în aceste zile de sărbătoare un aspect românesc.

Preasfinția Sa episcopul Aradului *Ioan I. Papp*, care a luat parte la toate serbările și la toate actele săvârșite, a sosit la Sibiiu încă Joi seara, Preasfințitul domn episcop al Caransebeșului, *Nicolae Popea*, fiind ocupat cu conducerea sinodului eparhial, și-a scuzat absentarea. Sinodul din Caransebeș a trimis însă o delegațiune, ca să aziste la actul sfințirii, anume pe deputații sinodali *Andrei Ghidiu*, protopop în Caransebeș, *Coriolan Brediceanu*, deputat dietal și *Alexie Onițiu*, jude reg. de tribunal în penziune. Familia Mocsonyi era reprezentată prin tinerii *Antoniu*, *Petru* și *Ionel*.

Sinod extraordinar.

Șirul serbărilor s'a început cu *ședința festivă* a sinodului arhidiecezan, convocat în sesiune extraordinară pe Sâmbătă în 12 Maiu n. la oarele 4 d. a.

S'a ținut în sala Casei naționale a Asociațiunii.

I. P. S. Sa arhiepiscopul *Ioan* ocupă scaunul prezidial și deschide ședința cu o vorbire frumoasă, în care comunică deputaților sinodali, că scopul întrunirii sinodului în această sesiune extraordinară este *eternizarea în actele sinodale a momentului festiv al terminării bisericii catedrale și participarea la actul sfințirii acesteia*. Numește apoi notar pentru purtarea procesului verbal al acestei ședințe festive pe deputatul *M. Voileanu*.

Ia acum cuvântul deputatul sinodal *Galacteon Șagău*, protopop al Reghinului și propune sinodului spre primire un *proiect de rezoluțiune*, care în urma unei discuțiuni scurte a fost statorit și primit cu unanimitate în forma următoare:

1. «Sinodul arhidiecezan, întrunit în sesiune extraordinară din incidentul sfințirii bisericii catedrale, cu inimă plină de mulțămită și de evlavie ridică ochii spre cer, aducând mulțămită puternicului Dumnezeu, care a auzit rugăciunile și suspinurile moșilor și ale strămoșilor noștri, suspinurile și glasul rugăciunii noastre, și ne-a rezervat nouă, generațiunii de azi, nemărginita bucurie și mângăiere de a vedea ridicată și terminată biserica catedrală, de care timp de preste 200 de ani ne-a lipsit

vitregitatea timpurilor, și în care ne vom înălța glasurile noastre de rugăciune și de cerere în ziua năcazului, glasul de laudă și de mulțămită totdeauna pentru binefacerile, cu cari Dumnezeu a cercetat pe poporul nostru ortodox român din patrie.

2. «Și la această festivă ocaziune exprimă adâncă mulțămită și recunoștință Maiestății Sale împăratului și regelui nostru Francisc Iosif I, care la timpul său — când s'a inițiat facerea colectei — a contribuit și din partea sa la fondul catedralei cu suma de 1000 galbeni: una miie galbeni; asemenea guvernului țării, care și el a contribuit cu suma de 15,000 coroane, rugând pe Dumnezeu ca să lungească firul vieții Maiestății Sale în depline puteri trupești și sufletești până la cea mai înaintată graniță a vieții omenești.

3. «Cu recunoștință exprimă sinodul mulțămită tuturor binefacătorilor sfintei biserici, îndeosebi întregului cler și popor, cari prin contribuiriile lor au făcut posibilă ridicarea catedralei. În special însă exprimă sinodul recunoștință ilustrei familii Mocsonyi, care — inspirată de mărirea casei Domnului — a contribuit la fondul catedralei cu suma de 60,000 coroane.

«Un pomelnic păstrat la biserica catedrală va eterniză numele binevoitorilor contribuenți.

4. «Eternizează în analele sinodului numele marilor arhieriei Andreiu și Miron, cel dintâiu ca inițiator al fondului de zidire, al doilea ca bun chivernisitor al aceluia.

5. «Cu inimă plină de recunoștință mulțămește Inaltpreasfinției Sale Domnului arhiepiscop și mitropolit Ioan Meșianu pentru bunăvoința și rezoluțiunea, cu care a stăruit pentru facerea bisericii catedrale, în timpul din urmă a luat în mâna sa colecta și a șinalizat ridicarea acestui templu măreț, cea mai frumoasă coroană, cu care și-a împodobit creștetul la bătrânețele adânci, cu cari l-a înfrumusețat Dumnezeu.

6. «Exprimă recunoștință consistoriului arhidiecezan din anii 1898—1906, în deosebi vicariului arhiepiscopesc Dr. Ilarion Pușcariu, referenților Nicolae Ivan și Dr. E. M. Cristea, și membrilor din comisiunea de clădire Parteniu Cosma și Pantaleon Lucuța, cari în special au stat cu sfatul lor și cu munca lor spirituală într'ajutor capului bisericii, ca să asigure reușita întreprinderii în modul cel mai strălucit.

7. «Aduce cuvinte de laudă preoșimii întregi și protopopilor, cari în virtutea pozițiunii lor oficiale au contribuit în măsură mare, ca să facă posibilă zidirea, care fără al lor puternic concurs ar fi trebuit să sufere amânare.

8. «Participă corporativ la actul sfințirii bisericii catedrale.

9. «Cu ziua de mâne predă biserica catedrală cu hramul «sfintei Treimi» drept lăcaș sfințit și o închină sfintei ei destinațiuni, ca izvor nesecat pentru cultura fiilor bisericii noastre și pentru întărirea în credința strămoșească. Ea ne-a salvat limba și datinele în trecut; și în viitor ea să ne asigure păstrarea acestor comori, ca condiții de viață și de existență.

Sinodul întreg eră cuprins de o dispoziție foarte sărbătorească și de mândria, că a ajuns ziua acestei atât de mari bucurii pentru întreg poporul român.

În urmă Inaltpreasfinția Sa închide ședința cu o frumoasă și pătrunzătoare rugăciune, în care pune catedrala sub îngrijirea puterii dumnezeiești, cerând darul de sus asupra ei, ca să fie aceea ce e merită să fie: scut și apărare pentru legea și limba românească.

Privegherea.

Tot Sâmbătă, la oarele 7 seara, s'a făcut *privegherea* prescrisă la sfințiri de biserică, în biserica parohială din suburbiul-josefin. A fost oficiată de protopopul Sibiiului *Ioan Papiu*, azistat de protopopii *Ioan Câdea* al Avrighului, *Vasilie Domșa* al Orăștiei și *Nicolae Borzea* al Făgărașului, apoi de diaconii *George Tulbure* și *Trandafir Scorobeț*. Au fost de față pe lângă arhiepiscopul și mitropolitul *Ioan Meșianu* și P. S. Sa episcopul Aradului *Ioan Papp*, întreg clerul înalt și mult popor. Privegherea, împreună cu litia s'a terminat la oarele 9 și un pătrar noaptea.

Actul sfințirii.

Duminecă dimineața, ceriul eră cam înourat. Strada Măcelarilor, în apropierea catedralei, începe a se împopula încă pe la oarele 7. Multă lume străină. La 7 și jumătate publicul e atât de număros, încât poliția e silită să tragă cordoane și deoparte și de alta, pentru a împedecă aglomerația prea mare.

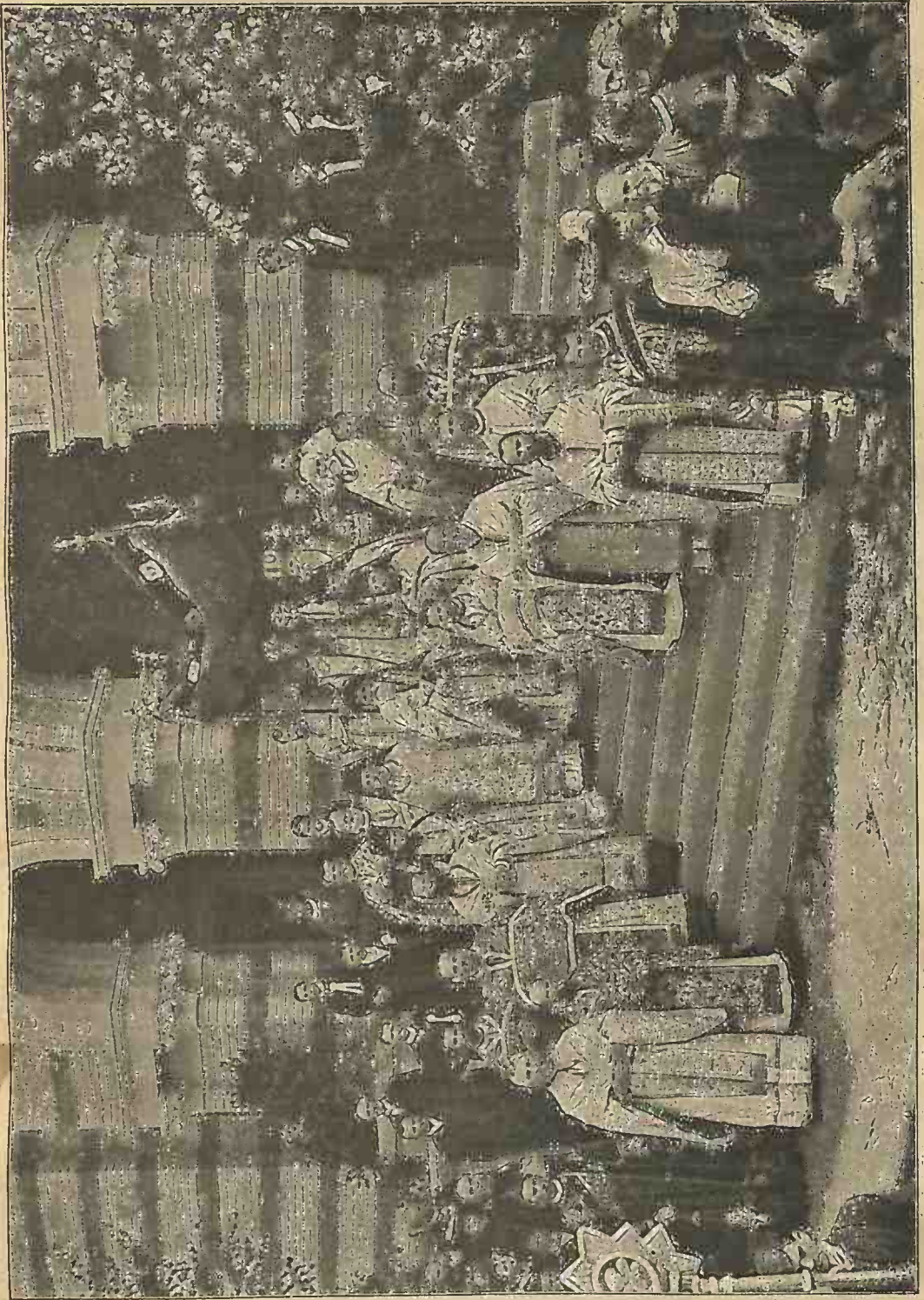
Catedrala e frumos împodobită cu ramuri de teiu, asemenea și reședința arhiepiscopoească, iar drumul dela reședință până la catedrală e presărat cu iarbă verde.

Sosește și un pluton de soldați, îmbrăcați în paradă, însă fără puști pentru susținerea ordinii. Vine apoi și alt pluton cu puști, tot în scopul acestă. Vin și elevii români dela școala de cadeti.

La oarele 8 sună din turnul catedralei toaca și apoi se trag toate clopotele. Ploaia începe să cearnă stropi mărunți, semnul că și ceriul își trimite binecuvântarea asupra frumosului act, ce se va săvârși. În curând însă ceriul se înseninează.

În sunetul clopotelor pornește dela reședința arhiepiscopoească procesiunea.

Întâiu corul seminarial, condus de profesorul *Demetriu Cunțan*, apoi diaconii *George Tulbure*, *Trandafir Scorobețiu* și *Demetriu Câmpean*; protopopii slugitori: *Pavel Boldea*, protopop militar în Sibiiu, *Vasilie Damian*, protopop al Zarandului, *Ioan Droc*, protopop al Mercurei, în pensiune, *Romul Furdui*, protopop al Cămpenilor, *Sergiu Medean*, protopop al Sebeșului, *Demetriu Moldovan*, protopop al Sighișoarei, *Ioan Papiu*, protopop al Sibiiului, *Simeon Popescu*, fost protopop al Sibiiului, acum în București, *Petru Popovici*, protopop al Abrudului, *Galacteon Șagău*, protopop al Reghinului, *Dr. Ioan Stroia*, protopop al Săliștei, *Ioan Teculescu*, protopop al Albei-lulie și *Vasilie Voina*, protopop al Brașovului, apoi asesorii *Dr. E. M. Cristea*, *Nicolae Ivan* și *Mateiu Voileanu*, protosincelul *Dr. Eusebiu*

Preoimea, care a slugit la sfințirea catedralei

R. Roșca, arhimandriții *Augustin Hamsea*, *Vasilie Mangra* și *Dr. Ilarion Pușcariu*, în urmă sub baldachin I. P. S. Sa arhiepiscopul și mitropolitul *Ioan Meșianu* cu P. S. Sa episcopul *Ioan I. Papp*. Baldachinul a fost purtat de protopopii *Petru Popovici* al Abrudului, *Nicolae Borzea* al Făgărașului, *Ioan Cârdea* al Avrigului și *Vasilie Domșa* al Orăștiei.

Procesiunea, condusă în sunetul cântărilor de clerici, se oprește dinaintea intrării principale a catedralei, împărțindu-se clerul slugitor în 2 părți (Vezi figura dela pag. 115) Mitropolitul, dând binecuvântare cu: «*Mărire sfintei, cei de o ființă și nedespărțitei Treimi....*», corul seminarial întonează «*Impărate ceresc*». După ectenii *Dr. E. M. Cristea* cetește paremia a treia carte a împăraților. Cuvintele rugăciunii: «*Să fie ochii Tăi, Doamne, deschiși spre casa aceasta ziua și noaptea, spre locul acesta, despre care ai zis: Fi-va numele meu acolo... Auzi rugăciunea.... ori câte veți cere în locul acesta, Tu să auzi în locul locuinței Tale din ceriu, și să faci și milostiv să le fii lor...*» au făcut adâncă impresie asupra ascultătorilor.

Urmează evangeliile și încunjurarea. Evangelia I o cetește P. S. Sa episcopul Aradului *Ioan I. Papp*. Mitropolitul prima rugăciune, ascultată cu multă evlavie. Evangelia a II-a o cetește arhimandritul vicariu arhiepiscopesc *Dr. Ilarion Pușcariu*. Episcopul *Papp* a II-a rugăciune. Arhimandritul și egumenul mănăstirii Hodoș-Bodrog *Augustin Hamsea* evangelia III, mitropolitul rugăciunea a III-a.

La încunjurări se stropește biserica cu apă sfințită și se unge cu sfântul mir, iară corul întonează tropariul hramului, apoi «*Incunjurați po-poarelor Sionul și-l cuprindeți pe dânsul...*» etc.

După «*Ridicați boieri porțile voastre*» intră cu toții în biserică, unde nu ard lumini de loc. Se fac prescriesele rugăciuni. Apoi urmează pregătirea sfântului prestol. Sfintele moaște să ung cu mir și învălitate în vata se închid hermetice în o cutiuță de argint, carea se îngroapă tocmai în mijlocul prestolului în o groapă anume cioplită în zid. Groapa se astupă cu mastix topit, care se închiagă în jurul cutiuței, în urmă se cimentează bine. De-asupra se așează un capac bine potrivit din lemn. Sfântul prestol se stropește cu mirezme, se spală bine cu ștergare și cu spongii nouă. Se unge cu sfântul mir, mai ales locul, unde are să stee potirul și discul. Se fixează în cele 4 colțuri cei 4 evangeliști, în ordinea cum urmează ceteșirea evangeliilor: *Ioan*, *Mateiu*, *Luca*, *Marcu*. Apoi preoții îmbracă sfântul prestol cu acoperemânt de giolgiu, pe care îl înfășură bine în jurul prestolului cu sfoare lungi. De-asupra se așază apoi acoperemântul cel mai împodobit,¹ iară la mijloc preste el: Chivotul, feșnicile, sfânta evangolie,

¹ Donat de doamna *Elena I. Meșianu*; un alt acoperemânt pentru prestol a fost donat de *Il. Sa d-l Dr. Iosif Gall*.

crucea și celelalte obiecte sfinte de lipsă la slujbe și aduse de preoții slugitori. În decursul acestor lucrări preoții în altariu cetesc psalmii prescriși; iară cântăreții dela strană cântă stihirile înoirilor dela 13 Septembrie (Minei). Urmează stropirea interiorului cu apa sfințită și ungerea cu sfântul mir și o rugăciune de îngenunchiare, cu care se încheie actul sfințirii. Se dă drumul curentului electric, în toate părțile se aprind luminile, strălucind. Corul întonează în mod armonios irmosul: *«Luminează-te, luminează-te, noule Ierusalime, că a Domnului mărire preste tine a strălucit...»*.

După acestea mitropolitul rostește din mijlocul bisericii, ca să fie auzit de toți, următoarea cuvântare binesimțită și rostită cu multă emoțiune, cauzată de momentul, că i-a hărăzit Dumnezeu fericirea a sfinți noul Sion, de care atâta timp am fost lipsiți:

„Aceasta este ziua, pe care a făcut-o
Domnul să ne bucurăm și să ne veselim
într'ânsa“. Psalm 118. 24.

«După un lung și greu timp de restriște și durere, în care am deplâns pierderea maicei noastre mitropolii, dimpreună cu biserica ei; după lungi și grele suferințe în timp de preste un secol și jumătate, în care am fost lipsiți de acea bună maică, ajungând a vedea împlinită o mare și grea simțită cerință, precum și o mare și ferbinte dorință a sufletului nostru, dorință cu care s'au dus în mormânt și fericiții noștri părinți; ajungând a vedea mai întâiu reînvierea perdutei noastre mitropolii, și prin aceasta emanciparea noastră de sub acea ierarhie străină, care timp de preste 60 de ani, văzându-ne fără de arhieriei, și în mare parte și fără de preoți, ne luase sub scutul ei; iar acum mai văzând și această biserică catedrală, maica tuturor bisericilor din mitropolie, zidită în onoarea și mărirea lui Dumnezeu și spre folosul nostru sufletesc și trupesc; văzând acest Sion, etern simbol al reînvierei noastre mitropolii și al unității credinței și limbei strămoșești, astăzi sfințit și închinat sublimiei lui destinațiuni, cu drept cuvânt putem exclamă și noi cu psalmistul: *«Aceasta este ziua, pe care a făcut-o Domnul să ne bucurăm și să ne veselim într'ânsa»*.

Deși ne-am îndatinat a glăsuși aceste cuvinte sfinte de bucurie mai ales la praznicul cel mare al învierii Domnului nostru Iisus Christos din morți, prin care ni-s'a garantat și învierea noastră după moarte, dar după ce de serbarea sfințirii acestei biserici catedrale este strâns legată și amintirea reînvierii maicei noastre mitropolii, și prin aceasta și a reînvierii noastre dintr'un trecut jalnic și dureros la un viitor mai bun și mai ferice: cred, că și la aceasta îndoită serbare putem aplică sfintele cuvinte ale psalmistului: *«Aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul să ne bucurăm și să ne veselim într'ânsa»*.

În aceasta mare bucurie a noastră, să nu uităm însă iubiților mei fii și frați în Domnul, ceace ne spune tot același psalmist: *«că de n'ar zidi Domnul casa, înzadar s'ar osteni ceice o zidesc»* 127 v., să nu uităm, că precum învierea Domnului a fost o nespusă îndurare a providinței divine spre neamul omenesc, tot asemenea și reînvierea maicei noastre mitropolii a fost o nespusă îndurare a aceleiași providințe divine spre noi fiii acelei maice mitropolii.

De aceea și eu mai înainte de toate cătră Tine mă întorc providință divină, și proșternându-mă și închinându-mă, îți mulțămesc din adâncul sufletului dimpreună

cu clerul și poporul meu, cu tinerii și bătrânii noștri, pentru toate binefacerile Tale spre noi. Îți mulțămim prevedința divină, că atunci, când preste un secol și jumătate am rămas orfani de maica noastră mitropolie, când preste 60 de ani am rămas fără arhieriei și în cea mai mare parte și fără preoți, ca și turma fără păstor, numai Tu ca prin minune ne-ai ocrotit de perire totală. Îți mulțămim prevedința divină, că după toate acestea «când a sosit plinirea vremii», Tu ne-ai trimis, ai inspirat și ai ajutat pe nemuritoriul marele arhieru *Andrei*, dimpreună cu vrednicii noștri fruntași contemporani ai lui, la recâștigarea și la reînvierea perduței noastre mitropolii și la reîntrunirea noastră iarăș la sinul acelei bune maice. Tu ai mișcat părinteasca inimă a Maiestății Sale gloriosului nostru împărat și rege apostolic Francisc Iosif I. la împlinirea justei și ferbinte noastre dorințe, și pe înaltele corpuri legislative la eternizarea dreptului reînviatei noastre mitropolii în legile iubitei noastre patrii. Îți mulțămim prevedința divină, că tot Tu ai inspirat și pe venerabilii membrii ai sinodului și ai consistoriului nostru arhidiecezan, ca într'un gând și o simțire, în dragoste și bună înțelegere cu mine să eternizăm reînvierea maicei noastre mitropolii și prin ridicarea acestui Sion, în onoarea și mărirea Ta. Tu ai inspirat și pe iubiții noștri fii și frați în Domnul, preoți și mireni, din apropiere și din depărtare, la atâtea ajutoare și jertfe frumoase, câte ne mai lipsiau până să ne putem împlini această ferbinte dorință. Dar și mai mult vin eu pentru mine a-ți mulțami prevedința divină, pentru că deși mă aflu la apusul zilelor vieții mele, Te-ai îndurat totuș a-mi rezervă mie, atât punerea pietrii cei din capul unghiului, cât și sfințirea acestui Sion; Te-ai îndurat a-mi rezervă împlinirea celei mai mari dorințe a sufletului meu, încât acum pot cere, ca și oarecând bătrânul Simeon, eliberarea mea, căci văzură ochii mei Sionul mântuirii poporului meu. Deci, Te rog ferbinte, primește dela mine smeritul tău servitor aceste adânci mulțămite, iar dela clerul și poporul meu, acest modest prinos, precum ai primit darurile lui Avel și jertfele lui Noe și ale lui Avraam. Dar și mai ferbinte Te rog prevedința divină, să ascuți rugăciunile, ce ți-se vor adresă din acest sfânt Sion pentru popor, patrie și Domnitor, precum ai auzit și rugăciunile părinților noștri, dealungul secolilor furtunoși, ocrotindu-i contra tuturor cercărilor grele, câte au trecut preste ei. Fie ochii Tăi deschiși ziua și noaptea spre acest Sion și urechile Tale ascultând și împlinind cererile ce se vor face într'ânsul, ajutându-ne să ne apropiem tot mai mult de misiunea, ce ni-ai destinat-o și nouă pe acest pământ.

După prevedința cătră voi mă adresez umbre mărețe, spirite mari și ferice din ceriu, predecesori ai mei, de memorie în etern binecuvântată. Și anume cătră tine mare arhieru *Andrei*, carele însuflețit de iubirea de Dumnezeu și de popor, pe lângă multele tale lucrări pentru regenerarea noastră, ani dearândul ai stăruit cu «mână tare și braț înalt» și la reînvierea perduței noastre mitropolii și la readucerea noastră într'o turmă și la un păstor, mai inițiând și un fond modest pentru zidirea acestei biserici catedrale. Și cătră tine mă întorc vrednicule arhieru *Miron*, carele în tot timpul arhieriei tale continuând opul predecesorului tău, între alte lucrări, ai avut în deosebită îngrijire și sporirea fondului, înlesnindu-ne începerea zidirii acestei biserici catedrale. Chemu-Vă pe voi umbre mărețe și împreună cu voi pe toți fericiții noștri părinți și frați, cari timp de preste 150 de ani au deplâns perderea maicei noastre mitropolii, însetând după redobândirea ei. Chemu-Vă pe toți, măcar și numai pe un moment, cu spiritul vostru între noi, să participați și voi la această mare bucurie a noastră și să vedeți cum am îngrijit sadurile voastre, cum

am continuat opurile voastre, cum am realizat dorințele voastre și să vă convingeți, că deși voi ați trecut dintre noi, dar spiritul vostru tot între noi a rămas, și apoi rogu-vă ferbinte să soliți din locul, unde vă aflați, binecuvântarea părintelui ceresc asupra noastră pentru un viitor tot mai bun și mai ferice.

După acestea întorcându-mă și cătră voi iubiților mei fii și frați în Domnul, veniți aici din apropiere și din depărtare, să participați la bucuria acestor sărbări, dimpreună cu spiritele fericiților noștri părinți și frați, trecuți la cele eterne: presimt că veți așteptă să vă arăt mai deaproape însemnătatea acestei serbări. Dar cum aș putea face aceasta mai cu folos, decât spunându-vă ceea ce îmi inspiră și mie aceste ziduri mute, că noi prin sărbarea sfințirii acestei biserici, sărbăm și reînnoirea și întărirea acelu *sicriu sfânt*, care ne-a adăpostit și ne conservă cu mare pietate, cele mai prețioase tezaure părintești, *limba și legea*, sau credința strămoșească, că limba este și pentru noi acel sunet dulce și duios supt dela sânul maicelor noastre, prin care ne desvoltăm și ne cultivăm, prin care ne exprimăm și ne afirmăm ființa și legătura cu connaționali noștri din toate părțile; iar legea sau credința străbună este cea mare putere divină sădită de însuș Dumnezeu în sufletul nostru, prin care stăm în legătură cu Dumnezeu și ne avântăm a înțelege taina cea mare și necuprinsă de mintea noastră, taina ființei noastre; ne avântăm a înțelege cine suntem, cine este creatorul nostru, și spre care scop ne-a creat?

Căci numai prin cea sfântă credință putem înțelege, cine este creatoriul nostru și al tuturor văzutelor și nevăzutelor, și care e scopul, pentru care s'au creat toate. Numai ea ne spune, că Dumnezeu este cea ființă supremă atotputernică și atotînțeleaptă *«care a creat lumea cea văzută din cea nevăzută»*, (Evrei II, I. 20), ea ne spune, că Dumnezeu întru adâncă sa înțelepciune a creat și conduce toate, începând dela nemărginitul univers, cu ceriul, soarele, luna și miliardele de stele, și dela pământ cu șesurile cele mănoase, cu văile cele încântătoare, cu munții cei înalți, cu izvoarele și adâncurile, apoi dela cel mai neînsemnat verme până la ființa cea mai aleasă a omului.

Acea sfântă credință ne spune, că Dumnezeu n'a creat nimica fără de scop și că întru adâncă sa înțelepciune, încă la creațiune, a destinat fiecărei creațiuni și un anumit scop. Ceea ce ne spune și filozofia susținând, că în natură nu este nimica de prisos, că prin urmare toate lucrurile și ființele își au scopul lor, și cu cât un lucru sau o ființă este mai aleasă, cu atât mai mareș trebuie să fie și scopul pentru care s'a creat.

Acea sfântă credință ne spune, că nemărginitul univers este creat, — între altele, — și să arete adâncă înțelepciune și atotputernicia creatoriului, care nu se poate exprima, decât prin sfintele cuvinte: *«mare ești Doamne și minunate sunt lucrurile tale și nici un cuvânt nu e de ajuns spre lauda minunilor tale»*; că pământul cu toate lucrurile lui este creat pentru a adăposti și a susține toate cele create din el, până când se vor întoarce iarăș în el, de unde s'au creat; că ceriul cu toată strălucirea lui este creat pentru cea parte a ființei omului, ce o numim suflet nemuritor, din suflarea dumnezească, ca să deie vieăș corpului omenesc, și să-l conducă în cărările cele întunecoase ale vieții, iar la despărțirea de trup, să se reîntoarcă iarăș în ceriu la Dumnezeu, de unde s'a luat, pentru vieășa eternă.

Acea sfântă credință ne spune, că omul, cea mai aleasă ființă, făcut după chipul și asemănarea lui Dumnezeu și înzestrat cu cele mai sublime facultăți, este creat, ca să cunoască și preamărească pe Dumnezeu și prin desvoltarea facultăților

cu cari l-a binecuvântat Dumnezeu, să tindă tot la mai multă perfecțiune sau desăvârșire, după zisa sfintei evanghelii: *«fiți desăvârșiți, precum este și tatăl vostru cel din ceriu»*, și prin aceasta să se apropie tot mai mult de Dumnezeu, creatoriul său, și prin El de eterna fericire, scopul suprem al omului.

Acea sfântă credință ne spune, că oamenii își vor putea ajunge acel scop măreț numai cultivând simțul religios, sfânta legătură cu Dumnezeu, precum trebuie să cultive toți fiii cei buni legătura fiască cu părinții lor, și că acea sfântă legătură cu Dumnezeu se poate susține și întări numai prin biserica întemeiată de Domnul nostru Iisus Christos pe peatra cea tare a credinții religioase.

De aceea s'au și întrunit oamenii, și așa și fericirile noastre părinți în societăți religioase după limbă și credință; de aceea s'au constituit în comunități bisericești. zidind biserici, în parohii, în eparhii și mitropolii, ca tot atâtea centre de legătură cu Dumnezeu, de cultivare a credinței religioase și de dezvoltare a puterilor sufletești, cu ajutoriul centrului celui mare al mitropoliei, dela care se inspiră, și se alimentează toate centrele mai mici, toate celelalte biserici, precum se alimentează prin inimă toate organele corpului omenesc.

Precum vedeți, iubiților mei fii și frați în Domnul, bisericile sunt tot atâtea centre de legătură cu Dumnezeu și dezvoltarea facultăților sufletești, de aceea la anumite ocaziuni, în Dumineci și sărbători, ne întrunesc la sinul lor, ca să întărească legătura între noi și Dumnezeu, apoi să ne lumineze și să ne învețe cele bune și folositoare, să ne învețe a iubi pe Dumnezeu, ca să ne iubească și El, a face voia Lui, ca să împlinească și El cererile noastre, să ne învețe a iubi și pe deaproapele nostru, ca să ne iubească și el pe noi. Să ne învețe a ne feri de cele rele și a face cele bune, după zisa sfintei evanghelii: *«precum voiți să vă faceți vouă oamenii, faceți și voi lor așașderea»*. Ele sunt, cari în viață, prin servitorii lor, în toate zilele împloară darul lui Dumnezeu asupra noastră, iar după moarte îngrijesc și de mântuirea sufletelor noastre, prin rugăciuni către Dumnezeu și prin pomeniri, cari ne mai țin și în plăcută amintire la posteritate, până în cele mai depărtate timpuri.

Din acestea vom înțelege, iubiților, că biserica nu este înșasi scopul cel urmărim, ci numai mijlocul, unicul mijloc puternic la ajungerea scopului ce ni l-a destinat preabunul Dumnezeu.

Precumcă biserica este unicul și cel mai puternic mijloc la ajungerea scopului ce urmărim, destulă dovadă, că ea e izvorul și cultivătoarea sfintei credințe religioase, că dela ea au emanat și emanează ideile mari și salutare, dela ea comunitatea de interese și de sentimente, cari produc nizuințele culturale; ea ne-a produs și ne-a inspirat pre acei bărbați mari ai neamului nostru, cari în toată viața lor au lucrat la cultivarea limbei și a credinței străbune și prin aceasta la înaintarea noastră spre scopul destinat de Dumnezeu.

De aproape 2000 de ani a continuat biserica — chiar și când eră umilită și aservită, precum continuă și acum cu toată stăruința a-și împlini acea sublimă misiune, înființând și susținând cu mari jertfe feliurite institute culturale, și totuș, durere, în timpul de acum se află și oameni cu învățătură înaltă, cari în iscusința lor presupunând a fi ajuns la cunoștința tuturor lucrurilor din lume, lasă a se înțelege, că știința în dezvoltarea ei actuală și ulterioară ar putea suplini credința, că prin urmare biserica, simbolul credinței, și-ar fi împlinit deja misiunea, și așa ulterioara ei conlucrare la binele și fericirea oamenilor, ar fi superfluă.

O mare și prea dăunătoare amăgire aceasta, căci precum spune și renumitul filozof Kant, una e știința și alta e credința, una e chemarea științei și alta este chemarea credinței. Știința ca product al minții are chemarea a cercetă și a cunoaște lucrurile ce se pot cuprinde cu mintea; credința însă ca însușire a sufletului tinde a cunoaște și a pătrunde și lucrurile ce nu se pot cuprinde cu mintea omenească. Și așa credința tinde a întregi și a suplini neajunsele științei.

Desconsiderarea credinței ar fi o mare și prea dăunătoare amăgire și din privința, că ar mai lipsi pe oameni și de tot ce au mai scump, de mângâierea și înțărarea neapărat de lipsă în grelele împrejurări ale vieții, ar lipsi pe oameni de cea mângâiere, ce nu li-o poate da nici un bun și nici o putere lumească, nici știința oricât de înaltă, nici bogăția oricât de mare, nici dregătoriile oricât de frumoase, ci numai biserica cu sfânta credință, pe care nu o poate suplini nici un fel de bunăătate și de știință lumească.

Voind a ne convinge despre aceasta, n'avem decât să privim numai în jurul nostru, iubiților, ca să aflăm mulți oameni cu știință înaltă, cu averi și dregătorii mari, și totuș atât de nemulțămii și de nefericiți în sufletul lor, încât li este grea chiar și vieța, iar aceasta numai pentru că n'au credință religioasă; pe când altă mulțime de oameni, săraci, fără de știință înaltă, sunt mai veseli și cu mai multă plăcere de vieță decât mulți bogați și cu știință înaltă, numai pentru că au credință religioasă în sufletul lor.

De aceea repet, că lipsa, ori măcar și numai slăbirea credinței ar fi o mare răătăcire, ar fi cea mai mare nefericire pentru oameni, căci unde și-ar mai află mângâiere omul, care are de toate, dar n'are liniștea sufletului, ce-l torturează ziua și noaptea. Unde și-ar mai află mângâiere bolnavul, care și-a cheltuit averea cu doftoriile fără să fi aflat vindecare? Unde și-ar mai află mângâiere văduva, care deplânge moartea soțului și a fiilor ei? Unde și-ar mai află mângâiere soțul, care deplânge moartea soției sale? Unde și-ar mai află mângâiere orfanii rămași, așa zicând, între ceriu și pământ, cari deplâng moartea părinților lor? Unde și-ar mai află mângâiere părinții, cari deplâng moartea fiilor lor? Unde și-ar mai află mângâiere dosădiții și săracii, când văd pe cei bogați întru toate prea îndestulați? Toți aceștia și alții asemenea ar fi cei mai nefericiți, dacă s'ar mai lipsi și de sfânta credință, care le șoptește tainic, că fiind Dumnezeu deopotrivă părinte al tuturor, dacă n'ar răsplăti încă în această vieță suferințele lor, atunci cu atât mai mult le va răsplăti în vieța cea viitoare.

Afară de acestea este o mare întrebare, mai afla-s'ar bărbați virtuoși, cari să trăiască și să se jertfească pentru omenime, dacă ar încetă credința religioasă, care inspiră pe oameni la asemenea fapte nobile și mărețe? Tot asemenea mare întrebare este, dacă ar mai putea sustă și societatea omenească, după ce chiar și revoluțiunile au convins pe oameni, că fără religie nu poate există ordine socială.

Precumcă numai cu știința fără de credință religioasă, nu se poate consolida o societate trainică, nici religioasă, nici națională, mai bine vom înțelege, dacă ne vom întrebă pe noi înși-ne: ce s'ar alege de noi când o parte din noi ar avea știință înaltă, dar n'ar avea credință, iar altă parte, mulțimea poporului, temelia existenței noastre, care nu-și poate însuși o știință înaltă, ar rămâne și fără asemenea știință și și fără de credință religioasă? Ce s'ar alege de noi, când cei cu știință înaltă s'ar izola de cei fără asemenea știință, iar cei cu credință s'ar izola și înstrăina de cei fără de credință religioasă? Ce ar mai putea paraliza prăpastia dintre unii și

alții, și cum am mai putea conlucra întruniți împreună la opul cel mare al viitorului, al binelui și al fericirii noastre, dacă ar lipsi dintre noi sfânta legătură a credinței, nouă tuturor comună, care de când există neamul nostru, ne-a încheșat într'o asemenea societate ca într'o familie? Răspunsul la acestea și-l poate cugeta fiecarele dintre noi.

Se va zice poate din partea celor cu știință, că acea legătură dintre noi s'ar putea susține și numai prin limba maternă. Oricât de puternică este și legătura limbei materne, să nu se uite însă, că limba este expusă mai multor influințe stricicioase, decât credința, ca însușire a sufletului, și să nu se uite, că în caz, când din nefericire s'ar periclita limba maternă, și numai singură credința ar putea susține legătura dintre noi. Dovadă despre aceasta sunt chiar unii conaționali ai noștri aruncați de soarte în locuri, unde nu se vorbește și limba noastră, pe care mulți din aceia au pierdut-o. N'au pierdut însă și credința străbună, care îi ține în strânsă legătură cu noi, pe când alți conaționali ai noștri cu știință înaltă, desconsiderând credința străbună și așa rupându-se de noi, s'au pierdut cu totul.

Dar și mai mare dovadă despre aceasta sunt alte popoare, și mai ales unul, cel mai împrăștiat în toată lumea, unde și-a pierdut cu desăvârșire limba maternă, și totuși prin credința comună, susține între sine comunitatea de interese și de sentimente, ajutându-se și sprijinindu-se unii pe alții în neajunsurile lor, cei dela răsărit cu cei dela apus, cei dela miazăzi cu cei dela miazănoapte ca și membrii unei familii.

Pentru a înțelege și mai bine superioritatea și puterea cea mare a credinței asupra științei, nu voi aminti ceea ce ne spune și sfânta scriptură, că sfinții și profeții numai prin credință *«au biruit împărății, au astupat gurile leilor, au stâns puterea focului, s'au întărit în slăbiciune, s'au făcut tari în răsboaie și au întors taberile străinilor în fugă»* Pavel Evrei 10, 33; nu voi aminti, că și martirii tot numai prin credință au suportat cu nespusă rezignațiune grozavele chinuri, torturi și moarte înfricoșată, încât chiar și când se ardeau pe rug se simțiau fericiți, că pățimesc pentru convingerile lor religioase: ci vă voi aminti numai, că și eroii cei mari, ca și ostașii cei viteji, nu cu știința, ci tot numai cu credința și-au câștigat eroismul și vitejia, precum a dovedit-o aceasta în timpul mai vechiu, între alții, și primul împărat creștin Constantin cel mare, carele numai cu puterea sfintei cruci, simbol al credinței, a învins pe puternicul său contrar Maxenție, iar mai târziu, între mulți alții și eroul Stefan cel mare, carele tot numai cu puterea credinței a eluat număratoarele învingeri enumerate de istorie, pe cari apoi le-a încununat tot cu atâtea monumente pioase, drept dovadă și recunoștință a sfintei sale credințe religioase.

Deși ași mai putea aduce încă multe asemenea dovezi mai proaspete, chiar și din zilele noastre despre puterea cea mare a credinței, mă mărginesc a vă aminti încă numai, că și fericiții noștri părinți, nu cu știința înaltă, ce nu o aveau, ci numai cu puterea sfintei credințe au înfruntat grelele cercări de tot felul, câte au trecut și preste ei dealungul secolilor furtunoși, conservându-și ființa și existența.

Din acestea și alte asemenea convingându-ne, iubitorilor fii și frați în Domnul, că numai prin știință și fără de credință, nu ne-am putea consolida într'o societate trainică, nici religioasă, nici națională, fără de care n'am putea lucra cu succes la ajungerea mărețului scop, ce ni l-a destinat adâncă înțelepciune a creatorului, ci încă ne-am diviză, izolă și înstrăină unii de alții, ba ne-am și perde, precum s'au pierdut toți câți au desconsiderat credința; și convingându-ne, că numai prin biserica

străbună cu sfânta ei credință tuturor comună, ne putem încheia într-o asemenea societate lucrătoare, și că numai așa putem conlucra și noi la binele și fericirea noastră: avem cea mai sfântă datorință și cel mai mare interes, pe lângă cultivarea științei a ținea cu tărie și la sfânta noastră credință străbună, de a cărei binecuvântări ne-am bucurat deopotrivă în timpuri bune și rele, iar aceasta să o manifestăm și prin fapte, prin cercetarea bisericei și prin ținerea la sfintele așezăminte bisericesti. Căci scris este, că *«credința fără de fapte moartă este»*. Aceasta să o facem și pentru a strânge tot mai tare legătura cu poporul, care ușor se înstrăinează de ceice desconsideră credința lui și frumoasele datini religioase.

Dorind eu foarte a convinge pe toți ai noștri despre neprețuitele foloase ale credinței, precum și despre tristele urmări ale lipsei de credință, dar prevăzând, că debilul meu glas nu va ajunge și la cei din depărtare, nu-mi rămâne decât să apelez la toți binevoitorii poporului nostru aflători aici, și deosebi la voi fruntașilor încărunțiți în experiențe, rugându-vă să vă faceți apostoli binevoitori și luminători ai neamului, spunând și voi la toate ocaziunile, mai ales generațiunilor mai tinere, încă și cele ce ați văzut și ați experiat și voi în viață, și anume: cum înaintau și se ridicau în vechime, precum înaintează și se ridică și acum, chiar și din familii mai de rând, toți aceia, cari pe lângă știință, țin cu tărie și la credința religioasă. Și iarăș cum se ruinau și decădeau și în vechime, precum se ruinează și decad și acuma, chiar și din familii fruntașe, toți aceia, cari seduși de știința lor, desconsideră credința religioasă.

Spuneți, iubiților fruntași și bătrâni, celor cu vază, onoare și cu pozițiuni frumoase în societate, că numai așa vor putea trece asemenea bunuri și la fiii lor, iar celor ce le lipsesc, că numai așa le vor putea câștiga, dacă vor ținea cu tărie la credința religioasă.

Spuneți, iubiților fruntași și bătrâni aceștia părinților, și mai ales maicelor, că dacă își iubesc pe fiii lor, și dacă doresc, ca acei fii să conserve onoarea și moșia părintească, și dacă voesc să se ridice la bunăstare și pozițiune onorifică în societate, atunci să inspire în sufletul lor simțul religios, încă din cea mai fragedă etate, precum fac aceasta toate maicele cele vrednice, începând de jos, până la cea mai înaltă aristocrație.

Spuneți, iubiților fruntași, că e frumoasă și folositoare știința și pentru că descoperă multe din ascunsele de până acum, și precum se prevede cu timpul va descoperi și mai multe. Nu va ajunge însă nici când a descoperi altă putere sufletească mai mare, care ar ajuta pe oameni a cunoaște și lucrurile ce trec preste hotarele minții omenești, precum îi poate ajuta numai *puterea cea magică a credinței religioase*.

Din asemenea convingeri au purces în trecut și purced și acum toate popoarele culte, din lumea mare, nu numai cele ce adoară pe unul adevăratul Dumnezeu, dar și cele ce adoară pe Iehova ori pe Alah, când pe lângă toată cultura și știința lor, n'au încetat și nu încetează a zidi biserici, temple și moschee tot mai frumoase și mai pompoase, și a înființa feliurite institute și societăți religioase pentru tot mai multă desvoltare și cultivare a simțului religios, de unde a provenit și înaintarea acelor popoare în toate privințele. De aici au purces și fericirile noastre părinți, când au zidit număroase biserici și locașuri sfinte, tot atâtea simboale ale sfintei credințe religioase; de aici am purces și noi iubiților, când am zidit această biserică, sfânt simbol al sfintei noastre credințe, nu numai pentru Dumnezeu, carele

tot atât de sfânt este și fără de biserică, ci mai mult pentru folosul nostru sufletesc și trupesc. Și tot de aici au purces și acei binefăcători ai noștri, cari cunoscând însemnătatea și folosul cel mare al bisericei ni-au venit și nouă într'ajutor la zidirea acestei biserici catedrale.

Deși am firma convingere, că toți ceice ne-au ajutat la această zidire au îndeplinit aceasta, ca să-și satisfacă o dorință a sufletului lor; deși am firma convingere, că prea bunul Dumnezeu, care nu lasă nici o faptă bună nerăsplătită, le va răsplăti și acea faptă bună cu darurile sale cele mari și bogate, iar posteritatea le va păstră amintirea cu pietate, până în cele mai depărtate timpuri: totuș mișcat de recunoștință vin și eu, și din acest sfânt loc a mulțămii tuturor, din inimă, pentru binevoitoarele oferte, cu cari ne-au ajutat la zidirea acestei biserici, între cari cu omagială supunere amintesc pe Maiestatea Sa gloriosul nostru împărat și rege Francisc Iosif I, carele încă la prima colectă din anul 1857, ne-a donat 1000 de galbini, pe înaltul guvern al patriei pentru donul de 15,000 coroane, pe lângă alte 800 florini anual pentru susținerea catedralei, pe ilustra și de tot neamul nostru mult stimata nobilă familie de Mocsonyi pentru marimumul don de 60,000 cor., pe ilustrul domn fruntaș Dr. Iosif Gal pentru 5000 cor. în eterna memorie a fericitei sale consoarte Ecaterina născută Agora; pe d-l Vasile Cora Soliman pentru 5488 cor., pe d-l Vasile Stroescu pentru 3000 de lei, pe domnii Dr. Ioan Mihu, avocat, Pantaleon Lucuța, asesor consistorial, Stroe Beloescu și fericita Doamnă Johanna Bădilă pentru donurile de câte 2000 cor., pe Preasfințitul Domn episcop al Aradului Ioan I. Papp, apoi pe părintele arhimandrit vicar arhiepiscopesc Dr. Ilarion Pușcariu, pe părintele protosincol Dr. Eusebiu R. Roșca, pe părintele asesor consistorial Dr. E. M. Cristea, pe d-l Partenie Cosma, director de bancă, pe d-l Dr. Nivecerdea, avocat, pe d-l Ioan de Preda, avocat, pe d-l Nicolae Garoiu, avocat, pe d-l Mihail Cirlea, notar public, pe d-l Alexandru Lebu, proprietar, pe d-l Dr. Iancu Meșianu, proprietar, pe d-l Nicolae Jugănariu, comerciant, pe fericitul domn Sava Popoviciu, protopop, pe firma Steriu și compania și pe o Doamnă anonimă, fiecarele pentru donurile de 1000 coroane.

Dintre corporațiunile noastre bisericești s'a distins onoratul comitet parohial din Cetatea-Sibiului cu 14,900 cor., adunate prin stăruința vrednicului său prezident d-l Parteniu Cosma, biserica sfântului Nicolae din Brașov cu 5000 cor., biserica din suburbiul Iosefin de aici cu 5000 cor., sfânta noastră mânăstire Hodoș-Bodrog cu 2000 cor. și biserica din Zărnești cu 1500 cor.

Dintre institutele de bani s'a distins valorosul institut «Albina» cu un don de 10,000 de cor., Cassa de păstrare din Săliște cu 1000 cor. și societatea «Transilvania» cu 1000 de lei.

Dupăce numărul celorce au contribuit cu oferte sub 1000 de coroane este atât de mare, încât nici timpul, nici oboseala nu mă iartă să-i amintesc după nume, voiu spune numai în general, că și la acele colecte s'au mai distins unele institute de bani cu contribuiiri frumoase, apoi asesorii consistoriali și alți fruntași cu câte 500 până la 600 cor., protopopii noștri dela 200 până la câte 600 cor., preoții noștri dela câte 100, 200 până la câte 350 de cor., profesorii, învățătorii și număroși poporeni cu daruri ceva mai modeste, asigur însă pe toți, că numele tuturor sunt înscrise în acest pomelnic pentru pomenire la sfântul jertfelnic și pentru istorie. (Mitropolitul arată poporului pomelnicul). Deci le implor tuturor dela ceriu celor aflători în vieață, sănătate, pace, mulțămire și îndestulare, întru mulți ani fericiți,

(corul cântă «mulți ani») iar celor trecuți din viață le implor mântuire și vecinică fericire (corul cântă «în veci pomenirea lor»).

Prin cele până aici arătate crezând, că după debilele mele puteri, voiu fi satisfăcut măcar în parte așteptării voastre, iubiților mei fii și frați în Domnul, mă întorc către acela, în al cărui sfânt nume ne-am întrunit aici, și în a cărui onoare și mărire am întemeiat acest sfânt Sion, mă întorc către Tine Dumnezeuul părinților noștri, carele prin unul născut fiul tău Domnul nostru Iisus Christos ne-ai încredințat: «*că toți ceice caută, Te vor afla, că celor ce bat le vei deschide și celor ce cer le vei da*», cerând și rugându-te ferbinte, să primești dela noi fiii tăi smeriți, modestul prinos adus la zidirea acestei sfinte biserici, menite a educă un popor tare în sfânta Ta credință, un popor iubitor de progres și de ordine, carele în dragoste și alătura cu celelalte popoare din iubita noastră patrie, să conlucre la opul cel mare al păcii. Tot așa de ferbinte Te rog să faci această sfântă biserică, pentru toți, începutul unei ere nouă de bine și fericire; s'o faci izvor nesecat de credință, dându-i acea putere neînvinsă, ce ai dat-o și modestelor biserici din trecut, să o faci adăpost puternic al sicriului sfânt, care ne conservă cele mai prețioase tesaure pământești: credința și limba strămoșească; să o faci făclie luminătoare în cărările cele întunecoase ale acestei vieți și să ascuți și să împlinești rugăciunile, ce ți-se vor aduce prin ea ziua și noaptea. Când se va închide ceriul, să ne dai ploaie la bună vreme pentru rodirea pământului, când se vor ivi morburi și neputințe, Tu să le încetezi, când se vor întâmpla turburări și războaie, Tu să le stângi, când se vor ivi împărecheri și neînțelegeri între noi, Tu să le delături și să inspiri în noi în măsură tot mai mare dragostea către Tine și către deaproapele nostru, iubirea de patria mamă, și alipirea către părintele ei, gloriosul nostru împărat și rege Francisc Iosif I și întreaga sa casă domnitoare, și prin venirea prea sfântului Duh, să reverse Darul și binecuvântarea Ta nu numai asupra noastră și alor noștri, dar și asupra tuturor celor ce adoară preasfânt numele Tău, acum și în vecii nesfârșiți. Amin.»

Când a pomenit I. P. S. Sa către finea vorbirii pe Maiestatea Sa împăratul și regele nostru *Francisc Iosif I*, carele ni-a dat concesiunea pentru adunarea fondului de zidire, contribuind și însuș cu 1000 galbini, corul mixt compus anume din 140 membri și condus de profesorul *Timoteiu Popovici* a întonat: «*Mulți ani*». Asemenea și la amintirea tuturor celor ce au contribuit cel puțin cu suma de 1000 cor.; iară când s'au pomenit cei morți dintre binefăcătorii catedralei, corul a cântat: «*In veci pomenirea lor*».

După cuvântare s'a început liturgia festivă, la oarele 10, oficiată de aceiași preoți slujitori.

Răspunsurile le dă corul mixt.

Afară, la oarele 10 și un sfert, sosește miliția cu muzica în frunte: infanterie, honvezi, husari, artilerie și soldați dela tren. Muzica cântă marșuri românești.

Nu preste mult sosește generalul de divizie, locțiitorul comandantului de corp (absent din Sibiu), locotenent-mareșalul campestru *Laube*,

care primește raportul comandantului, și apoi intră în biserică, însoțit de alți trei generali, și de mai mulți ofițeri superiori ai garnizoanei.

Ceva mai înainte sosiseră și căpeteniile tuturor oficiilor publice din Sibiu în frunte cu comitele suprem și comes al Sașilor *G. Thalmann*, cum și reprezentanții celorlalte confesiuni din Sibiu.

Catedrala eră îndesată de lume, iar afară pe stradă asemenea lume multă.

Sub decursul liturgiei miliția a fost comandată de mai multe ori «*La rugăciune*», iar la oarele 12 fără un sfert liturgia fiind terminată, miliția pleacă acasă, tot în sunetul muzicii.

În biserică se mai face împărțirea anaforei și stropirea publicului cu apă sfințită; apoi preoțimea slujitoare să reîntoarce în sunetul clopotelor la reședința arhiepiscopescă în aceeași ordine observată la plecare. Erau oarele 12 și un pătrar.

Banchetul.

La oarele 2 s'a ținut banchetul. La cel din sala dela «*Gesellschaftshaus*», au luat parte 250 inși. Indată după sosirea mitropolitului, însoțit de episcopul Aradului și de clerul superior, de generalii, oficerii și de căpeteniile oficiilor publice, se începe servirea mâncărilor.

Sub decursul mesei a cântat muzica militară dela regimentul 2 de infanterie piesele cuprinse în programul următor: Uvertură la opera «*Ruy Blas*» de Mendelssohn. Vals din opereta «*Die lustige Witwe*» de Lehar. *Cântecul favorit al Reginei României*, de *Opincariu*. Fantasie din opera «*Lohengrin*» de Wagner. *Putpouriu românesc*, de St. Ziony. Fantazie din opera «*Carmen*» de Bizet. «*Mândruliță dela munte*», arie națională de Ștefănescu și Fragmente din opera «*Fledermaus*».

Piezele românești au fost viu aplaudate și apoi bizate.

La friptură se servește Champagner.

Înaltpreasfinția Sa mitropolitul Meșianu se ridică de pe scaun, și după dânsul se scoală în picioare toți cei dela masă. I. P. S. Sa constată, că dacă avem noi Români ortodocși aceea ce avem, mitropolia noastră, autonomia noastră, și dacă acum avem și catedrala noastră, este a se mulțami în mare parte Maiestății Sale gloriosului nostru împărat și rege Francisc Iosif I. Ridică deci primul păhar întru sănătatea Maiestății Sale. Puternice strigări de «*Să trăiască*» răsună în sală, iar muzica militară întonează imnul «*Doamne ține și protege*», ascultat de toți în picioare.

Nu peste mult se ridică să vorbească distinsul fruntaș din Bănat, d-l *Coriolan Brediceanu*, deputat în cameră, și — între aplauzele publicului — vorbește pentru mitropolitul în modul următor:

«Excelență!

Cu sfială fiască, vin să mă închin tronului mitropolitan.

Vin să mă închin celuia, care cu binecuvântarea cerească și voința bisericii, clerului și a poporului, ocupă acel scaun.

Vin să mă închin I. P. S. Sale arhiepiscopului și mitropolitului Ioan Meșianu, capului bisericei noastre gr.-or. române.

Vin în numele poporului român creștin să îl felicit pentru sfârșirea și sfințirea măreței catedrale mitropolitane, acest monument de fală, mândrie și biruință, a bisericii și a neamului nostru.

Strămoșilor noștri nu le-a fost iertat nici să se gândească la înălțarea unui așa locaș lui Dumnezeu, și văzând pe acele timpuri triste asemenea locașe la alte popoare, numai un suspin de desnădăjduire ieșea din măhnitul lor pept.

Ce strămoșii noștri nu au visat, ce moșii noștri au dorit, ce părinții noștri au pornit — Tu iubitul nostru părinte ai pus în lucrare și ai desăvârșit, și cu binecuvântarea ceriului ai sfințit. Degetul lui Dumnezeu arată:

Că poporul român a pornit înainte, — nu mai *trăgnește* de greutate — ba acelea-l întăresc și îi iuțesc pașii spre uimirea celor ce-l încunjoară.

Inaltpreasfinția Ta, carele până la cea mai înaltă treaptă bisericească ai rămas credincios și bun cunoscător al inimei acestui popor brav și cu înclinări nobile — ai mers cu cel mai frumos exemplu în fruntea lui.

Poporul vede ceace lui Dumnezeu îi place și ce este spre mărirea sa. Sub conducerea unui păstor bun ca Excelența Ta, poate ajunge, precum a ajuns, să vadă cu ochii catedrala sfințită azi.

Poporul crește, se însuflește și întărește în credința, că cu puterea sa, sub conducere înțeleaptă ca a I. P. S. Tale poate ajunge scopuri bune, drepte și mărețe.

Precum în cea mai mică comună poporul cu mic cu mare e mândru pe biserica sa, care strânge sub altariul Domnului pe toți și-i mângăie pe toți, așa ori și care Român, văzând această catedrală a bisericii gr.-or. române, cu ochii ridicați — făcându-și cruce — va privi-o, și văzându-o frumoasă, pompoasă, măiestoasă, *un simț va săgeta inima, un gând va fulgera mintea sa: sunt mândru că sunt român, creștin* — și va binecuvânta pe toți cari au contribuit cu bani, cu osteneală și jertfă la ridicarea ei, în prima linie pe I. P. S. Ta.

Desnădăjduirea de odinioară a perit, și pornirea înainte la fapte bine plăcute ceriului, bisericii și națiunii i-a luat locul.

Inaltpreasfinția Ta cu fapta, cu muncă neobosită, cu stăruință neîntrecută, cu jertfă nemărginită ai purtat făclia biruinței cu o modestie deamnă de *conștiința curată*.

Știe clerul și poporul din faptele I. P. S. Tale, că *fapta bună are în sine răsplată*.

Știe, că fapta măreață are în sine mărirea săvârșitorului ei.

Dar știe clerul și poporul, că *recunoștința* zămislește în inima omului sămânța faptelor bune.

Cu iubire fiască și preamărire sinceră depunem această recunoștință la picioarele scaunului mitropolitan al Excelenței Tale.

Auzit-am sunetul armonios al clopotelor dela catedrala mitropolitană. Ascultă I. P. S. ehoul la acel sunet. E baterea înfierbântată a inimilor române, care imbi-

nându-se cu rugăciunile fierbinți înălțate la tronul divin, fac să se deschidă bolta ceriului, de unde văd pe marele antecesor Șaguna privind cu mândrie asupra clerului și poporului pornit pe calea deșteptării deșelenețite de el, și încrucișând mâinile sale sfinte spre binecuvântare se îndreaptă către Tine I. P. Sfințite și binecuvântându-Te auzii glasul: Vrednic este urmaș mie, fiți binecuvântați!

Vrednic este, strigăm și noi. Veniți moșnegi, frați și surori, cu mic cu mare, veniți cu semnele biruinței, veniți să încunjurăm tronul și pe Excelența Sa cu laurii iubirei, alipirei și a recunoștinței noastre. Și cu adâncă pietate să înălțăm către Atotputernicul ruga noastră, ca să-l țină în deplină sănătate la mulți ani».

Domnul *Parteniu Cosma*, toastează pentru guvernul actual, făcând întâiu cu multă dreptate pomelnicul faptelor guvernelor din trecut. A vorbit următoarele:

«În statul nostru, ca și în alte state cu guvern parlamentar, pentru toate dispozițiunile legale ale suveranului sunt răspunzători consilierii săi — guvernul parlamentar.

Se cuvine deci, ca la solemnitățile, unde la primul loc ne aducem aminte de binefacerile Domnitorului nostru, să nu trecem cu vederea pe consilierii săi, pentru că și al lor este meritul pentru acele binefaceri, iar pentru dispozițiunile asupritoare numai a lor este răspunderea.

Cu sinceră recunoștință pomenim pe bărbații de stat, cari au constituit primul guvern constituțional, și în special pe contele Andrassy Gyula, fostul ministru-prezident și pe bar. Eötvös Jozsef, fostul ministru de culte și instrucțiune publică, cari nu numai au înarticolat între legile statului autonomia bisericii noastre și au exoperat sancționarea statutului nostru organic, dar întru toate dispozițiunile lor au dovedit o bunăvoință și un simț de dreptate față cu biserica noastră, tractându-o în mod egal cu celelalte biserici autonome din patrie.

Acel guvern pusese chiar și bazele unei secțiuni gr.-or. române în ministeriul de culte și instrucțiune publică, precum are bunăoară și astăzi biserica catolică, în care se puteau rezolvi afacerile noastre bisericesti și școlare, în deplină cunoștință de cauză, în mod obiectiv și adevărat patriotic.

Aveam adecă atunci în acel ministeriu un secretar de stat, pe d-l George Ioanovici, un consilier ministerial, pe d-l cav. Ioan de Pușcariu, un concipist ministerial pe Roșescu.

Această bunăvoință — durere — nu o putem constata și despre guvernele ieșite din sinul partidului poreclit «*liberal*», creat de fie iertatul Tisza Kálmán, cari ne-au tractat foarte mașter.

Aceste guverne, să trecem preste legile asupritoare create de ele, iar din număroasele cazuri concrete inspirate de neîncredere față cu biserica noastră, să amintesc numai două — nu numai ne-au lipsit de toți funcționarii de legea și naționalitatea noastră în ministeriul de culte și instrucțiune publică, ci ne-au lipsit chiar și de ajutoarele cari le aveam de sub absolutism, iar în era constituțională trecute în budgetul cultelor.

Dar toate lucrurile omenești având un sfârșit în lumea aceasta, cu ajutoriul lui Dumnezeu și cu al fiului întemeietoriului partidului liberal, acel partid cu guvernul și sistemul său cu tot s'a prăbușit — îmi place a crede pentru totdeauna, dând loc guvernului actual compus din cei mai celebri conducători ai partidelor

coaliate anume pentru estermnarea sistemului liberal din bărbați de stat cu vederi largi, cari au luat asupra-și și angajamentul de a executa voia Maiestății Sale, ca legislativă Ungariei să se clădească pe baze democratice, pe baza sufragiului universal.

Guvernul actual s'a și apucat cu toată energia a rupe cu tradițiunile guvernelor liberale și a curăți administrația statului de o parte a păcatelor acelui sistem nedrept.

Conduși de speranța, că ajuns odată în situație normală, va da și de ranele deschise ale bisericii noastre, și dacă nu mai mult, ne va mângăia și pe noi cel puțin cu «*restitutio in integrum*» ceea ce este deviza lui — să închinăm pentru guvernul actual al Maiestății Sale!

Să trăiască!»

Domnul *Nicolae Ivan*, asesor consistorial, toastează pentru armata Maiestății Sale și reprezentanții ei, aflători de față, în special pentru d-l general de divizie *Laube*. A spus următoarele:

«Instituțiile reclamate de necesitățile vieții de stat sunt mult puțin schimbătoare, și-ți cade bine când te poți opri la o instituție de caracter statornic, cum este armata. Armata, domnilor, nu este numai un razim puternic al tronului și dinastiei, ci și o chizeșie pentru întregitatea monarhiei și pentru desvoltarea pacinică a popoarelor cari constituie statul. Mai ales în statul nostru poliglot armata noastră are un rol și mai important ca în alte state, pentru că priu spiritul ei tradițional cultivă egala îndreptățire, dorită și de poporul nostru. Și de aceea armata se și bucură de adânc înrădăcinată stimă până în straturile cele mai de jos ale poporului nostru și aceasta își află de acolo explicarea, că chiar și biserica noastră în rugăciunile ei imploară asupra domnitoriului și armatei binecuvântare.

Ca reprezentanții unui popor democratic, cari nici când n'au reclamat privilegii în contul altor popoare, ci am stăruit și stăruim numai pentru egala îndreptățire, care află în armată cel mai puternic ehou, ridic pocalul meu în onoarea reprezentanților armatei dela această masă festivă, și anume în onoarea Excelenței Sale locotenent mareșal campestru *Adalbert de Laube*. Să trăiască!»

Laube răspunde imediat, într'un frumos toast ținut în limba germană. Mulțamește pentru invitarea făcută militarilor de a azistă la sfânta sărbătoare de astăzi. Spune, că soldatul încă urmărește scopuri ideale, ca și biserica. Soldatul stă gata să se jertfească, să moară, când cere trebuința. Dar stă gata să se jertfească și pentru popoare, pentru toate popoarele monarhiei! Aduce elogiul Inaltpreasfințitului mitropolit *Meșianu* și golește paharul întru sănătatea mitropolitului.

Protosinzelul *Dr. Eusebiu R. Roșca* toastează pentru reprezentanții confesiunilor cari au onorat cu prezența lor întrunirea aceasta.

Eră anume reprezentate confesiunea gr.-cat. română, romano-catolică, evangelică-luterană și reformată-calvină.

Toastul a fost următoriu:

«Excelența Voastră!
Preastimaților Domni!

Ziua de astăzi este zi de bucurie, nu numai pentru credincioșii bisericii noastre ortodoxe române din arhiepiscopia Transilvaniei, nu numai pentru credincioșii provinciei noastre mitropolitane ortodoxe române din Ungaria și Transilvania, nu numai pentru credincioșii bisericii ortodoxe orientale, cari deși în diferite limbi aceeaș unitate de credință mărturisesc, dar este zi de bucurie pentru întreg creștinismul, pentru că un templu nou și măreț, un locaș nou s'a sfârșit și s'a ridicat întru mărirea și lauda lui Dumnezeu.

Creștinii, cari aderăm la învățăturile mântuitoare ale lui Iisus Christos, ne deosebim astăzi în cele ale forme de cult, după cum dăm expresiune sentimentului nostru religios; ne deosebim în normele de organizare, după cari tindem a asigura consistența și tăria propovăduirii cuvântului lui Dumnezeu: dar suntem una în ceea ce privește principiile cardinale de credință și suntem aceeaș în ce privește propagarea învățăturilor sublime evanghelice de morală, a *dragostei creștine*.

Acestei dragoste creștine este a se atribui, că la prăznuirea acestei sărbători înălțătoare de inimi în special pentru noi fiii bisericii ortodoxe române din arhiepiscopia Transilvaniei s'au asociat și toate confesiunile din iubita noastră patrie.

Și pe când cu adevărată plăcere și mulțămire sufletească putem face această constatare, dați-mi voie să-mi ridic pocalul în sănătatea *reprezentanților confesiunilor*, cari ne-au onorat cu prezența lor.

Să trăiască!»

Urmează patru răspunsuri. Întâiu răspunde nemțește *Dr. Teutsch*, vicariul superintendentului săsesc din loc, astăzi el însuș superintendent. Constată, că sărbătoarea de astăzi a fost sărbătoarea *păcii*, necesară mai ales după frământările din zilele din urmă. (Aluziune la alegerile pentru cameră). Constată mai departe, că bisericile au *caracter național*; și după ce fiecare biserică propagă pacea, *trebuie* să ne vină pacea și pe teren național. Spune, că aceasta nu e *prima* catedrală a Românilor ortodocși din Ardeal. Au mai avut ei catedrală, pe care însă au pierdut-o, nu din vina lor. Dorește, ca după ce bisericile au un fundament comun, înălțarea omului în sfere mai înalte, să-și împlinească cu succes această misiune și noua biserică catedrală, *acest nou factor cultural*. Dorește, ca precum turnurile catedralei și sunetul clopotelor ei vestesc departe, departe, existența acestei biserici, așa și cuvintele sale să afle răsunset în mari depărtări, că datorința noastră a tuturor este: *să fim credincioși poporului, patriei și domnitoriului*.

Răspunde tot nemțește abatele *Gidófalvy*, mort în 1907, care dorește, ca clopotele catedralei române să sune în perfectă armonie cu clopotele celorlalte biserici din apropiere, pentru ca pace și înțelegere să fie *între confesiuni și naționalități*. Golește paharul întru sănătatea mitropolitului.

A vorbit apoi ungurește protopopul reformat *Nagy*. Dorește, ca frumoasa catedrală, ridicată din flierii săracilor și din galbenii bo- gaților să-și împlinească cu succes deplin frumoasa misiune, iar mitro- politului îi dorește multe zile de bucurie, ca cea de astăzi.

Protopopul *Togan*, reprezentantul bisericii greco-catolice române, constată, că sărbătoarea de astăzi are însemnătate pentru întreaga româ- nime, pentru istoria generală română. Momentele aceste festive agită și inimile credincioșilor bisericii greco-catolice române, pentru că totdeauna se bucură fratele de bucuria fratelui, sora de bucuria celorlalte sori, și pentru că *sângele nu se face apă*.

Ridică paharul pentru neconturbata conlucrare a celor două biserici suro ri române, puse în serviciul aceluiaș popor, cu aceleași aspirațiuni.

Toastează apoi asesorul consistorial *Dr. E. Miron Cristea* vorbind următoarele:

«Oprezece veacuri s'au împlinit acuma, de când strămoșii noștri — pe atuncia *Romanii* — au sădit în grădina plaiurilor din aceste ținuturi «*cu codrii verzi de brad și câmpuri de mătăsă*» răsadul, din care s'a plămădit neamul românesc. Și nu este popor pe lume, care — deodată cu odrăslirea sa ca individualitate et- nică — să se fi născut și *creștin*, ca și poporul nostru. De aceea țăranul român — tăria și temelii noastră — la întrebarea: de ce religie se ține? răspunde cu vorba plină de înțeles: «Eu mă țin de *legea românească*», pentru că din acelaș leagăn a răsărit atât *românismul* cât și *creștinismul* neamului său.

Atât sunt de concreșcute și nedespărțibile aceste două elemente ale ființei neamului nostru, încât nu veacuri, ci chiar milenii de împrejurări vitrege, nu au putut slăbi tăria lor.

Meritul, că aceste două momente nu numai n'au pierdut din intensitatea lor originală, ci — contopite în steaua strălucitoare a legii noastre românești — au condus neamul nostru cu deplină izbândă prin toate valurile furtunoase ale timpu- rilor trecute și pentru noi pline de vânturi neprielnice: este al *biseriцуțelor de lemn*, cari cu zmerenie își înalță modestele lor turle din vârful dealurilor și colinelor, unde le-au așezat evlavia părinților noștri.

Bărnelor simple, dar cioplite din dumbrăvile hrănite cu sângele străbunilor noștri, răpuși de nenumărații dușmani necreștini — au inspirat preoțimei slugitoare la altariul ce-l cuprind, cuvinte pline de farmec, cu cari au dat poporului — îngenunchiat înaintea lui — pururea deplină mângâiere în toate sbuciumările sale aproape bimilenare, legându-i inima de credința strămoșilor.

Vouă biseriцuțe de lemn, cari ni-ați mângâiat, ni-ați întărit, ni-ați fost scut și adăpost puternic al legii, al limbii și al celor mai scumpe tradiții strămoșești, vă aduc eu prinoul recunoștinței întregului neam în această zi de mare și epocal praznic, do- rind, ca noua, pompoasa și monumentală catedrală, pe care — cu ajutoriul ceriului — astăzi am predat-o sfintei și româneștei sale destinațiuni, nu numai să ofere acelaș adăpost și scut puternic credincioșilor ei, ci să întrupeze în sine toată tăria miilor de biserici din întinsa noastră vlădicie, căci atunci siguri putem fi, că glasul

clopotelor ei va fi glasul duios al mamei, care va electriza, va încălzi și legă inimile tuturor fiilor ei și va susține pe vecie unitatea credinței românești.

La ziua epocală de azi, care a desăvârșit prin actul sfințirii catedralei faptele mărețe ale mitropolitului *Andrei* și a pecetluit îndeosebi lucrările pentru reînvierea mitropoliei Bălgradului, am fi simțit o mai mare bucurie în sufletul nostru, dacă am fi putut saluta între noi pe toți arhierii mitropoliei noastre ortodoxe române din patrie, adică și pe conlucrătorul marelui *Andrei*, pe P. S. Sa episcopul *Nicolae al Caransebeșului*, rostind astfel din plină inimă: «*Iată acum ce e bun, sau ce e frumos, fără numai să fie frații împreună*». Însă venerabilul episcop al Caransebeșului, reținut de greutatea bătrânețelor, n'a putut fi de față în persoană, ci l-a reprezentat o deputațiune compusă din preavaloși bărbați. Deci cu atât mai mulțămitori trebuie să fim P. S. Sale episcopului Aradului, părintelui *Ioan Papp*, care prin participarea sa la praznicul zilei de azi a mărit bucuria noastră și a poporului nostru.

Vă rog deci, să închinăm un păhar în sănătatea P. S. Sale, dorindu-i să trăiască la mulți ani.»

Ultimul toastant oficios a fost d-l *Dr. Liviu de Lemény*, care — mâncând dela cuvintele celorce au vorbit despre pace — constată, că poporul român a fost totdeauna pentru pace, n'a atacat, ci s'a apărat. Trecând apoi la altă serie de idei, spune cum Românii au avut multe întruniri de însemnătate mare în orașul acesta. Ridică păharul pentru reprezentantul acestui oraș, primariul *Drotleff*.

Preasfinția Sa episcopul Aradului *Ioan I. Papp*, răspunzând la toastul asesorului *Dr. E. M. Cristea*, mulțamește mitropolitului pentru că l-a invitat la această frumoasă sărbătoare. Mulțamește și toastantului pentru cuvintele sale. Dar Preasfinția Sa n'a venit la Sibiu, ca să-și audă vorbe de laudă, ci mânat de conștiința împlinirii datorinței sale. Dorește, ca virtuțile teologice, credința, dragostea și nădejdea să fie sădite tot mai bine în poporul nostru, temelie bisericeii și a existenței noastre și ridică păharul *pentru popor!*

Mai vorbește primariul *Drotleff* (nemțeste), mulțamind d-lui *Lemény*, apoi deputatul *Dr. Nicolae Șerban* pentru preoțime, și în urmă asesorul *Nicolae Ivan* pentru arhitectii, cari au făcut planurile și au zidit catedrala.

Al doilea banchet.

Dorința celorce au aranjat festivitățile sfințirii a fost, ca banchetul să se țină la un singur loc, luând parte toți dela «vlădică până la opincă», ca astfel să se păstreze până la sfârșit unitatea atât de mult dorită și la noi în mare parte și frumos practică în viața noastră socială, dară a fost preste puțință a afla o sală atât de mare, care să cuprindă pe toți. Astfel a trebuit să se despartă publicul, mergând o parte în sala din grădina «Hermann»,

Aici a fost prezidat banchetul de arhimandritul vicariu arhiepiscopesc *Dr. Il. Pușcariu*. La această masă au luat parte preste 300 persoane, domni și doamne, în cea mai mare parte preoți, precum și mulți țărani.

Șirul toastelor l-a început vicariul *Dr. Ilarion Pușcariu*, ridicând paharul în sănătatea Maiestății Sale regelui. Toastul a fost ascultat în picioare și la urmă acoperit cu aplauze.

A vorbit apoi asesorul *Mateiu Voileanu* pentru mitropolitul; preotul *Nicolae Cărpinișan* din Răhău pentru guvern, dorind ca Dumnezeu să-l lumineze și încălzească de porniri binevoitoare față de poporul nostru. Preotul *Iosif Maximilian* din Brașovul-vechiu accentuează vrednicia consistoriului arhidiecezan, în frunte cu vicariul *Dr. Ilarion Pușcariu*, pentru promovarea intereselor bisericeii și munca stăruitoare întru zidirea catedralei. Inchină pentru consistoriu și *Dr. Il. Pușcariu*.

Și-a ridicat apoi cuvântul profesorul seminarial *Dr. Ioan Lupaș*, care într-o vorbire măiastră desfășură paginile cernite ale trecutului nostru și credința nestrămutată în legea străbună a neamului nostru, care a înfruntat toate urgiile veacurilor și a ajuns astăzi la întruparea Sionului dorit de toată suflarea românească. În cinstea acestui vrednic neam românesc își închină pocalul.

Pentru d-l profesor *N. Iorga* a vorbit în fine *Sebastian Stanca*, accentuând în cuvinte de admirație apostolia dragostei lui de neam. La dorința întregii mese s'a ridicat apoi d-l *Iorga* și într'un graiu dulce românesc cu lacrimi în ochi a adus prinos de dragoste fără hotară poporului românesc.

Conductul cu torțe.

Ziua, care a fost sorocită să vadă înfăptuită ideea strălucitului arhieru *Andrieu*, a văzut și manifestația de stimă a multor sute de credincioși și cătră capul de azi al bisericeii noastre *Ioan* și cătră sfetnicii săi, anume în conductul cu torțe, aranjat Duminecă seara.

La 7 oare seara, sub conducerea profesorului *Tim. Popovici*, au plecat din seminariul «*Andreian*» în șire dese elevii din acest institut, prin strada Măcelarilor și a *Poplăcii*, spre piața *Hermann*. Aproape de oficiul erarial așteptă capela orășenească, și acolo s'au oprit cu toții. Cei din frunte au aprins lampioanele, iar din amândouă părțile acestora și a celor ce aveau să cânte în fața reședinței, se înșiruiă nesfârșit numărul altor tineri, cu torțe de rășină în mână. Au fost 40 de lampioane și 200 torțe aprinse.

În ordinea această, în frunte cu lampioanele, apoi cu capela orășenească urmată de cântăreți, străjuiți cu toții de torțele sfârătoare și de

imensul public de alături, au plecat toți pe strada Cisnădiei, prin piața mare și pe strada Măcelarilor până la reședința arhiepiscopescă. Capela a cântat diferite marșuri în tot lungul drumului.

La reședință a ajuns convoiul la oarele 8 seara. Catedrala era feeric luminată.

Ajungând în dreptul reședinței, din înălțimea unei catedre, într'o tăcere neobicinuită între atâția inși, deputatul sinodal *Mihail Cirlea* din Abrud a rostit următoarea cuvântare:

«Excelență, Înaltpreasfințite domnule arhiepiscop și mitropolit!

Lumina răspândită de flăcările torțelor noastre e puternică și intensivă. Totuș nu e suficientă de a reflecta în măsură recerută de pe fețele noastre bucuria ce o simțim, dat fiindu-ne dela bunul Dumnezeu, ca o catedrală să avem, atât de monumentală, dat fiindu-ne să ajungem ziua măreață de azi, în care s'a sfințit această deamnă casă a lui Dumnezeu, dat fiindu-ne ca din incidentul acestei epocale sărbări să putem aduce Excelenței Voastre ovațiunile noastre cele mai omagiale.

Dar bucuria aceasta a noastră numai atunci poate să fie într'adevăr mare, dacă ne gândim că înainte de aceasta numai cu vre-o câteva decenii unde și ce am fost, și dacă vedem, că azi unde și ce suntem?

Trăiesc încă unii din generația de pe acel timp, când marele arhieru *Andreiu*, atunci vicariu episcopesc, a primit cărma eparhiei ardelene. Voind a caracteriza în modul cel mai fidel starea noastră de atunci, mă provoc la vorbele unui scriitor al nostru de mare autoritate, care ne spune, că atunci, adecă la anul 1846, marele arhieru venind în Ardeal a aflat atât biserica, cât și națiunea noastră în cea mai mare mizerie, înțelenită și amorțită fiind de suferințele grele seculare și lipsită de toate drepturile, atât dumnezești, cât și omenești, măhnitul arhieru neavând nici unde să se adăpostească, unde să-și plece capul.

Așa era atunci. Și acum? Neîmblânzită e încă și acum soartea noastră vi-tregă: Multe sunt încă și acum neajunsurile și durerile noastre. Dar acum *amorțiti nu mai suntem!* Inimi calde avem acum și sus ne sunt sufletele noastre. Avem acum o falnică mitropolie provăzută cu o astfel de constituțiune bisericească, care deschisune-a teren larg de desvoltare și prosperare și care constituțiune formează pentru noi o fortăreață neînvinsă, scut puternic în contra tuturor atacurilor dușmănoase. Și apoi, ca dar dela bunul Dumnezeu abia visat... ajuns-am ziua epocală de azi, în care falnicei noastre mitropolii, acestei alcătuirii apostolice a marelui nostru arhieru Andreiu, datu-i-am completarea dorită și recerută: *am împodobit-o cu o catedrală monumentală sfințită... și prin aceasta pusu-i-am coroana!*

Catedrală!..... Un cuvânt de o sublimă idee! Din a cărui suflet a izvorit această concepție divină? Izvorit-a din sufletul nobil al marelui arhieru Andreiu, dela care izvorit-au pentru biserica și neamul nostru mai toate acelea daruri și bunătați de cari azi ne bucurăm. Da, izvorit-a dela El, al cărui nume nu suntem în stare a-l rosti cu destul de profundă venerațiune și pietate. El a fost acela, care la anul 1857 exoperat-a dela Maiestatea Sa, bunul nostru monarh, concesiunea pentru o colectă pe seama bisericei catedrale. Și Maiestatea Sa, acest părintesc povățuitor al tuturor popoarelor sale credincioase, *primul* a fost care pentru catedrala noastră

a contribuit considerabila sumă de 1000 galbini. El, marele Andreiu a fost, care în scopul colectării, cu un adevărat zel apostolic făcut-a chiar și prin eparhiile străine, chiar și prin Viena și Triest dese călătorii, cari pe timpul acela erau atât de lungi și grele.

Ideea lui sublimă și zelul lui apostolic, cu o putere însuflețitoare și rodiitoare, transplantatu-s'a apoi și asupra succesorilor săi.

Urmatu-i-a neuitatul și înțeleptul arhiereu *Miron*, care chivernisit-a și augmentat-a fondul catedralei în modul cel mai conștiențios.

Urmata-ți apoi în mod providențial Excelența Voastră. Decenii multe ar mai fi trecut, fără ca din ideea sublimă a marelui Andreiu trup măreț să devină, dacă prevedința nu ne-ar fi dăruit cu activitatea și energia caracteristică neîntrecută a Excelenței Voastre, — cu acea activitate neobosită și energie nețărmurită, care câștigatu-v'a și pentru posteritate meritatul predicat de: «*Arhiereul făptuitor!*»

Sprrijinit în modul cel mai puternic de venerabilul nostru consistoriu, ai cărui membri toți la înălțimea chiemării lor au fost, ca și din pământ fermecat-ați capitalul recerut pentru clădirea și înzestrarea catedralei. Cu vorba și în scris, direct și indirect, în tot modul posibil, cucerit-ați inimile credincioșilor și binevoitorilor pentru contribuiri neașteptat de frumoase, bătut-ați la ușa săracilor ca și la ușa bogașilor, începând cu frunțașă familie română care poartă stimatul și iubitul nume de «*Mossonyi*», și care prin iubirea sa de biserică și neam, și prin dărnicia sa rară, totdeauna și întru toate întrecutune-a pe toți.

Excelență! Pentru toate câte astfel le-ați făcut, bunul Dumnezeu în modul cel mai rar V'a răsplătit. E un adevăr mare și netăgăduit, că sufletul omului se reoglindează în modul cel mai limpede și perfect în făptuirile sale. Considerând acest mare adevăr, Excelența Voastră convins va fi, că bunul Dumnezeu învrednicitu-v'a de o răsplată cerească, de acea rară fericire pământească, ca contemplând Excelența Voastră maiestatica clădire a catedralei, reoglindat să vă vedeți printr'ansa nobilul Vostru suflet. Invrednicitu-v'a bunul Dumnezeu ca încă în vieășă, și prin propria alcătuire, să vedeți ridicat în măreața clădire a catedralei monumentul cel mai imponent și neperitor.

Excelență! O știm noi toți foarte bine, că Excelența Voastră, ca un bun păstoriu sufletesc, toate câte le-ați făcut, toate bine și pentru binele și fericirea turmei Voastre le-ați făcut. O știm noi bine, că toate câte le faceți, toate nouă, fiilor voștri credincioși ni-le dați, toate nouă ni-le lăsați. Și noi și privim catedrala aceasta măreață de un astfel de scump și sacru dar. Noi însă, o mai privim și de un falnic monument *al întregului nostru neam românesc*. O privim de un atare monument simbolic, care lumii întregi are să vestească, că un popor, care are în avutul său idei atât de sublime, în mod atât de măreț întrupate, un atare popor *e un popor de caractere antice, e un popor de virtuți și aspirațiuni nobile și mari, e un popor de un măreț viitor!*

Excelență! Intâmplatu-s'a la anul 1860 în presara zilei sfântului Andreiu, că Românii de ambele confesiuni, în înfrățire cordială, voit-au să aducă o ovațiune omagială marelui arhiereu Andreiu, pentru meritele câștigate, atât prin lupta sa națională purtată în senatul imperial din Viena, cât și prin acel fapt al său, că a exoperat reinfrățirea confesiunilor surori române, dând prin aceasta țării și forței noastre naționale întregimea ei dorită și salvatoare. Vitregimea timpului însă a zădărnicit această intenționată manifestație frumoasă. A doua zi apoi, în ziua onomastică

a marelui nostru arhiepiscop, se află la casa dânsului și guvernatorul țării ca gratulant, care frapat eră de vedenia, că arhiepiscopul anume eră îmbrăcat într'o haină veche ruptă și sfâșiată. «Serenitate! — i-a zis arhiepiscopul, — ca și haina de pe mine sfâșiată e și inima mea de nedreptatea de ieri!»

Așa s'a întâmplat atunci! Iar acum? Acum Excelența Voastră îmbrăcat-ați, nu haină ruptă și sfâșiată, ci haină mândră de sărbătoare, pentru că acum datuni-s'a dela bunul Dumnezeu, ca epocala zi de azi, o zi de bucurie și de fericire generală să fie!

Și dacă o oftare mai avem cătră ceriu, e aceea, care izvorește din adâncul tuturor inimilor noastre, oftarea, ca firul vieții Excelenței Voastre lungit să fie până la cele mai adânci bătrânețe, pentru ca îndelungat timp să mai aveți de a Vă bucura de fructele dulci și frumoase ale făptuirilor pe cari le-ați îndeplinit și pe cari le veți mai îndeplini!

Excelență, să trăiți!»

Mitropolitul a răspuns din fereastra locuinței sale, mulțămind pentru dragostea arătată astfel:

«Iubiților mei fii sufletești!

Precum se bucură fiecare părinte iubitor de fii, când la adânci bătrânețe se vede încunjurat de fiii săi iubiți, veniți din apropiere și depărtare să-i arete dragostea și recunoștința fiiască, pentru binefacerile părintești, tot asemenea mă bucur acum și eu arhipăstoriul și părintele vostru sufletesc, când din incidentul sfințirii bisericii noastre catedrale, vă văd în număr atât de mare întruniți acum în jurul meu, ca să-mi arătați dragostea și recunoștința voastră, pentru cele ce voiu fi putut lucra și eu în folosul vostru și al bisericii noastre naționale, în timp de preste 50 de ani, de când m'am învrednicit a servi la sfântul altariu al Domnului.

Vă mulțămesc deci din inimă pentru aceste manifestațiuni de dragoste și recunoștință, rugându-vă să mi-le păstrați și în viitor, precum vi le voiu păstra și eu, în tot restul zilelor vieții mele.

Nu știu dacă, și întru cât rodul ostenelelor mele va fi satisfăcut așteptărilor voastre. Aceasta rămâne la aprecierea voastră și a viitorimei. Ceeace știu însă este, că eu încă la primirea darului arhieresc, din propriul meu îndemn am făcut în taină vot solemn înaintea lui Dumnezeu, rugându-l, ca, *numai până atunci să mă lase în viață, până când voiu lucra în folosul bisericii și al poporului nostru!*

Și așa, pe lângă rugăciunile mele zilnice cătră Dumnezeu n'am avut alt dor și altă nizuință mai mare, decât cum să lucru mai mult și mai bine, ca să ridic și biserica noastră și pe clerul și poporul nostru la acea vază, onoare, bunăstare și poziție onorifică, la cari au ajuns și celelalte biserici și ceilalți compatrioți ai noștri, și să se apropie și clerul și poporul nostru tot mai mult de posibilul bine vremelnic și să ajungă la eterna fericire.

Dacă totuș n'am ajuns acestea în măsura de toți dorită, aceasta n'a depins numai dela mine, ci mai mult dela feliuritele împrejurări nefavorabile, cari în timpul arhieriei mele s'au succedat unele pe altele.

Iar dacă pe lângă toate acestea tot voiu fi făcut ce s'a putut, precum a amintit venerabilul vostru vorbitor, meritul nu este al meu, ci mai întâiu al preabunului Dumnezeu, care m'a luminat, m'a inspirat și m'a ajutat la asemenea lucrări, din tinerețe până acuma, la etatea mea înaintată. Iar după Dumnezeu meritul este

și al vostru, și mai ales al aceloră dintre voi, cari m'ați ajutat și m'ați sprijinit în toate lucrările mele, dela cele mai mici până la zidirea bisericii noastre catedrale. De aceea pentru toate câte s'au făcut, să mulțămim împreună preabunului Dumnezeu, rugându-l să ne lumineze și să ne ajute și în lucrările noastre ulterioare.

Căci să nu uităm, iubiiților, că mai este încă foarte mult de lucrat, până să ajungem la acea poziție favorabilă și onorifică, la care au ajuns ceilalți compatrioți ai noștri, și până să ne asigurăm și nouă și urmașilor noștri viitor tot mai bun și mai fericite.

Pentru a conlucra la acel viitor tot cu mai bun succes, trebuie să ne silim a ne însuși și noi tot mai multă cultură și lumină, dela care ne-a împedecat vitregitatea timpurilor trecute. Dar fiindcă la toate acestea, pe lângă stăruințele noastre, se mai cere și ajutorul cel puternic al lui Dumnezeu, de care se împărtășesc ceice țin cu tărie la Sfânta Lui lege, cuprinsă pe scurt în singurul cuvânt al *dragostei creștine*: să cultivăm și să ținem și noi cu aceeași tărie la dragostea creștinească, dela care atărnă toată legea și prorocii, precum au ținut și fericiiții noștri părinți. *Să iubim pe Dumnezeu și deaproapele*, și să manifestăm aceasta și *prin fapte*, prin ajutorarea noastră împrumutată și prin ajutorarea bisericilor și școalelor și a altor asemenea institute de binefacere.

Pe lângă acestea *să cultivăm și iubirea de patria mamă*, conlucrând împreună și la fericirea ei, căci fericirea ei este fericirea tuturor fiilor ei, și așa și a noastră.

Să cultivăm credința moștenită dela străbuni către gloriosul nostru împărat și rege Francisc Iosif I, și către întreaga casă domnitoare, către Domnitoriul, căruia după Dumnezeu avem să-i mulțămim și mănosul teren de activitate al bisericii noastre, dând și la această ocaziune expresie eternei noastre recunoștințe și printr'o întreită aclamare:

Să trăiască Maiestatea Sa!

După acestea mulțămindu-vă încă odată pentru dragostea voastră și implorând darul și binecuvântarea ceriului asupra voastră și asupra tuturor alor voștri și împărtășindu-vă și binecuvântarea mea arhierească, vă rog să duceți aceasta și la ai voștri de acasă, mari și mici, tineri și bătrâni, spunând tuturor, că din adâncul inimei le doresc și lor, ca și vouă, tot binele dela bunul Dumnezeu, acum și întru mulți ani fericii!

După aceasta corul seminarial, acompaniat de muzică, a cântat «*Imnul festiv*» compus de *G. Dima*. Apoi convoiul s'a împrăștiat.

Matineul elevilor dela «Seminariul Andreian».

Tinerimea noastră seminarială și-a luat și ea partea cuvenită din șirul festivităților, aranjând un frumos și foarte bine succes matineu al societății de lectură «*Andrieu baron de Șaguna*». S'a ținut în «*Casa națională*», *Luni*, la oarele 11 a. m. Sala festivă eră plină de public ales în frunte cu dignitarii bisericești și fruntașii mireni.

Prezidentul societății, profesorul seminarial *Vasilie Stan*, deschide matineul cu următoarea vorbire, în care tâlmăcește însemnătatea momentului:

«Preasfințite domnule episcop!

Onorat public!

Cu rugăciunile, cu fumul de tămâie și sunetul de clopote prin care Românii ortodocși din Ungaria sărbătoresc actul istoric al sfințirii bisericii catedrale, ca o sfântă și pioasă amintire se amestecă glasuri, armonii, ce vin de departe.... străbat până la noi vii și vibratoare de întreagă emoțiunea vremurilor trecute. Sunt glasurile părinților noștri, cari au dorit să înalțe Dumnezeuului nostru măreț locaș de închinare, dar vremurile protivnice lor, nu le-au îngăduit până acum. Sunt imnuri de laudă și mulțămire, cântate de preoții neamului împăratului ceresc, pentru că și-a plecat urechia la cucernica rugă, ce de veacuri i-o înalță fiii săi ingenunchiați de trufia neprietinilor și le-a trimis ajutoriul său dumnezeesc să-i poată zidi *Casă împodobită* și neamului *simbol văzut* al credinței neînfrânte, iar veacurilor ce vor veni *mărturie* de trăinicia noastră.

Ne plecăm în fața duhului vostru mare, părinți ai noștri, cu sfială ne pătrundem de armonia glasurilor voastre ce se amestecă în cântarea noastră; în acest moment al bucuriei se șterg icoanele întunecate zugrăvite cu amarul vostru și cu umiliri, ne strălucesc numai nobilele voastre străduințe, căror avem să mulțămim bucuria zilei de azi.

Trecutul, când biserici sărăcicioase și dosite erau loc de închinare și catedrală arhierilor noștri, trăiește azi numai în amintire; și pe noi ne preocupă acum marea realitate a strălucitoarei bisericii catedrale, ridicate cu planul elegantelor monumente creștinești, cari fac podoaba arhitecturii orientale.

*

În viața poporului nostru de aici biserica n'a avut numai rolul, ce i-s'a dat de Mântuitorul omenirii, să aline suferințele oamenilor, să-i înfrățească și îndrume la fericire pe pământ și dincolo de hotarele acestei vieți, ci adese-ori a fost sprijinul celor slabi, scut de apărare în contra apăsătorilor și totdeauna cetățuia neînvingă, unde s'a adăpostit în vremuri de restriște, precum și în timpuri liniștite *inima românească, sufletul românesc, cultura românească*.

Adevărul acesta s'a zis adeseori, dar trebuie repetat mereu, pentru că este una din cele mai frumoase glorii ale bisericii noastre, o glorie la care nu va renunța niciodată fără a perde pe celelalte.

Și dacă în acest moment tot publicul românesc se ocupă de sfințirea catedralei din Sibiu, dacă toate inimile românești stau în jurul bisericii cu dragoste ca o gardă credincioasă gata deopotrivă la moarte și învingere, e semn bun, e semn că nu e numai a unor singuratici, ci e comună sufletului tuturor convingerea, că *în biserică este mântuirea și mărirea poporului român din această țeară, în ea aflăm cu toții chezașia naționalității noastre și speranța independenței culturale*. De aceea ținem la biserică cu toată tăria sufletului nostru, suntem mândri de ea, suntem mândri de tăria ei, suntem mândri de mărirea ei și de câte-ori face un pas înainte, în sufletul nostru se trezește o nouă nădejde.

În aceste clipe istorice, când vâlul viitoriului ca prin farmec ne lasă să aruncăm o ochire asupra tainelor ascunse omului muritor, membrii societății de lec-

tură «Andrieu Șaguna» sunt viu mișcați, sufletele lor plutesc fericite în regiunile senine ale idealului, pentru că zăresc viitorul bisericii mândru, ca și mândra biserică catedrală, care-i va fi de azi înainte simbol văzut.

În ei e formată convingerea, că o biserică catedrală monumentală, dacă vor lipsi din ea arteriile puternice, purtătoare de viață, *clerul luminat, zelos și cinstit* rămâne un corp scânteietor de strălucire, dar mort, ce-și așteaptă suflarea dumnezeiască, viața, sufletul, care va da glas auzit acestei alcătuirii.

Generațiilor de tineri membrii ai societății «Andrieu Șaguna», învățătorimii și clerului de mâne, ce-l crește seminariul din fața catedralei, îi este ursit norocul să facă în viitor din această frumoasă zidire expresiunea cea mai înaltă și curată a tuturor aspirațiilor noastre românești, păzind neatinsă cinstea tradițiilor bune din trecut.

Nu este aceasta numai o *dorință* pornită din îndemnul spre mai bine, ci în fața Sionului românesc ridicat din truda noastră a tuturor este *chemarea* celor ce se văd venind și celor ce vor veni cu dorul sfânt să dea acestei zidiri *duh cald, duh de viață, duh regenerător*; pentru vremurile ce se vor urma este *hotărârea* tare a celor chemați să fie preoții și învățătorii neamului.

Insuflețit de aceste idei, deschid ședința festivă aranjată de societatea de lectură «Andrieu Șaguna» din prilejul sfințirii bisericii catedrale și în numele membrilor ei vă zic un călduros «Bine ați venit la sărbătoarea noastră».

Programul serios și acomodat privilegiului a fost executat spre cinstea tinerimii seminariale.

Orchestra societății a făcut începutul cu un patpuriu de melodii naționale de T. Popovici. Corul a întonat apoi sub conducerea dirigențului T. Popovici două piese: «*Dorul înstrăinatului*» de Flächtenmacher și balada «*Mănăstirea Putna*» de Vorobchievici.

Punctul de forță a fost disertația clericului *Ioan Duma-Paltin* despre «*Rolul istoric al bisericii ortodoxe în viața poporului român*», dovedind cu momente din trecutul neamului, cum biserica a fost temelia existenței noastre de azi și mama, la sinul căreia neamul nostru și-a adăpostit toate nădejdlile și i-a dat puterea de-a suporta urgiile și greutățile din trecutul înorat. *Titu Morariu* declamă «*Cătră pace*» de P. Cerna și încheie cu «*Oltul*» de O. Goga.

Episcopul Aradului *Ioan I. Papp* mulțamește în numele celor prezenți pentru frumoasele momente de distracție și și instructive.

Conferența profesorului N. Iorga.

Tot Luni, la oarele 4 p. m., a ținut profesorul universitar *Nicolae Iorga* dela București în «Casa națională» o conferință festivă despre «*Vieța culturală românească de azi*», amintind și aceea, că «catedrala sfințită înfățișează înainte de toate un spirit de jertfă, care va trăi vecinic în cei ce-și vor aduce aminte de cheltuielile duios, muncite sângeros

ale celor ce au înălțat-o.... și închipuie minunea unirii oamenilor prin idei înalte și cuprinși de simțul de închinare către ce e mare».

Producțiuni artistice.

Șirul festivităților l-a încheiat producțiunea cea mai aleasă, adică concertul festiv al reuniunii de cântări. Programul bogat și variat s'a început cu «*Irmosul dela intrarea în biserică*» de *G. Dima*, o cântare bisericască anume aleasă pentru această ocazie, și a culminat în cântarea dela sfințirea bisericilor «*Inoiește-te, înoiește-te, noule Ierusalime, că a Domnului mărire preste tine a strălucit*», compoziție de *Gavriil Muzicescu*, cântate de excelentul și puternicul cor al reuniunii. Corul a mai cântat balada «*Stefan cel mare*» de *G. Dima*. Solo a cântat doamna *Veturia Trițeanu*, doamna *Dr. Beu*, d-șoara *Elena Cunțanu*, părintele *Isaia Popa* și clericii *A. Medrea* și *N. Dămian*.

Cu acest privilegiu s'a dat Duminecă după banchet și o reprezentațiune teatrală în «*Casa națională*» sub conducerea actorului *Zaharie Bârsan* și cu concursul mai multor diletanți. S'a jucat drama «*Năpasta*» de *I. Luca Caragiali*.

O producțiune cu declamări și cântări au dat și meseriașii din Sibiiu.

Astfel au decurs și s'au încheiat șirul festivităților, împreunate cu sfințirea catedralei din Sibiiu, deschisă acum credincioșilor ei, ca să fie multe veacuri izvor viu de virtuți creștinești și cetățenești pentru toți câți vor intra într'ânsa.

IV.

COLECTA.

La finea anului 1901, înainte de a se începe zidirea, fondul catedralei erà numai de 507,837 cor. 06 bani, deci adunarea de noue mijloace pe calea unei colecte publice erà neapàrat de lipsã.

Timpul cel mai potrivit pentru începerea colectei erà momentul punerii pietrii fundamentale, cãci vestea îmbucurãtoare a sfințirii pietrii fundamentale — strãbãtând în toate colțurile mitropoliei noastre — a umplut de bucurie deosebitã mai ales pe credincioșii din arhidieceza Transilvaniei și de nãdejdea unui viitor mai bun pentru mult cercata biserica ortodoxã romãnã din patrie. Deci acum erau toți mai dispuși de jertfã pentru bisericã. Acest moment l-a folosit I. P. S. Sa arhiepiscopul și mitropolitul *Ioan Meșianu*, exmițând pe temeiul concluzelor sinodale și consistoriale premerse urmãtoriu cãlduros apel cãtrã clerul și poporul din arhidiecezã, cãrora le pune la inimã cauza mare a zidirii proiectate, îndemnându-i sã facã colecte în bani și naturalii în acel scop și premergându-le și cu exemplul bun al unei contribui de 5000 cor. Apelul poartã data de 5/18 August 1902 Nr. 8402

«Una dintre cele mai frumoase însușiri ale poporului nostru, a fost totdeauna și cultivarea simțului religios, manifestat prin alipirea și ținerea sa la biserica și religiunea strãbunã, cu toatã tãria convingerii sale.

Dovadã despre aceasta nu numai numãroasele monumente și acte de pietate, dar și faptul cã în tot locul unde ai noștri s'au întrunit în vre-o comunã, ori unde s'au așezat între alții, chiar și numai cãteva familii, nizuința lor principalã, a fost mai nainte de toate, — a-și clãdi biserica, ori cât de modestã, în jurul cãreia s'au grupat în firma credințã, cã bunul Dumnezeu le va remunera ostenelele aici și dincolo de mormânt.

Astfel vedem că nu este comună ori cătun care n'ar avea biserică ori cât de modestă. Numai arhidieceza și mitropolia noastră e lipsită de mângăierea de a avea biserica sa, așa numită catedrală, aici în centrul orașului. Iar aceasta atât din cauza timpurilor trecute de tristă amintire, cari ne-au lipsit și de maica noastră mitropolie; cât și din cauză, că în unele părți ale patriei noastre, — până la anul 1848, nouă Românilor ortodocși, nu ni se permitea a ridica biserici, cu turnuri și clopote, în centrul orașelor.

Acum însă după ce au trecut acele timpuri dureroase, și cu ajutorul preabunului Dumnezeu am redobândit și vechia noastră mitropolie și după ce mai dispunem și de un fond modest, înființat de fericitul arhiepiscop și mitropolit Andreiu Baron de Șaguna, care fond — printr'o bună îngrijire, — s'a mai și sporit: am crezut sosit timpul, ca drept mulțămă lui Dumnezeu, pentru redobândirea maicei noastre mitropolii și a altor asemenea bunătăți, și drept dovadă a vredniciei noastre, în locul modestei capele care ne-a adăpostit în trecut și ne-a mângăiat și în durerea pentru fatala pierdere a maicei noastre mitropolii, să ridicăm o biserică catedrală, maica tuturor bisericilor din mitropolie, o catedrală demnă de cel mai vechiu popor, demnă de cea mai veche mitropolie și religioasă din iubita noastră patrie.

Am crezut sosit timpul pentru realizarea unei asemenea mari necețități și dorințe ferbinte a clerului și a poporului nostru, dorință cu care s'au dus în mormânt fericirii noștri înaintași, de memorie în etern binecuvântată. Căci dacă n'am face aceasta, ne-ar osândi greu chiar și spiritul acelor fericți înaintași, cari încă la nașterea ideii unei catedrale s'au însuflețit la frumoase contribuiri benevole pentru fondul de care dispunem.

Am crezut că dacă toate popoarele și națiunile mai culte și mai luminate, ba chiar și comunele mai însemnate se întrec a-și ridica biserici, cât mai frumoase, ar fi o mare scădere ca noi o arhidieceză și o mitropolie să nu avem o biserică demnă de noi.

Din asemenea considerațiuni purcezând, și mai având în vedere și sublima misiune nu a zidurilor, ci a spiritului bisericeii; în memorabila zi de astăzi, în care serbăm și noi împreună cu ceilalți compatrioți, aniversarea nașterii Maiestății Sale Preainălțatului nostru împărat și rege Francisc Iosif I căruia, — între alte multe avem a-i mulțăm și redobândirea vechiei noastre mitropolii, — cu ajutorul lui Dumnezeu, am așezat peatra fundamentală, la zidirea primei noastre biserici catedrale, în onoarea și mărirea lui Dumnezeu și în folosul nostru sufletesc și trupesc, aici în centrul orașului Sibiu, în care să mai putem întruni la serviciile divine, și pe cei vre-o 600 studenți ortodocși, dela institutele din acest oraș, cari, până acuma au fost lipsiți de acea mângăiere, din lipsa de spațiu, în vechia capelă.

Deși fondul de care dispunem, nu ajunge nici pentru terminarea zidirei, și cu atât mai puțin pentru înfrumșetarea și ajustarea internă, și pentru înzestrarea cu cele trebuincioase; totuși, în conștelegere cu veneratul nostru sinod și consistoriu arhidiecezan, am aflat de bine a întreprinde acea zidire în firmă speranță, că nu va fi nimeni dintre ai noștri, carele cunoscând sublima misiune a bisericeii noastre naționale, n'ar dori foarte, să vază opul întreprins, cât mai curând și terminat, cu deplin succes, și carele n'ar și sprigini, după puțină aceasta întreprindere măreață, închinată Domnului și culturai noastre religioase.

La aceasta ne-a mai îmbărbătat și împrejurarea, că cercetând noi cum au ridicat și alte națiuni și confesiuni asemenea biserici. și aflând că mai preste tot, asemenea întreprinderi s'au început cu puține mijloace materiale, dar cu multă credință în Dumnezeu și în oamenii cei aleși și binecuvântați ai lui, prin colecte benevole, ne-am zis, pentru ce să nu încercăm a face și noi asemenea? și așa am urmat și noi aceeaș cale.

Ni-am impus această grea problemă și pentru că și printr'un semn vădit al religiosității, să ne manifestăm simțul nostru intern către sfânta religie străbună al cărei spirit, prin feliurile valuri, câte au trecut preste noi, în cursul secolilor, ni-a conservat precum ne va conserva și în viitor tot ce avem mai scump, legea și limba, datinile și tradițiunile străbune și sincera noastră iubire de patria străbună, ferindu-ne de pericolele cutropitoare și apropiindu-ne tot mai mult de limanul mântuirii.

Ni-am impus asemenea problemă și pentru că să ne întărim tot mai mult în credința noastră religioasă, îngerul nostru păzitor și îndreptător, și în aceste timpuri grele, prin cari trecem, în acea sfântă credință, de care nu ne poate lipsi nici o putere lumească, fiind ea o însușire a sufletului neatingibil de putere omenească.

În fine ni-am impus acea problemă și pentru că prin ridicarea noului nostru Sion, să simbolizăm reînvierea maicei noastre mitropolii, și ridicarea noastră din starea cea tristă a trecutului, să dovedim pe lângă nizuință și voință tare, orice pierdere se pot redobândi, și totodată să sigilăm și cimentăm și întrunirea noastră într'o mitropolie și într'o biserică națională. Și așa întruniți și în cugete și simțiri, să ne renoim și întărim nizuințele noastre, la tot mai mare desvoltare a puterilor noastre sufletești, pentru a ajunge tot la mai multă perfecțiune, după cuvântul sfintei evanghelii: *«fiți desăvârșiți precum este și Tatăl vostru cel din ceriuri»*, și prin aceasta la binele vremelnic și fericirea eternă, scopul suprem al omului.

Când aducem acestea la cunoștința iubitelui nostru cler și popor, nu putem tăinui că dorința noastră se va putea realiza numai dacă vom contribui cu toții, după posibilitate, la realizarea ei, precum fac aceasta toate popoarele și națiunile mai înaintate, și cu aspirațiuni de viitor tot mai bun.

Iar dacă astfel urmează toate popoarele mai înaintate, cari mai au și alte terene de desvoltare, cu cât mai mult trebuie să o facem noi cari trăim în și prin biserică, noi cei atât de avizați la terenul bisericesc, pentru desvoltarea noastră în cultura religioasă, cu cât mai mult avem a o face noi cari prin biserică, dorim a ajunge pe celelalte popoare și națiuni, în onoare și bunăstare, în bine și fericire, când bine vedem și înțelegem, că asemenea dorințe numai prin jertfe se pot ajunge. Să luăm dar și noi îndemn și exemple dela acelea, sau măcar și dela poporul israelitean, carele deși împrăștiat în toată lumea, prin jertfele pentru credința sa, — contra tuturor grelelor cercări venite preste el, — se susține, de secol, într'o societate religioasă, ca într'o familie.

Deci având în vedere toate aceste momente, de cea mai mare însemnătate pentru noi, și considerând că nu știm când ni se va mai oferi asemenea ocaziune binevenită, să ne manifestăm și prin faptă, interesul față de biserică, ce-l întonăm atât de mult, din gură: venim a pofti și a ruga pe toți p. t. protopresbiterii, preoții și învățătorii noștri, cari trăiesc dela biserică, apoi pe p. t. inteligenții noștri, cei mai mulți crescuți cu ajutoriul bisericeii, și în fine pe toți p. t. poporeni noștri, de orice stare, cari încă au a mulțami lui Dumnezeu și bisericeii starea lor, să bine-

voiască a sprijini întreprinderea noastră cu oferte benevole, și apoi fiecarele în jurul său, să mai lumineze și pe alții asupra însemnătății celei mari, ce o are biserica pentru noi, și să-i îndemne la asemenea contribuiri benevole, atât din simț de pietate, cât și din recunoștință pentru binefacerile primite dela Dumnezeu și dela biserică, în deplină speranță, că preabunul Dumnezeu va replăti toate jertfele făcute, cu darurile sale cele bogate.

Dupăce astfel se vor lumina și orienta toți, asupra însemnătății întreprinderii noastre, mai aducându-le aminte și acea coincidență minunată, cum preabunul Dumnezeu, chiar estimp, când am început zidirea Sionului nostru, ne-a mai binecuvântat și cu un an dintre cei mai bine roditori: fiecarele p. t. protopresbiter, preot, învățător și inteligent, să premeargă și altora cu bun exemplu, subscriind mai întâi dâșii ofertul cu care voiesc a contribui, apoi îndeminând și pe alții la asemenea contribuiri.

Preste aceasta mai poftim pe preoții din comunele noastre mai cu stare, să întrunească comitetele și sinoadele parohiale, la ședințe și să le recomande a vota și din prisosul averii bisericești, ce va putea.

Deasemenea mai poftim și rugăm pe preoții și învățătorii noștri, ca cunoscând dâșii mai de aproape pe credincioșii noștri cei cu stare mai binecuvântată de Dumnezeu, să umble pe la casele lor, pentru a adună oferte benevole. Ofertele pot fi nu numai în bani, dar și în naturale, și se pot da ori îndată, ori după aceea, în tot cazul însă toate au a se înscrie într'o coală de colectă, ce o va face preotul, iar unde sunt mai mulți preoți, fiecare pentru parohia sa. Ofertele mai însemnate se pot plăti și în restimp de 3 ani, până când sperăm să se termine zidirea; naturalele au a se preface în bani, prin preoții și epitropii bisericilor. Pentru mai bună controlă toate contribuiriile se vor publica în jurnalul nostru arhidiecezan, apoi se vor prezenta și veneratului nostru consistoriu și sinod arhidiecezan, arătându-se cu numele, comunele și persoanele, dimpreună cu sumele ce au contribuit.

Banii colectați să se înainteze deadreptul cassei arhidiecezane ori prin însuș dăruitoriul, ori prin preotul carele a adunat, de unde se va quită primirea.

Pentru și mai bună orientare a tuturor alor noștri dispunem ca preoții să publice în biserică aceasta carte postală, după împrejurările locale, într'o Duminecă sau sărbătoare, când biserica va fi mai bine cercetată de popor, iar colecta să se înceapă numai după publicare, în tot cazul în cursul lunei lui Septemvrie a. c. continuându-se, așa sa să se poată închide până la Noemvrie a. c. Numele dăruitorilor și binefăcătorilor mai însemnați, la aceasta întreprindere mare și folositoare se vor eterniza în dipticul sau pomelnicul bisericeii, și vor fi considerați pururea de ctitori binefăcători ai catedralei noastre, și preste aceasta numele aceloră în tot anul se vor ceti în catedrală, și pentru toate timpurile, se vor cuprinde și în sfintele rugăciuni ale Sionului nostru.

Dorind foarte ca și eu să mă număr între acei donatori, și totodată să premerg și cu bun exemplu la această colectă, cu mângâiere subscriu și ofer și din partea-mi, de astădată, modesta sumă de 5000 coroane, rugând pe Dumnezeu să o primească ca și banul văduvei din sfânta evanghelie.»

*

Dară I. P. S. Sa nu s'a mulțămît numai cu trimiterea acestui cerculariu, ci de aci înainte colecta formă ținta de căpetenie a ocupațiilor.

nilor sale. Anume de o parte a întreprins atât I. P. S. Sa cât și consilierii săi în mod nemijlocit cât și prin scrisori particulare la mulți fruntași preoți și mireni, punându-le la inimă datorința de a jertfi ei înșiși și de a îndemna și pe alții la jertfe pentru trebuințele bisericei catedrale.

De altă parte — presupunând și simțind I. P. S. Sa, că în părțile mai îndepărtate de centrul arhidiecezei nu vor fi cu toții pătrunși de însemnătatea epocală a lucrării proiectate și nu vor putea pătrunde în duhul ordinilor trimise — a aflat de bine a trimite pe asesorul *Dr. E. M. Cristea*, căruia s'a încredințat și referada acestei colecte, în mai multe din centrele mai de frunte ale arhidiecezei, cu însărcinarea ca prin cuvinte potrivite și însuflețitoare să convingă clerul întreg și dăscălimă noastră despre importanța catedralei, de care dela încetarea mitropoliei ortodoxe a Albeilulie eram lipsiți și despre datorința mai ales a celorce trăiesc dela biserică despre datorința de a jertfi pentru a salva și în această privință onoarea bisericei.

Referentul numit și-a început turneul său cu *Sighișoara*, unde la 26 Septembrie 1902 era întrunită preoțimea din tract la conferință. La 1 Octombrie a plecat la *Bistrița*, unul dintre locurile mai extreme ale arhidiecezei, unde în acelaș scop a condus întrunirea preoțimei; iară în 10 Octombrie a vorbit clerului întrunit la *Cluj*, nu numai din protopopiatul Clujului, ci și din tractele învecinate *Dej*, *Lupșa*, *Turda* și *Unguraș*.

S'a încheiat această călătorie la *Orăștie* în 24 Octombrie 1902. Acolo erau întruniți în conferință atât preoțimea cât și învățătorimea din preste 50 comune, precum și o mare parte din inteligența mireană, venită la adunarea generală a despărțământului «Asociațiunii» etc.

În toate locurile a căutat exmisul arhierelui motivele și momentele, ce le-a crezut potrivite pentru a arăta tuturor, ce rol a avut și are biserica noastră națională în viața neamului, ce avem noi, slujbașii ei, dela ea, și deci ce datorințe și jertfe ni se impun, când glasul ei rugător ne cere ajutorul nostru, și cum acești slujbași trebuie să premeargă cu exemplu bun, dacă e să se însuflețească pentru asemenea jertfe și turma condusă de ei.

Îndemnul arhieresc, susținut și explicat în mod nemijlocit prin cuvintele încredințatului său, a avut pretutindenea efectul cel mai bun și rezultat deplin mulțămitor. La *Orăștie* d. e. s'au făcut subscripțiuni de preste 7000 cor., la *Sighișoara* preste 3000 cor., dară în proporția numărului celor prezenți s'au făcut contribuiri mai frumoase ca la *Orăștie*. La *Bistrița* preste 3400 cor. Asemenea și în celelalte centre. Pretutindenea preoțimea a dat dovezi de sinceră însuflețire, arătând că înțelege glasul superiorității sale și că în toate lipsele biserica se poate întemeia pe spri-

jinul ei puternic. Preoții au contribuit — pe lângă toate greutatele materiale, cu cari au avut să se lupte, câte 100—300—500 cor. unul, unii — mai puțini — și cu sume mai mari.

Eră o adevărată plăcere să vezi, ce frumos emulau preoții între sine. Unii mai săraci nu voiau să subscrie mai puțin de 100 cor., deși li se spunea, că dela ei și mai puțin e primit, ca și denariul văduvei.

Clerul din arhidieceza Transilvaniei s'a distins cu spiritul de jertfă în așa măsură, încât contribuiriile preoțimei întregi trec suma de 150,000 cor. Prin această laudabilă jertfă clerul nostru a dat o nouă strălucită dovadă, că este un factor, carele și astăzi — ca și în trecut — este deplin pătruns de misiunea, ce o are în viața poporului și de responsabilitatea împreună cu acea misiune apostolească.

Părintescul îndemn al arhipăstoriului și străduințele conlucrătorilor săi din centru și din protopopiate au avut darul a înduplecă pe mulți pentru a face frumoase contribuiri la colecta pusă în curgere, încât a încurs o sumă atât de însemnată, cum nu s'a mai întâmplat în tot trecutul bisericii noastre și deci putem constată, că aceasta a fost cea mai succasă din toate colectele publice, făcute până acuma în sinul poporului român din patrie pentru trebuințele sale culturale.

Consistoriul arhidiecezan.

Cei dintâi cari au ascultat glasul competent și exemplul faptic al capului bisericei, au fost însă sfetnicii și împreună muncitorii Lui, cari împreună simțiau starea umilitoare, în care se află biserica noastră din lipsa unei catedrale corăspunzătoare timpului și demnității celei mai vechi biserici din țară; și deci mai mult doriau încoronarea și desăvârșirea mărețului fapt al reînvierii mitropoliei ortodoxe române prin ridicarea unei catedrale moderne.

Aceștia sunt membrii consistoriului arhidiecezan, cari au contribuit astfel:

		a) <i>Asesorii:</i>	
	Cor.		Cor.
Dr. Ilarion Pușcariu, arhim., vicariu arhiepiscopesc, Sibiiu	1000	Dr. E. Miron Cristea, ieromonah, întru vecinica pomenire a părinților săi George și Domnița . . .	1000
Pantaleon Lucașă, căpitan ces. și reg. în pens., Sibiiu	2000	Ioan Preda, adv., fisc. cons., def. matr., Sibiiu	1000
Dr. Ioan Mișu, adv., mare proprietar, Orăștie	2000	Dr. Eusebiu R. Roșca, dir. semin., protosincol, Sibiiu	1000
Mihail Cirlea, notariu public reg., Abrud	1000	Dr. Nicolae Vecerdea, avocat, în numele său și al soției sale Eugenia născ. Popescu	1000
Parteniu Cosma, dir. de bancă, Sibiiu	1000		

	Cor.		Cor.
Nicolae Ivan, protoiereu, Sibiiu . . .	600	Grigore Pletos, protoier., prof. gimn., Năsăud	300
† Ioan Papiu, protopop al Sibiului, Sibiiu	600	† Dr. Daniil P. Barcianu, prof. sem., Sibiiu	200
† Zaharie Boiu, protoiereu, în numele său și al familiei, Sibiiu . . .	500	Leontin Simonescu, secret. la cons. mitrop., Sibiiu	200
Ioan Droc, protopop al Mercurei în pensiune	500	Dr. George Proca, secretar la cons. arhid., Sibiiu	200
Moise Lazar, protoiereu, Sibiiu . . .	500	Stefan Stroia, protonotar comitatens, Sibiiu	200
Dr. Liviu de Lemény, adv., Sibiiu . . .	500	Vasilie Damian, protop. al Bradului	150
Mateiu Voileanu, protoiereu, Sibiiu . . .	500	Vasilie Voina, protop. al Brașovului	150
Galacteon Șagău, protopop al Reghinului	400	Lazar Tritean, ref. școlar, Sibiiu	100
Ioan Tipeiu, protopop al Sebeșului în pensiune	400	Bartolomeiu Baiulescu, protoier., paroh în Brașov-cetate	100

b) Oficiali:

	Cor.		Cor.
Victor Fincu, șef-contabil cons.	100	Ioan Mișu, expeditor	100
Victor Tordășianu, ezactor cons.	100	Iosif Enescu, cancelist	100
Petru Ciora, oficial cons.	100	Ieronim Preda, contabil	50
Dumitru Câmpean, arhivar cons. și soția sa Maria	200	Pavel Cotoș, oficial la cons. mitrop.	50
		Ioan Șut, cancelist	20

Protopopii tractuali

afară de cei înșirați în rândul asesorilor, au contribuit:

	Cor.		Cor.
Petru Popovici, protop. al Abrudului . . .	300	Avram S. Păcurariu, prot. al Mercurei	100
† Nicolae Moldovan, prot. al Agnitei . . .	300	Romul Mircea, prot. al Mediașului	300
Ioan Teculescu, prot. al Albei-Iulie . . .	200	Vasilie Domșa, prot. al Orăștiei	200
Ioan Cândea, protopop al Avrigului . . .	300	Stefan Russu, prot. al Murășoșorheiului	160
Simeon Monda, fost prot. al Bistriței . . .	500	Sergiu Medean, prot. al Sebeșului	300
Ioan Dan, adm. prot. al Branului	200	Dr. Ioan Stroia, prot. al Săliștei	400
† Ioan Petric, fost prot. al Brașovului . . .	600	Dumitru Moldovan, prot. al Sighișoarei	320
Romul Furdui, prot. al Câmpenilor	200	† Samuil Cupșa, fost protopop al Solnocului	200
Tuliu Roșescu, protopop al Clujului	200	Nicolae Todoran, prot. al Târnavelor	300
† Nicolae D. Mircea, fost protopop al Cohalmului	200	Constantin Dimian, prot. al Treiscaunelor	150
Teodor Herman, protopop al Dejului . . .	100	Iovian Murășan, prot. al Turzii	300
George Romanul, protopop al Deveii . . .	300	Pavel Roșca, prot. al Ungurașului	200
Iosif Morariu, protopop al Dobrei	200	† Vasilie Pipoș, fost prot. al Geoagiului	200
Nicolae Borzea, prot. al Făgărașului și soția sa Ana	300	† Sava Popoviciu, protopop militar în pensiune	1000
Titu V. Gheaja, fost protopop al Hațegului	400		
Avram Păcurariu, prot. al Hunedoarei . . .	300		
Vasilie Gan, protopop al Lupșei	200		

Deputați congresuali și sinodali.

	Cor.		Cor.
P. S. Sa Ioan I. Papp, episc. Aradului	1000	Dr. Vasilie Preda, adv., Câmpeni	200
Dr. Iosif Gall, membru în casa magnaților, mare proprietar în Lucareț	1000	† Simeon Damian, adv., Brașov	200
Și întru amintirea soției sale Ecaterina născ. Agora alte	5000	Dr. Aurel Vlad, deputat în camera ungară	150
Dr. Iancu Meșianu, proprietar, Zărnești	1000	Ioan cav. de Pușcariu, jude la curia reg. în pensiune, Bran	111
Nicolae Garoiu, adv., Zărnești	1000	Gavriil Hango, spiritual la institutul corecțional de stat, Gherla	100
Dr. Eugen Meșianu, adv., Brașov	400	Dr. Nicolae Ionescu, adv., Caransebeș	100
Dr. Ioan Popescu, adv. în Reghin în numele său și al soției sale Sidonia născ. Crișan	400	Iosif Popescu, dir. de bancă, Reghin	100
Dr. Vasilie Bologa, dir. școlii civ. de fete din Sibiiu	200	Dr. Ioan Șenchea, adv., Făgăraș	50
		Dr. Octavian Vas, adv., Făgăraș	25
		George Dănilă, primar, Hunedoara	20

Seminariul Andreian.

	Cor.		Cor.
Dr. Ilie Beu, medic semin.	500	Dimitrie Cunțan, prof. sem.	200
Dimitrie Comșa, prof. semin.	300	Vasilie Stan, prof. sem.	200
Dr. Petru Șpan, prof. sem.	300	Nicolae Vătășan, prof. sem.	200
Ioan Ghibu, fost prof. sem.	300	Timoteiu Popovici și soția	100

Școale secundare.

	Cor.		Cor.
Corpul profesoral dela liceul, școala reală și comercială ortodoxă română din Brașov	1000	Constantin Costin, prof. în pens.	50
Corpul profesoral dela gimnaziul ortodox rom. din Brad cor. 770'60.		Stefan Albu, profesor	50
Și anume:		Vasilie Boneu, profesor	50
Dr. Pavel Opreșă, dir. gimn.	300	Dr. Ioan Radu, profesor	50
George Părău, dir. gimn. în pens.	120	Ioan German, învățător	50
		Mihail Stoia, învățător	50

Elevi dela școale.

	Cor.		Cor.
Elezii și elevele dela școala primară gr.-or. rom. din Brașov	73'68	Elezii dela școala pop. din Ghimbav	21'—
Elezii dela școala poporală din Săliște (Sibiiu)	33'16	Mai mulți stud. rom. ortodocși dela gimnaziul ung. din Odorheiul-săcuiesc	19'60
Dela studenții ortodocși din gimn. sup. gr.-cat. din Blaj (1903)	20'70	Mai mulți studenți români dela gimnaziul ev.-luth. din Sibiiu	18'20

Familia Mocsonyi.

În fruntea mirenilor, cari au înțeles mai bine glasul bisericii, este ilustra familie *Mocsonyi*, carea ține să-și impuie însași la toate trebuințele noastre culturale sarcina și îndatorirea cea mai mare. Seniorul acestei familii, d-l *Alexandru Mocsonyi*, a trimis pentru fondul catedralei 60,000 cor., însoțindu-le de următoarea scrisoare, publicată aici în autograf:

Inaltă Pre' Sântia Ta
Domnule Arhiepiscop și Metropolit!

Adunc petruși de pietate, iubire și veneratiune facia de moșii familiei,
iudeoseb facia de fericită în Domnal adormiti Caterina, Mihail,
Antonia, Georgiu și Euyeniu, cari ne pau mai aprige, donam
în pia lor memoria pentru Catedrală metropolitana 60.000 corone.

Aduced. acêsta Inaltă Pre' Sântiei Tale la binevoitoră cu-
nosciintă, Te rogăm. Pre' Sântite, a primi espesimenca considerativ-
mei niște celei mai destiuse.

Birchis 22. Septembrie 1902 s. v.

ved. contesa Andreiu Petkley
nasc. Liviu de Moosonyi
Contesa Anstoly Wassinger
nasc. George de Moosonyi.

ved. Eugeniu de Moosonyi
nasc. Teresia Horvath de Kalaber

Inaltă Pre' Sântiei Tale Domnului Ioan Metianu
Arhiepiscop și Metropolit

in Sibiu.

Mos, Moosonyi

L. Moosonyi

Prin acest fapt de o extremă generosităte și doveditor de o nemărginită și adânc simțită iubire cătră neamul românesc și biserica lui strămoșească, și-a câștigat vrednica familie un nou titlu de recunoștință și venerațiune, dovedind, că e o familie nobilă nu numai prin descendența, ci și nobleța faptelor și prin curățenia iubirei de neam și de biserică, din care acelea izvoresc și prin pietatea sentimentelor cătră scumpii repausați ai familiei.

Guvernul țării.

În șirul celorce au oferit ajutoriul lor pentru sporirea fondului catedralei cu recunoștință trebuie să înșirăm și pe înaltul guvern reg. unguresc, carele după punerea pietrii fundamentale a contribuit la cererea consisto-riului cu 15,000 cor.

Vasilie Cora-Soliman.

Între donatorii pentru sporirea fondului catedralei merită o deosebită amintire și moșneagul *Vasilie Cora Soliman de Viștea-superioară*, fost sergent major și factor postal în Galiția, carele cu lacrimi în ochi s'a bucurat, când pentru întâiaș dată a văzut crucile strălucind în vârful cupolei și a turnulețelor din jurul ei, precum și brazii verzi înălțați în vârful altor două turnuri după încopciarea căpriorilor de fier, cari le dau forma.

D-l Cora a făcut atunci imediat o danie de 3000 cor., însoțindu-o de un frumos «*act de donație*».¹

¹ „Subsemnatul — crescut din copilărie în frica lui Dumnezeu și în dragoste cătră scumpa noastră lege românească, — am fost cuprins de adâncă și evlavioasă însuflețire, văzând cum strălucesc crucile aurite pe turnulețele măreței catedrale arhiepiscopoești ortodoxe române din Sibiu, și brazii verzi ridicați în vârful turnurilor și al grandioasei cupole. Aceasta mi-a vărsat balsam de mângâiere pe sufletul meu de moșneag, care azi-mâne are să treacă la cele vecinice, întărindu-mă în convingerea, că — pe lângă toate greutățile obveniende — totuș bărbați aleși din fruntea bisericii știu îndreptă afacerile bisericesti pe calea unui progres vădit și îmbucurător, care trebuie să ne umplă pe toți de speranță în un viitor frumos.

Drept aceea — după o prealabilă consultare cu preacucernicul domn Dr. Miron E. Cristea, asesor consistorial, — m'am hotărât, ca din averea mea, pe care cu ajutoriul lui Dumnezeu am adunat-o din tinerețe pe lângă multă trudă și osteneală și cu bună cruțare, să donez o anumită sumă și pentru măreața noastră catedrală, dorind prin aceasta să aduc un mic prinos mândriei noastre de români și dreptcredincioși.

Deci cu ziua de azi predau d-lui Dr. Miron Elie Cristea libelul de depunere dela institutul de credit și economii „Albina“ din loc, de sub Nrul 395, Cartea V, pagina 195, anul 1880, ce poartă numele meu Vasilie Cora, și care cuprinde un depozit cu 3000 cor., cu rugarea să-l înainteze Veneratului consistoriu al arhidiecezei ortodoxe române din Transilvania drept donațiune irevocabilă, făcută de mine pentru trebuințele catedralei pe lângă acea dorință a inimei mele, că în sfintele slujbe să fie pomenit și numele familiei donatorului.

Îmi rezerv numai dreptul, că la 1 Ianuarie 1904 — dacă voi fi în viață — să ridic eu interesele pe o jumătate de an după suma donată de 3000 cor.; iar dela acest termen încolo să formeze suma donată o parte din fondul catedralei, a cărui mențiune este statorită de forurile bisericesti.

Pe lângă fundațiunea „Vasilie și Tarasin Cora“, dată în administrarea Veneratului consistoriu arhidiecezan, făcut-am și această danie a văduvei din s. evanghelie, din banii crucerește cruțați, cu smerită rugăminte ca să mă pomenească Dumnezeu și pe mine întru împărăția sa, ca pe unul carele am făcut pentru biserică și neam tot ce am fost în stare.

Libelul îl alăturerez la acest act de donație“.

Sibiu, în 5 Octomvrie 1903.

Donator: Vasilie Cora Soliman de Vistea m. p.

(Patru martori).

Acest fapt este cu atât mai laudabil, cu cât bunul bătrân n'a avut cine știe ce slujbe rentabile, ci din contră, crucerește a adunat tot avutul, ca să-și poată ajuta neamul și legea strămoșească.

Tot *Vasilie Cora Soliman de Viștea* adaugă la suma de 3000 cor. — dăruită în Octomvrie 1903 — încă o nouă sumă de 2488 cor. 43 fil., cuprinsă în alt act de danie.¹

El a mai făcut la consistoriu o fundațiune de 3000 cor. pe numele fiului repausat *Tarasiu* și a ajutat și alte biserici din arhidieceză.

Corporațiunii de meseriași.

Personalul «*Tipografiei arhidiecezane din Sibiu*» pe lângă următoarea adresă:

«Văzut-am cum în nemijlocita noastră vecinătate ridicatu-s'a noul Sion: pompoasa și măreața catedrală. Văzut-am, cum mii de credincioși ținut-au, ca bucuriei lor

¹ „Umilit subsemnatul — simțindu-mă înaintat în etate și bolnăvicios — m'am gândit să adaug la donațiunile de mai nainte o nouă faptă bună, care să-mi servească de călăuz bun în calea către dreptul judecător, atunci când va binevoi a mă chema la sine. Astfel — bazat pe deosebita încredere ce o am în Preaonoratul Domn asesor consistorial Dr. Miron Elie Cristea, carele și mai înainte mi-a fost cel mai bun sfătuitor față de modul cum să-mi întrebuițez averea, agonisită cu multă trudă, ostenală și bună cruțare, și după o împreună conștelegere — m'am hotărât în mod irevocabil și în deplină libertate a voinței mele, ca să donez Veneratului Consistoriu arhidiecezan ortodox român din Transilvania întreagă averea ce o mai am.

În urma acestei otăriri, declar în fața subsemașilor martori următoarele:

Din voie liberă și cu gând de a-mi ajuta neamul și biserica, dăruiesc bisericii gr.-or. române din Transilvania toate sumele cuprinse în aici sub % alăturatele libele de depunere pe numele meu Vasiliu Cora Soliman, dela institutul de credit și economii „Albina“ din Sibiu, pe cari acum le predau domnului asesor consistorial Dr. Miron Elie Cristea cu rugarea să dispună cele de lipsă pentru a fi primite de Veneratul Consistoriu, anume:

1.	Libelul Nr. 14,835	din 1896/1903	cartea 15 pag. 459	cu 268 cor. 92 fil.	per 30 Iunie 1903
2.	„ „ 16,726	„ 1898/1901	„ 17 „ 405	„ 255 „ 32	„ „ „ „ „
3.	„ „ 16,727	„ 1898/1901	„ 17 „ 405	„ 255 „ 32	„ „ „ „ „
4.	„ „ 16,728	„ 1898/1901	„ 17 „ 406	„ 255 „ 32	„ „ „ „ „
5.	„ „ 18,156	„ 1899	„ 19 „ 120	„ 244 „ 16	„ „ „ „ „
6.	„ „ 19,030	„ 1899/1902	„ 20 „ 57	„ 238	„ — „ „ „ „
7.	„ „ 19,031	„ 1899/1902	„ 20 „ 57	„ 238	„ — „ „ „ „
8.	„ „ 19,624	„ 1900	„ 2 „ 354	„ 233 „ 39	„ „ „ „ „
9.	„ „ 24,915	„ 1904	„ 25 „ 499	„ 500	„ — „ per 19 Febr. 1903

In total despre suma de 2488 cor. 43 fil.

Această sumă întreagă o dăruiesc și predau acum Veneratului Consistoriu arhidiecezan, dară cu acea condițiune: că dacă în restul vieții mele — silit de împrejurările vieții, aș avea lipsă — să pot ridica atât din interesele, ce le aduce, cât și din capital, până când eu voiu trăi. De asemenea autorizez și rog pe domnul asesor Dr. Elie Miron Cristea, ca întrucât nu ar rămâne la moartea mea atâta, cât să fiu înmormântat cinstit, să ridice suma de lipsă din acești bani și să solvească la cel puțin 2 preoți câte 16 cor. și la cel puțin 2 cântăreși stola cuvenită, precum și celelalte câte vor fi de lipsă.

Iară suma ce apoi va rămâne după înmormântarea mea, o las și dăruiesc de pe acuma ca jertfă pentru mântuirea sufletului, și anume să se adauge la suma de 3000 cor., dăruită de mine prin actul dela 5 Octomvrie 1903 în favorul bisericii catedrale arhiepiscopoești orientale române din Sibiu.

Am dat cu dragă inimă toată cruțarea mea, convins a fi făcut cea mai laudabilă faptă.

Sibiu, 17 Martie 1904.

(Patru martori).

Donator: *Vasilie Cora Soliman de Vistea m. p.*

— în fața acestui fapt — expresie să-i dee și prin semne exterioare, prin contribuiri. Astfel nici noi, personalul tehnic al tipografiei arhidiecezane — nepretențioși mijlocitori ai răspândirii culturii, — cari aceeaș bucurie manifestat-am în adâncul inimilor noastre, n'am voit să rămânem înapoia altora și făcut-am fiecare câte o contribuire — de sine înțeles — modestă, dupăcum modeste sunt și ale noastre puteri», contribuie cu suma de cor. 263*65. Anume:

	Cor.		Cor.
† Ludovic Binder, cond. tehnic	40	George Trifan, culegător tipograf	20
George Poponea, culegător tipograf	20	Stefan Duca, culegător tipograf	20
Nicolae Mohan, culegător tipograf	20	Ioan Mohan, culegător tipograf	20
Ioan Pinciu, culegător tipograf	20	Lazar Devan, culegător tipograf	20
Nicolae Stoica, culegător tipograf	20	Nicolae Roșca, culegător tipograf	20
Dumitru Axente, culegător tipograf	20	Ioan Apolzan, culegător tipograf	20

*

Membrii «*Reuniunii sodalilor români din Sibiiu*» au colectat în sinul membrilor săi, pentru catedrală 129 cor., predând banii I. P. S. Sale Domnului arhiepiscop Ioan pe lângă o frumoasă adresă, în care între altele se zice:

«Alcătuită și condusă de oameni de ai bisericii și stând neîncetat sub scutul ei, «*Reuniunea sodalilor români din Sibiiu*», cea mai veche instituțiune de acest fel la noi, a lucrat și lucrează cu stăruință la crearea, consolidarea și înflorirea unui stat al meseriașilor noștri cu credință și devotament față de națiune și de biserică».

Suma aceasta a încurs din sortarea a 160 obiecte de galanterie, confecționate de compactorii Petru Ilieș și fiul său Scarlat și dăruite în acest scop.

Băncile române.

	Cor.		Cor.
«Albina», Sibiiu	10000	«Olteana», Viștea-inferioară	100
«Cassa de păstrare», Săliște	1000	«Parsimonia», Bran	100
«Lipovana», Lipova	600	«Plugariul», Săcădate	100
«Oravișana», Oravița	600	«Zărândeana», Băița	100
«Doina», Câmpeni	300	«Bihoreana», Oradea-mare	50
«Hașegana», Hașeg	300	«Bocșana», Bocșa-germană	50
«Lugojana», Lugoj	300	«Cordiana», Fofeldea	50
«Hondoleana», Hondol	230	«Economia», Cohalm	50
«Auraria», Abrud	200	«Grănițerul», Dobra	50
«Cassa de păstrare», Mercurea	200	«Mielul», Poiana	50
«Corvineana», Hunedoara	200	«Racoțana», Șeica-mare	50
«Dacia», Orăștie	200	«Sălăgeana», Jibou	50
«Făgeșana», Făget	200	«Vlădeasa», B.-Huedin	50
«Sebeșana», Sebeș	200	«Zlăgnea», Zlatna	50
«Someșana», Dej	200	«Porumbăceana», Porumbacul-inf.	40
«Timișana», Timișoara	200	«Venețiana», Veneția-de-jos	30
«Crișana», Brad	100	«Dunăreana», Cubin	25

Alte bănci au contribuit la sumele întrate din parohii.

Diferiți.

	Cor.		Cor.
«Fundațiunea Șaguna»	3800	Romul Coțioiu, comerc., Baia-de-Criș	100
Consistoriul din Arad a colectat în comunele din eparhie	1559	Irimie Lădășian, fost protopretor, M.-Oșorheiu	100
Mănăstirea Hodoș-Bodrog	2000	Dna Iosefina Iosif Pop, Budapesta	100
Comuna bis. din Biserica-albă, epar- hia Caransebeșului	25	† Nicolae Penciu, jude reg. în pens. Sibiiu	100
† Ioan Bădilă, jude regesc, Sibiiu .	2000	Constantin Olariu, întrepr., Cugir .	100
Nicolae Jugănar, comerc., Turcheș	1000	Sever Tipeiu, farmacist. Sebeș . .	100
Alexandru Lebu, mare propr, Sibiiu	1000	Emil Vințeler, funcț. la «Albina», Sibiiu	70
Ioan Stanciu, plugariu, Săcădate .	800	Dr. Atanasie Marienescu, membru al Academiei române, Sibiiu . .	60
† Ioan Broju, prect militar, Sibiiu .	600	† Petru Pipoș, jude de tablă în pens., Sibiiu	60
Ioan Oncescu, not. pens., Răhău .	500	Nicolae Benția, oficial la «Albina», Sibiiu	60
Elena Petrașcu, directoară a interna- tului român de fete, Sibiiu	200	Dr. Ilie Iancu, medic, Tâlmaci . .	60
Dr. Aurel Muntean, adv., Orăștie .	200	Dr. Lucian Borcia, adv., Sibiiu . .	50
Iosif Pușcariu, adv., Brașov	200	Dr. Ioan Turcu, adv., Făgăraș . .	50
Dr. Nicolae Șerban, deputat în cam- eră și adv., Făgăraș	200	Copiii fostului profesor seminarial Dr. Barcianu și sora dsale dna Constanța Barcianu, Sibiiu	50
Rubin Pațiția, adv., Alba-Iulia . .	200	Emil Pinciu, oficial la «Albina», Sibiiu	50
Constantin Stejar, căpitan în pens. Sibiiu	200	Ioan Rebeș, funcț. la «Albina», Sibiiu	50
† Iohanna Moldovan m. Bădilă, Sibiiu	200	Ioan Roman, friseur, Sibiiu	50
Nina Dunca de Sajó, Sibiiu	200	† Nicolae Chiorniță, proprietar, Că- ciulata	50
Stefan Moga, franzelar, Sibiiu . . .	200	Ionuț Ștefănescu, întrepr., Cugir .	50
D-na Vincențiu Babeș, Budapesta .	200	Teofil Tulea, notar cerc., Nădăștia- superioară	50
Ioan Mihaiu, proprietar, Orăștie . .	200	Nicolae Stefan Papp, notar com., Mogoș	50
O anonimă evlavioasă	200	Nicolae Părău, zidar, Orăștie . . .	50
Dominic Rațiu, funcț. la «Albina», Sibiiu	150	Nicolae Mihailă, econom, Vinerea .	50
Iuliu Popescu, cassar la «Albina», Sibiiu	100	† Ger. Candrea, adv., Baia-de-Criș	50
Vasilie Gămulea, funcț. la «Albina», Sibiiu	100	George Decian, exec. reg., Sibiiu . .	50
Ioan Vătășan, funcț. la «Albina», Sibiiu	100	Vasilie Craiovean, econom, Hălchiu	50
Radu Ardelea, funcț. la «Albina», Sibiiu	100	Dr. Emil Dan, avocat, Brașov . . .	50
Constantin Popp, funcț. la «Albina», Sibiiu	100	Alexiu Onițiu, jude reg. pens., Sibiiu	50
Dimitrie Popovici, comerc., Sibiiu .	100	Petru Tincu, funcț. la «Albina», Sibiiu	40
Teodor V. Păcățian, redactor la «Te- legraful Român», Sibiiu	100	Ioan Sift, servitor la «Albina», Sibiiu	40
Victor Păcală, profesor la școala de fete, Sibiiu	100	Iuliu Covrig, oficial la «Albina», Sibiiu	30
Ioan Toma, căpitan în pens., Sibiiu	100	Ioana Rebeș, econoama semina- riului, Sibiiu	30
Enea Hodoș, prof., Caransebeș . . .	100		

	Cor.		Cor.
Iuliu Enescu, oficial la «Albina», Sibiiu	30	Maria Grecu, văduvă de sergent-major, Sibiiu	10
Ana Dr. Moga, Sibiiu	30	Florea Cruciță, croitor, Sibiiu	10
Reveica I. Sibian, Feldioara, Sibiiu	30	George Bendorfean, văpsitor, Sibiiu	7
Stefan Morariu, vicecolonel, Cunța	30	Nicolae Simtion, tipograf, Sibiiu	5
Ioan Hălălai, notariu, Săsciori	25	Ioan Ișan, crâșnicul catedr., Sibiiu	5
Nicolae Olariu, întrepr., Cugir	20	Nicolae Macrea, cont., Hunedoara	5
Pavel Muntean, vice-colonel pens., Sibiiu	20	Stefan Proca	5
Nicolae Căldărea, oficial la «Albina», Sibiiu	20	Bucur Armăsar	5
Petru Dragomir, Sibiiu	20	Isidor Grindean, cismariu, Sibiiu	4
Sidonia Muntean, Sibiiu	20	Rafila Calman, Sibiiu	2
Florian Adam, servitor la «Albina», Sibiiu	20	† Ana Riedel, Sibiiu	2
Iosif Barbu, hotelier, Sibiiu	15	Mihail Bărăbaș, cismar, Sibiiu	2
Emil Pătruș, măsar, Sibiiu	15	Nicolae Marcu, tapesier, Sibiiu	2
George Filip, Feisa	15	Aurel Popescu, comerc., Sibiiu	2
Emil Vintilă, pantofar, Sibiiu	12	† Dumitru Mitoc, croitor, Sibiiu	2
Minerva Dr. Aurel Brote, Sibiiu	10	Stefan Hărăguș, cleric, Sibiiu	2
Maria Dr. Borcia, Sibiiu	10	Ioan Baldea	2
		† Rafira Radu, Sibiiu	1

Donațiuni de obiecte.

Cu prilegiul sfințirii bisericeii s'au făcut și donațiuni de obiecte mai valoroase:

1. Profesorul dela universitatea din București *Nicolae Iorga* a dăruit: un encolpion vechiu din argint pentru arhimandritul arhidiecezeii.

2. Doamna *Catinca Iorga*, soția profesorului N. Iorga, o iconiță tot de argint, reprezentând pe sfântul Stelian, păzitoriul copiilor.

3. Doamna *Elena Dr. Meșianu* născ. Grosu din Zărnești un frumos acoperemânt de pe prestol cu bogate broderii în fir de aur, în valoare de 1000 cor.

4. D-l *Dr. Iosif Gall* din Lucareț, asemenea un acoperemânt de prestol brodat.

5. Doamna văduvă după generalul *Alex. Candiano Popescu* o icoană a sfintei Treimi, lucrată de ea însaș în metal și împodobită cu mărgăritare și pietrii scumpe.

6. D-l *Virgil Arion* din București un chivot, reprezentând mănăstirea dela Argeș.

7. Neguțătoriul *I. N. Bidu* din Brașov o iconiță a Mântuitoriului, ferecată în argint, o candelă de argint și niște covorașe etc.

8. Arhimandritul *Dr. Ilariou Pușcariu*, vicariu arhiepiscopesc din Sibiiu, două feșnice de argint pentru proscomedie.

9. Doamna *Letiția Dr. Bologa* din Sibiiu, acoperemânt alb, brodat în fir de aur, pentru analogion.

10. Preoteasa văduvă *Eli Grindeanu* din Iclandul-mare, un covor și ștergare.

Preoți.

	Cor.		Cor.
George Achim Popa, paroh, Lisa . . .	100	Alexandru Bărbos, cap., Ciocotiș . . .	30
† Iacob Adam, paroh, Suplac . . .	30	Eutimie Bărbos, paroh, Ciocotiș . . .	30
Teodor Adam, paroh, Turdaș . . .	100	Andrieu Barca, paroh, Tâmpa . . .	100
Nicolae Adamovici, par., Bucium-Poeni	250	Ioan Bârsan, paroh, Egerseg . . .	150
Octavian Albani, paroh, Bărăști . . .	50	† Toma Bârsan, paroh, Dârste . . .	100
George Albu, par., Geoagiul-de-sus	60	Toma Bârsan, paroh, Criț . . .	150
Ioan Aldea, paroh, Calbor . . .	100	Avram Basarabă, capelan, Romos . . .	50
Ioan Aldea, par., Petrilaca-română . . .	20	† Vasilie Basarabă, paroh, Romos . . .	50
Ioan Alexandru, paroh, Ilimbav . . .	100	Ioan Bena, paroh, Pianul-inf. . . .	50
† George Almășan, paroh, Mihăleni	120	Avel Bera, paroh, Sânt-Andrei . . .	100
Ioan Almășan, paroh, Alma . . .	100	Dimitrie Berariu, paroh, Vulcez . . .	100
Dumitru Anca, capelan, Tecsești . . .	60	Nicolae Berariu, paroh, Bejan . . .	100
George Anca, paroh, Soharu . . .	80	Ioan Bercan, paroh, Mercheașa . . .	150
Nicolae Anca, paroh, Cerbia . . .	100	Ignatie Berendi, paroh, Cârcedea . . .	100
Ioan Andrei, paroh, Rachiș . . .	100	Ioan Berghian, par., Hepria-română	60
Nicolae Andrei, capelan, Căstău . . .	100	Nicolae Berghezan, par., Porumbacul-	
Nicolae Andrei, paroh, Dupușdorf . . .	50	superior	150
Ioan Andrei, capelan, Corueni . . .	100	Emanuil Beșa, paroh, Zlatna . . .	150
Vasilie Andrei, paroh, Corueni . . .	100	Pavel Beșa, catihet și inv. în Borgo-	
Simion Ardeu, paroh, După-piatră		Prund	100
(Valea-porcurii)	50	Ioan Blagă, paroh, Jibert	100
Ioan Armean, par., Homorod-joseni . . .	100	Ioan Birău, par., Buceș-Vulcan . . .	100
Nicolae Aron, paroh, Galați . . .	100	Dionisie Bobeiu, capelan, Petreni . . .	100
Nicolae Aron, paroh, Laslăul-român	30	Iosif Boca, par., Ceru-Băcăinț . . .	50
George Arone, paroh, Panc-Săliște . . .	50	Augustin Bodea, par., Ciceu-Corabie	80
George Babeș, paroh, Sohodol . . .	100	Constantin Bodea, paroh, Ciceu-Giur-	
Nicolae Babeș, paroh, Ruja . . .	100	gești	50
Coman Baca, paroh, Poplaca . . .	100	Ioan Bodea, paroh, Dobriținaș . . .	30
† Simeon Băcilă, paroh, Ormindea . . .	60	Vasilie Bodea, paroh, Coștila . . .	50
Ioan Baci, paroh, Nadeșul-săsesc . . .	40	Ilariu Boeriu, paroh, Grid	100
Andrieu Badiu, paroh, M.-Ludoș . . .	100	Andron Bogdan, paroh, Țețel . . .	100
Alexandru Băieșan, paroh, Poiana . . .	120	† Ioan Bogdan, paroh, Purcăreni . . .	50
Nicolae Băieșan, par., Bucium-Isbita	250	Ioan Bogdan, paroh, Totoiu . . .	100
Vasilie Bălan, par., Blașfalăul-sup. . .	120	Ioan Bogdan, paroh, Zizin	60
Ioan Bălșan, paroh, Bulbuc . . .	100	Iosif Bogdan, paroh, Mada	150
Ioan Ban, paroh, Ernea-săsească . . .	100	Alexandru Boier, paroh, Sântul . . .	120
Ioan Banciu, par., Viștea-superioară	40	Aurel Boier, paroh, Cioara-de-sus . . .	50
† Nicolae Banciu și soția Elena, par.,		Alexandru Boiu, par., Bodogaia-inf.	50
Vidra-de-jos	100	Florian Bologna, paroh, Marpod . . .	100
† Ioan Bânda, paroh, Roșia	50	George Bonea, paroh, Rotbav . . .	100
Avram Barbu, paroh, Brâsnic	100	Ioan Bonea, paroh, Fofeldea	100
Vasilie Barbu, par., Râpa-Rimețului . . .	60	Valeriu Bonea, capelan, Fofeldea . . .	30
Dumitru Bărbat, capelan, Șercăița . . .	50	Alexandru Borcia, paroh, Săliște . . .	120
Nicolae Bărbat, paroh, Șercăița . . .	60	Ioan Borza, par., După-piatră-Sat . . .	50

George Borzea, paroh, Covăș . . .	150	Cor.	Gavriil Cârlig, paroh, Văleni . . .	100	Cor.
Ioan Botean, paroh, Binținț . . .	120		Ioachim Cârpenișan, paroh, Călnic . . .	100	
Luca Botean, paroh, Geoagiu-joseni	100		Ioan Cărpinișan, capelan, Daia . . .	40	
Vasilie Botean, paroh, Ludești . . .	100		Nicolae Cărpinișan, paroh, Răhău . . .	100	
Petru Both, paroh, Secătură . . .	40		Iosif Cațaveiu, paroh, Lisa	60	
George Branea, paroh, Vidrasău . . .	50		George Căzan și soția Lucreția, par.,		
Ioan Branea, paroh, Măiereu . . .	100		Filea	40	
Ioan Braniște, paroh, Toarcia . . .	100		Ioan Cențu, paroh, Șirnea	100	
Mihail Brătianu, paroh, Potoc . . .	120		Ignatie Cerbicean, paroh, Chitid . . .	100	
Vasilie Bratu, paroh, Armeni . . .	60		Ioachim Cerbicean, paroh, Nușoara	100	
Iacob Briciu, paroh, Galaț	100		Ioachim Cerbicean, cap., Nușoara . . .	50	
Ioan Broju, capelan, Dârste	100		† Sabin Cerbu, paroh, Părău	100	
Ioan Brotea, paroh, Mateiaș	100		Petru Chericheș, paroh, Apahida . . .	200	
• Damian Bucșa, paroh, Agostin	50		Dionisie Chendi, paroh, Șaroș	50	
Irimie Bucșa, paroh, Rodeș	60		Alexandru Cherebeț, par., Cheuchiș	100	
Ioan Bucșa, paroh, Arini	100		Augustin Chețan, paroh, Bobohalma	30	
Iosif Bucșa, paroh, Heghig	100		Mihail Chibelean, paroh, Berghia . . .	60	
Nicolae Bucșa, paroh, Varghiaș	50		Alexandru Chifa, par., Mănăsturul-ung.	100	
George Bucur, paroh, Crihalma	100		Iacob Chifa, par., Blașfalăul-inf.	100	
Alexandru Buda, par., Suciul-de-jos . . .	100		Iuliu Chiffa, paroh, Hida	100	
Teodor Buda, paroh, Ungureni	30		Andrieu Chirali, paroh, Soatul-inf.	100	
Ioan Budoiu, par., Câmpuri-Câmpeni-			Daniil Chirali, par., Sopor	100	
Surduc	100		Nicolae Chirciu, par., Almaș-Săliște . . .	100	
Vasilie Bumbuț, paroh, Șartăș	100		Daniil Chirilă, paroh, Cârna	60	
Dumitru Bunea, paroh, Sadu	100		David Chiușdea, par., Șinca-nouă	100	
George Burlea, paroh, Barcan	100		Mateiu Chiușdea, par., Berivoii-mici	120	
Nicolae Bursu, paroh, Ucea-sup.	60		Eustațiu Cibu, paroh, Daia	100	
Nicolae Butelanc, cap., Vidra-de-sus	100		George Cimoca, paroh, Hidiș	120	
Iacob Buzdug, par., Borgo-Rus	400		Ioan Cinteș, par., Almașul-sec.	100	
Leon Buzdug, par., Borgo-Joseni	100		Nicolae Ciocan, paroh, Valea-Sân-		
George Buzdugan, paroh, Măceu	100		georgiu	100	
Ieronim Buzea, capelan, Stena	50		Sebastian Ciocan, paroh, Bățalar	120	
Ioan Buzura, par., Poiana-Blenchi	50		Alexandru Ciocaș, paroh, Făurești	50	
Petru Cadar, paroh, Agribiciu	100		Ioan Ciocaș, paroh, Cărbunari	100	
Nicolae Cado, paroh, Pâclișa	200		† Emilian Cioran, paroh. Rășinari	120	
Ioan Călugăr, paroh, Cicud	100		• Emilian Cioran jun., paroh, Rășinari	150	
Ioan Câmpean, paroh, Rovina	204		Avram Cioran, par., Valea-Lupșei	20	
Ioan Câmpean, par., Stănița-de-sus	50		Laurențiu Ciorbea, paroh, Ponor	50	
† Petru Câmpean, paroh, Fornădia	40		Teodor Ciorteș, paroh, Cojocna	150	
Atanasiu Căndea, paroh, Peteritea	40		Simeon Ciuca, paroh, Mociu	100	
† Mihail Căndea, paroh, Avrig	150		Alexandru Ciucan, paroh, Aita-mare	100	
† Candid Căndinescu, par., Șaldorf	20		† Elie Ciuruga, paroh, Șeica-mare	100	
Mihail Căndea, par. și fiul Nicolae			Nicolae Clonța, paroh, Beclean	100	
Căndea, capelan, Neagra-de-jos	150		Ioan Coc, par., Mogoș-Valea-Barnei	50	
Ioan Capătă, capelan, Șona	50		Ioan Cocan, paroh, Mândra	100	
• Emil Căpitan, paroh, Fărău	60		Ilariu Cocan, capelan, Mândra	40	

	Cor.		Cor.
Lazar Cocoș, paroh, Șomărtin . . .	100	Nicolae Crisbășan, paroh, Chezdi-	
Iosif Cojan, paroh, Peștera	100	Mărtănuș	100
Daniil Cojocar, paroh, Teliu	100	Nicolae Cristea, par., Valea-Bulzului	120
Nicolae Colf, par., Prihodiște-Tătărești	100	Teodor Cristea, paroh, Băcăia . . .	100
David Coman, par., Vama-Buzău . . .	100	Nicolae Cucu și soția Ana, par., Corbi	200
Iosif Comanescu, paroh, Codlea . . .	300	Petru Cucuian, paroh, Loman	100
Iosif Comanescu jun., par., Ghimbav	100	Victor Cupșa, paroh, Măgoaja	100
Ioachim Comșa, paroh, Zdrapți	100	Iordan Curcubătă, paroh, Budila . . .	100
† Ioan Comșa, paroh, Voivodenii-mici	200	Gavriil Curea, paroh, Dol	100
Lazar Comșa, paroh, Ribița	30	George Curea, paroh, Păușa	20
Cornel Condor, paroh, Călățele	100	Simion Chiriac, paroh, Chimindia . . .	200
Gavriil Condor, paroh, Călata-mare . .	100	Ioan Curta, paroh, Bundorf	100
Ioan Conora, paroh, Bohoț	100	George Cutean, par., Oarda-de-jos . . .	60
George Conta, capelan, Cincul-mare	100	Ioan Dăian, paroh, Sângătin	150
† D. Constantinescu, par., Ighișdorf	150	Nicolae Damian, paroh, Balșa	100
Romul Constantinescu, cap., Ighișdorf	50	Eliseu Dan, paroh, Suseni-Bărgăului	150
Augustin Cosma, par., Micouifalău . . .	100	Ioan Dan, paroh, Șard	120
Ioan Cosma, par., Bucium-Muntari . . .	80	Constantin Dăncilă, paroh, Măniereu	100
Iuliu Elie Cosma, par., Crăciunești . . .	100	Alexandru Danciu, par., Bucium-Sat	250
Valeriu Cosma, paroh, Iacobenii	100	Stefan Danciu, paroh, Trestia	40
Dionisiu Costea, paroh, Nădăstia	100	George Dănilă, paroh, Bachnea	10
Iosif Costea, paroh, Cibu	100	Avram David, paroh, Sebeș	120
Iosif Costea, paroh, Vaca	100	Dionisie David și soția Elisabeta, pa-	
Nicolae Costea, paroh, Sibîșani	30	roh, Scorei	150
Petru Costea, paroh, Ruda	50	Vasilie David, paroh, Mogoș-Mămă-	
Procopiu Costea, paroh, Ighișel	60	ligani	100
Ēftimie Costescu, paroh, Boiu	100	Ioan Debu, paroh, Vulcan	100
Nicolae Costescu, paroh, Serâca	120	Petru Debu, paroh, Toderița	60
† George Costin, par., Herepea-magh.	30	Ioan Demian, paroh, Someșfalău	60
† George Costin, par., Sânmihaiul-inf.	100	Ioan Dima, paroh, Sita-Buzău	300
Constantin Cotișel, paroh, Certege . . .	500	Ioan Dobre, paroh, Mașca	5
Iosif Cotișel, cap. și inv., Certege . . .	50	Nicolae Dobre, paroh, Hendorf	150
Aron Cotruș, paroh, Lupu	150	Vasilie Dobre, paroh, Căpâlna	100
Ioan Cotruș, par., Dâncul-mare	100	Ilie Dobrotă, paroh, Poiana	200
Teodor Cotuțiu, paroh, Diug	100	Nicolae Dobrotă, paroh, Poiana	100
Ioan Crăciun, paroh, Glâmboaca	100	Nicolae Doctor, paroh, Hașfalău	200
Grigore Crăciunaș, paroh, Ciubanca	200	Alexandru Dogariu, par., Herman	100
Aurel Crainic, paroh, Bica-română . . .	60	George Dogariu, par., Marcoș	100
Gavriil Crainic, cap., Mănășturul-rom.	60	Toma Doican, par., Sebeșul-inf.	120
Filip Crețariu, paroh, Bod	100	Ioan Dorca, paroh, Motișdorf	100
† Nicolae Crețariu, paroh, Șpring	100	Nicolae Dorca, cap., Loamneș	50
Alexandru Crișan, paroh, Godinești . . .	100	Simeon Dorca, paroh, Loamneș	40
Aurel Crișan, capelan, Godinești	60	Ioan Dordea, paroh, Hașag	20
† George Crișan, capelan, Mediaș	100	George Drăgan, paroh, Băița	100
Iosif Crișan, paroh, Boian	100	Ioan Dragolea, par., Elisabetopole . . .	100
Vasilie Crișan, paroh, Murăș-Deceea	100	Toma Dragomir și soția Valeria, par.,	
		Porcești	100

	Cor.		Cor.
Trandafir Dragomir și soția Paraschiva, paroh, Arpașul-inf	200	Ioan Ganea, par., Galomfalăul-mare	50
Stefan Dragoș, paroh, Finteuș	50	Mihail Ganea, par., Veneția-inf.	100
Iosif Drăgoțel, par., Orăștioara-de-jos	50	Zaharie Ganea, paroh, Ferihaz	120
Ioan Draia, par., Tomnatecul-de-sus	60	Nicolae Gavrea, paroh, Bendorf	150
Iosif Drugoci, paroh, Hurez	100	Ioan Gavrilesco, paroh, Țințari	100
Ioan Druhora, paroh, Boița	100	Ioan Găzdău. par., Homorod-suseni	100
Ioan Duma, paroh, Săcal	100	George Ghendel, paroh, Corna	120
Vasilie Duma, par., Jabenita	40	Ioan Genie, paroh, Rod	100
Ioan Dumitrescu, paroh, Hălmeag	60	† Ioan Georgea, paroh, Bălan	120
Ioan Dura, paroh, Deal	100	Ioan German, paroh, Orești	100
Nicolae Dura, capelan, Deal	50	Nicolae German, cap., Botez	60
Ilarion Enciu, paroh, Mucundorf	50	† Petru German, paroh, Botez	50
Nicolae Enciu, par., Țelina	100	Nicolae Gheaja, paroh, Laslea-mare	155
Nicolae Enciu, paroh, Zam	100	Nicolae Gherman, paroh, Rohia	50
George Enescu, par., Moeciul-inf.	200	George Ghețe, capelan, Berința	60
Isaia Enescu, par., Cheia	50	Stefan Ghețe, paroh, Cărpiniș	100
Solomon Făgărășan cu tatăl Ioan și soția Ana, par., Drăguș	300	Simeon Ghibu, par., Pianul-sup.	100
Ioan Fărcaș, paroh, Băiești	150	George Gila, paroh, Băcia	10
Petru Fărcaș, paroh, Malomfalău	50	Iacob Ghișa, paroh, Cinciș	100
Vasile Fărcaș, par., Cubleșul-român	100	Ioan Ghișa, paroh, Rechita	100
Aron Faur, paroh, Potingani	50	Ludovic Giurca, paroh, Trâmboiele	120
George Felea, paroh, Ciuruleasa	10	Daniil Giurgiu, par., Bulzeștii-de-sus	50
Ioan Felea, paroh, Valea-brad	50	Toma Giurgiu, paroh, Purcăreni	100
Dionisie Filimon, paroh, Dârlos	100	Constantin Giurgescu, paroh, Runc	100
Simeon Filimonescu, paroh, Renghet	60	Ioan Giurgiuca și soția Palagia, par., Diviciorii-mari	150
Ignatie Filip, paroh, Reclu	100	Ioan Giurițan, par. pens., Unguraș	100
Ioan Filipescu, paroh, Merghindeal	25	Joie Giurițan, paroh, Unguraș	50
Emanuil Fleșeriu, paroh, Hundorf	50	Avram Glava, paroh, Dealu-mare	100
Moise Flitter, paroh, Șarpotoc	100	George Glava, paroh, Șesuri	50
Ioan Floca, paroh, Răhău	100	Nicolae Gliga, par., Râpa-sup.	100
Ioan Floca, paroh, Zlatna	100	Ioan Gligor și soția Ana, par., Ponorel	100
Nicolae Florea, paroh, Rișca	60	Vasilie Glodean, paroh, Ardeu	100
Aron Flucuș, paroh, Săcel	100	Vasilie Gog, paroh, Jac	100
Ioan Fodorean, paroh, Galați	100	Vasilie Gog jun., capelan, Olpret	50
Ioan Fodorean, paroh, Moșna	100	† Iosif Goga, paroh, Rășinari	100
Ioan Frâncu, paroh, Cetea	120	Aron Gogonea, par., Poiana-mărului	100
Lazar Frâncu, paroh, Sărăcsău	60	Dumitru Goia și soția Elena, paroh, Sohodol	200
Eutimiu Frăsilă, paroh, Lătureni	100	Iosif Gomboș, par., Abrud-Sat	250
Alexiu Frateș, paroh, Preșmer	50	Romul Gomboș, par., Sălciva-de-jos	110
Toma Frateș, paroh, Bacifalău	140	Vasilie Gomboș, par., Vidra-de-sus	100
Ioan Fugătă, par., Luncoiul-de-jos	100	Gavriil Goron, paroh, Muncel	60
George Furtună, par., Covasna	100	Ioan Goron, paroh, Esc	50
Petru Gabor, par., Certejul-de-sus	100	Vasilie Goron, paroh, Gălgău	60
Traian Gall, paroh, Rogojel	50	Pavel Goța, paroh, Laz	50

Vincentiu Grama, paroh, Răușor . . .	120	Cor.	Ioan Iosif, paroh, Draos	100	Cor.
Aurel Greblea, paroh, Leschia . . .	50		Ilie Iosof, paroh, Galeș	100	
Dumitru Grecean, capelan, Herman	500		Ioan Iosof, paroh, Tilișca	100	
Ioan Grecean, capelan, Lovnic . . .	50		Ioan Irimie, paroh, Mesteacăn . . .	120	
Moise Grecean, paroh, Chichiș . . .	100		Nicolae Isac, paroh, Topârcea . . .	100	
Macedon Grecu, par., Hundrubechiu	100		Vasilie Isailă, paroh, Biertan . . .	100	
George Cuga. par., Șoimușul-mur. . .	100		Petru Iuga jun., paroh, Tilișca . . .	120	
Petru Hădan, capelan, Rădulești . . .	50		Petru Iuga sen., par. emer., Tilișca .	100	
Stefan Hărăguș, par., Blăjeni-Plai . .	50		Ioachim Ivan, paroh, Bărești	120	
Florian Hajdău, par., Sebeșul-mare . .	100		Dumitru Ivan, paroh, Dobârca . . .	100	
George Hamzea, paroh, Brețcu	100		George Ițtu, paroh, Vale	150	
Ioan Hamzea, paroh, Apața	40		Atanasiu Ivan, paroh, Podele	120	
Ioan Hămzea, paroh, Râșnov	200		Dimitrie Ivașcu, paroh, Mermezeu .	100	
Iosif Hancheș, paroh, Almașul-de-			Stefan Ivașcu, par., Cheia-Rimețului	150	
mijloc	100		Marcu Jantea, paroh, Ocna	100	
Petru Hancheș, paroh, Glod	100		Ioachim Josan, paroh, Măgură . . .	100	
Ioan Handa, paroh, Muncel	50		Ioan Jurca, paroh, Tebea	100	
Ioan Hanzu, paroh, Cacova	120		Ludovic Jurca, adm. par., Trâmpoele	120	
Iosif Hârciogea, paroh, Herseni	60		George Lador, paroh, Chiuești	60	
Ioan Hârțoagă. par., Daia-săsească . .	100		Ioan Langa, paroh, Caila	100	
Teodor Hârțoagă, par., Noul-săsesc . .	100		George Lărgean, par., Negriștești . .	100	
George Hența, paroh, Lelese	100		Ludovic Laslău, par., Lăpușiul-inf. .	100	
Vasilie Hența, paroh, Ruda	100		Ioan Laslău, paroh, Fueș-Băgara . . .	50	
Augustin Herman, paroh, Văleni	60		Alexiu Latiș, paroh, Stoiceni	100	
Ioan Herman, paroh, Rogoz	60		George Lazar și soția, paroh, Valea-		
Isaia Henteș, paroh, Ocna-sup.	120		Geoagelului	100	
Nicolae Hința, paroh, Sebeșel	120		George Lazar, paroh, Vidolm	50	
Vasilie Hodoș, paroh, Iclandul-mare	60		Ioan Lazar, par., Apoldul-inf.	120	
Iuliu Holder, par., Galomfalăul-mare	120		Ioan Leucescu, paroh, Rotbav	100	
Mihail Holerga, paroh, Măgărei	100		† Iosif Literat, paroh, Luța	80	
Teofil Holerga, paroh, Frăua	100		Valeriu Literat, paroh, Luța	100	
Atanasie Hoportean, par., Spălnaca . .	50		Ioanichie Luchu, par., Cărmăzinești .	100	
Ioan Hoportean, par., Cucerdea-săc.	100		George Ludu, capelan, Preșmer	50	
Nicolae Huiu, paroh, Găinari	100		Dionisie Lula, paroh, Folt	50	
George Iacob, paroh, Buzd	50		Petru Lula, paroh, Bobâlna	100	
Ioan Iacob, paroh, Brădățel	100		Ioan Lungociu, par., Seleușul-mare . .	100	
Romul Iacob, paroh, Gurasada	100		Maniu Lungu, paroh, Rășinari	100	
Ioan Iancu, paroh, Poiana	50		† Teodor Lungu, par., Someșul-cald	100	
Mihail Iancu, paroh, Suprapetri	50		† Iosif Lupu, paroh, Stena	100	
Manase Iar, paroh, Toltia-mare	200		Ioan Lupea, paroh, Sărata	120	
Ioan Iliescu, paroh, Banabic	120		George Lupu, paroh, Roșia	25	
Irimie Iliescu, paroh, Stremți	60		Zaharie Lupu, paroh, Hodac	40	
Ilie Ioanovici, paroh, Boiul-mare	100		Vasilie Macsa, par., Gârbova-de-sus	60	
Ilie Ioanovici, par., Șoimușul-român .	120		Ioan Mada, paroh, Baba	60	
Ioan Ioanovici, paroh, Ruși	100		Alexandru Măerușan, par., Măgheruș	100	
George Ionescu, paroh, Budila	100		Ioan Magda, paroh, Drâmbariu	60	

	Cor.		Cor
Iosif Magda, paroh, Feneş	20	Ioan Maxim, paroh, Ighiu	150
Gregorie Măgeruşan, par., Curtiuş	25	Vasilie Maxim, paroh, Avrig	150
George Maier, par., Topliţa-română	100	Ioan Maximilian, par., Braşov-Stupini	100
George Maior, par., Almaşul-mic	140	Ioan Maximilian, cap., Braşov-Stupini	100
Aurel Man, paroh, Răcătău	60	Iosif Maximilian, par., Braşovu-vechiu	150
Nestor Manciu şi soţia Florentina, paroh, Ocolişul-mare	200	Stefan Medeşan, paroh, Gussu	120
Dumitru Mandea, capelan, Porumbacul-inferior	100	George Medrea, paroh, Ruşi	100
Ioan Mandea, par., Porumbacul-inf.	100	Ioan Medrea, paroh, Strei-Plopi	200
Elie Măneuca şi soţia Elena, paroh, Ucea-de-jos	120	Vasilie Mereş, preot, Bod	100
Eftimie Maniu, paroh, Fântâna	100	Inocenţiu Mermezan, par., Rapoltul-mic	100
Nicolae Maniu, paroh, Băcăinţ	50	† Nicolae Mermezan, paroh, Rapoltul-mare	100
Nicolae Maniu, par., Vinţul-de-jos	30	Vasilie Metea, paroh, Lona-săsească	60
Zaharie Manu, paroh, Olpret	50	Emil Miclea, paroh, Sârbi	50
Nicolae Maniţiu, paroh, Vurpăr	60	Stefan Micle, par., Surduc-Capolnic	100
Ioan Mănoiu, capelan, Şimon	50	Constantin Micu, par., Vima-mare	100
Demetriu Manole, par., Târlungeni	100	Gavriil Micu, paroh, Gâlgău	100
Ioan Manoviciu, paroh, Retişdorf	100	Gavriil Micu, paroh, Muierău	100
Nicolae Manovici, paroh, Chesler	100	Iosif Micu, paroh, Feldioara	100
Ioan Manta, par., Gurarăului	150	Moise Micu, paroh, Poiana-mărului	100
Simeon Marcan, par., Gârda-de-jos	100	Ioan Mihaiu, paroh	200
Ambrosiu Marcoviciu, paroh, Chirpăr	150	Ioan Mihailă, paroh, Dăişoara	100
† Ieronim Marcoviciu, paroh, Idiciu	120	Ioan Mihailescu, paroh, Ohaba-de-sub-peatră	100
Radu Marcoviciu, paroh, Şmig	150	Ioan Mihiu, paroh, Laz, fost adm. par. Turnişor	100
Ioachim Marcu, paroh, Boholt	70	† Ioan Mihiu, paroh, Cincul-mare	100
Patriciu Marcu, paroh, Păuca	100	Vasilie Mihiu, paroh, Cacova	50
Patriciu Marcu, paroh, Tău	120	Ioan Mihuţiu, paroh, Cărăstău	50
Spiridon Marcan, paroh, Sâmbăta-superioară	100	Nicolae Mihuţiu, paroh, Birtin	60
Crucian Mărginean, paroh, Cenade	100	Petru A. Mihuţiu, paroh, Hondol	200
† Dionisiu Pop-Mărginean, paroh, Aţintiş	100	† Ioan Mircea, paroh, Caţa	100
George Marian, paroh, Brateiu	20	Ioan Mircea, paroh, Lovnic	100
Ioan Marián, paroh, Velţ	150	Ioan Mircea, paroh, Richişdorf	100
Ioan Marin, paroh, Borosineul-mic	100	Petru Mineiu, paroh, Stenea	20
Ioan Marin, paroh, Râu-Sadului	120	George Modran, paroh, Poplaca	100
Iosif Martin, paroh, Recea	60	Toma Modran, cap., Bungard	50
Ioan Mateiu, par., Sebeşul-sup.	100	Ilie Moga, paroh, Săsciori	150
Nicolae Mateiu, par., Ribicioara-de-jos	150	† Ioan Moga, paroh, Rod	100
Parteniu Mateiu, paroh, Corunca	30	Ioan Moga, paroh, Vâlcele	100
Vasilie Mateiu, paroh, Râpa-inf.	30	Sofron Mogoş, par., Voivodenii-mari	80
Zaharie Mateiu, paroh, Urisiul-sup.	50	Dimitrie Moisin, paroh, Sânger	100
Dionisie Mateieş, par., Căinelul-de-sus	50	Ananie Moldovan, paroh, Cara	100
Nicolae Mateieş, paroh, Hertegani	30	Constantin Moldovan, paroh, Roşia	50
		Ioan Moldovan, paroh, Ohaba	150
		Ioan Moldovan, paroh, Petrângeni	100

† Ioan Moldovan, paroh, Vidrasău	100	Cor.	Irimie Necşa, paroh, Cigmău	105	Cor.
Iuliu Moldovan, paroh, Crăciunel	100		Ioan Necşa, paroh, Lepindea	30	
Pavel Monea şi soţia Maria, paroh, Streja-Cârţişoara	100		Teodor Necşa, paroh, Bungard	100	
Ioan Morariu, par., Lăpugiul-sup.	100		Vasilie Necşa, par., Apoldul-sup.	115	
Iosif Morariu, paroh, Hosman	120		Eulampiu Negrea, par., Feldioara	100	
Stefan Morariu, par., Cunţa	30		George Nicoară, capelan, Ibăneşti	50	
Titu Morariu, capelan, Berghin	100		Ioan Nicoară, paroh, Lupşa	20	
Ioan Moruşca, paroh, Craiva	36		Teodor Nicoară, paroh, Vinţa	80	
Mateiu Moruşca, par., Cristeşti	150		Iosif Nicoară, cap., Albac-Arada	100	
Ioan Moşoiu, paroh, Şimon	100		Vasilie Nicoară, paroh, Ciunga	100	
Iosif Moşoiu, paroh, Cheia	50		Grigore Nicola, par., Vidra-de-jos	50	
Ioan Moţa, paroh, Noşag	100		Ioan Nicola, paroh, Arada	100	
Nicolae Matora, paroh, Mureş-Sân- georgiu	10		Mihail Nicola, paroh, Presaca	60	
George Muncuş, paroh, Cricău	100		Stefan Nicola, paroh, Galaţi	20	
Dumitru Munduca, paroh, Fintoag	50		Nicolae Nicola şi soţia Ana, capelan Arada	300	
Aurel Muntean, par., Sebeşul-mare	100		Alexandru Nicolescu, par., Meşterhaza	20	
Chirion Muntean, paroh, Trapold	200		Clemente Nicula, paroh, Slămnice	100	
Dumitru Muntean, paroh, Măguri	100		Aurel Nistor, paroh, Arpatac	20	
Eugen Muntean, paroh, Lunca	60		Dimitrie Nistor, par., Glodghileşti	30	
George Muntean, par., Oarda-de-sus	100		Vasilie Nistor, par., Sânbenedic	30	
Ioachim Muntean, par., Gurarâului	120		Gavriil Nodiş, paroh, Costeni	60	
Ioan Muntean, par., Sighişoara	200		† Ioan Nodiş, paroh, Stoiceni	60	
Ioan Muntean, par., Oarda-de-sus	15		Vasilie Oana, par., Pianul-de-sus	100	
Mihail Muntean, paroh, Federi	100		Aurel Oancea, paroh, Rodbav	100	
Zaharie Muntean, par., Sălăuşul-sup.	100		Nicolae Oancea, paroh, Petrifalău	100	
Ioan Munthiu, paroh, Cărpiniş	100		Arcadie Olariu, paroh, Sârbi	100	
Gavriil Murăşan, par., Jimborul-mare	120		Gavriil Olariu, paroh, Stina	100	
George Murăşan, paroh, Hărăstaş	150		George Olariu, capelan, Stina	100	
Nicolae Murăşan, paroh, Baica	100		George Olariu, paroh, Lisneu	100	
Zevedeu Murăşan, paroh, Sebeş	150		Gerasim Olariu, paroh, Bacea	100	
Vasilie V. Muşat, par., Sâmbăta-inf.	60		Ioan Olariu, paroh, Bucium	120	
Ioan Nan, paroh, Sânpetru	50		Sofroniu Olariu, paroh, Tisa	100	
Gerasim Nariţă, paroh, Poiana	70		Alexandru Oltean, par., Jabeniţa	100	
Nicolae Naşcu, paroh, Poleţ	30		Alexandru Oltean, par., Medeşfalău	50	
Vasilie Naşcu, paroh, Bârla	100		Ioan Oltean, paroh, Dobârlău	100	
Pantilimon Nastea, paroh, Perşani	100		Ioan G. Oltean, par., Poiana-sărată	100	
Alexe Neagoe, paroh, Tibru	120		Ioan Oncioiu, paroh, Fundata	100	
Ioan Neagoe, paroh, Geomal	150		Ioan Onea, paroh, Hădărău	90	
Ioan Neagoe, paroh, Rimeţ	100		Nicolae Oneţ, paroh, Peleş	100	
Alexe Neagovici, paroh, Intorsătura- Buzăului	100		Nicolae Oniciu, paroh, Buninginea	55	
Alexe Neagovici-Negoescu, paroh, Zagon	100		Ioan Oniga, paroh, Micloşlaca	100	
George Neagovici-Negoescu, capelan, Intorsătura-Buzăului	100		Teodor Oniţiu, paroh, Găbud	100	
			Alimpiu Oprea, paroh, Săcărâmb	100	
			George Oprea, paroh, Şomfalău	60	
			Ioanichiu Oprean, cap., Boz	50	

	Cor.		Cor.
Zaharie Oprea, paroh, Bandul-de-Câmpie	50	George Petrinca, paroh, Sânpetru	40
Iosif Oprean, paroh, Booz	100	Ioan Petrișor, paroh, Alțina	100
Miron Oprean, paroh, Gothatea	100	Ioan Petru, paroh, Ibănești	100
Ioan Opriș, paroh, Agribiciu	30	Ioan Petruș, paroh, Cristiș	30
Nicolae Opriș, paroh, Șura-mare	100	Ioachim Pinciu, par., Pestișul-mare	100
† Stefan Opriș, paroh, Șura-mare	50	Ioan Pinciu, capelan, Pestișul-mare	30
Vincentiu Orășan, paroh, Agărbiciu	150	Patriciu Pinteaa, paroh, Paloș	160
Vasilie Orășan, par., Sân-Iacob	300	Ilie Piso, paroh, Măgura	100
Ioan Orăștean, par., Apoldul-inf.	150	Octavian Piso, par., Silvașul-sup.	100
Ioan Oțoiu, cand. de preot, Aciliu	100	Nicolae Pitic, paroh, Muncel	20
Victor Oțoiu, paroh, Mesentia	120	Nicolae Platoș, paroh, Cârjiți	100
Mihail Păcală, paroh, Șulumberg	150	Ilariu Plotogea, paroh, Tohanul-nou	100
Daniil Păcurariu, paroh, Vinerea	100	Nicolae Plotogea, paroh, Broșteni	100
Teofil Păcurariu, par., Nandru-Vale	100	Longin Poenariu, par., Fizeș-Barbura	100
Nicolae Palade, paroh, Cămpeni	100	Daniil Pop, paroh, Geoagiul-de-sus-Suseni	100
Dumitru Păltinean sen., par., Ciceu-Hăsmăș	50	George Pop, paroh, Mărgineni	200
Dumitru Păltinean jun., par., Corabie	50	Grigore Pop, paroh, Băraii	100
Dumitru Pamfiloiu, paroh, Jina	150	Grigore Pop, paroh, Vaidasig	100
Nicolae Pandrea, par., Ghijsa-inf.	100	Ilie Pop, paroh, Ludoș	100
Ioan Panga, paroh, Colun	120	Ioan Pop, paroh, Bălan	100
Sofroniu Papiu, paroh, Crihalma	50	Ioan Pop, paroh, Beșineu	100
Ioachim Părău, capelan, Agnita	100	Ioan Pop, paroh, Brădești	150
George Pașca, par., Curtuiușul-mic	100	Ioan Pop, paroh, Miloan	100
Ioan Pașca, paroh, Geaca	60	Ioan Pop, paroh, Ozun	100
Ioan Pascu, paroh, Dâncu-mic	40	Ioan Pop, paroh pens., Sâmbăta-de-sus-răsăriteană	100
Ioan Pascu, paroh, Turcheș	60	Nicolae Pop, capelan, Ormindea	60
Ioan Pascu, cap. și înv., Turcheș	100	Pantilimon Pop, paroh, Osoiu	50
Mihail Pașcu, paroh, Șomotelnic	120	Petru Pop, paroh, București	50
Andrieu Patachi, paroh, Mihalt	60	Petru Pop, par., Cherghidul-mare	100
Ioan Patachi, paroh, Berghin	100	Petru Pop, paroh, Șilea-maghiară	30
Ioan Patachi, paroh, Mihalt	150	Petru Pop, paroh, Subpădure	100
Petru Paul, paroh, Vultor	60	Romul Pop, paroh, Gârbova	100
Simion Pavel, paroh, Grohot	200	Simeon Pop, paroh. Brăzești	50
Alexandru Perhaița, paroh, Libotin	70	Teodor Pop, par., Bucerdea-vinoasă	60
Ioan Perhaița, paroh, Borcut	60	Vasilie Pop, paroh, Gălpăia	100
Ioan Perhaița, paroh, Dobric	100	Virgil Pop, paroh, Cristian	100
Pavel Perhaița, par., Suciul-de-jos	35	Vincentiu Pop, paroh, Sâmbăta-de-sus-răsăriteană	100
George Perian, paroh, Șugag	100	Ioan Popa, paroh, Arpașul-sup.	120
Ioan Perian, paroh, Crișcior	100	Ioan Popa, paroh, Cernatul-inf.	150
Nicolae Perian, capelan, Săliște	50	Ioan Popa, paroh, Cristian	100
Petru Perian, paroh, Trestia	60	Ioan Popa, paroh, Fornădia	50
Tovie Perian, paroh, Seliște	100	Ioan Popa, paroh, Săliște	60
Alexandru Pêtrêu, paroh, Chergeș	100	Ioan Popa, paroh, Vidacutul-român	120
Iacob Petric, paroh, Tecșești	150		

Isaia Popa, paroh, Ocna-inf.	120	Cor.	Vasilie Popovici, paroh, Tresnea . . .	50	Cor.
Longin Popa, paroh, Tătărești	25		Vincentiu Popovici, par., Richișdorf .	100	
Nestor Popa, paroh, Veneția-sup. . . .	40		George Pralea, paroh, Breaza	100	
Nicolae Popa, paroh, Boșorod	50		Ioan Preda, par., Petrila-Brad	100	
Nicolae Popa, paroh, Porcurea	120		Ioan Predovici, paroh, Amnaș	100	
Pavel Popa, paroh, Gialacuta	100		Pompiliu Predovici, par., Vingard . .	100	
Septimiu Popa, cap., Veneția-sup. . . .	50		Constantin Prie, paroh și soția Ana,		
Teodor Popa, paroh, Lăzești	100		Săcădate	250	
Teodosiu Popa, paroh, Furcșoara	100		Nicolae Prigoană, par., Muntele-rece	100	
Tovie Popa, paroh, Suligete	200		Ioan Prișcu, diacon, Brașov-Șcheiu . .	50	
Victor Popea, paroh, Satulung	100		Constantin Proca, paroh, Râșnov . . .	100	
Amos Popescu, par., Valea-Dosului . . .	110		Dumitru Pulca, paroh, Beșa	100	
Clement Popescu, paroh, Mogoș-Mi-			Romul Pulca, paroh, Saschiz	50	
clești	40		Teodor Purdean, paroh, Gârbou	100	
Cornel Popescu, paroh, Deva	100		Nistor Purdu, paroh, Rucăr	100	
† George Popescu, par., Toplița-rom. . .	4		Maxim Pușca, paroh, Ceagz	100	
† Leon Popescu, paroh, Deda	150		† Leontin Pușcariu, paroh, Sôhodol . .	150	
Iosif Popescu, paroh, Dumbrava	100		George Pușcaș, par., Sântă-Măria . . .	100	
Ioan Popița, paroh, Comana-inf.	200		Teodor Pușcaș, paroh, Bodia	60	
Aurel Popoviciu, paroh, Covragiu	100		Dionisie Radu, par., și soția Cornelia,		
Alexandru Popovici, paroh, Cușma . . .	150		Nadășa-română	30	
Constantin Popoviciu, paroh, Câine-			Ioan Radu, paroh, Nevoeș	100	
lul-de-jos	50		Ioan Radu, paroh, Tărtăria	30	
Dionisie Popovici, paroh, Tăuțiu	60		Ioan Răduleț, paroh, Seliștat	100	
† George Popovici, paroh, Boz	100		Vasilie Răduleț, cap., Hendorf	120	
George Popovici, paroh, Leșnic	100		George Rain, par., Nădăștia-inf. . . .	100	
George Popovici, par., Nădăștia-sup. . .	100		Ioan Raita, paroh, Șona	100	
George Popovici, par., Vâlcelele-bune . .	100		Ioan Răgneală, paroh, Șoarș	160	
† Grigore Popovici, paroh, Buduș	50		Ilariu Reit, paroh, Poarta	100	
† Grigore Popovici, paroh, Murăș-			Antoniou Repede, par., Geoagiul-de-sus	100	
Cueșdiu	30		† George Răou, par., Ludoșul-mare . .	100	
Ilie Popovici, paroh, Sibiușelul-vechiu	400		Nicolae Reu, par., Mijlocenii-Bărgăului	100	
Ioan Popovici, paroh, Gelmariu	100		Vasilie Reulea, paroh, Bogat	60	
Ioan Popovici, par., Ocoliușul-mare . . .	300		Rețru Rimbaș, paroh, Brad	150	
Ioan Popovici, paroh, Sadu	120		Toma Ringea, paroh, Muncelul-mare . .	50	
Ioan Popovici, paroh, Săsăuș	100		Nicolae Rociu, paroh pens., Nucet . . .	50	
Mihail Popovici, par., Covragiu	100		Aron Roman, cap., Luncoiul-de-sus . .	120	
Moise Popovici, paroh, Gânțağa	150		Gregoriu Roman, paroh, Vima-mică . .	60	
Nicolae Popovici, paroh, Chinciș	30		Ioan Roman, paroh, Luncoiul-de-sus . .	150	
Nicolae Popovici, par., Chișcădaga . . .	100		Ioan Roman, paroh, Selnița	100	
Nicolae Popovici, paroh pens., Josani . .	100		Ioan Roman, paroh, Vima-mică	100	
† Petru Popovici, paroh, Pișchintî . . .	100		Nicolae Roman, paroh, Romoșel	100	
Petru Popovici, paroh, Streiu-Săcel . . .	120		Teodor Roman, paroh, Ațel	60	
Samuil Popovici, paroh, Valendorf	100		Petru Roșca, capelan, Măgura	50	
Terențiu Popovici, par., Jacul-român . .	120		Sofroniu Roșca, paroh, Ungra	100	
Valeriu Popovici, paroh, Sibiel	100		Teofil Roșca, paroh, Hălchiu	100	

	Cor.		Cor.
Nicolae Roşescu, par., Nadişul-rom.	60	† Grigore Sima, paroh, Cărpiniş . . .	525
Ioan Rotariu, paroh, Proştea	100	George Simplăcean, paroh, Cornăţel	50
Iosif Runcean, paroh, Măgura	100	Petru Simtion, paroh pens., Sibiiu,	
Vasilie Runcean, paroh, Răşinari . . .	150	suburbiul-Josefin	100
Nicolae Rus, paroh, Veseud	100	Ioan Slăvescu, paroh, Mohu	120
Florian Rusan, par., Alba-Iulia	120	Petru Slugan, capelan, Birtin	50
Sebastian Rusan, paroh, Crăciuneşti	100	Ioan Socaciu, paroh, Cuştelnic	120
Alexandru Rusu, par., Chintelnic . . .	150	Nicolae Soiu, paroh, Turcheş	50
Ioan Rusu, paroh, Junc	50	Vasilie Socol, paroh, Livezeni	120
Vasilie Ruşdea, par., Poşaga-inf. . . .	60	Nicolae Solomon, par. şi soţia Maria,	
David Rusu, paroh, Şieul-mare	100	Porumbacul-superior	150
Ioan Rusu, capelan, Ida-mare	120	Alexandru Stan, par., Mnncelul-mic . .	50
Solomon Rusu, paroh, Blăjeni-Criş . . .	50	† Lazar Stan, paroh, Socet	115
Octavian Sabău, paroh, Bozeş	100	Avram Stanca, paroh, Petroşeni	100
Samuil Sabo, catihet şi paroh, Blaj . .	100	Ioan Stanca, paroh, Vurpăr	150
Dimitrie Săcărea, paroh, Tălmăcel . .	600	Petru Stanciu, par., Blăjeni-Sat	50
Simeon Săcărea, paroh, Şibot	30	Iosif Stănescu, paroh cu soţia Maria,	
Dr. Vasilie Saftu, par., Braşov-Scheiu	150	Gyerő-Oşorheiu	150
Victor I. Sălăgean, paroh, Săcămaş . .	100	Nicolae Stănescu, par., Someşul-rece	80
Petru Sămărghiţan, par., Cucerdea-		Vasilie Stănescu, par., Grind-Cristur	60
română	30	Ioan Stăngu, paroh, Guşteriţa	100
Ioan Samoilescu, paroh, Luncani	100	Aurel Stănilă, paroh, Bătrâna	50
Ioan Samoilă, paroh, Cacova-Ierii . . .	60	Ioan Stănilă, paroh, Bulzeştii-de-jos .	100
Ioan Sâmpălean, paroh, Sălcud	30	Savu Stănilă, capelan, Ribiţa	120
Victor Şandru, paroh, Băreşti	100	† Iacob Stăvilă, paroh, Lueriu	100
Ioan Sângeorgean, paroh, Belini	100	Iacob Steflea, paroh, Sălişte	100
Ioan Sârb, paroh, Cerbel	100	Alexandru Stoica, paroh, Săliştioara . .	100
Zacheiu Sas, paroh, Blăjel	100	Parteniu Stoica, paroh, Baştea	100
Alexandru Sava, par., Bedeciu	100	Nicolae Stoicovici, paroh, Mălăncrav	100
Ioan Sava, paroh, Bedeleu	60	Stefan Stoicovici, par., Murăş-Cristur	50
Andrieu Savu şi soţia Ana, paroh,		Ioan Stoicuţa, paroh, Inuri	120
Feldioara	150	† Ioan Stoicuţa, paroh, Săsciori	200
Elie Savu, paroh, Cioara	30	Ioan Străvoiu, paroh, Zărneşti	200
Ioan Savu, paroh, Veseud	100	Iuliu Suceava, par., Prundul-Bârgăului	120
Nicolae Savu, paroh, Rechiţa	100	Izidor Suceava, paroh, Buduşiu	50
Ioan Schiopu, par., Crisbav	100	Candin Suciu, paroh, Măgina	100
George Scrob, paroh, Secătură	100	Constantin Suciu, par. pens., Măgina	60
Valeriu Scutea, paroh, Păucea	100	Ioan Suciu, paroh, Acmariu	120
Ioan Sârbu jun., paroh, Mihăieşti . . .	100	Ioan Suciu, par., Bogata-olteană . . .	100
Vasilie Sfetea, paroh, Braşov-Tocile . .	50	Iosif Suciu, paroh, Alun	100
George Sglimbea, paroh, Cuciulata . .	100	Nicolae Suciu, paroh, Balomir	150
Alexandru Sighiartău, paroh, Ciceu-		Pavel Suciu, paroh, Gernesig	50
Poeni	50	Simion Suciu, paroh, Boşiu	50
Ioan Sârbu, paroh, Roşcani	100	Simeon Suciu, paroh şi soţia Elena,	
Gavriil Simedrea, paroh şi familia,		Petrila-Gârgani	100
Călian	115	Vasilie Suciu, paroh, Topârcea	100

	Cor.		Cor.
† Dumitru Șurean, paroh, Cristian	100	Teodor Toader, paroh, Mărișel	50
Samuil Susa, paroh, Frata	30	Ioan Todea, paroh, Albac	100
Nicolae Șandru, paroh, Coroiu-Sân- Mărtin	30	Ioan Todea, paroh, Lăpuș	50
Aron Șerbu, capelan, Poiana	100	Mihail Todea, paroh, Idicel	100
Ioan Șerbu, paroh, Poiana	100	Nicolae Todea, par., Almașul-mic	100
Ilie Șerban, par., Murăș-Cheța	100	Ioan Todescu, par., Bucium-Cerb	50
Petru Șeulean, paroh, Miheș	30	Petru Todoran, paroh, Curechiu	100
George Șinca, paroh, Sâncrai	100	Gavriil Todoruș, paroh, Butene	50
Ioan Șinca, paroh, Găunoasa	60	Ioan Toma, par., Doboli-inf.	100
Nicolae Șinca, paroh, Biscaria	100	Ioan Toma, par., Ribicioara-de-sus	100
Petru Șinca, paroh, Batiz	120	Grigore Trif, paroh, Vecerd	100
Ioan Șipoș, par., Lunca	50	Ioachim Trif, par. și soția Ana, Vêrd	100
Bucur H. Șolca, par., Felmer	50	Ioan Trifon, paroh, Beriu	120
George Șoneriu, paroh, Saschiz	40	Nicolae Troancă, par., Bârcea-mică	150
N. Șoneriu, par., Prundul-Bârgăului	100	Andrieu Truca, paroh, Simeria	150
Ioan Șortan, paroh, Blăjeni-Grosuri	150	Dionisie Truța, paroh, Țelna	60
Teodor Șovrea, paroh, Fănațe	60	George Truța, paroh, Coșna	200
Toma Stanciu, paroh, Agârbiciu	100	† Ioan Tulbure, paroh, Holbav	100
Petru Ștefu, paroh, Micănești	100	Ieronim Uieș, par., Strei-Sângeorgiu	120
Nicolae Stârcu, paroh, Pricaz	50	Antoniungur, paroh, Uroi	100
Ioan Șuiaga, paroh, Teiu	100	Dionisie Ungur, paroh, Rea	100
Nicolae Șurean, paroh, Rușciori	100	George Ungur, paroh, Ghelar	100
Toma Tâmaș, paroh, Visca	50	Ioachim Ungur, paroh, Rușor	100
Laurențiu Tarca, paroh, Heria	100	Leontin Ungur, paroh, Zlaști	100
Elie Tărchilă, par., Vorumloc	10	George Urdea, paroh, Cernat	160
Iacob Tărchilă, paroh, Copșa-mică	10	Ioan Ursa, paroh, Meteș	120
Ioan Tatu, paroh, Țichindeal	100	Gavriil Vaida, paroh, Berința	60
Ambroziu Tătar, paroh, Hetur	120	Petru Vaida, paroh, Înău	50
Dumitru Tătulea, paroh, Predeal	100	Simeon Vasinca, par., Sălciva-de-sus	50
George Tăușan, paroh, Agriș	30	Nicolae Vasu, paroh, Găunoasa	50
Chiril Teacoie, paroh, Cristur	150	George Vătășan, paroh, Zoltan	350
Vasilie Tecșa, paroh, Valea-Uzei	120	Ioan Vătășan, paroh, Archita	150
Iustin Teglariu, paroh, Deag	40	Ioan Vătășan, preot. și inv. Brașov- Scheiu	30
Adam Teodor, paroh, Turdaș	100	Ioan Vătășan, par., Căpâlna-de-sus	60
Atanasie Teotelecan, paroh, Panic	60	Ioan Vătășan, par., Petea-de Câmpie	20
Vasilie Teotelecan, paroh, Gyerőfi- Dângău	300	Alexiu Verzea, paroh, Satulung	50
Emilian Terchilă, paroh, Bârgăhiș	100	Romul Verzea, cap., Satulung	100
Grigorie Terhetea, paroh, Grid	100	† Ioan Vințeleriu, par., Ocna-sup.	300
Nicolae Terhetea, paroh, Tămășasa	120	Alexandru Vlad, paroh, Mag	120
Zaharie Tilicea, paroh, Vaidei	100	Ioan Vlad, paroh, Pricaz	50
Savu Timar, paroh, Bărești	100	Nicolae Vlad, paroh, Șelimbăr	100
Ioan-Tisu, paroh, Țebea	100	Nicolae Vlad-Stejar, paroh, Jina	100
Iosif Tisu, paroh, Țebea	50	George Vlaicu, capelan, Păușa	100
George Tișca, par., Moeciul-sup.	100	Ioan Vodă, paroh, Deda	150
		Pavel Vraciu, par., Stănița-de-jos	100

	Cor.		Cor.
† T. Vrășmaș, par., Prundul-Bârgăului	120	Mihail Zăvoian, paroh, Teliuc . . .	100
Victor Vulcan, par., Oprea-Cârțișoara	100	Simeon Zevoian, preot, Teliuc . . .	50
Bartolomeiu Zaharie, par., Ludîșor . . .	40	Iacob Zorca, paroh, Vlădeni . . .	200

*

Contribuirile clerului pastoral se prezintă în reasumat astfel:

În anul 1903	49,278 cor.
„ „ 1904	41,333 „
„ „ 1905	21,955 „
„ „ 1906	15,211 „
„ „ 1907	3,100 „
„ „ 1908	800 „

Suma . . . 131,677 cor.

Adăugând la aceasta și contribuiriile clerului înalt de vr'o 15,000 cor., precum și sumulițele, cu cari au contribuit preoții și în rând cu credincioșii lor în listele din parohii, și cele ce le mai plătesc, putem statorî la circa 150,000 cor. suma, cu care clerul și-a achitat datoria față de acest însemnat așezământ cultural al poporului nostru.

Învățători.

	Cor.		Cor.
Domețian Acsente, învă., Bendorf	12	Pompiliu Bânda, învă., Roșia	30
George Albu, învă., Pianul-sup.	60	George Bărbat, învă., Ucea-sup.	30
Zaharie Albu, învă., Stremți	30	Teofil Bărbat, învă., Șpring	50
Ilie Aleman. învă., Ruși	30	Grigore Bărbos, învă., Ciocotiș	20
George Andron, învă., Ungra	30	Ioan Bărbos, învă., Făurești	20
Iulian Anghel, învă., Cricău	60	Aurel Barbu, învă., Tălmăcel	50
Ioan Arad, învă., Petrila-Gârgani	20	Ioan Barbu. învă., Tăuțiu.	30
Stefan Arion, învă., Agriș	30	Alexandru Bârsan, învă., Covăș	30
Ioan Armean, învă., Șibot	50	Alexandru Bârsan, învă., Rușciori	50
Iosif Armean, învă., Ohaba-de-sub-peatră	25	Chiril Bârsan, învă., Corbi	50
Ioan Aron, învă. și dir., Brașov-Scheiu 120		Ioan Bârsan, învă., Bogata-olteană	20
Valeriu Arsenie, învă., Gurarâului	30	Ioan Bârsan, învă., Reciu	40
Stefan Aruncutean, învă., Bedeleu	20	Vasilie Băsărabă, învă., Romos	100
Savu Avram, învă., Ocna-sup.	50	Vasilie Băsărabă, învă., Vaidei	30
Nicolae Babeș, învă., Ruja	100	Ioan Belășcu, învă., Loamneș	30
Ioan Baci, învă., Orăștioara-de-sus	60	Ioan Bendorfean, învă., Bogat	30
Constantin Baicu, învă., Orăștie	100	Iancu Berbece, învă., Ghijasa-inf	10
Nicolae Baiu, învă., Hașfalău	10	Leontina Beșa, învă., Bistrița-Bârgăului 10	
Ioan Balomiri, învă., Balomir	30	Galacteon Bica, învă., Ucea-inf.	35
Ioan Bănățan, învă., Tărtăria	30	Pavel Birț, învă., Poiana-sărătă	30
Ioan Bâncilă, învă., Tohanul-nou	20	Lazar Bistriean, învă., Runcu-mare	8
Ioan Bânda, învă., Mănășturul-rom.	10	Gavriil Bizo, învă., Negrileşti	20
		Andronic Blaga, învă., Feredeu	10

	Cor.		Cor.
George Blaga, inv., Acmariu	30	Teodor Chirilean, inv., Cojocna	20
Vasilie Blaga, inv., Lancrăm	100	Alexiu Cibu, inv., Daia	10
Andrieu V. Blotor, inv., Călata-mare	10	Ioan Cionca, inv., Pianul-sup.	60
Dimitrie Babos, inv., Nadișul-român	6	George Ciontea, inv., Pianul-inf.	40
George Bodea, inv., Dânc	15	Victor Ciora, inv., Geoajul-de-sus	100
George Bodea, inv. pens., Vidra-de-sus	20	Șerban Cioran, inv., Rășinari	60
Gavriil Bogdan, inv., Finteușul-mare	15	Nicolae Cirlea, inv., Gârbova-de-sus	50
Teodor Bogdan, inv., Totoiu	60	Vasilie Ciuca, inv., Miluan	10
Zacheiu Borcoman, inv., Cohalm	10	Alexandru Ciucan, inv., Covasna	30
Simeon Borțian, inv., Slămnice	50	Ioan Ciucan, inv., Mateiaș	4
Nichifor Borza, inv., Bucerdea-vin.	30	Teodor Ciuchendea, inv., Șugag	40
Ioan Boța, inv., Petroșeni	50	Sultana Ciuleiu, inv., Gelmar	30
Nicolae Botean, inv., Balomir	50	Isaia Cociș, inv., Meșindorf	10
Maria Bozga, inv., Prundul-Bârgăului	5	Ioan Codău, inv., Vingard	100
Simeon Bran, inv., Ciugud	60	Ioan Coman, inv., Vama-Buzău	30
Ilie Brana, inv., Mohu	50	Emanuil Comanescu, inv., Limba	100
Nicolae Brândușă, inv., Țelina	10	Nicolae Comanici, inv., Tilișca	30
Ioan Branga, inv., Orăștie	50	Augustin Comes, inv., Orda-de-jos	30
Ioan Bratulescu, inv., Boița	70	Ioan Comșa, inv., Panic	10
Ioan Bratu, inv., Tilișca	30	Pompiliu Constandin, inv., Sighișoara	30
Alexandru Bucșa, inv., Heghig	30	Constantin Conțiș, inv., Muncel și Fălcușă	20
Andrieu Bucșa, inv., Arini	30	Vasilie Corcodel, inv., Avrig	30
Nicolae Bucșa, inv., Șaeș	10	Teodor Coroian, inv., Someșul-rece	10
Ioan Bucur, inv., Limba	100	Iosif Costea, inv., Sebeșul-mare	20
Ioan Budac, inv., Opreș-Cârțișoara	40	Ioan Costea, inv., Bozeș	20
Bartolomeiu Bude, inv., Zărnești	60	Iosif Costea, inv., Sebeșul-mare	15
Avram Budoiu, inv., Petreni	50	Nicolae Costea, inv., Cibu	40
Nicolae Bugneriu, inv., Seliștat	10	Simeon Cojoc, inv. pens., Mogoș- Valea-Barnei	30
Ilie Bunea, inv., Nocrichiu	10	Constantin Costin, inv. (tract. Bistrița)	10
Ioan Bunea, inv., Mada	50	Roma Costin, inv., Brad	2
Petru Bura, inv., Jimborul-mare	30	Ioan Cotușiu, inv. (tr. Bistrița)	15
Ioan Burette, inv., Felmer	10	Filimon Cozma, inv., Tătărești	20
Zosim Buțnar, inv., Brașov Scheiu	60	Eugen Crăciun, inv., Șelimber	30
Vasilie Butură, inv., Sălciva-de-jos	50	Iosif Crișan, inv. (tr. Ilia)	10
Ioan Butta, inv., Pianul-de-sus	60	Iuliu Crișan, inv., Săliște	30
Ioan Butta, inv., Viscri	10	Teofil Crișan, inv., Băcăinț	50
Ioan Calefariu, inv., Sărata	40	Iosif Cristea, inv., Netuș	10
Ioan Căliman, inv., Sibiușel	50	Ioan Cristea, inv., Olpret	20
Teofil Căliman, inv., Rășinari	60	Constantin Criștiu, inv., Săliște	30
Moise Câlțea, inv., Streja-Cârțișoara	30	Macaveiu Cutean, inv., Mogoș-Miclești	60
Dumitru Căndea, inv., Sărata	30	George Dănilă, inv., Boiul-mare	10
Ioan Cărpinișan, inv., Răhău	60	Ioan Dariu, inv., Brașov-Scheiu	120
Vasilie Cărpinișan, inv., Răhău	100	Nicodim Dan, inv., Zernești	65
Candin Cazan, inv., Ardeu	20	George Daniil, inv., Căstău	60
Ioachim Cerbicean, inv., Șibot	50		
Nicolae China, inv., Poiana-Porcului	5		

	Cor.		Cor.
Ioan Dara, inv., Bulbuc	10	Emil Gheaja, inv., Paloș	30
Ioan Dima, inv., Topârcea	30	Alexandru Gherghel, inv., Ida-mare	15
Ioan Dima, inv., Hetur	50	George Ghișoi, inv., Răhău	10
Vasilie Dobra, inv., Butene	10	Vasilie Ghișoi, inv., Răhău	30
Ioan Dobre, inv., Deal	60	Petru Giura, inv., Săliște	20
Ioan Dobre, inv., Proștea	10	Ioan Giurca, inv., Colun	50
Vasilie Dobrescu, inv., Rod	50	Ioan Giurca, inv., Topârcea	30
Nicolae Dobroș, inv., Covasna	30	Nicolae Giurca, inv., Vêrd	20
Ioan Dobrotă, inv., Sibiiel	30	Ioan Giurgiuman, inv., Sebeșul-mare	10
Nicolae Dogariu, inv., Teliu	30	Alexandru Ghiurușan, inv., Fizeș-Sân- Petru	15
Maria Doican, inv., Sebeșul-inferior	30	George Glăjia, inv., Hundrubechiu	5
Petru Dop, inv., Daneș	20	George Gligor, inv., Șugag	50
Stefan Drăghiciu, inv., Sadu	30	Iosif Gligor, inv., Bendorf	12
Ioan Dragoman, inv., Ilimbav	10	Alexandru Gog, inv., Tresnea	20
Ioan Dragomir, inv., Surduc-Capolnic	20	Aurelia Goga, inv., Rășinari	60
Nicolae Dragomir, inv., Saschiz	100	† Victoria Goga, inv., Sibiel	30
Vasilie Dragoș, inv., Cerghidul-mare	100	Nicolae Golea, inv., Criș	10
Iancu C. Dragotă, inv., Chirpăr	10	Ilariu Gonția, inv., Ocna-inf.	50
Avram Dubleș, inv., Romoșel	100	Vasilie Greavu, inv., Gârbova	30
Parteniu Duca, inv., Nasna	40	Ioan Griga, inv., (tr. Bistrița)	10
Ioan Dumitrescu, inv., Crihalma	10	Ioachim Groza, inv., Ponor	30
Iosif Dumitru, inv., Beriu	60	Vasilie Groza, inv., Ciumerna	10
Savu Dumitru, inv., Nădăștia-sup.	10	Coman Hămbășan, inv., Rășinari	100
Augustin Dura, inv., Săsciori	60	Aron Haneș, inv., Seliște-Trestia	30
Lucreția Eli, inv., Orăștie	30	Ioan Hanzu, inv., Cacova	30
Andrieu Enciu, inv., Roadeș	20	George Hența, inv., Lelese	20
George Feșteu, inv., Deag	15	Vasilie Hența, inv., Ruda	5
George Filip, inv., Șilea-maghiară	15	Gavriil Heres, inv., Curtuiușul-mic	10
Iulian Flămând, inv., (tr. Bistrița)	5	Nicolae Herlea, inv., Vinerea	100
Ioan Fleșeriu, inv., Orăștie	50	Augustin Herman, inv., Dej	30
Hermina Fizeși, inv., Sebeșul-sup.	30	Ana Hodoș, inv., Aciliu	30
Emanuil Florea, inv., Daneș	60	Antonie Hodoș, inv., Alămor	30
Nicolae Fodorean, inv., Ofenbaia	100	Ioan Holerga, inv., Alțina	20
Alexandru Frâncu, inv., Cetea	60	Ioan Hristea, inv., Secătură	10
St. Frâncu, inv., Porumbacul-sup.-apus.	30	George Iacob, inv., Tălmăcel	50
Romul Frateș, inv., Brașov-Scheiu	30	Ioan Iacob, inv., Săliște	20
Zaharie Frandeuș, inv., Hodac	20	Ioan Iancu, inv., Cornățel	30
Moise Frățilă, inv., Rășinari	100	Nicolae Ilie, inv., Sighișoara	10
Alexandru Furdui, inv., Abrud	60	Maria Ioanovici, inv., Sântă-Măria-de- peatră	30
Nicolae Furtună, inv., Petrifalău	30	Nicolae Iosif, inv., Aciliu	20
Alexe Gabor, inv., Gurasada	20	Teodor Isteriu, inv., Uleș	20
Eliseiu Gabor, inv., Mănășturul-ung.	20	Dumitru Ivan, inv., Apoldul-sup.	30
Ioan Georgea, inv., Bălan	20	Dumitru Ivan, inv., Ohaba	60
Ilie Georgescu, inv., Poiana	50	Vasilie Iuoniciu, inv., Sălciva-de-sus	30
Antonie German, inv., Săliște	30		
George M. German, inv., Muntele-rece	10		

	Cor.		Cor.
George Jula, inv., Brad	1	Iuliu Moldovan, inv. pens. (primar), Totoiu	100
Vasilie Jina, inv., Valea-Geogelului	60	Popovici-Mondoc, inv., Sebeșul-sup.	30
Toma Joandrea, inv., Sibiiu, suburbiul- Josefin	60	Dimitrie Moruș, inv., Petrila-Brad	20
George Jugărean, inv., Bârghiș	20	Axente Moșoiu, inv., Chezdi-Mărtănuș	30
Petru Jujan, inv., Vica	40	† Dumitru Mosora, inv., Săliște	30
Vasilie Jurcovan, inv., Ilia	20	Iuliu Moș, inv., (tract. Ilia)	6
Ioan Jurjuman, inv., Sebeșul-mare	15	Andreiu Muntean, inv., Ocolişul-mare	100
Dionisie Lăncrăjan, inv., Mohu	15	Ioan Muntean, inv., Vingard	120
Dumitru Lăpădat, inv., Săliște	30	Teodor Muntean, inv., Oarda-de-sus	60
Victor Laurențiu, inv., Erdő-Sângeorgiu	40	Leontina Muntean, inv., Săliște	20
George Lazar, inv., Cubleșul-român	20	Zaharie Muntean, inv., Merghiindeal	10
Anghel Luca, inv., Ampoița	30	Teodor Mureșan, inv., Chiuiești	20
Ioan Luca, inv., Vidra-de-sus.	20	Veturia Mureșan, inv., Vale	30
Savu Luca, inv., Satulung	30	Vasilie Murgău, inv., Tibru	60
Pompiliu Luca, inv., Criș	10	George Mușea, inv., Cerișor	10
Andreiu Ludu, inv., Hunedoara	20	Candid Mușlea, inv., Brașov	20
Iosif Ludu, inv., Ferihaz	30	Simeon Nan, inv., Chinciș	15
Ioan Lupu, inv., Almașul-mic	15	George Narița, inv., Vidra-de-sus	20
Nicolae Lupu, inv., Vale	30	Ioan Neagu, inv., Poplaca	50
Ioan Magiar, inv., Geaca	10	Nicolae Neamț, inv., Alțina	10
Constantin Măhăra, inv., Marpod	10	Gavriil Nechita, inv., Ciceu-Poeni	30
Toma Măhăra, inv., Secădate	30	Gavriil Nechita, inv., Văleni	2
George Maican, inv., Ticușul-român	15	Arseniu Nedelcu, inv., Unguraș	10
Mihailă Maier, inv., Andrașfalăul-rom.	15	Eva Negrilă, inv., Cacova	10
Nicolae Man, inv., Libotin	30	Lazar Negrilă, inv., Sibiiu, suburbiul- inferior	10
Emil Mandocea, inv., Cincul-mare	25	Ieronim Nemeș, inv., Cristian	30
Ioan Mănică, inv., Banabic	60	Filon Nicoară, inv., Vinerea	30
Demetriu Marcea, inv., Brașov-Scheiu	30	Teodor Nicoară, inv., Mogoș-Mămăli- gani	40
Nicolae Marcu, inv., Păuca	30	Ana Nicola-Micloși, inv., Gurarâului	30
Teodor Marcu, inv., Tău	30	Ioan Nicolae, inv., Avrig	30
Ioan Marinescu, inv., Porumbacul-inf.	30	Nicolae Nicorescu, inv., Runc	20
Ilie Mateș, inv., Glâmboc	2	Silvia Nicula, inv., Slămnic	30
Ilie Mateș, inv., Gușterița	15	Toma Nistor, inv., Valea-Sângeorgiu	20
Ioan Medrea, inv., Țelna	100	Constantin Oancea, inv., Bedeciu	15
Ioan Meșianu, inv. și soția Lucreția, Ghimnav	125	Ioan V. Oancea, inv., Vurpăr	30
Vasilie Miclea, inv., Luncă	20	Nicolae Oancea sen., inv., Brașov	30
Antonie Mihailă, inv., Dăișoara	10	Nicolae Oancea jun., inv., Brașov	30
Simion Mihălțan, inv., Săliște	20	Ioan Olariu, inv., Nucet	30
Zaharie Mihălțan, inv., Lancrem	60	Oprea Olariu, inv., Poplaca	60
George Mircea, inv., Lovnic	10	Petru Onea, inv., Almașul-mare	100
Grigore Mitrofan, inv., Feneșel	15	Vasilie Oniciu, inv., Buninginea	40
Ioan Modran, inv., Bungard	50	Ioan Oprea, inv., Laslea-mare	10
George Moga, inv., Glod	50	Ioan Opriș, inv., Șura-mare	30
Ioan Moldovan, inv., Vidolm	20		

	Cor.		Cor.
Dumitru Orăștian, inv., Apoldul-inf.	100	Maria Poplăcenel, inv., Răusadului	35
Aurelia Oros, inv., Daia	60	Aurel Popovici, inv., Grid	20
Stefan Otta, inv., Cerbel	10	Constantin Popovici, inv., Zoltan	10
Ioan Păcală, inv., Căpâlna	30	Dimitrie Popovici, inv., Sadu	16
George Păcurariu, inv., Tilișca	15	George Popovici, inv., Zagon	20
Nicolae Păcurariu, inv., Nucșoara	20	Nicolae Popovici, inv., Orăștioara-inf.	50
Nicolae Păcurariu, inv., Porcești	30	Stefan Popovici, inv., Brașov	60
Simeon Pahone, inv., Josenii-Bărgăului	10	Toma Popovici, inv., Luncani	20
Ioan Paicu, inv., Agnita	30	Radu Prișcu, inv., Brașov	30
Vasilie Palade, inv., Batiz	10	George Proca, inv. pens., Râșnov	50
Vasilie Palade, inv., Gârda-de-jos	20	George Prodan, inv., Someșfalău	6
Nicolae Pană, inv., Zernești	60	Ioan Pura, inv., Feldioara	50
Nicolae Părăian, inv., Ocolişul-mare	30	Traian Purșa, inv., (tr. Bistrița)	5
Ioan Pârvu, inv., Poșaga-inf.	20	Aron Pușcariu, inv., Brețcu	30
Iosif Pârvu, inv., Murăș-Bretea	20	Maria Racolța, inv., Orăștie	30
Ioan Pascu, inv., Lupșa	30	Ioan Racota, inv., Avrig	30
Alexandru Patachi, inv., Mihaiț	100	Miron Racoția, inv., Cerbia	5
Ioan Patachi, inv., Săcel	30	Nicolae Rădoiu, inv., Dobolii-inf.	30
Teodor Păușan, inv., Păușa	20	Savu Radu, inv., Ocna-sup.	30
Ioan Pavel, inv., Sebeș	60	Vasilie Radu, inv., Cărpiniș	30
Vasilie Peicu, inv., Viștea-sup.	30	Vasilie Răhovean, inv., Călnic	120
Petru Petrângenariu, inv., Daia	60	Ioan Raica, inv., Rêchita	30
Alexandru Petrașcu, inv., Rogojel	10	Gavriil Rancea, inv., Șartăș	100
Daniil Petrașcu, inv., Cinciș	8	Ioan Răchițan, inv., Gales	20
Romul Petrașcu, inv., (tr. Ilia)	5	Emilian Reit, inv., Sebeș	100
George Petru, inv., Armeni	20	George Reitescu, inv., Bărești	10
Ioan Petrușescu, inv., Pricaz	60	Elena Reou, inv., Tălmăcel	50
Patriciu Pinteia, inv., Paloș	20	Valeria Reou, inv., Cristian	50
Ioan Platoș, inv., Turnișor	30	Ioan Roman, inv., Caila	10
Vasilie Pleșa, inv., Șartăș	30	Augustin Romițan, inv., Rachis	10
Ilie Podariu, inv., Stâna	10	Ioan Romoșan, inv., Sebeș	60
Alexandru Pop, inv., Sălcud	15	Iuliu Roșca, inv., Alba-Iulia	60
George Pop, inv., Brașeu	5	Samuil Roșu, inv. și soția, Sebeș	100
George Pop, inv., Cața	20	George Rotariu, inv., Beșa	10
Remus Pop, inv., Rod	50	Pompeiu Rotariu, inv., Bodia	10
Severian Pop, inv., Dâncu-mare	50	Simion Rotariu, inv., Dol	30
Vasilie Pop, inv., Săsciori	40	Ioan Rusan, inv., Beșineu	30
Alexandru Popa, inv., Poplaca	50	Ioan Rusan, inv., Inuri	30
Candid Popa, inv., Sibiiu-Cetate	100	Haretti Russu, inv., Brașov	15
Dumitru Popa, inv., Călățele	5	Ilie Rus, inv., Jac	20
Ioan Popa, inv., Dobârca	5	George Rusu, inv., Gurarâului	30
Spiridon Popa, inv., Alun	10	Nicolae Rusu, inv., Sita-Buzău	50
Dionisie Popescu, inv., Ighiel	30	Sabin Safta, inv., Romos	50
Eugen Popescu, inv., Boița	50	Nicolae Suma, inv., Șulumberg	10
Gregoriu Popescu, inv., Brașov	100	Emil Sămărghițan, inv., Cetatea-de-	
Ioan Popica, inv., Sadu	30	baltă	15

	Cor.		Cor.
Octavian Sântion, inv., Laz	100	Nicolae Șoldea, inv., Boița	30
Bucur Sas, inv., Rășinari	60	Dionisie Steff, inv., Ohaba	60
Aurelia Săvoiu, inv., Drăguș	30	Ilie Tănăsă, inv., Ludoș	100
Avram Savu, inv., Lancrăm	60	Eugen Tănase, inv., Susenii-Bărgăului	15
Nicolae Sécărea, inv., Feleag	20	Ioan Tanase, inv., Agârbiciu	60
Simion Sécărea, inv., Hărăstaș	60	Ambrosiu Tătar, inv., Lancrăm	30
Avram Sârbu, inv., Câmpeni	20	George Teacă, inv., Brețcu	30
Nicolae Șerbu, inv., Poiana	30	Ioan Terec, inv., Baica	30
Nicolae Simulescu, inv., Mercurea	50	Iosif Tilicea, inv., Pișchintți	50
Simeon Socaciu, inv., Ciora	100	Vasilie Tira, inv., Inău	20
Dumitru Solomon, inv., Porumbacul- superior-răsăritean	30	Romul Todea, inv., Albac	20
Nichita Spârlea, inv., Avrig	30	Ioan Troanca, inv., Ludoș	100
Aurel Staicu, inv., Gussu	30	Emanuil Turcu, inv., Noustat	5
Ioan Stan, inv., Cetea	50	Macedon Turcu, inv., Rotbav	10
Ioan Stan, inv., Socet	10	Adam Tutor, inv., Cristian	30
Pavel Stanciu, inv., Vajdasig	50	Gavriil Țolca, inv., Diug	30
Nicolae Stancu, inv., Loman	60	Nicolae Țuțura, inv., Drăguș	30
Ioan Stăneasă, inv., Ludești-Costești	80	Ieronim Ungur, inv., Găunoasa	6
Ioan Stelea, inv., Gurarâului	30	Leon Ursace, Borgo-Rus	5
George Stelea, inv., Dobârca	30	Victor Uscaț, inv., Tâmpa	5
Ioan Știrban, inv., Topârcea	30	Simeon Varga, inv., Veseud	10
Cornelia Stoica, inv., Săliște	30	Sabina Vargyasi n. Săvoiu, inv., Bra- șovu-vechiu	10
Filimon Stoica, inv., Mermezeu-Văleni	10	Ioan Varga, fost inv., Muierău	30
George Stoica, inv., Sebeșul-inf.	30	Petru Varvara, inv., Poiana	100
Iosif Stoica, inv., Sebeșul-inf.	30	Dumitru Vas, inv., Arpașul-inf.	35
Lazar Stoica, inv., Renghet	40	Leon Vas, inv., Arpașul-inf.	30
Nicolae Stoica, inv., Șura-mare	20	Victoria Vasilie, inv., Răchita	60
Ambrosiu Stoicovici, inv., Sighișoara	10	Ioan Vesa, inv. pens., Lunca	10
Nicolae Stoicovici, inv., Brașov	30	Ioan Vinerean, inv., Ruja	10
Emanuil Suciu, inv., Măgărei	12	Ioan Vițelariu, inv. dir., Poplaca	50
Simeon Suciu, inv., Boz	10	Teodor Vintilă, inv., Hendorf	10
Nicolae Suma, inv., Gothatea	20	Elena Vlad, inv., Poiana	60
Daniil Susan, inv., Nandru-Vale	10	Ioan Vlad, inv., Binținț	50
Luca Șandru, inv., Geomal	200	Simeon Vlad, inv., Berghin	30
Lucreția Șandru, inv., Zlaști	8	Ioil Vlaicu, inv., Sântă-Măria	10
Ioan Jauca, inv., Bistrița-Bărgăului	30	Nicolae Voila, inv., Ucea-sup.	30
Pavel Șendrea, inv., Râpa-sup.	30	Romul Vraciu, inv., Poiana	30
Nicolae Șerb, inv., Seleușul-mare	10	George Zaharie, inv., Intorsura-Buzăului	20
Dumitru Șica, inv., Draos	10	Vasilie Zdrenghia, inv., Sebeșel	60
George Șinca, inv., Sâncraiu	6		

Sumele oferite de către învățători încă nu s'au solvit toate, ci continuă a se încasa.

Afară de mitropolie.

Credincioși de-ai noștri din România.

Vasilie Stroescu, București 3000 lei.

Stroe S. Beloescu, profesor în Bârlad, pentru vecinica pomenire a repausărilor săi părinți: Stana și Stroe Beloiu din Săcele, 2000 cor. (2120 lei).

Membrii societății «Transilvania» din București 1000 lei.

Procopie Casotti, mare proprietar 1000 lei (cor. 950·57).

C. Steriu & Co din București, drept donațiune în memoria decedatului Constantin de Steriu din Brașov, trimite suma de 1000 lei, (946 cor.).

Nicolae Iorga, profesor la universitatea din București și soția sa Catinca din Brașov, 300 lei.

Dela comitetul din Pitești pentru aranjarea unei excursiuni la Sibiu 200 cor.

Dumitru I. Simian din Săliște, domiciliat în Râmnic-Vâlcea, donează 100 cor.

Arhimandritul din Cozia Ambrosie Cosinceanu 40 cor.

Frații Oancea din Săcele, domiciliați în Hârsova (Dobrogea) colectează suma de 780 lei dela:

	Lei.		Lei.
Constantin Oancea	100	Ioan Gh. Popa	100
Luca Oancea	100	Nicolae Gh. Popa	40
Sandu Munteanu	100	Voicu A. Roșculeț	40
Ioan Mandaiu	100	Ioan V. Tomoșoiu	50
Gheorghe Golea	100	Alexe A. Roșculeț	50

A. Cantacuzino, București 20 lei.

George G. Orghidan, Focșani 20 lei.

Iancu R., neguțator, Focșani 20 lei.

Radu Nicola, Focșani 2 lei.

Din Bucovina: Ierodiaconul Ilarion Mariș dela sf. mănăstire Sucevița, 50 cor.

Românii noștri din America.

Acsente German, de prezent în Cleveland-Ohio, ajutorat de d-nii G. Opincariu și Sebastian Pop, au colectat printre credincioșii noștri de acolo suma de 111 cor.

Dionisie Comșa din Veisburg-Indiana, Ohio, în urma colectei întreprinse de dânsul, trimite suma de cor. 71·73.

Conform colectei întreprinsă de Damaschin Ilioviciu din Hubbard, mai mulți credincioși de ai noștri contribuie cu suma de cor. 49·25.

Parohul Zaharie Oprea din Bandul-de-Câmpie, cercetând pe credincioșii noștri din America, colectează în orașele: Newcastle dolari 9·70, în Pittsburg 53 coroane, în Jougstown 60 coroane. Total: cor. 122·70.

Protopopiatele.

Abrud.	Cor.		Cor.
1. Abrud-oraș	40—	4. Bucium-Izbita	10—
între cari: Ilie Cimporescu	10	5. Bucium-Muntari	25·50
Ioan Almășan	10	6. Bucium-Poieni	240—
P. Fizeșan	20	între cari: Tader Țândrău	10
2. Abrud-sat	—	Lazar Ceteraș	10
3. Bucium-Cerb	7—	N. Crâznic	11
		Ioan Jurca	11

	Cor.
S. Lupu	20
N. Lupu	10
Parohia	100
7. Bucium-Sat	56:34
8. Buninginea	9:20
9. Cărpiniș	71:50
10. Ciuruleasa	10:80
11. Corna	8:80
12. Feneș	58:—
13. Galați	23:50
14. Presaca	6:50
15. Petrângeni	10:—
16. Roșia	10:—
17. Sohar	45:—
18. Trâmpoiele	29:20
19. Valea-Bulzului	80:—
20. Valea-Dosului	17:50
21. Vârtop	9:46
22. Vultur	10:—
23. Zlatna	80:70
între cari banca «Zlăgnea»	25

Agnita.

1. Agnita	11:20
2. Alțina	61:32
3. Bărghiș	20:—
4. Bendorf	12:—
5. Bruiu	15:98
6. Țichindeal	17:—
între cari: Parohia	10
7. Cincul-mare	34:80
între cari: I. Mihu, paroh	10
8. Chirpăr	10:—
9. Covăs	30:94
10. Fofeldea	9:70
11. Găinari	13:—
12. Ghijasa-inferioară	77:12
13. Hosman	4:—
14. Hundrubechiu	16:58
15. Iacobenii	2:60
16. Ighișdorf	4:40
17. Ilimbav	38:—
între cari: Vasilie Tocoai	10
18. Măgărei	55:70
19. Marpod	15:10
între cari: Cassa bisericii	10

	Cor.
20. Merghindeal	9:20
21. Nocrichiu	10:—
22. Proștea	5:—
23. Rodbav	7:—
24. Ruja	14:—
25. Săsăuș	60:40
26. Seliștat	13:20
27. Șomărtin	1:80
28. Șoarș	7:20
29. Șulumberg	75:40
30. Toarcla	10:50
31. Vecerd	9:06
32. Vărd	16:—
33. Vesăud	—:—
34. Zlagna	7:—

Alba-Iulia.

1. Acmariu	12:58
2. Alba-Iulia-oraș	129:20
între cari: Antonie și Ma-	
ria Drâmbărean	10
Teodosie Lobonțiu	10
Iosif Cirlea sen.	10
Alexandru Porumbea	10
3. Alba-Iulia-maieri	75:40
între cari: 25 cor. incurse din	
venitul unui concert, dat de	
corul bisericii.	
4. Ampoița	21:20
5. Brădești	14:—
6. Bucerdea-vinoasă	27:42
7. Cârna	47:90
între cari: Avram Grecu	10
8. Cetea	31:20
9. Cheia-Rimețului	3:—
10. Craiva	15:60
între cari: Ioan Morușca	10
11. Cricău	51:—
12. Cristești	11:—
13. Drâmbariu	10:—
14. Gârbova-de-sus	16:80
15. Geoagiu-de-sus	24:—
16. Geomal	42:20
între cari: Nicolae Crișan	10
17. Hepria-română	12:70
18. Ighiș	22:—

	Cor.
19. Ighiu	39·28
între cari: Nic. Florescu	20
20. Inuri	39·60
între cari: Teodor Pâclișan, cantor	30
21. Limba	21·70
22. Măgina	35·80
23. Mesentea	6—
24. Meteșiu	21·40
25. Mihalț	20—
26. Oarda-de-jos	21—
27. Pâclișa	100—
între cari: Cassa bisericeii	10
28. Poiana	6—
29. Răcătău	12·36
30. Rimeș-Sat	19·60
31. Râpa-Rimeșului	9—
32. Sărăcsău	10—
33. Stremți	23—
34. Tecsești	6·40
35. Țelna	25·52
36. Tăuți	61—
între cari: Ioan Handa, absolvent de teologie	10
37. Tibru	20·80
38. Totoiu	21·60
39. Valea-Uzei	16—
40. Vurpăr	7·24

Avrig.

1. Arpașul-inferior	29·66
2. Arpașul-superior	12—
3. Avrig	269—
între cari: Gavr. Aleman	20
Ilie și Susana Oprenca	40
Toader și Ana Luca	14
Văduva Elena Baltă	10
Tanase Luca	10
Toma Baltă	10
Mihail Luculețiu	10
Vasilie Chialda	10
Petru Coșofană	10
Toader Coșofană	10
Ioan Marcu	10
Florea Stanciu	10
Iosif Căndea din Racovița	10
4. Colun	22—

	Cor.
5. Corbi	—
6. Drăguș	32·34
între cari: Biserica	20
7. Feldioara	34·20
8. Glimboaca	15·90
9. Oprea-Cârțișoara	21·40
10. Porcești	220—
între cari: Parohia	100
Comuna politică	50
Iordan Posa	20
11. Porumbacul-inferior	76·80
între cari: Cassa bisericeii	10
David Mandea	10
12. Porumbacul-sup.-apusan	49·60
între cari: Șt. Frâncu, inv.	30
13. Porumbacul-sup.-răsăritean	23—
14. Sărata	12·80
15. Scoreiu	30—
16. Sebeșul-inferior	87·92
17. Sebeșul-superior	48·24
18. Săcădate	40·60
19. Streja-Cârțișoara	7—
20. Ucea-inferioară	37—
între cari: Ioan Marinescu cu soția Ludovica și fiica Lucreția	10
21. Ucea-superioară	2—
22. Viștea-inferioară	35—
23. Viștea-superioară	50—

Bistrița.

1. Bârla	20—
2. Blașfalăul-inferior	21·60
3. Blașfalăul-superior	32—
4. Bistrița	60—
între cari: Il. Păhone, cons. la cont. mil. în pens.	20
Dr. V. Păhone, adv.	20
P. Beșa, adm. parohial	10
5. Bistrița-Bârgăului	—
6. Josenii-Bârgăului	30—
7. Mijlocenii-Bârgăului	7·10
8. Prundul-Bârgăului	268—
între cari: Stefan Vrășmaș	37·50
Comuna politică	50—
Comuna bis. poporul	180·50
Vlad Teofil, primar	10—

	Cor.
9. Rusul-Bârgăului	16·40
10. Susenii-Bârgăului	121—
între cari: Parohia	100
11. Buduș	—
12. Caila	62—
13. Cârlibaba	—
14. Chintelnic	27·50
15. Coșna	29—
16. Cușma	11·30
17. Galați	59·03
18. Ida-mare	18·70
19. Năsăud	66—
între cari: d-na Victoria	
Filipan născ. Gal	50
20. Sântul	—
21. Șieul-mare	20—
din cassa bisericeii.	
22. Șimotelnic	12—

Bran.

1. Cheia	27·08
între cari: vād. Maria G.	
Enescu	10
2. Codlea	300—
între cari: I. Pascu, înv.	10
Anania Boldor, director	10
3. Cristian	62—
4. Fundata	18·14
5. Ghimbav	407·15
între cari: Domnica Neagu	20
Dumitru Pop, cantor	15
Nicolae Surariu	10
Ioan Gâlca, epitrop	10
Ioan Pascu, înv.	10
Anania Boldor, înv.	10
Comuna bis. promite	300
6. Holbav	—
7. Măgura	26·20
8. Moeciul-inferior	119·60
9. Moeciul-superior	38·80
10. Peștera	26·30
11. Poiana-Mărului	—
12. Poarta	23—
între cari: fondul bisericeii	10
13. Predeal	5·16
14. Râșnov	214—
între cari: Cassa bisericeii	200

	Cor.
15. Simon-biserica-veche	117·20
între cari: Bucur Gonța	30
Iosif Enescu	10
16. Simon-biserica-nouă	48·30
între cari: Petru Gonța	20
Bucur Gonța	10
17. Șirnea	123—
18. Sohodol-biserica-veche	40·70
între cari: biserică	10
Victor Pușcariu, par.	5
19. Sohodol-biserica-nouă	38·10
între cari: Cassa bisericeii	10
20. Tohanul-nou	70—
între cari: Moise Moșoiu	50
21. Vlădeni	93—
22. Vulcan	28·60
23. Zernești	1956·94
între cari: Parohia	1500
familia Coleșiu, întru amin-	
tirea mamei Ana	15
I. și Aurelia Coleș, primar	20
Maria Micuda	20
Bucur și Sora Meșian	10
A. și Aurelia Cutean, farm.	10
Ioan I. Comșa	10
Școlarii dela școala de re-	
petiție	10

Brașov.

1. Apața	—
2. Bacifalău	17·20
3. Bod	288·56
între cari: Parohia	100
Nicolae Joanidi, comerc.	30
4. Brașov-Cetate	—
5. Brașov-Scheiu	5000—
6. Brașov-Stupini	87—
7. Brașov-Tocile	209·70
între cari: Cassa bisericeii	100
Dragomir Pulpaș	10
Mărina Pulpaș	10
George Șerban	5
8. Brașovu-vechiu	103—
între cari: D. Căpățină	21
Vasilie Șerban	10
9. Cernatu	118—
între cari: Ioan Jolea	20

	Cor.		Cor.
Dumitru Proca	10	23. Țințari	219·23
George Radu	10	între cari: Petru Danciu	10
Neagoe Giuglea	10	24. Turcheșiu	517·80
George Ghimbășan	10	între cari: d-na vād. Maria	
Ștan Ghilița	10	I. Băzărea	50
Ioan Gurgău	10	Iosif Oncioiu	30
Ioan Petru Tolea	10	Irimie P. Constantin	30
10. Crizbav	30·60	Toma Bronea	30
între cari: Cassa bisericei	10	Vasilie Moțoe	30
Parohul Ioan Schiopu în		d-na Maria Tache Iliescu	20
memoria surorii sale		Ioan B. Muntean	20
Elena †	10	Alexe G. Pascu	20
11. Dârste	121·60	Vasilie G. Băzărea	20
între cari: G. T. Barbu	20	Nicolae Odor, înv.	20
12. Feldioara	177—	Radu R. Moroianu	20
între cari: Biserica	100	Radu P. Minea	12
George Silv. Pălția	20	vād. Maria I. M. Căciulă	12
Raveca I. Sibian	30	vād. Ana Ioan Gavrilă	10
George Silv. Pălția	10	vād. Paraschiva S. Pascu	10
13. Hălchiu, dela fruntașul Vasilie		George G. Petere	10
Craioveanu	50—	Nicolae Șeitan	10
14. Herman	60—	25. Zizin	5·40
15. Măgheruș	21—		
16. Preșmer	52·04	Câmpeni.	
17. Purcăreni	193—	1. Albac	80·30
între cari: O. Trandaburu	20	2. Arada	50—
George Țigoiu	20	între cari: biserica	30
Ioan Țigoiu	10	Rafila Nicola, preoteasă	10
Constantin Dârjan	15	3. Câmpeni	253·10
Ioan Dârjan	10	între cari: Dr. Z. Chirtop	200
18. Rotbav	5·16	4. Certege	70—
19. Sânpetru	99—	între cari: Iuliana Choti-	
între cari: Vasilie Cranga	10	șel, preoteasă	10
George Crivăț	10	Constantin Cothișel, par.	10
20. Satulung, biserica sf. Adormiri	129·06	Cassa bisericei gr.-or.	10
între cari: Vasilie Ioan	10	Sofia Cothișel I. Nico-	
Stoica Gologan	20	dim, propr.	10
Dum. Comșa, epitrop lei	20	Mih. Bologa, vigil de pād.	10
Ioan Comșa Fulga	10	5. Gârda-de-jos	100—
Ștan Pană Bancotă	10	între cari: Cassa bisericei	40
21. Satulung biserica sf. Arhangeli	454·66	6. Gârda-de-sus	15—
între cari: A. Popoviciu	20	7. Lăpuș	20—
Ioan Pălțania	60	8. Lăzești	3·20
Ioan Bodeanu	20	9. Neagra-de-jos	20—
Ioan Butu	10	10. Peleş	23·60
22. Târlungeni	87·58	11. Poiana	—

	Cor.
12. Ponorel	—
13. Săcătura	37:34
14. Sohodol	23:60
15. Suprapetrii	8—
16. Valea-verde	—
17. Vidra-de-jos	—
18. Vidra-medie	—
19. Vidra-de-sus	—

Cetatea-de-peatră.

1. Berința	41—
2. Boiereni	10—
3. Borcut	—
4. Cărbunari	10—
5. Cărpiniș	14:90
6. Ciocotiș	10—
7. Costeni	29:70
8. Cupșeni	12—
9. Curtuiuşul-mic	25—
10. Dobric	10—
11. Dobriținaș	—
12. Făurești	15:68
13. Fânațe	13:30
14. Ineu	21—
15. Leschia	30:40
16. Libotin	10:30
17. Mașca	6—
18. Peteritea	11:80
19. Plopiș	3—
20. Poiana-Porcului	17:08
21. Rogoz	21:02
22. Rohia	35:60
23. Selnița	5—
24. Stoiceni	15:80
25. Suciul-de-jos	3:56
26. Surduc-Copalnic	30—
între cari: Cassa bisericeii	15:70
27. Trestia	3:28
28. Ungureni	22—
29. Văleni	8:20
30. Vima-mare	27:22
31. Vima-mică	16:20

Cluj.

1. Agribiciu	3:30
2. Apahida	43:40
3. Bărâi	2:10

	Cor.
4. Bedeciu	27:20
între cari: Biserica gr.-or.	10
Alex. Sava cu soția sa Eleo-	
nora și fiul său Traian	15
5. Bica-română	9:90
6. Bonțida	13:08
7. Butene	12—
8. Călata-mare și fil.	26:46
9. Călățele	6:10
10. Călian	—
11. Cara	7—
12. Cluj	49:84
13. Cojocna	62:24
14. Feneșel	12:28
15. Finciu	2—
16. Geaca	9:02
17. Gyerő-Oșorheiu cu fil. Gestrade	32:04
între cari: Cassa bis. gr.-or.	10
18. Gyerőfi-Dângău	—
19. Giurcuța	12:10
20. Lona-săsească	32:20
21. Măguri	20:20
22. Mănăsturul-român	—
23. Mănăsturul-unguresc	25—
24. Mărișel	30:10
25. Mociu	38:80
26. Muntele-rece	6:18
27. Nadeșul-român	—
28. Panic	—
29. Rogojel	21:94
30. Sebeșul-mare	16:30
31. Someșfalău	30:30
32. Someșul-cald	7—
33. Someșul-rece	22:82

Cohalm.

1. Agoștin	22:42
2. Archita cu filia Beia	4—
3. Bogata-olteană	4—
4. Bundorf	31:80
între cari: Biserica	20
5. Cața	53:40
6. Cohalm	16:24
7. Crihalma	16—
8. Dăișoara	20—
9. Draos	71:01
între cari: Nicolae Iosif	10

	Cor.
10. Fântâna	14—
11. Felmer	8—
12. Hălmeag	5·80
13. Jibert	9·88
14. Lovnic	20—
15. Mateiaș	36·40
între cari: Bis. din Raco-	
sul-inferior	10
16. Mercheașa	18·24
între cari: Biserica	10
17. Mucundorf	15—
18. Paloș	86·14
între cari: I. P. Cioconea	10
19. Rodeș	4—
20. Ștena	41·04
între cari: Irimie Buzea,	
par. și soția Maria	10
21. Ticușul-român	10—
22. Ungra	10—
23. Valendorf	52·30
între cari: Ioan Husariu	10
24. Varghiaș	—

Dej.

1. Baba	10—
2. Cheuchiș	22·58
3. Chiuești	16—
4. Ciceu-Corabie	10—
5. Ciceu-Giurgești	84·40
6. Ciceu-Hășmaș	30·20
7. Ciceu-Poieni	52·75
între cari: preoteasa Var-	
vara Sighiartău în amin-	
tirea mamei sale Pelagia	
și a fiicei Lucreția	20
Tănasă Stir Scridon	10
8. Ciubanca	8·10
9. Coruieni	29·62
10. Curtuiuș	5—
11. Dej	18·20
12. Diviciorii-mari	10·20
13. Diug	32—
14. Dobricel	17—
15. Esc	2—
16. Finteușul-mare	14—
17. Gâlgău	12—
18. Gârbău	16·40

	Cor.
19. Goștila	25—
20. Măgoaja	71·40
21. Muncel	20—
22. Negrilești	10—
23. Olpret	34·40
24. Osoiu	13·70
25. Poiana-Blenchi	—
26. Săcătura	8—
27. Săcel (Maramureș)	19·80
28. Selișca	5—
29. Vălenii-Șomcuții	28·36
între cari: G. Cârlig, par.	10

Deva.

1. Almașul-mic	—
2. Almașul-sec	37·40
3. Bacia	17—
4. Banpotoc	37—
5. Bârcea-mică	—
6. Bârsău	8—
7. Bejan	8—
8. Biscaria	10·40
iară filia Șeulești	3·15
9. Boholt	10—
10. Cănelul-de-jos	2—
11. Cârjiți	3—
12. Certejul-de-sus	19—
13. Chergeș (filia Popesci)	14·20
14. Chișcadaga	—
15. Cristur	—
16. Dealu-mare	3·78
17. Deva	354—

între cari: Ioanichiu Olariu	
cu soția Ecaterina născ.	
Orbonaș	50
Dr. Alexandru L. Hoszu	
și soția n. Dr. Petco	50
Alexandru Moldovan sen.	50
Văd. Maria Ardelean	10
Romul Popa, oficial	10
Amos Gligor, protopretore	10
Văd. Maria Zara	10
Reun. II. de înmorm.	10
Banca «Industria»	25
Daniil Ioan și soția, propr.	20
Văduva Irimie	10

	Cor.		Cor.
18. Fizeş	—	8. Comana-inferioară	56—
19. Fornădia	3—	9. Comana-superioară	10—
20. Hărău	17·42	10. Cuciulata	72·04
21. Hondol	22·70	între cari: Biserica	20
22. Leşnic	8·76	11. Dridif	—
23. Măgura	—	12. Făgăraş	95—
24. Nevoeş	13·10	între cari: banca «Furnica»	50
25. Noşag	7·25	Vice-comitele A. Bele	30
26. Sântohalm şi Sânt-Andreş	100—	13. Galaţi	60—
27. Săcărâmb	—	între cari: Com. politică	20
28. Săliştioara	—	14. Grid	15—
29. Şoimuşul-murăşan	—	15. Herseni	42·10
30. Suligete	9—	16. Hurez	23·80
31. Tâmpa	4·28	17. Lisa	24·30
32. Uroi	4—	18. Ludişor	—
33. Vălişoara	8·56	19. Luţa	10·80
34. Vormaga	11·70	20. Mândra	59·70
35. Vulcez	5·82	21. Mărgineni	157·10
		între cari: Fondul bisericii	50
		Ioan şi Ana Popu	40
		Dănilă Judele	20
		şi notariul George Mărhaş	
		şi Sorica	10
		22. Părău	25—
		23. Perşani	33·02
		24. Recea-Telechiană	20—
		25. Răuşor	106—
		între cari: Ger. Grama,	
		c. r. căpitan pens.	50
		Clement Grama, not. cerc.	20
		26. Rucăr	20—
		între cari: Parohia	9·20
		27. Sâmbăta-inferioară	30—
		28. Sâmbăta-superioară-apusană	9·40
		29. Sâmbăta-superioară-răsăriteană	31·32
		30. Şercăiţa	33·50
		31. Şinca-nouă	29·54
		32. Şona	44—
		33. Toderiţa	89—
		34. Veneţia-inferioară	70·40
		între cari: George Coma-	
		niciu, not. pens.	30
		35. Veneţia-superioară	—
		36. Voila	11·52
		37. Voivodenii-mari	—
		38. Voivodenii-mici	22·89

Dobra.

1. Baştea	4—
2. Bătrâna	3·30
3. Brâsnic	7·67
4. Dobra	27·60
5. Fintoag	5·10
6. Lăpugiul-inferior	—
7. Lăpugiul-superior	3—
8. Lăpuşnic	—
9. Mihăieşti	—
10. Muncelul-mare	8·20
11. Panc	2·80
12. Poieniţa-Tomii	—
13. Răduleşti	8·60
14. Roşcani	6—
15. Săcămaş	—
16. Teiu	5·50
17. Tisa	55·70
între cari: Biserica	20

Făgăraş.

1. Beclean	33·88
2. Berivoii-mari	—
3. Berivoii-mici	32·60
4. Boholţ	23·56
5. Breaza	80·58
6. Calbor	—
7. Cinceşor	9·52

Geoagiu.	Cor.
1. Almaşul-mare-brădet	5·30
2. Almaşul-mare-joseni	8·40
3. Almaşul-mare-suseni	26·92
între cari: Onea Stefan, par. 10	
4. Almaşul-de-mijloc	—·—
5. Almaşul-mic	10·—
6. Ardeu	—·—
7. Băcăia	—·—
8. Băcăinţ	29·75
9. Balşa cu filia Galbina	15·84
10. Bobâlna	53·—
între cari: Ana Adamo- viciu şi familia	50
11. Boiu	—·—
12. Bozeş	58·50
între cari: C. Cristea	20
Eugenia Cristea	10
Avram Nasta	10
13. Bulbuc cu filia Curpeni	63·14
14. Ceru-Băcăinţi	20·—
15. Cibu	12·—
16. Cigmău	17·60
17. Ferèdeu	—·—
18. Folt	24·50
19. Geoagiul-de-jos-joseni	—·—
20. Geoagiul-de-jos-suseni	13·40
21. Glod	14·—
22. Homorod-joseni	7·—
23. Homorod-suseni	24·88
24. Mada	15·40
25. Mermezeu-Văleni	27·—
26. Nădăstia	21·80
27. Poiana	—·—
28. Porcurea	5·50
29. Rapoţelul-mare	40·—
30. Rapoţul-mic	5·60
31. Renghet	60·70
între cari: Simion Filimo- nescu, par.	10
Lazar Stoica, înv.	40
32. Steuini	6·14
33. Techereu	3·—
34. Uroi	4·—
35. Valea-iepii	6·78
36. Valea-mare	—·—
37. Voia	4·70

Haţeg.	Cor.
1. Băieşti	23·54
2. Băreşti	9·34
3. Băţălar	—·—
4. Boşorod	8·56
5. Cinciş	5·20
6. Chitid	—·—
7. Covragiu	22·90
8. Federi	—·—
9. Fizeşti	—·—
10. Gânţaga	—·—
11. Grid	5·80
12. Haţeg	92·40
între cari: I. Baci, neguţ. 10	
B. Popoviciu, neguţ.	10
13. Livezeni	18·20
14. Luncani	48·76
15. Măceu	—·—
16. Nucşoara	9·50
17. Ocolişul-mare	24·30
18. Ocolişul-mic	—·—
19. Ohaba-de-sub-peatră	10·—
20. Petrila-Brad	—·—
21. Petrila-Gârgani	21·94
22. Petroşeni	40·—
între cari: George Tomuş 10	
23. Rea	9·10
24. Ruşi	—·—
25. Ruşor	3·30
26. Sălaşul-superior	6·—
27. Sânpetru	—·—
28. Sântămăria-de-peatră	11·—
29. Silvaşul-inferior	14·52
30. Silvaşul-superior	6·—
31. Streiu-Plopi	13·40
32. Streiu-Săcel	6·20
33. Streiu-Sângeorgiu	3·40
34. Vâlcelele bune	2·—
35. Vâlcelele rele	—·—
36. Valea-Sângeorgiu	—·—

Hunedoara.

1. Alun	11·90
2. Baia lui Craiu	4·—
3. Batiz	66·72
între cari: Petru Sinca	20

	Cor.
4. Boz	2.—
5. Cerbel	4·10
6. Cerișor	—.—
7. Chergheș	—.—
8. Găunoasa	6.—
9. Ghelariu	29.—
10. Hașdău	—.—
11. Hunedoara	297.—
între cari: G. Oprea, prot.	200
Petru Moisin	10
Alex. Dima a Enușii	10
Nicolae Dima	30
Amalia Buda. născ. Dima	10
12. Josani	—.—
13. Lelese	—.—
14. Mănierău	26·56
15. Nădăștia-inferioară	12.—
16. Nădăștia-superioară	8·30
17. Nandru-vale	—.—
18. Pestișul-mare și filia Buituri	7·60
19. Ruda	2.—
20. Sâncraiu	7·90
21. Socet	2·50
22. Teliuc	16.—
23. Zlaști	14·20

Ilia.

1. Almaș-Seliște	7·34
2. Bacea	20·50
3. Bărești	2·10
4. Booz	2.—
5. Brădățal	57·90
6. Branișca	15.—
7. Burjuc	10.—
8. Câmpuri-Câmpeni-Surduc	11·20
9. Cărmăzinești	12·90
10. Cerbia cu filia Pogănești	16·90
11. Certejul-de-jos	—.—
12. Fueș-Bagara	4·92
13. Fureșoara	4.—
14. Gialacuta	5·30
15. Glodghilești	11·40
16. Godinești	7.—
17. Gothatea	—.—
18. Gurasada	107·70

	Cor.
între cari: † Sim. Drago-	
mir, notar cu soția Re-	
ghina și fii Alexandru și	
Silviu	55
19. Ilia	47·80
între cari: Dr. St. Rozvan	40
20. Micănești	14.—
21. Sirbi	4·66
22. Tătărești	6·90
23. Visca	10·82
24. Vorța	—.—
25. Zam	23.—
între cari: Coman Mihai	10

Lupșa.

1. Bedeleu	23·10
între cari: Ioan Văsinca	10
2. Brăzești	14·60
3. Cacova-Ierii	36·46
4. Cioara-de-sus	11·58
5. Hădărău	23·80
între cari: Ioan Onea, par.	10
6. Lătureni	10.—
dela comuna bisericască	
7. Lunca	10.—
8. Lupșa	54.—
9. Mogoș-Mămăligani	40.—
între cari: Biserica	10
10. Mogoș-Miclești	32·92
între cari: Biserica gr.-or.	10
11. Mogoș-Valea-Barnei	10·80
12. Muncel	13·78
13. Ocolişul-mare	70.—
între cari: I. Muntean, neg.	15
14. Ocolişul-mic	17.—
15. Ofenbaia	10.—
16. Orești	10·40
17. Ponor	10.—
18. Poșaga-inferioară	14.—
19. Runc	26·74
20. Sălciva-de-jos	5·20
21. Sălciva-de-sus	35·64
22. Șartăș	9·50
23. Șasa	5·28
24. Sub-peatră	3·58
25. Valea-Geogelului	31·50
între cari: I. Birluț, primar	10

	Cor.
26. Valea-Lupșei	71—
între cari: Avr. Cioran, par.	20
Teresia Cioran, preoteasă	20:10
27. Vidolm	32:04
28. Vința	3:10
29. Buru	7:51

Mediaș.

1. Agârbiciu	9:72
2. Alma	—
3. Ațâl	22—
4. Biertan	24:38
între cari: Cassa bis.	10
5. Blășel	57:40
6. Brateiu	32—
7. Buzd	18:28
8. Chesler	9:40
9. Copșa-mică	4—
10. Curciu	11—
11. Dârlos	15—
12. Dupușdorf	4:52
13. Elisabetopole și filia Hoghilag	20—
14. Ernea-săsească	—
15. Frâua	18:80
16. Hașag	26:56
între cari: I. Dordea, par.	20
17. Hundorf	6—
18. Idiciu	—
19. Mediaș	44—
între cari: Dr. Dionisie Roman, avocat	20
20. Moșna și filia Nemșa	43:54
între cari: Maria Boroșan, văduvă preoteasă	20
21. Metișdorf-Ibișdorf	12:32
22. Păucea	—
23. Richișdorf	—
24. Șaldorf	—
25. Șaroș	—
26. Șeica-mare	18:20
27. Șmig	3—
28. Șila	2—
29. Ștenea	—
30. Velț	9:14
31. Veseud	—
32. Vorumloc	2:88

	Cor.
Mercurea.	
1. Apoldul-inferior	82—
2. Apoldul-superior	15:56
3. Armeni	20—
4. Beșinău	12—
5. Blaj	26:50
6. Bogatu	—
7. Boz	5—
8. Broșteni	4—
9. Cărpiniș	44—
între cari: Comuna bis.	10
Comuna politică	10
10. Cenadie	82:80
între cari: O. B. Popa	20
Ioan Iosof	15
11. Cunța	—
12. Dobârca	50:04
între cari: D. Ivan, par.	20
Ioan Nedela	10
13. Gârbova	7:78
14. Gussu	17:90
15. Jina	112—
între cari: I. Streulea, not.	50
Pamfilie Prode	20
16. Ludoș	37:02
17. Lupu	—
18. Mercurea	19:70
19. Păuca	7:15
20. Poiana	237:50
între cari: G. Bărbat, not.	10
Ana Nic. Prodan	10
21. Reciu	32—
22. Rod	—
23. Sângătin	27—
24. Spring	4—
25. Tău	6:20
26. Țapu	—

M.-Oșorheiu.

1. Bandul-de-câmpie	17:20
2. Berghia	5—
3. Cerghidul-mare	10:40
4. Corunca	13:18
5. Egerseg	80:60
între cari: Biserica	50
6. Erdő-Sângiorgiu	64—

	Cor.
7. Gernesig	12.—
8. Iclandul-mare	97·20
9. Malomfalău	3·70
10. Medeşfalău	12·54
11. M.-Cristur	3·60
12. M.-Oarba	7·80
13. Murăş-Oşorheiu	20.—
dela Dr. Enea Draia, adv.	
14. M.-Sângiorgiu	37·80
între cari: N. Matora, par.	20
Cassa bisericeii	10
15. Muşin şi fil. Chibelea	11·70
16. Nasna	112·70
între cari: Cassa parohială	50
George Bobletec	20
Parteniu Bârsan	10
17. Petea-de-câmpie	7.—
18. Sânbenedic	7·40
19. Sânger	17·80
20. Vidrasău	—.—

Orăştie.

1. Balomir	30·26
2. Beriu	34·58
între cari: Biserica gr.-or.	10
3. Bitinţ	20·40
4. Bucium	12·30
5. Căstău	65·44
între cari: Cassa bisericii	20
Cassa comunală	20
6. Dâncu-mare	—.—
7. Dâncu-mic	—.—
8. Ghelmar	23·90
9. Ludeşti	24.—
10. Măgura	—.—
11. Mărtineşti	—.—
12. Orăştie	274.—
între cari: Ioan Mihaiu	200
Nicolae Părău	50
13. Orăştioara-de-jos	40·40
între cari: Ilie Stoicoi	20
14. Orăştioara-de-sus	12·66
15. Petreni	16.—
16. Pischinţi	—.—
17. Pricaz	20·38

	Cor.
18. Romos	—.—
19. Romoşel	82·70
20. Sereca	—.—
21. Sibişelul-vechiu	20.—
22. Şibot	16·50
23. Simeria	—.—
24. Tămăşasa	5·90
25. Toltia-mare	—.—
26. Turdaş	13·90
27. Vaideiu	34·66
28. Vinerea	—.—

Reghin.

1. Deda	34·22
2. Dumbrava	19·70
3. Filea	10.—
4. Hodac	231·42
între cari: Cassa bisericeii	100
Floare Lupu, cantor	20
5. Ibăneşti	152·30
între cari: E. Gliga lui Vasilie	10
6. Idicel: Biserica	50.—
7. Iabeniţa	61·66
8. Lueriu	16·40
9. Măierău	3·60
10. Meşterhaza	82·90
între cari: Nuţ Toderică	20
Cadar Petru I. Cirila	20
Cadar Maria a Petri	10
11. Murăş-Cuieşd	60·60
12. Nadăşa-română	52.—
între cari: Biserica gr.-or.	40
13. Potoc	27·10
14. Răstoşnea cu filia Poleţi	60·50
numai dela filie tot.	
15. Râpa-inferioară	56·32
între cari: B. Grigore, epitr.	10
16. Râpa-superioară	61.—
17. Săcal	34.—
între cari: G. Duma, propr.	10
18. Topliţa-română	229·80
între cari: I. Bucur, notar	10
19. Urişiu-superior	33·80
între cari: Biserica	20

	Cor.		Cor.
Sebeș.			
1. Berghin	12:30	24. Vingard	41:76
2. Cacova	25:52	25. Vințul-de-jos	9—
3. Călnic	62:40	Săliște.	
4. Căpâlna	12:10	1. Aciliu	76:60
5. Cioara	35:60	2. Alămor	23:20
6. Daia	21:80	între cari: Ioan Boian	10
7. Deal	24—	3. Amnaș	10:10
8. Lancrăm (parohia II)	75:20	4. Cacova	203:48
între cari: Ioan	20	între cari: Comuna bis.	20
Comuna Lancrăm	20	Comuna politică	20
9. Laz	18:20	I. Dobrotă, comisar în pens.	20
10. Loman	51:50	Nicolae Tămas, notar	10
11. Oarda-de-sus	10:30	Daniil Balteșiu, epitrop	10
12. Ohaba	84:47	Ioan Hanzu, paroh	10
13. Petrifalău	40:30	Nicolae Tipuriță, contabil	10
14. Pianul-inferior	61:30	5. Galeșiu	163—
15. Pianul superior	180:14	între cari: Fondul bis.	50
între cari: Parohia de jos	97:54	Comuna politică	20
între acestia a solvit I.		6. Gurarâului	474—
Maxim Vulc	40—	între cari: I. Ivan, not. pens.	20
16. Răchita-Purcărești	2:40	Ilie Măcelariu, epitrop	20
17. Răhău	104:80	Comuna bisericească	100
între cari: George Goția	10	Comuna politică	100
18. Săsciori	32:90	7. Mag	38—
19. Sebeș	975:76	8. Săcel	110:20
între cari: Ioan Bojiță, adv.	150	între cari: Cassa bisericii	10
Biserica gr.-or.	200	Gligor Dancu cu soția	
Sever Tipeiu, farmacist	100	Salomia	40
Const. Crețoescu, cassar		Ioan Dancu cu soția Eli-	
la «Sebeșana»	50	sabeta	40
Eugenia Paraschiv	20	9. Săliște	966:68
Virginia Drăgan	20	între cari: Maria Iuga n.	
Petru G. Opincar, propr.	10	Stoian	100
20. Sebeșel	103:80	Nicolae Moisin	10
între cari: Biserica	20	Ilie Ghibu Nr. 343, cojocar	10
21. Sibișani	9:40	Constantin Hențiu	10
22. Șugag	101:20	Ioan Chirca, notar	10
între cari: N. Bogdan, epitr.	10	Dr. Nic. Calefariu, medic	80
Toma Barb, epitrop	10	Dumitru Banciu, neguș.	20
Ioan Bogdan, jude	10	Dr. Nicolae Comșa, medic	100
George Gros, sub-jude	10	Iordache Roșca	20
Nicolae Stefan, comerc.	10	Bucur Popa	25
N. Cutean I. Andreiu	10	Petru Drăgits, protopretor	100
George Ciuchendea	10	Petru I. Comșa, neguș.	100
23. Tărtăria	23—	Ioan Banciu	50

	Cor.		Cor.
Gligor Dancu	20	7. Mohu	106·66
George Căzan	20	între cari: I. Slăvescu, par.	10
Nic. Hențiu, notar pens.	100	Simion Iancu, not. pens.	10
Dumitru Goșa	10	S. Piso, arând. de moară	10
Dr. Nicolae Petra, adv. .	10	Victor Caraban, notar . . .	10
10. Sibiel	199·12	8. Nucet	10·76
între cari: Aurel Hățiegan,		9. Ocna-inferioară	171·70
notar	20	între cari: Nicolae Albu,	
Biserica gr.-or., Sibiel . .	50	senator	50
Comuna politică	50	Com. bis. Ocna-inf.	50
Maria I. Pan născ. Stroia	10	Ioan Domnariu și Maria n.	
Ioanes Petra	10	Crișan	10
11. Tilișca	669·12	Ioan Precup Stoia comer-	
între cari: Comuna . bis.	300	ciant și soția născ. Lina	
Ioan Popa Zeicu	200	Mândrean	10
Ana Dionisie Dos	20	Ioan V. Moisă și soția	
I. Iuga, funcț. de bancă .	40	Floarea	10
Vasilie Mușoiu, not. dipl.	30	10. Ocna-superioară	84·32
Nicolae Miclăuș și soția		între cari: Cassa bisericeii	20
Paraschiwa	10	Ioan Vințelariu, paroh . .	10
12. Topârcea	44·34	11. Poplaca	103·60
între cari: Comuna pol. .	20	între cari: Ioanes Muntiu	10
13. Vale	201·46	Ioan Brotuțnic	10
între cari: Comuna bis. .	50	Oprian Muntiu	10
Mihail Stănilă	20	Petru Bratu	10
Dumitru Stănilă	20	Petru Avram	10
Văd. Mărioara Ioan Ittu		12. Rășinari	895·18
Dochițu	10	între cari: Cassa bisericeii	100
Ioan Toma sen.	10	Vasilie Bloț	100
Ioan Gavrilă	10	Nicolae Vidrighin	10
Ioan Salomie (Halmagiu)	10	Dumitru Vidrighin	10
Comuna politică încă a		Bucur Lungu	10
promis	50	Nicolae Crețiu	10
		Șerban Cruciat	10
		Șerban Ilcușiu	10
		Bucur Căndoiu	10
		Aleman Tăpălagă	20
		Petru Sas	10
		Coman Șogan și familia	10
		Irimie Dancășiu	10
		Coman Crețiu	10
		Ana Comșe Albu	10
		Văd. M. Ș. Cioran, preot.	25
		Ioan Simțion	20
		Simion Achim sen.	10
		Ioan Oancea din Rășinari	
		solvește întru pomenirea	

Sibiiu.

1. Boița 300—
tot dela cassa bisericeii.
2. Bungard 54·20
 între cari: Ioan Vlad și
 familia 19
3. Cornățel 16·16
4. Cristian 240·48
 între cari: Vasilie Bălan,
 plugar și soția Ioana . 100
 Vasilie și Nastasia Bălan 100
5. Gușterița 19·31
6. Loamneș 20—

	Cor.		Cor.
tatălui Ioan, mamei Sora și fratelui său Oprea	150	25. Turnișor	14·32
Petru Brote	10	26. Vurpăr	22·72
Maniu Podariu	10	Sighișoara.	
Văd. Stanca I. Tăpălagă în memoria sa și a decedatului ei soț	10	1. Andrașfalăul-român	1·54
† Dr. Il. Mitrea, fost medic în armata portugeză	70	2. Beșa	24—
Bucur Giurcoiu	10	3. Bodogaia-inferioară	1—
Iacob Isdrailă	10	4. Boiul-mare	25·54
Văd. Stanca B. Fruman	10	5. Criș cu filia Felța	29·36
13. Râsadului	85·88	între cari: E. Gheaja par.	10
între cari: Biserica	12	6. Criș	10·52
14. Roșia	20—	7. Daneș	—·—
între cari: Comuna bis.	10	8. Feleag	—·—
Banca sistem Raiffeisen din Roșia	10	9. Ferihaz	44·28
15. Rușciori	4—	10. Galomfalăul-mare	—·—
16. Ruși	12·54	11. Hașfalău	12·78
17. Sadu	48·38	12. Hendorf	60·98
între cari: Ioan Popica	10	între cari: Văd. Elena lui Nicolae Buta	10
18. Sibiiu-Cetate. Aici s'au scris cor. 31,330·89, din cari a colectat prezidentul comitetului parohial Parteniu Cosma suma de cor. 20,730·89; dar contribuenții s'au înșirat la diferite locuri: între asesorii consistoriali, la seminarium, la corpurile profesionale, la membrii congresuali și sinodali, la diferite, rămânând la locul acesta numai suma dată de fosta parohie din Cetate	14434·89	Solomon și Ana Hantău	10
19. Sibiiu suburbiul-Josefin	5156·70	13. Hetur	27·50
între cari: Biserica din suburbiul-Josefin din fondul patronatului	5050	14. Jacul-român	2·96
G. Petrescu, căp. în pens.	44	15. Laslea-mare	14·26
Iosif Marcu sen.	10	16. Malencrav	7·60
20. Sibiiu, suburbiul-inferior	123·40	17. Nadeșul-săsesc	29—
între cari: Iosif Joandrea	25	18. Noul-săsesc	3·88
Nicolae Roșca	10	19. Retișdorf	32·44
Nicolae Barbu jun.	40	20. Șaeș	—·—
21. Slimnic	—·—	21. Șard	3—
22. Șelimber	10·70	22. Șarpotoc	3·90
23. Șura-mare	82·78	23. Saschiz	—·—
24. Tălmăcel	34·40	24. Sas-Daia	17·30
între cari: M. Rădoiu sen.	10	25. Seleușul-mare	7—
		26. Sighișoara	117·20
		între cari: A. Stoicoviciu	10
		27. Telina	33·90
		28. Trapold	39·16
		între cari: Ioan M. Ionescu și soția Maria	10
		29. Vidacutul-român	8·60
		30. Zoltan	14·70
		Târnava.	
		1. Bachnea	8—
		2. Bobohalma	10—
		3. Boian	56·62

	Cor.		Cor.
4. Căpâlna-de-sus	4·50	22. Sepși-Sân.-Georgiu	—
5. Cetatea-de-baltă	9·62	23. Sita-Buzău	86·40
6. Chinciș	2·20	24. Teliu	34·30
7. Coroiu-Sân-Martin	21·20	25. Vâlcele	13·22
8. Crăciunel	5·60	26. Vama-Buzău	45·20
9. Cucerdea-română	10·—	27. Zagon și filia	38·37
10. Cuștelnic	5·—		
11. Deag	10·—		
12. Fărău	19·82		
13. Herepea-maghiară	5·—		
14. Heria	10·—		
15. Laslăul-român	15·36		
16. Lepindea	5·—		
17. Sălcud	4·10		
18. Sânbenedic	5·16		
19. Silea-maghiară	7·20		
20. Șoimușul-român	9·60		
21. Șomfalău	5·—		
22. Spâlnaca	22·90		
23. Subpădure	12·90		
24. Suplac	1·90		
	Treiscaune.		Turda.
1. Aita-mare	1·50	1. Agârbiciu	42·90
2. Arini	—	2. Agriș	35·60
3. Barcan	8·60	3. Așintiș	18·70
4. Arpatac	45·40	4. Banabic	22·60
5. Belini	40·26	5. Botez	9·—
6. Boroșneul-mic	—	6. Cârcedea	7·40
7. Brețcu	59·82	7. Ceagz	11·48
8. Budila	27·96	8. Cicud	2·30
între cari: Fondul bisericii	10	9. Ciunga	21·—
9. Cernatul-inferior	—	între cari: Parohia	13
10. Chezdi-Mărtănuș	6·40	10. Cristiș	5·04
11. Chichiș	20·—	11. Cucerdea	18·34
12. Covasna	19·—	între cari: Vas. Rusu, epi-	
13. Doberlău	13·92	trop I și soția Anica Tri-	
14. Dobolii-inferiori	—	teanu	10
15. Heghig	—	12. Feldioara	12·10
16. Intorsura-Buzeului	42·—	13. Frata	20·—
17. Lisnău	13·84	14. Găbud	15·28
18. Marcoș	27·56	15. Grind-Cristur	11·—
19. Micouifalău	2·—	16. Hărăstaș	40·—
20. Ozun cu filiile	28·80	între cari: Parohia	20
din casa bisericii dela Ozun	10	17. Hidiș	37·58
21. Poiana-Sărată	—	18. Micloșlaca	19·62
		între cari: Comuna pol.	10
		19. Miheș	10·12
		20. Muierău	2·92
		21. Murăș-Cheța	13·—
		22. Murăș-Decea	6·60
		23. Murăș-Ludoș	10·—
		24. Murăș-Uioara	15·20
		25. Petrilaca-română	5·—
		26. Sânlacob	17·55
		27. Sânlacul-inferior	23·52
		între cari: Alexă Șerban și	
		Alexandru Moldovan din	
		filia Sânlacul-sup.	10
		28. Soatul-inferior	21·24
		29. Soporul-de-Câmpie	5·—

	Cor.		Cor.
30. Turda	28·60	Giurgiu Militon și soția	
31. Vaidasiș	2·80	Maria	20
Unguraș.		Sofia Cutean și familia	
1. Baica	20·12	Ier. Ioan	20
2. Bălan	22·02	Ioan Cutean	10
3. Bodia	8·13	Valer Candrea și soția	10
4. Bozna	16—	Ioan Stanciu	10
5. Chendremal	2·70	Ilie Ometa și familia	20
6. Cubleșul-mare	17·60	Văduva Susana Golda	10
7. Dânc	8—	Teodor Bulzu	10
8. Dol	23·90	Aron Feier	10
9. Fizeș-Sânpetru	60—	8. Buceș-Vulcan	9—
între cari: Vasilie Petrulea		9. București	30·60
alui Istrate	20	între cari: Em. Pop, par.	20
10. Gălpâia	2—	10. Bulzeștii-de-jos	13·20
11. Hida	15·48	11. Bulzeștii-de-sus	——
12. Jac	24·20	12. Căinelu-de-sus	6·64
între cari: dela filia Romita	14	13. Căraci	12·74
13. Jimborul-mare	14—	14. Cărăstău	5—
14. Miluan	19—	15. Cebea	16·90
15. Păușa	3—	16. Crăciunești	23—
16. Rachiș	33·80	17. Crișcior	68·20
între cari: Parohia	10	între cari: Alex. Draia	20
17. Sântămăria	5—	Dumitru Moldovan	10
18. Stâna cu filia Ciumerna	47·78	18. Curechiu	——
19. Tămasa	35—	19. După-peatră-sat	2·90
între cari: N. Onuș	10	20. După-peatră-valea-porcuri	3·10
20. Tresnea	14—	21. Grohot	20—
21. Unguraș	22—	22. Herțegani	20·40
Zarand.		23. Juncul-de-jos	——
1. Băița	80—	24. Lunca	——
între cari: G. Moldovan	20	25. Luncoiul-de-jos	45·06
Dr. Corneliu Moldovan	20	26. Luncoiul-de-sus	15·78
Dionisie Sida	10	între cari: Florica Datca	
2. Birtin	——	n. Roman	10
3. Blăjeni-Criș	8·80	27. Mesteacăn	11—
4. Blăjeni-Grosuri	——	28. Mihăleni	10—
5. Blăjeni-Plaiu	11·46	29. Ormindea	60—
6. Blăjeni-Sat	6—	30. Peștera	28·40
7. Brad	591·80	31. Podele	5—
între cari: Biserica	100	32. Potingani	3·70
Dr. I. Rus, medic și soția	50	33. Prihodiște	23—
Nicolae Obedău	100	34. Ribicioara-de-jos	19·20
Maria Obedău n. Bogdan		35. Ribicioara-de-sus	——
și familia	100	36. Ribița: Parohia	20—

37. Rișca	Cor. 24·06	44. Stănița-de-sus	Cor. 5·10
între cari: Romul Coșioiu 10		45. Țărățel	20—
38. Rovina	—	între cari: D. Grecu	10
39. Ruda	8·40	46. Trestia	10·30
40. Scroafa	—	47. Tomnatecul-de-jos	—
41. Săliște	30·10	48. Tomnatecul-de-sus	3—
42. Șesuri	32—	49. Vaca	39·03
43. Stănița-de-jos	14·30	între cari: Marta Bârna	20
între cari: Ioan Corfa lui		50. Valea-Brad	6·95
Nicula	10	51. Zdrapți	17—

Reasumare.

Din sumele promise și cuprinse în consemnările de până aci, s'au încasat:

In cursul anului 1902	Cor.	87,164·65
" " " 1903	"	75,590·80
" " " 1904	"	72,819·04
" " " 1905	"	35,839·85
" " " 1906	"	25,417·81
" " " 1907	"	10,325·16
Total	Cor.	307,157·31

Colecta vechie.

În legătură cu cele cuprinse la pag. 19 sub titlul «Rezultatul colectei», întreprinse de fericitul Șaguna, pe atunci episcop, publicăm în cele următoare și această colectă, începând cu anul 1858. O mare parte din suma încursă o a colectat însuși Șaguna, iară jurnalizarea banilor și purtarea socoților o a făcut tot el cu mâna sa. (Vezi pag. 21). De aceea — din respect cătră memoria lui — păstrăm textul în stilizarea sa originală, publicând suma în floreni.

1859.

Maiestatea Sa, Preainălțatul și Preainduratul împăratul nostru Francisc Iosif I 1000 #, cari — schimbându-se cu 4 fl. 50 cr. mon. conv. — au făcut	fl. cr.	4833·40	Păr. protosinzel Nicolae Popea	fl. cr.	100—
Serenitatea Sa, Domnul Carol principe de Schwarzenberg, guvernatoriu al țării, 50 # à fl. 450	241 40		Din colecta adunată prin Excelența Sa, păr. episcop diecezan Andreiu baron de Șaguna	4000—	
Robul lui D-zeu Andreiu, episcop	2000—		Dela d-l Dimitrie Ioanid logof. în semn de credință	500—	
Măritul regiment de gendarmerie	200—		Rata I. dela Rășinari	250—	
Domnul marele boeriu și baron austriac din țara românească, d-l Dimitrie Belu 100 # à fl. 439	481·40		Obștea din Avrig, din cassa alodială	200—	
			Sabin Piso, adm. tract. Geoagiului	172·35	
			Demian Moga, preot bigat din Săsciori	100—	
			Dr. N. Barbă, adjunct de pretură	100—	

	fl. cr.		fl. cr.
Ioan Ioanoviciu, paroh din Ferihaz	80—	Dela obștea bisericească din Lancrăm	10—
Din parohia Răhăului 100 de vedre de must à 48 cr	80—	Leonte Pușcariu, paroh în Poiana-Mărului	10—
Petru Tâmpinariu din Săliște	70—	D. Dionisie Costa, adiunct la jud. urb.	10—
Ioan Morariu, paroh în Feldioara Păr. protopop din Gurgiu Stefan Branea	60—	Stefan Stanislau, crâsnic în Zlatna 2 # à fl. 450	9—
Paraschiva lui Vasilie Jinariul din Vingard	50—	D. A. Băncescu, adiunct de pretură	8—
I. Petric, protopop II al Brașovului	50—	Mih. Gus din Avrig la însuratul său	2—
Dela Sas-Sebeș 54 vedre de must à 1 fl.	54—	Ioan Greancea din prot. Brașov II la însuratul său	2—
Dela prota Ioan Panoviciu, rata II	50—	Vasilie al lui Vas. Simon, Porcești	2—
Dela protopopul Mercurii P. Bădilă	50—	Ioan Metodie din Săcădate, la însur.	1—
I. Marcu, notar în Săliște, în oblig.	40—	Ioan Pascu Munteanu din Zizin, la însur.	2—
Mihail Macsimilian, prot. Hașegului	40—	Nicolae Stefan Nistor din Crisbav, la însur.	2—
Ioan Vladu din Gurarâului	40—	Dim. Trif din Rodu, la însurat	2—
Ioan Arseniu, par. în Gurarâului	40—	Nicolae Ioan Bârseanu din Sân-petru, la însurat	2—
Parohul Luca Savu din Jina	30—	G. lui Vasilie Molodey din Cioara	5—
Vasilie Cosma, adm. tract. Rohiei	30—	Ioan al lui G. Lațcu din Paloș	2—
Din parohia văduvită Satulung dela 17 Nov. 1857 până la 4 Ian. 1858	28·28	Nicolae Dărăbanț din Mateiaș	2—
D. G. Roman, asesor la trib. urbur.	25—	Ioan Haller, par., Andrașfalăul-rom.	5—
Ioan Moga din Săliște, în oblig. de stat	20—	Ana, văd. lui Dăn. Bența din Hurez	5—
D. Dionisie Costa, adiunct la trib. urbar.	20—	Dim. Radulea din Herman, la însur.	2—
Ioan Popoviciu, paroh în Țințariu	20—	Ioan Lazar din Crizbav, la însur.	2—
Parohul din Zoltan Ioan Drăghiciu	20—	Prin pretură dela câteva comunități nenumite	3·13
Ioan Gheaja, paroh în Beșa	20—	Văd. George Coman din Feldioara, la însurat	2—
Par. bătrân din Turcheș Oprea Odor	20—	George Ioan Dumitru din Rotbav, la însurat	2—
George Bogdan, paroh în Zizin	20—	Obștea din Șura-mare (pr. Sibiiu II)	3—
Banii sarăcustelor, adunați prin răposatul ieromonah Zinovie	11·10	I. Mărin, par. în Crizbav (II Brașov)	5—
Simeon Pop Moldovan, prot. Turzii	11·47	Petru Cârstocea, par, în Bacifalu	5—
Păr. protopop al Hălmajului Petru Moldovanu	10—	Zaharie Tătar, paroh în Daneș (Sighișoara)	7—
Iosif Hașea, paroh în Breaza (pr. Făgăraș I)	10—	Păr. protopop Ioan Tipeiu	5—
		Biserica din Așintiș, (pr. Murășului)	3—

1859.

	fl. cr.		fl. cr.
Din par. s. Adormiri a Brașovului I	345·05	Prin pretura Șarcanului	150·12
A II-a rată dela obștea din Rășinari	262·50	Coman Cioran, ctitor din Rășinari	105—
Dela partea neguțătorească, Boița	164—	Dim. Popescu, neguț. din Brașov	105—
Din par. Bolgarsecului din Brașov	163·26	Obștea din Porcești	109·74

	fl. cr.		fl. cr.
Coman Ambășianu, jude, Rășinari	100—	Parohia Idicel (prot. Gurgiului)	17·48
Ioan Pascu Căciulă din Turcheș	100—	Obștea din Cristiș	12·60
Nicolae Diac din Tău (Mercuria)	100—	Ioan Necșa, capelan în Lepindea	10—
Dela 67 familii din Brețcu	60·86	Păr. protopop Avisalom Popoviciu	10·50
Avram Comșa, cap. în Dobârlău	60—	Maria Nicolae Miclea din Feldioara	10·50
Din par. văduvită în Satulung	53·70	S. Cupșa, par., Cupșeni (Solnoc II)	10·50
Toma Vasilju, paroh în Brașov	52·50	Stan Băncilă, par., Tohanul-nou	10 50
Dumitru Steflea, ctitor din Săliște	52·50	Avram Suciuc din Căinelul-de-jos	10·50
Nicolae Cătană alias Bărbuceanu, din Brașov	50—	Ioan Popa din Apoldul-de-jos	10—
Par. din Almașul-mare V. Popescu	50—	Păr protopop al Turzii Simion Pop Moldovanu	3·15
Iacob Giurcoiu din Rășinari	50—	Obștea din Agârbiciu	7·35
Ioan Ficheru, par., Ruda (Zarand)	42—	Bis. din Murăș-Oarba (pr. Vașar)	2—
Dela obștea bis. din Boița	36—	Veseud (prot. Bârghișului)	1·20
Din parohia Satulung dela 15 No- emvrie 1858 până 11 Aprilie 1859	35—	Ioan Eșan, par., Sâmbăta-de-jos	4·20
Parohia Poiana-Sărată	29·45	Nicolae Stelea din Voivodenii-mici	4·20
Stefan Tanislau din Zlatna	27—	Toma Bucur Ureche cu tovarășii din Săliște	5 25
Ioan Drăghiciu, paroh și duhovnic în Zoltan	26·25	Ioan Clopotariu, camerier	5·25
Stan Găitan și Maria Roșculeț din Săcele	25—	Maria Aleman din Apoldul-mic	5·25
Ioan Popovici, neofit din Cohalm	21—	Nagy Sándor, dregătoriu la curtea domnească din Zoltan	5·25
Păr. dela Secătura G. Scrobu	20·75	Pavel Mușcă și Ana Bologa, Proștia	5—
Princesa Sofia Lichtenstein	20—	V Gliga, dascăl, Deda (Gurgiului)	2·10
Ignatie Moldovan din Laborfalva	20—	Grig. Popoviciu, cap. în Buduș	3—
George Câmpean din Sibiiu	20—	Maria Safta din Săliște (Zarand)	5—
		Nicolae Popoviciu, paroh, Buzd	2—

1860.

	fl. cr.		fl. cr.
Prin parohul dela Săliște Nicolae Morariu, ctitoru Dimitrie Răcuciu dela mai mulți creștini oieri	898·98	Ioan Furduiu, paroh în Peleş	21—
A treia rată dela Rășinari	262·50	Bucur Bloancă și Sora Bratu din Rășinari	20—
D. Dimitrie Haralampi din Craiova	100—	Gavriil Chorcheș, canon	20—
Dela doamna Guma	50—	Ioan Radu din Poplaca, canon	20—
Jumătate din venitul parohiei va- cante dela Săcele, dela 19 Sept. până în 9 Nov. 1859	40·20	Prin Dimitrie Răcuciu dela oieri din Săliște	21—
Comuna Loman (Sas-sebeș)	31·63	Vasilie Gogu, nou sfințit preot în Olpret	10—
Parohul din Ludoș George Rău	30—	Ioan Moldovanu, adiunct la comi- sia de reclamație în Cluj	10·50
Dela d-l Teodor Sârbu, președinte al judecătoriei prefecturale din Becicherecul-mare	26·25	Eva Trufașu din M.-Șoimuș, canon	10—
Jumătatea venitulului din parohia vă- duvită din Săcele dela 15 Nov. 1859 până la 26 Martie 1860	24·40	Ioan Pascu, paroh în Varghiaș	10—
		Nicolae Irimie Mirca cu Simza M. Epure din Răchita, canon	10—
		D. George Moldovanu din Băița	10—

	fl. cr.		fl. cr.
Ilie Bociolea din Hetur	10—	Moise Bălan din Calbor	5—
Toma Filip, paroh în Porcești	10—	Savu Nartea din Vale	5—
Parohul din Nandru-vale (Deva)		Ioan Nartea din Vale	5—
Ioan Neagu	10—	Coman Dordea din Vale	5—
Dela Antoniu, fiul d-lui neguțator		Un cioban din târla lui S. Nartea	2·20
din Sibiiu Antoniu Bechnitz	10—	Anna Contesa de Amadei	2—
Dimitrie Sârbu din Sibiiu	5—	Maria lui George Frâncu din Po-	
Oprea Munthiu din Poplaca	5—	rumbacul-de-sus	5—

1861.

	fl. cr.		fl. cr.
Rata a IV-a și de pe urmă din Ră-		Vasilie Borzea, par., Viștea-de-jos	10—
șinari	262·50	Ioan Lungu, paroh în Poarta	10—
Prin părinții parohi Ioan Comșa		Oprea Neagu și Marina Stan Iancu	
din Zărnești și prin Petru Câr-		din Poplaca	10—
stocea din Turcheș, ce s'au adu-		Vasilie Maxim, adm. prot. (Făg. II)	10—
nat în România	173·16	Parohul Toma Filip din Porcești	10—
Nicolae Popa sen. din Săcele	60—	Dela păr. protopop Petru Popu și	
Irimie Vezra, paroh în Săcele	25·20	capel. Verza ca canon à 5 fl.	10—
Canon dela parohul din Fundata		Maria Rancea din Rodu	5—
Bucur Moșoiu	20—	Alexandru Bucșa, par., Heghig	2—
Ana Goța și P. Bratu, Rășinari	20—	Dimitriu Bucșa, paroh, Nagy-Ajta	2—
Irimie Guiman din Rapoltul-mare	16—	Nicolae Bucșa, paroh, Agoston	2—
Din parohia vacantă a Săcelelor		George Streza, par., Mikóuifalu	2—
dela 1 Ian. până la 12 Martie 1861	15·50	Ioan Simon, paroh Porcești	5—
Ieromonahul German din Zizin	15—	Petru Onea, paroh, Săcădate	5—
Din par. vacantă dela Satulung	13·46	Ioan Comanăcu din Rodu	2—
Dela George Miulescu, paroh în		Ileana a lui Bucur Preda din Rodu	
Toracul-mic, în Bănat	10—	și Paraschiva lui Ioan Filip	2—
I. Moldovanu, adiunct de reclam.	10·50	Ioan Radu Fenichi și Raveca lui	
Dimitrie Cogeă din Săcele	10—	Nicolae Teacă din Brețcu	5—
Gavrilă Manu, adiunct de cerc. dela		Ioan Bogdan, paroh în Zizin	7—
poporul ținutului Lăpușului și		Ana Pricupu din Feldioara	8—
al Chioarei	10—	Zaharie Bojor din Caila	5—

1862.

	fl. cr.		fl. cr.
Protopopii și preoții, cari pe anul		Acî se adauge dela d-l Mocsonyi	1000—
1862 s'au împărțit din mila îm-		Ioan Candrea, iubilantul preot din	
părătească de 24,000 fl., au lăsat		Neagra, canon de	100—
10 procente, ba unul a mai dă-		Nica Ciolocianu din Săcele	100—
ruit cu 2 fl. mai mult, cel din		Ioan Bărecu, paroh, Lăzești, canon	100—
Fofeldea Aron Zaharia, iar cel		Dela obștea din Lipova	100—
din Murăș-Oarba, prot. Vașar-		Nicolae Catalina din Șugag	50—
heiului, S. Moldovan a denegat		Din protopopiatul Gioagiului II, din	
de a contribui pe acest scop, și		partea comunelor	40—
așa eu adăugând din parte-mi		Radu Ivanu Popia din Săcele	40—
4 fl., s'au făcut suma de	2400—		

Ioan Ivanu Popia din Săcele . . .	40—	Bucura Stângu din Boholț . . .	10—
Dela un anonim	40—	Iacob Pitariul și Maria Bucur Ho-	
Dela Ioan Pârșoiu din Satulung,		drea din Rășinari, à 5 fl. . . .	10—
biserica nouă	35—	Zaheiu Dobrea din Rucăr	10—
Cocoana Olimpiada, văd. lui Mi-		Ana Ioan Nicolae din Avrig, canon	10—
halache Popoviciu în Moldova		Toma Filip, paroh în Porcești . .	10—
din Soveșa 5 # à 6:50	32:50	Ioan Lăpușteanu din Checheșiu .	10—
Administratorul protopopiatului II		Dela Ioan Scurtu, nou sfințitul ca-	
al Făgărașului Vasilie Maxim		pelan în Șinca-nouă	10—
din partea sa de 110 fl. au mai		Dela prot. Zar. Iosif, Bașa	10—
dăruit	39—	Clericul absolut Ioachim Hadan .	5—
Dela Teodor Sârbu, adm. comit.		Dela parohia Borcut, prot. Solnoc II	8—
Crașov, ca ultima rată din 100 fl.		Alexie Verza, capelan în Brețcu .	5—
mon. conv.	46:25	Paraschiva Banciu, Viștea-de-sus .	2—
Dimitrie Buta din Gușterița . . .	20—	Maria Țirmonea din Avrig	8—
Nicolae Păcurariu, paroh, Săliște	20—	Dela I. Medra, nou sfințitul preot	
Dela Nicolae Morariu din Albac,		în Streiu-Plopi, prot. Hațegului	5—
și Rachila Burzu dela Neagra,		Ioan Moșa, nou sfințitul preot din	
ca canon	20—	Noșag, prot. II Geoagiu	5—
Venitul parohiei dela Brețcu . . .	16:60	Ioan Faur, par. în Juncu în Zarand	2—
Avram Suciu din Căinelul-de-jos	10—	Dela arânda holdei din Feldioara	
Maria George Neamțu din Porum-		pe anul 1862, carea a dăruit-o bi-	
bacul-de-jos	10—	sericei catedrale văduva Maria	
Jurca Mozsi și Iuliana Horvat din		a lui Vasilie Ursu	8—
Deva	10—		

1863.

	fl. cr.		fl. cr.
Preoțimea, ce s'a împărțășit pe anul		Canonul dela Iacob Tecșa, par. în	
1863 din ajutoriul împărătesc a		Nasna, în prot. Vașarheiului . . .	10—
lăsat 10 la sută	2400—	Teodor Stoica, capelan în Filea,	
Canonul par. din Neagra V. Stan	100—	prot. Gurgiului pe anul 1863 . . .	10—
Canonul par. din Albac G. Todea	100—	Isaia Dobra, par. în Retișdorf, ca	
Păr. protopop Sabin Piso	40—	canon	10—
Vasilie Maxim, adm. Făgăraș II . .	28—	Ioan Iovașcu din Sebeșul-de-sus .	10—
Doamna Ana Trancoviciu, Dobra	15—	Ioan Popa, par. în Arpașul-de-sus,	
George Bratu din Avrig, canon . . .	10—	ca canon	10—
Ioan Toma din Cincu-mare	10—		

1864.

	fl. cr.		fl. cr.
Legatul lui Teodor Mucia, Avrig	80—	Ioana lui Ioanu Stoisoriu, Porcești	10—
Canonul par. din Bulzești (Zarand)		Ana Nicodim Chirtop, Fofeldea . .	10—
Iosif Giurgiu	60—	Ghiță Berghea din Bruiu	10—
Dela cap. din Gârda-de-jos Alex.		Canon dela Nicolae Popescu, par.,	
Pascu, canon	20—	Chezdi-Mărtănuș	10—
Prop. Zarandului Iosif Bașa	20—	Vasilie Maxim, adm. prot. al Făgă-	
Ioan Moise Muntean, Apoldu-mic	15—	rașului	10—

	fl. cr.		fl. cr.
Ioan Dragoman din Lisnău, canon	10—	Prin păr. protopop Petru Roșca	
Canonul parohului din Tohanul-		dela par. nostru Ioan Holhasiu	8—
nou Stan Băncilă	10—	Ioan Mafteiu din Calbor	5—
Ioan Slăvescu din Mohu	10—	Nicolae Broșu din Rotbav	5—
Ioan Stănilă din Bulzești	10—	Maria Safti din Hosman	5—
Păr. Iosif Beca din Diod dela po-		Nicolae Iancu din Mohu, canon .	5—
poreniî sâi a colectat și predat	250		

1865.

	fl. cr.		fl. cr.
Sava Popoviciu, paroh, Rășinari .	50—	Par. din Valea-Lupșei I. Goia canon	20—
Ioan Cernatu din Satulung	25—	Vasilie Maxim, adm. Făgărașului	
Dela fânașul donat de Sofia Mladin		II, ca dar	20—
în Abrud pe anul 1864	22—	Păr. protopop Iosif Bașa	20—
Dr. Modacoviciu din Neoplanta .	21—	Vasilie Vereș, paroh în Agribiciu,	
Dela Mărina Cănciu, Doboli-de-jos	20—	(Clujul-de-jos) canon	5—

1867.

	fl. cr.		fl. cr.
Zaharie Ciocașiu din Cărpiniș .	200—	George Goicea, dascăl în Herman	5—

Protopopiatele din arhidieceasă.

Colecta 1858—1864.

	fl. cr.		fl. cr.
1. Protopopiatul Bârghișului . . .	2606	21. Protopopiatul Lupșei	24525
2. „ Bălgradului	44111	22. „ Mediașului	7812
3. „ Bistriței	18325	23. „ Mercurii	98087
4. „ Brașovului I	91850	24. „ Murășului	10927
5. „ Brașovului II	28342	25. „ Nocrichiului	22662
6. „ Brașovului III	107172	26. „ Orăștiei	62794
7. „ Chioarei	12141	27. „ Paloșului	25113
8. „ Cincului-mare	7046	28. „ Sebeșului	48577
9. „ Clujului-de-jos	26940	29. „ Secului	525
10. „ Clujului-de-sus	21505	30. „ Sibiiului I	161699
11. „ Cohalmului	12664	31. „ Sibiiului II	147520
12. „ Devei	13541	32. „ Sighișoarei	9801
13. „ Făgărașului I	44277	33. „ Solnocului I	5070
14. „ Făgărașului II	34127	34. „ Târnavei-de-jos	17084
15. „ Geoagiului I	48265	35. „ Treiscaunelor	23358
16. „ Geoagiului II	11539	36. „ Turzii	17962
17. „ Gurgiului	8344	37. „ Ungurașului	13630
18. „ Hașegului	25621	38. „ Vașarheiului	27980
19. „ Hidvegului	16943	39. „ Zarandului	444—
20. „ Iliei	14159	40. „ Zlatnei	135639

Colecta din eparhiile străine.

1858		fl. cr.			fl. cr.
1. Patriarhul sârbesc, Carloviț		100—	10. D-l Petru Petroviciu, neguț, din Paziva		100—
2. Biserica sf. apostoli Petru și Pavel la Carloviț		20—	11. Biserica din Vucubar		5—
3. Mănăstirea Beocin		15—	1859.		
4. Ravanța		20—	1. Obștea bisericească din Zemun		105—
5. Șișatovaț		3—	Din eparhii străine		730·33
6. Pribina llavu		2—	1861.		
7. Bemenova		1—	Din eparhia Timișoarei		142·55
8. Gergeteg		20—	Din eparhia Bucovinei		94·33
9. Patrichie Popescu, arhimandrit		10—	Din eparhia Vârșetului		94·13

Recapitulațiune.

Dela singuratici dela 1858—1867	fl.	27,296·22
Dela protopopiate	„	29,913·80
Din eparhii străine	„	1,462·34
Suma	fl.	58,672·36

Colecta veche face deci în coroane 117,344·72.

Erată. La pagina 188 în loc de 1859 ca titlu la începutul colectei vechi să se cetească 1858.

VERIFICAT
2017

TRAIAN
1858

Cuprinsul.

	Pag.
1. Introducere	1—8
Partea I.	
2. Lucrările pentru catedrală sub arhiepiscopul și mitropolitul Andreiu baron de Șaguna	9—13
3. Pastorală și instrucțiunea lui Șaguna pentru colectă	13—19
4. Rezultatul colectei	19—25
5. Administrarea fondului de zidire	25—30
Partea II.	
6. Lucrările pentru catedrală sub arhiepiscopul și mitropolitul Miron Romanul	31
7. Biserica catedrală în legătură cu seminariul	32—38
8. Catedrala ca chestiune de sine	38—43
Partea III.	
9. Continuarea lucrărilor sub arhiepiscopul și mitropolitul Ioan Mețianu	45
10. 1899. Lucrări pregătitoare	45—48
11. 1900. Iarăși chestiunea locului de clădire	48—51
12. Proiectele de planuri	52—57
13. 1901. Integritate la planul acceptat	57—59
14. Angajarea întreprinzătorului	59—60
15. Invoiala cu parohia din Sibiu-Cetate	60—63
16. Terenul de zidire și vechea bisericuță	63—67
17. Demolarea vechei bisericuțe	67—69
18. Punerea pietrii fundamentale	69—75
19. Lucrările de zidire	75—76
20. Înălțarea crucilor	76—78
21. Clopotele	79
22. Inscricțiunile	80—82
23. Interiorul bisericii	82—84
24. Pictura și proiectul pentru pictarea întregului interior	84—95
25. Mozaicurile din frontispiciu	95
26. Intocmirile interne	96
27. Luminatul	97—104
28. Încheierea lucrărilor	104—106
29. Cât de scumpă e catedrala?	106—107
30. Serbările sfințirii	107—112
31. Sinod arhidiecezan extraordinar	112—113
32. Actul sfințirii	114—126
33. Banchetele	126—133
34. Conductul cu torțe	133—137
35. Matineul elevilor dela „Seminariul Andreian“ și alte producțiuni	137—140
Partea IV.	
36. Colecta nouă	141—188
37. Colecta veche	188—194

IMPRIMERIA
1928

VERIFICAT
2007

VERIFICAT
2017

